

Komjáthy Jenő
összes költeménye

TARTALOM

A HOMÁLYBÓL Költemények 1876-1894 A HOMÁLYBÓL ANYÁMHOZ HIMNUSZ MAGAMRÓL FEJEMBEN EGY VILÁG... ÁBRÁNDOS FIÚ FOGADÁS ÉLETSOR A MÚLTBÓL AZ ÁLMODÓ JÓSLAT MÉRTÉK RÉGI REGE I. MELYIK A NÓTÁM? II. QUAM PROPE, TAM PROCUL III. SZERETNÉK... IV. UTAZÁS V. A SZENVEDÉLYEK VÉRES ÁRJA... VI. ZENE HARSOG... VII. MENJ ÉS NE ÉRINTS... VIII. NEM ÁTKOZLAK... IX. KOLOSTORBA! VÉGTELEN VÁGY A HIPOKRITÁKHOZ GNÓMA BIZARR EGY KÖNYV ELÉ FÜST KÖRFOLYAM ÁLOM ISTENEK CSAK TÖREDÉK DON JUAN BÁNATA MAGAMHOZ MAGDALÉNA LAURA A SÁPADT ASSZONY DELÍRIUMBAN SÍRVERSEK VALAMI SUTTOG... ALTATÓ BÚCSÚ ABDÉRÁTÓL ITT VAN AZ ŐSZ! TÉLEN M. HELÉN EMLÉKKÖNYVÉBE AJÁNLÁS EGY ANTOLÓGIA ELÉ EMLÉKSOROK A SZÁRAZ LEVÉL HEINE DALAIBÓL A KORCSMÁBAN A MAGÁNYOS IVÓ TITÁNOK HARCA MAGÁNY NE HÍVD AZ ISTENT! A GETHSZEMÁNI KERTBEN MEGHALOK... SIRALOM TÁMADJ FÖL... LE VAGY TIPORVA... BOLYONGJAK...	DACBÓL A NYÁR DALAI ÓDA A NAPHOZ KÉJ KORTÁRSAIMHOZ „ALÁZAT” A KÖTELESSÉGHEZ SZOKATLAN HANGOT ÜTÉK MEG... ÚJ JÓZSUÉ REPÜLJ, DALOM! MIND HASZTALAN! HALDOKLÓ NYÁR MEGŐSZÜLT A VILÁG FELEDNI! ÁRNY CSAK JÓT NE VÁRJ! ÁRNYÉK BORULT RÁM... KÉRDÉS TÖRT A BOLDOGSÁG MI? IDEGENBEN HONVÁGY ELMÉLYEDÉS EUTHANÁZIA KÖLTŐ VAGYOK NINCS LEHETETLEN! PROMETHEUSZ A NAGYSZIVÜEK... AVATLAN SZEM... IFJABBODÁS ÁLMODVA VA BANQUE! REVICZKY GYULA HALÁLÁRA BARÁTAIMHOZ KAR ÁLOM ÉS VALÓSÁG A SEMMI MAGYAR TETTVÁGY RIADÓ TUDOM, HOGY ELJÖN... AZ IFJU, SZÉP TAVASZT... CSAK TARTSATOK... A MAGASBÓL MÚZSÁMHOZ NINCSEN BOCSÁNAT! MARGIT HÚGOM EMLÉKKÖNYVÉBE SZAKADJATOK! MEGNYUGVÁS MEMENTO VIVERE! HA MAJD A HÍR... LESZ MÉG EGYSZER KIKELET! ÚJ NYÁR IN HILARITATE TRISTIS KÉRDÉSEK Ó, JAJ NEKEM! BÚBÁNAT VÁGYOM A BÜVÖS... PARKBAN ŐSZI DAL AZ ÉLET KÉJE AZ ÉLET KÉPE NEM PUSZTA...
---	---

SCHOPENHAUER
 HÓPELYHEK
 OTTHON
 MELANKÓLIA
 MÉG EGY TUSA!...
 CELESZTA HÚGOMNAK
 SZÁLLJ MAGADBA!
 GONDOLATOK A HALÁLRLÓL
 ÖNVÁD
 AZ „APOKALIPSZIS”-BÓL
 ÚJ ÉLET
 AZ ÚJKOR SZELLEME
 TÖRJ ÖSSZE MINDENT...
 A BÖRTÖNBŐL
 SZÓZAT
 LELKEMBŐL ZENGEM...
 A KIS LELKEK
 DAC
 ROMOK FÖLÖTT
 VIHARÉNEK
 ELÖNTÖM LELKEMET...
 ÚJJÁSZÜLETÉS
 ROHAN A NAP...
 AZ ÉG
 A FATALISTA
 KERESLEK!
 EL AKAROK ÉGNI
 RAGADJ KI, ÉN LELKEM!
 REJTELMEK
 HARMÓNIA
 EH, MIT GYÖTÖRTÖK!
 NEM AKAROK ÉN HÍRT
 JELENÉSEK
 PALÁGYI MENYHÉRTNEK
 NAZARÉNUS DAL
 NEM SÍROK TÖBBÉ...
 HURRÁ!
 A KOLDUS
 KIT MEGCSAPOTT...
 HAGYJATOK ÉLNI!
 LEHELLET
 MEG TUDNÉK HALNI...
 AZ ÓSIGE
 EGYSZERRE
 AZ ÖRÖK DAL
 DIADALÉNEK
 ÉLOA
 SZERELEM
 Ó, LÉGY ENYÉM!
 HA ELTASZÍTASZ...
 ÉLOA!
 A PORBA CSÚSZTAM...
 ÉS MEGTALÁLTAM ÖT...
 ENYÉM VAGY!
 Ó, MENNYI FÉNY!...
 IMÁDSÁG
 KI HOZTA RÁNK...
 ÉS SZÓLT A DÉMON
 VALLOMÁS
 AZ ENYÉSZETHEZ
 ÉLOA, SÍRJ!
 KI VAGY?
 ÉLOA, GYŐZTÉL!
 MÁJUSI REG

HÁTRAHAGYOTT VERSEK

MONOLÓG
 ATYÁMNAK
 MÁRCIUS 15-ÉN
 MAGYAR VAGYOK
 NEM EGY AZ ISTEN!
 MÉGIS EGY
 A BÖLCSESZ ÉS A TEREMTŐ
 POGÁNY VAGYOK
 DU BIST
 A HÓ ALÓL
 ICH BIN EIN MENSCH!
 BUKÁS
 SZIRÉN
 AKASSZÁTOK FÖL A PÁNSZLÁVOKAT!
 APPONYI ALBERTHEZ
 EGY VIRÁGÁRUSNŐHÖZ
 MAGÁTÓL
 SZENICEN
 BABONÁS HATALOM...
 EGY FŐPAPNAK
 VÉREMMEL ÍRTAM...
 ROMÁNC
 VIRÁGROMÁNC
 DZSELÁLEDDIN RÚMÍ
 ISTEN
 INDULÓ
 TÖREDÉKEK, VÁZLATOK
 ÓDON
 MAGÁN
 [MI FÁJ? A FAJ...]
 S FELELT AZ ANGYAL
 TÉLAPÓ
 ERDŐBEN
 DE PROFUNDIS
 EGY MOZZANAT
 APOTEÓZIS
 ÉLOA
 ÉLOA
 [MAGYAR NYELV]
 ÉLOA, JÖJJ VELEM!
 ANTIKRISZTUS
 LORELEY
 ÉLOA SZÜLETÉSE
 AZ ÁLOM
 DE TI, ÉLŐSDI, CSALFA NÉP...
 [HOVA SZEMED TAPAD...]
 [ÉHES VAGYOK...]
 [ENNI! MILY MAGASZTOS...]
 [NYELV AZ ÖRÖK APA...]
 [Ó, TÜNDÉR ILONA...]
 [A SEJTEK SEJTELMEK...]
 [BOLDOGOK, KIK SÍRNAK...]
 [ÉBER EMBER...]
 [ÉN LÁTOM MAGAMAT...]
 [MERT SOK AKART LENNI...]
 [NŐNI! MINDENT MEGENNI!]
 [KÖNNYEMBŐL SZÜLETTEL...]
 [MÉHETEKBEN VAGYOK...]
 [TERMÉSZET! FÖNSÉGES VILÁGRIMA...]
 [TESTEMBŐL TEMPLOMOT...]
 [ÖNMAGAMNAK APJA...]
 GONDOLATOK A BÉKE-KONGRESSZUS FÖLÖTT
 [A VÍZBEN ÉGNEK...]

A HOMÁLYBÓL

Költemények 1876-1894

Anyám szellemének

A HOMÁLYBÓL

- *Szenic, 1894. júl. 19.* -

Ki fény vagyok, homályban éltem,
Világ elől elrejtezőm.
Nagy, ismeretlen messzeségben
Magányosan lobogtam én.

Míg más napok ragyogtak egyre
S imádta őket mind a nép;
Addig szívem nem látta egy se,
Nem érzé tiszta, nagy hevét.

Sugaramat nem verte vissza,
Magamban égő láng valék;
Világomat gyönyörrel itta
Csupán a könnyű, tiszta lég.

Csupán a boldog csillagokra
Néztem föl a nagy éjszakán,
Velük keringve és lobogva
Epedtem fensőbb lét után.

De mostan szívem szerteárad,
Gátját szakítva szétömöl,
Keresve földi, égi társat,
Kire borulni szent gyönyör.

Melege, fénye széjjelomlik
Elűzve a sűrű homályt,
És millió sugárra foszlik,
Hogy minden szívet járjon át.

Rohanj a lelkek tengerébe
Lelkem, te büszke nagy folyam!
Szakadj a boldog összességbe,
Hová minden világ rohan!

Halj át az élet-óceánba
És mindenekbe halva élj!
A szellemek rokon világa
Szavadra rég figyel: beszélj!

Ölelni vágyom a világot
És sírni milliók szívében!
Beoltani e tiszta lángot
Vágyom milliók szívébe én.

Ó, jöjjetek velem repülni,
Velem zokogni, zengeni,
Egy érzelemviharba dűlni,
Egy indulatba rengeni!

Szivembe hordom én e lángot,
Szivembe hordom a napot:
Ó, gyújtsatok rokon világot!
Én látok; ti is lássatok!

ANYÁMHOZ

- Balassagyarmat, 1881 -

Beszélj, anyám! Szavad a szív zenéje,
Szivedből szeretet s élet szakad;
Nappalodik a szenvedélyek éje,
Meleg sugárként ömlik szét szavad.
Buzdíts a jóra, ójj a küzdelemben,
Szeretni, hinni ó, taníts meg engem!
Szivedbe Isten lelke költözött...
Áldott vagy te az asszonyok között!

Ragyogjon arcod és ne sírj miattam!
Bár most levert és bús vagyok,
Lesz még idő - ne félj! - midőn dicsőség
Övedzi majd e büszke homlokot!
Te csak szeress, ne legyen semmi gondod,
Vigasz legyen szavad, bár feddve mondod
És drága könnyeiddel öntözöd!...
Áldott vagy te az asszonyok között!

Tenszived az, mi téged fölmagasztal,
Virágok nyílnak lábaid nyomán,
Termő rügyet bocsát a sziklapadmaly,
Amerre jársz mint égi látomány:
S hol szebb világok tiszta üdve támad,
Te oda szállsz. Kivívtad koronádat,
Körötted minden fénybe öltözött...
Áldott vagy te az asszonyok között!

Üdvöz légy, jó anyám! Malasztal teljes
Szivedhez járul boldogan fiad.
Szivem remeg, mert üdvössége teljes,
Szivem zokog, de az öröm miatt.
Ó, mert áldás nő az áldás helyén:
Áldott vagyok, méhed gyümölcse, én!
Várnak reánk nem ismert gyönyörök...
Áldott vagy te az asszonyok között!

HIMNUSZ

- Szécsény, 1888. aug. 8. -

Átérezém a lét keservét,
A földnek összes nyomorát.
Ki méri meg a kínok terjedelmét?
Célok ködébe vajj ki lát?
Sötétben él a törpe ember,
Eszmélni nem tud, merni nem mer,
Elfödi végül örök éjjel...
De mintha más az én sorom!
Nem omlik, mint a többi, széjjel,
Megtestesül, mit álmodom!
Ó, hála, hála Istenemnek,
Hogy olyan szépet álmodám!
Áldott a perc, midőn születtem,
S a méh, melyben fogantatám!

A föld csupán az ég salakja,
Alanti tűz, mi benne forr,
Nem hat az égbe durva harca,
Amely virágot, álmodat eltipor.
Mi célja van ez óriási harcnak,
Vad győzelemnek, bús kudarcnak?
Hiába éltél önösen magadnak,
Hiába élned másokér,
Csalóka fény emelt, árnyak ragadnak,
Csak álom volt a büszke cél.
Enyém is az; de nem tudom mért,
Az én szívem mégis vidám:
Áldott a perc, midőn születtem,
S a méh, melyben fogantatám!

Ki fejti meg, ki látja tisztán
Élet! sötét rejtelmidet?
A bölcsek szózatát a pusztán,
Ha hallja is, ki érti meg?
Az átok úr. Ezer sebében
Vonaglik az emberiség,
Mérhetetlen kínja tengerében
A jobbak vére semmiség.
Szívem zokog; de tudja Isten,
Én mégis szépet álmodám:
Áldott a perc, midőn születtem,
S a méh, melyben fogantatám!

Ó, fáj e gúnyos össze-vissza!
Tudom, hogy minden hiuság:
De ajkam ajkad kéjit issza,
Ragyogó, édes ifjuság!

Csókod hevén magasra gyúl a lélek,
Csókod tüzet nem oltják röpke évek.
Az első csók, mit tőle kaptam,
Még most is itt ég ajkamon;
Az ifjuság, a halhatatlan
Kísér magányos utamon.
Mi vár reám a csillagokban,
Karjaiban megálmodám,
Ő szórja dús fényét szívembe,
Ő hinti e gyönyört reám.

Föllázadék a végzet ellen,
Gyakorta fölzokogtam én:
De most majd szétfeszíti mellem
A szerelem, az üdv, a fény!
A foltot én, mely égetett, lemostam,
Nem nézek a bűnök sarába mostan,
A lélek szárnyai ragadnak
És a magasba néz szemem:
Ha nyitva áll az ég, a gazdag,
Mér csüggjön csilló porszemen?
Ó, boldog én, ki a nagyobbnak
Igéretföldét láthatám!
Ím, szót keres a kéjbetölt szív,
Szavam kitör: gyönyör reám!

Gyönyör reám! Ó, mert magamban
Érzek mindent, mi isteni,
A lét hatalmát pompafényben
Lelkemen által rengeni!
Fölengedett az ősi átok,
Öveznek ragyogó világok;
Nem hajtom én fejem le búsan,
Fényt szórok, merre csak megyek,
És üdvözülve, koszorúsan
Adom ki majdan lelkemet.
A boldogságot eljegyeztem
És a dicsőség vár reám;
Addig az élet hadd sebezzen:
Érzem, gyönyörre szült anyám!

Gyönyör reám! Ó, mert a Múza
Megihleté már homlokom!
Nevem nem süllyed vak borúba,
Nem járok ismert nyomdokon.
Mi él a napban s dúl a vérben:
Én érzem, látom s általértem.
Csodás erőt támadni érzek,
A költészet hatalmat ad,
S imé belátom az egészet,
Diadalt ül a gondolat.

Ha álom volt, mit általéltem,
Dicső volt, amit álmodám...
Áldott a perc, midőn születtem,
S a méh, melyben fogantatám!

Gyönyör reám! Áldás a dalnak,
Melyben a bánat kéjeleg!
Bűbajos, mély zenébe halnak
Az átvirrasztott éjjelek.
Játsszék a vész vad keze rajta,
Gyönyört lehel a költő lantja;
Áldott, ki búját dalba önti,
Szirtek között mosolygva jár,
Vihar ha jő, dallal köszönti,
Szívébe tör; fején sugár!
Elvérzik szívem a sebekbe,
Halóra, rózsá hull reám: -
A szenvedést, a kínt is áldom,
Hogy e nagy álmot láthatám!

Gyönyör reám! Áldott az óra,
Mely létrehívott engemet!
Az alkotó, a büszke szóra
A lég gyönyörtől reszketett.
Ujjongva szült a föld s az égnek
Tüzei büszke daccal égtek.
E kárhozott, de szép világra
A fénynek ünnepén jövék,
A boldog asszony magzatára
Csókját lehellé tiszta ég.
Ha büszke szóra nyílik ajkam,
Ne dobjatok követ reám:
Áldott a perc, midőn születtem,
S a méh, melyben fogantatám!

Gyönyör reám! Ó, légyen áldott
A költészet, az ifjuság!
Bejárom büszkén a világot,
Fejemben ragyogóbb világ!
Fejemre hír sugára lebben,
Szívem remeg már édes sejtelemben,
Szívem hatalmas szóra dobban,
Magam fölé emelkedem,
És érzem, mindegyre jobban,
Hogy úr vagyok a lelkeken!
A koszorút már szövö lelkem,
Illata hint gyönyört reám...
Áldott a perc, midőn születtem,
S a méh, melyben fogantatám!

MAGAMRÓL

Akartok a lelkembe látni?
Ismerni mély rejtelseit?
Nem remegek mindent kitárni,
Mi benne érzés, eszme, hit.

Szeretni és gyűlölni mélyen
Tudok, s kimondom szabadon;
A sorssal szembeszáll kevélyen
Szilaj, erős akaratom.

Szeretem azt, amit gyűlöltök,
Mi éget, mint a nyári nap,
Lelkembe lángot lángja öntött,
Fölöttetek magasra csap.

Gyűlölöm azt, amit szerettek,
Az aljast és a köznapit,
Miért titokban gyáva reszket,
Silány szerelme nem vakít.

Erényem egy van: a szabadság;
Ezért hevülnek a nagyok,
Ezt rettegi a lelki vakság; -
Bűnöm is egy van, hogy: vagyok.

Hogy itt vagyok e torz világon,
Hol rózsá vértalajba kel,
Hol összeég fertői lángon
E tiszta, bátor, hű kebel.

De összeég bár, újra él majd
A szellemüdv s az égi kín,
És földöntúli szenvedély hajt
Új létet szálló hamvain.

Nem süllyedek mégsem közétek,
Mert lelkem tiszta, mint a nap,
Nem éri vész, nem fogja vétek,
Mert mindennél hatalmasabb.

Mert lángja hit, hatalma eszme,
S tudvágy emészti szívemet,
Istennek óriás szerelme
Átjárja minden ízemet.

S ami hevít, amit imádok,
Csak önnön lelkem lelke az;
És legyen üdv vagy legyen átok,
Csak lelkem átka, üdve az.

Nem ismerek én más hatalmat,
Csak ami szívemben ragyog;
Idegen Isten, nincs hatalmad!
Magamon úr csak én vagyok.

Ó, tudtok-é lelkembe látni?
Megértni mély rejtelseit?
Ó, lehet-é nektek kitárni,
Mi benne érzés, eszme, hit?

[Szenic, 1890. szeptember 14.]

FEJEMBEN EGY VILÁG...

Fejemben egy világ viharzik,
Zsong, zajlik milljó gondolat;
Szellemházába jár a lelkem,
Levetve a pogondokat.

Világok ősnýtjára lelni
Egyszer mint bűvár elmerül,
A Természet mélyébe mélyed,
Szívével szívben egyesül.

Máskor meg büszke dachban égve
Az Istenekkel harcra kél,
Majd mélabúsan, mély fohással
Csügg titkodon, szép, csöndes Éj!

De néha meg árnyak hadával
Birkózik lelkem hosszasan;
Sohajtok földre verve fájón;
A cél mi messze, messze van!

Sikolyba tör a szív fohása,
Fölváltva kél könny és mosoly,
A fájdalomból vad kacaj lesz,
Szilajjává lesz a búskomoly.

Ereje, fénye, bája megvan,
Legyen gyönyör, legyen panasz;
Mert szívemből tör létre minden,
Mindig magányos és igaz.

Szilaj haraggal édes ábránd,
Kéj és sirám ölelkezik...
A nagyszívűek istenálma
Ragad magával s üdvezit.

[1890. szeptember 16.]

ÁBRÁNDOS FIÚ

A milliókat átöleltem,
Átkarolám a végtelent;
Ragyogó fényben, égdőrejben
Éreztem az örök jelent.
Föllengő, óriás szivemmel
Csak üdvöd szomjuhoztam, Ember!
Bántottak s én szerettem őket,
Hímeztem álmát a jövőnek.
De szóltak ők s gúny lobogott szemökbe:
„Amért rajongsz: hiú;
Bolond vagy, és az is léssz mindörökre
Ábrándaiddal, jó fiú!”

Koszorút fontam dalaimból
És álmaimból főm köré;
És dal fakadt, virág a sírból,
Szivem vérével öntözé.
Mártírszivemmel a kereszten
Világ szivét, Istent kerestem.
Túláradó, eszményi vágyban
Embert emberré tenni vágytam.
És szóltak ők haraggal messze lökve:
„Merész álmod hiú;
Légy átkozott és száműzött örökre,
Pusztulj, te vakmerő fiú!”

De én azért most is rajongok
S átölelem a végtelent,
Felhőzik lelkem égi gondon,
Agyam lángképeket teremt;
Bántottak s én szerettem őket,
Látom szent árnyát a jövőnek.
Embert szabaddá tenni vágyom,
Meglátni Istent hőn kívánom.
S legyen, miért szivem lángokra lobbant,
Törekvésem hiú:
Rajongok, álmodom s leszek, ki voltam,
A régi ábrándos fiú.

[Szenic, 1890. szeptember 21., 1892. május 2.]

FOGADÁS

Midőn a vágyak láza forr erebben
S hő fájdalomtól vérem fölbuzog,
Bár szomorú a lelkem mindhalálig:
Ajkam panaszra nyílni mégse fog.

Szent fogadásom gyöngé jaj se szegje
Viselnem egyenlőn a kéjt, a bajt!
Szívembe visszaűzöm mind a zokszót,
Elfojtok minden feltörő sohajt.

Ha tépi szívem késő bánat ölyve,
Vagy gúny nyílára méltatlan sajog,
A kínok pörölyétől összetörve:
Ajkam panaszra nyílni mégse fog.

Fejemben egy világot és szívemben
A bűnhődést hordom mindenkiér;
Fejem fölött lángnyelv, szívembe tör van,
Menny és pokol, fény és nyomor kísér.

De bár a szívem általütve légyen,
Némán foglak viselni, ösnyomor!
Belőled, gondolatok új világa,
Támadjon égbenyúló fényszobor!

Vérezzem el bár török vad hegyétől,
Bízom a lángban, mely ottfönn lobog:
Isteni dac szorítja össze ajkam,
Amely panaszra nyílni sose fog.

ÉLETSOR

Futó gyönyörben, hosszú gyászban
Éltem az emberpusztaságban,
Nem tudva mibe kezdeni.
Világ zugában elfeledve,
Csupán magamnak énekelve, -
De fönnen tudtam érzeni!

Bár megטיפort az élet átka;
S kietlenül, az út sarába,
Hosszú homályban éltem én:
A végzet éles, zord csapásit,
Bár egyre sújt még, egyre kábit,
Rovásra sohasem szedém.

Szivembe nyúlt a szomorúság,
Huzattam is, de csak a búsát,
Vigadtam sírva, bús magyar.
Hadat üzentem óriásnak,
S a törpék síri gödröt ásnak, -
Csak vissza még, ne oly hamar!

Fölöttem elrohant a kába,
Gyémántot, országút porába
Nem látott engem senki sem;
Vad télvizek árai mostak,
A nyegle hősök rám tapostak,
Csillogva fönt a semmiben.

Teremtő szó után epedtem,
De visszahullt a szárnyi szellem,
Közhelybe fúlt a gondolat.
Ha róla szép mezét letéptem,
Mindjárt a pusztá ürbe léptem,
Vázát fedett a foglalat.

Képzeltém eszmét tetterősnek,
Költőt világjavítva hősnek,
Költőnek képzelém a hőst.
És láttam az eszmék királyát
Szegényen, trónuson a gyávát,
Koldulni láttam az erőst.

Embert kerestem. Földi társat,
Kinek a szíve szívbe áthat,
Lelkében él az ideál.
S láttam sok emberarcu szörnyet,
Zsarnok előtt sok szolga görnyed,
Minden tekintetük halál.

Embert kerestem. Fönnen érzőt,
A költő álmait megértőt:
De nyomban éles gúny fogad;
Kacagnak rajtam emberárnyak,
És meggyülöltem mindahányat,
Nem leltem én, csak korcsokat.

Istent kerestem. Szolga-arcok
Sápadtak, hogyha neve hangzott
S betölte minden csarnokot.
De én haragtól megremegve
Kiálték fel a fellegekbe:
Nem tűr a szívem zsarnokot!

Istent kerestem. S mutogatták
Pőrén nekem az istenadták;
Az áhitat undorba fűlt.
Utáltam őket istenükkel,
Sosem nyílik az ő szemük fel, -
S kezem most önszivembe nyúlt.

S egyszerre mindent megtaláltam,
És ragyogó színekre váltan
Levetlek, hosszú, méla gyász!
Örök gyönyörben, gyors viharban
Kizengem mélyid én a dalban,
Lelkem, te istenlakta ház!

A MÚLTBÓL

Mosolygott rám sok szép leányajk,
Szeretkezém sok szép leánnyal,
Élvet kínált a lomb, a rózsza,
Sok titkos-édes pásztoróra.

Pazar fényt szórt reám az égbolt,
A mindenség ködfátyolkép volt,
Ezüst folyam, arany virágok,
Lábom mesés kincsekre hágott.

Ittam a kéjek poharából,
Ittas valék az ifjuságtól:
De ím a serleg inog, lendül,
Reszketve ejtém el kezemből.

Pezsgő gyönyörre jött a bánat,
Mely maga ellen törve támad;
S én élvunottan, kéjgyötörten
A habzó kelyhet összetörtem.

Majd új gyönyör ragadt el engem,
S az életet kockára tettem.
Perdült a köb, baljós a száma,
Búkedv köszönte vak nyomába.

Ó, én botor, osztályi részem
Eladtam csengő álompénzen!
Árnyképeimnek csábölébe:
Dobáltam mindent lázban égve!

De vége, vége! Már nem vágyom
Pihenni púha rózságyon;
A rózsaláncot is letéptem,
Nem sorvadok már szolgál-kéjben.

Már csak az vonz, mi lehetetlen,
Ragyognak kéjnapok felettem:
De én keresek titkos árnyat,
Ahol lelkem magába szállhat.

Magából szőjön új világot!
Mindegyre szítom benn a lángot.
Mélység, magasság szava lettem,
Istennek lett visszhangja lelkem.

S visszhangja lett a fergetegnek,
Mitől a gyöngék úgy remegnek.
Fejem a Vész keblére hajtván,
Vad viharének vitte sajkám.

Lángviharok zúgtak felettem,
Az örök fény visszfénye lettem,
Visszfénye új, dicsőbb napoknak -
A régiek már haldokolnak...

Napszínen kába tündököljön,
Pillangószárnyat hernyó öltösz:
Keresem én a titkos árnyat,
Ahol lelkem magába szállhat.

És köd előttem, köd utánam,
Megközelítlen, szűz magányban:
Szövöm a csodás, égi regét,
Mélyeid járom, isteni lét!

S hol a szent liget árnya beféd,
Új, csodaszép életet élek,
Tündérsziget ölébe fogad,
Álmodom boldog, mély álmokat.

AZ ÁLMODÓ

Emlékül Révay Zoltán barátomnak

Hogyha véletlenül utadba téved:
Ó, meg ne szólítsd őt, az álmodót!
Porszem! Ő nem ér rá mulatni véled
Kutatva, látva egy mélyebb valót.
Lelkébe néz. Sokszor sír örömében,
Nemföldi büszkeség ragyog szemében;
Mert látja ő, mit nem lát senki más:
Titkaid: Élet, Sír, Föltámadás!
S mély gyászt ha érez és világborút,
Ó, ne zavard, tiszteld a szomorút!
Soká eltépelődik andalogva,
S átönti zajló, zengő hangsorokba,
Mi önlelkében zeng, zajong, viharzik.

(Véget nem ér az óriási harc itt,
A Gondolat le nem ereszti szárnyát;
A milljó Kép vég nélkül úzi árnyát;
Az Élet Gondolat, a Lét a Lélek:
A Gondolat meg fényes, gazdag Élet.)
Egy szó csupán, mit sokszor úgy keres,
Egy szó, amely világok magva lesz;
Nem pusztá szó, de Isteníge: tett,
Mely a Lét kútfejéből született.
Ki a szívek s dolgok mélyébe lát:
Ó, meg ne bántsod az álmok nagy fiát!

Nem társad ő! Bár színre oly hasonló,
A teste hervatag, a húsa omló,
Balsors az árnya itt a földtekén,
Menny tükröződik szíve mély egén,
A tiszta menny, a boldog végtelen.
A csöndes vértanú a méla tűrő,
Hahogy honába léphet hirtelen,
A szellemek fölött korlátlan úr ő;
E honnak ő királya, Istene,
Mikéntha mind körötte lejtene,
Mi fényes és vidám, mi tiszta és mi szép,
És szembe vele nyájasan királyi nője lép;
Körötte lejtne mind, mi önzetlen, mi nagy,
Mi Istent üdvözít, mit gondol Isten-agy.
Körötte lejtene vágyára lesve:
Figyelve, szorgosan és fáradatlanul;
S mi még csodálatosb: nem szolga egy se,
Szabadság él szivükben olthatatlanul.
Nincs kegyre éhes, undok szolgahad,
Mindenki úr körötte és szabad.
Nem ismer senki itt iromba érdeket,
Önzetlen és mindenható a Képzelet...
Ki e szabad s dicső világba lát:
Tiszteljed őt, az álmok nagy fiát!

Világszem ő. Nem ismert tért, időt se;
Örök gyönyörben úszó, isteni;
Világur ő, az álmok méla hőse,
Nem kell neki, csak egyet inteni,
S körötte él, sugárzik, zeng, lobog,
Csapong, repül, örvénylik, dúl, ragyog,
Mind testet ölt, aminek lelke van,
Formába tör, ami határtalan.
Hatalma nincs a durva földanyagnak,
Hol minden élet általfinomúl,
Nem sejtik ezt, kik mindenén kacagnak,
Mi törpe szellemük haladja túl.
A fény ez itt, a tiszta érzelem,
Központja, napja: világszerelem.

Lakóit Isten-álmaid ragadják:
Világszerelem és világszabadság!

Törvénye nincs, csak egy van, hogy szeress!
Akard a szépet, jót, nagyot, dicsőt!
És megtalálja itt, ki mit keres,
Mi téphetetlenül szívéhe' nőtt.
Munkája kéj, parancsa meg gyönyör,
S minden csodás harmóniába tör...
Ki a Szerelem őshonába lát:
Szeressed őt, az álmok nagy fiát!

[1890. július 26.]

JÓSLAT

Vészt jósol a felhők taréja,
A szél szilaj danába kap,
Az élet kínja, mint a héja,
Vijjogva a szivemre csap.

Fekete fellegek robognak,
Nyomukban az egész pokol,
Követi dúló viharoknak,
Az ég a földdel összefoly.

Harmóniátlan, vad zshivajba
Kitör a szél, a kárhozott;
Kislelkűen borulnak arcra
A gőgös földi boldogok.

A porba hullnak büszke arcok,
Sikoltva: „Itt a fergeteg!”
A zivatar zenéje harsog:
Csak rajta! Én nem reszketek.

Átok dulongja ősi telkem,
A tűz már vérem égeti,
Vesszőzi ostoréle lelkem:
Csak rajta! Hisz ez kell neki.

Csókolja felleg ajka főmet!
Nem jó szemembe gyáva köny
A vészharag szivembe tör meg
El nem borít a vérözön.

Ujjongok én a viharokkal,
S a viharokkal kacagok,
A földre ütnek égi joggal,
Én magam is vihar vagyok.

Tapossatok szívemre bízvást,
Dúljátok föl a dús határt!
Nem törlitek a szellemírást,
Mit szívem legmélyébe zárt.

Nem alszik a fáklya, csak lefordult,
Majd eljön még az én napom,
Kiömlik a szívem, vére csordul,
Hogy mi vagyok, megmutatom.

A bűvös vessző kirüggyedzik,
A forgó vész gyöngyöt kavar,
A viharok még jobban edzik,
Aki merészet, hőn akar.

Nálam a szó, a titokoldó,
Kimondom én, nem reszketek,
Elmém, e végtelenbe bolygó
Nem léha árnyat kergetett.

Nevem a csillagokba írom
S emberszívekbe égetem,
És túl időkön, túl a síron
Terjed hatalmas életem.

Szívükbe égetem a dalnak
Fényes, örök betűivel;
Mellem kitárom a viharok:
Jöjjön, aminek jönni kell!

MÉRTÉK

Ha durva döllyf kerül utamba,
S fölemeli fejét a gőg:
Féreggé szűkül egy szavamra,
Én megalázom földig őt.

Te por, te semmi! - így kiáltok -
A semminél is kevesebb,
Ki nem is él, bár élni látszol,
Éhenhalónál éhesebb,
Hiába oszt parancsot s gúnyt szavad,
Üresb vagy, mint üres beszéded,
Nem ment meg senki, semmi téged:
Mert semminek érzed magad!
Ha egyedül vagy, akkor érzed -
S ilyenkor szinte futsz magadtól,
Borzongva undor- s unalomtól,
Ilyenkor szinte gyűlölsz magad -
S bár meg nem vallod, mélyen érzed
Önhitványságod, semmiséged.

Megvetni látszol gáncsoló szavam?
Hiába mind! dőlyfödnek vége van.
Találva vagy! Magad előtt pirulsz:
Szégyellned kell, hogy élsz, hogy létezel.
Remegsz, ahogy üres szivedbe nyulsz:
Mert semmi vagy és semmivé leszel!

Ha az erényt szenvedni látom
Görnyedve a kereszt alatt,
A szabad lelket rabigában:
Én fölmagasztom égig azt.

Ember! - eként üdvözlöm őt,
Adhatok-e különb nevet? -
Ki élve élsz, te jó, te hős,
A többieknél lelkesebb,
A többieknél szabadabb:
Emeld föl vérző homlokod,
Érezz ma boldog büszkeséget,
Ragadjon lelked messze téged!
És amit látsz itt lábaidnál,
Bizony mondom, több vagy te annál,
Több, semmint magad is tudod!
Ha egyedül vagy, mélyen érzed,
Ha ekkor önlelkedbe mélyedsz,
Reszkette titkos, mély gyönyörtől,
Ihlettől, égi szerelemtől -
Be kell, hogy valljad, mélyen érzed,
Hogy végtelen, örök a lélek,
Mely igazért, nagyért hevült.
Ó, boldog te, ki lelkesülsz!
Fölemel égig egy szavam;
Nyomornak, bának vége van,
Örvendezel, midőn szivedbe nyúlsz,
Ó, mert érezned kell önnön becsed!
A mindenség lelkével rokonúlsz;
Mert minden vagy és mindenné lehetsz!

[1892. április]

RÉGI REGE

I. MELYIK A NÓTÁM?

Bogárszemű, szép, barna lány
Ábrándozik a zongorán.
Én rajtaveszve hallgatom,
Ó, milyen pompás alkalom,
Hogy hallhatom, hogy láthatom,
Hogy őt, a kedvest nézhetem!
Lehelletét is érzem,
S a barna haj, a fürtvihar
Megsímogat éjszárnyival.
Ó, zengő szín, isteni pompa!
Dalszárnyakon a zenehonba
Együtt repültek lelkeink...
S egyszerre immost föltekint
Forgatva lázasan a kótát
S így szól a lány: „Melyik a nótád?”
A kérdéssel zavarba hoz,
E kérdés mindig megkinoz,
De ajkam mégis szót talál,
S a kérdezőre visszaszáll:
Jól van, legyen hát
Kótád a szívem, kedvesem!
Ó, játsszad el az égi nótát,
Amelynek címe: Szerelem!

„De tudsz-e vajjon - szólt a lány -
Te játszani a zongorán?”
És keze ottan reszketett,
Morzsolgatá a hangjegyet.
„És tudod-e, melyik a nótám?”
- Pirulva így a ragyogó lány. -
De ajkam újra szót talál,
S a kérdezőre visszaszáll:
Azt is tudom már,
Szived lesz hangszerem,
Eljátszom rajt’ a mesterművet
A melynek címe: Szerelem.

Ó, zengő szín, isteni pompa!
Dalszárnyakon a zenehonba
Együtt repülnek lelkeink,
Szemünk a földre nem tekint,
Egymásba néz, egymásba hal,
S kettesbe hangzik most a dal:
A szívben legszebb dal terem,
Ó, játsszuk el az égi nótát,
Nótádat, édes Szerelem!

II.

QUAM PROPE, TAM PROCUL

Milyen átok ez mi rajtunk,
Bűvös Isten-ostora:
Minden órát elszalajtottunk,
Nem mienk a mámore!
Téged, édes, ott közelben
Megölelni, mondd, mi gátol?
Sejtelemnék szárnya legyen:
Amily közel; olyan távol!

Szárnya nő a röpke percnél,
Önmagától menekül,
Önmagától szinte reszket,
Végtelenbe felrepül.
Már kicsinyli, a valóság,
Dús jelenlét amit ápol,
Nem szakítja le a rózsát...
Amily közel, olyan távol!

Szende vagy te, én ügyetlen,
És magától mégse megy,
Újoncok a kivitelben,
Álmodozva mesterek:
Lába kelt tán a gyönyörnek?
Mintha futna önmagától!
És a kéjek már gyötörnek...
Amily közel, olyan távol!

Mit tehettek én már róla,
Hogy nem élem a jelent!
Hogy az édes pásztoróra
Élvezetlen füstbe ment.
Hogy csak az kell, mi lehetlen,
Mit elrejt az irigy fátyol,
Végtelenbe jár a lelkem...
Amily közel, olyan távol!

Csalogat a szemed éje,
Elmerülni benne kéj,
Sugarat szór mély sötétje,
Dőre-édes szenvedély!
Pírja kéjes szerelemnek
Majd kicsattan, szinte lángol:
Megölelni még se merlek...
Amily közel, olyan távol!

Most negéddel, majd közönnyel
Játszod ki a szívemet,
Majd szabódva, szűzi könnyel
Telnek egyben a szemek.
Majd haragra gyúl az arcod,
Szemed éle engem vádol,
Mégis Ámor vall kudarcot...
Amily közel, olyan távol!

Ki az oka? Te sem, én sem!
S egy hivatlan hang beszél:
Hiuságod s büszkeségem!
És kacagva fú a szél.
Jer, szakasszuk le a rózsát,
Melyre vágyom s te is vágyol,
Élvezzük a pásztorórát,
Jer közel hát, ne oly távol!

Reszkető karom kitárom,
Hogy szívemre vonjalak,
S fenyegetve, szemrehányón
Áll közénk egy zord alak.
Dúlt szemében iszonyú vád,
Szinte éget, úgy világol,
Nyomorúság, szomorúság...
Amily közel, olyan távol!

Jobb nekem már messze tőled,
Túl a kéklő hegyeken!
Fényben úszni látom fődet,
S megpihenek szíveden.
Pásztoróra: szellemélet,
Tér, idő se különöz el,
Beléd halok, benned élek,
Amily közel, olyan távol!

[1877]

III. SZERETNÉK...

Szeretnék sírni lábaidnál,
Míg csupa boldogságot innál.
Reád meredni dúlt szememmel,
Míg játszanál széttört szívemmel;
Rontó ígét fövénybe írni,
Mikor szived más fogja bírni;
Sebeimet büszkén mutatni,
Ha örömed, mint tenger, annyi.
Szeretnék lenni megalázva,
Míg elmerülnél dőre lázba.
Szeretnélek ragyogva látni,
S a pompa közepette - szánni!

[1877]

IV. UTAZÁS

- 1877 -

Ah, már megyek! Száguld a gőzmén,
Hogy nyög, jajong belé a sín,
De itt belül ujjong a lélek,
Tovaszállt azéleti kín.
Repülni tudnék! oly csapongó,
Szilaj gyönyör kiáltanom:
Beh édes élni így rohanva!
Beh könnyü szívvel utazom!
Szegény vagyok. Egy átlukasztott,
Megtépett zászló mindenem,
Mióta írigy ember és sors
Kifosztogattak hűtelen.
Remény, hit, ábránd cserbehagytak,
Utánok fölzokog dalom;
De mindenért vigasztalódva
Ma könnyü szívvel utazom.
Van még, amit kaján irígyem
Nem szórt a nagy világba szét:
Pár hímporos, tört lepkeszárnyat
S az ideál koldúsmezét;
A büszke álmok rongyiból már
Ki sem látszik a többi lom;
Ihol néhány száraz virág is!...
Beh könnyü szerrel utazom!

Hurrá! Rohanni kél előre,
Amíg az ár el nem takar.
Van-e, ki megsirassa, dőre,
Ha fölkap pelyhet a vihar?
Robogva, zúgva, füstí szárnyon:
Repülünk vígan és vakon...
Beh édes élni így rohanva!
Beh könnyü szívvel utazom!

Dübörg a föld, zihál a gőzló,
S oly víg a lelkem, oly szabad!...
De téged semmi sem feledtet,
Fülembé váltig cseng szavad;
A rózsalég ringatja képed,
S én csak azért imádkozom:
Sohase tudd meg, ne is álmodd,
Mily könnyü szívvel utazom!

[1877]

V.

A SZENVEDÉLYEK VÉRES ÁRJA...

A szenvedélyek véres árja
Mégsem borít el engemet!
Keresztül renyhe, vak homályon
Ragyog még tiszta, szép neved.

E drága szót fogom susogni,
S nem ülhet rajtam diadalt
Az ördög és az éj hatalma,
Mely búkörével fogva tart.

S bár nem maradt a régi lángból
A szürke hamunál egyéb,
S vágyaimat az őszi szélbe
Hiú szeszély dobálta szét:

Él neved és fuvallatára
Tündérvilág rajong körül,
A boldogság ezeregyéje
Fejembe zsong, szívembe gyűl.

Ó, tiszta üdv, mi dallamára
Általsuhan a vágyak betegén!
S a lágy zenébe minden elhal,
Minek hatalmát rettegém.

[1878]

VI.
ZENE HARSOG...

- 1879 -

Zene harsog a táncteremben,
Röpítve hév, szilaj gyönyört,
S én itt szövöm kicsiny szobámban
Magam köré a csába kört.

A hangzsivajból ide téved
Vérkavaró, vad ária,
S a mély magányban összerezzen
A vágyak bús, beteg fia.

Ah, köreimet megzavarja!
Ah, lázító, amit a szél
Idáig ver a dáridóból!
Ó, gúny, amit nekem beszél!

Beszéli, hogy megcsalsz te engem,
Hiú, ledér, gonosz leány!
Hazug szivedben nincsen érzés,
Átlátok szíved jégfalán!

Most ott lebegsz a báli nép közt,
(Hiányomat feledtetik!)
Mindenki bájaidra éhes,
Szemét rajtuk legelteti.

Fönnen, negéddel hí a táncra
Sok nyalka ifju dalia,
Nem versenyez sohase velük
A vágyak bús, beteg fia.

Mélyen kivágott báli mezben
Járod te csalfa, hűtelen,
Szívem vonaglik gyötrelemben
S valami megkap hirtelen.

Ah, sejtem én, míg önfeledten
Tipeged át a csarnokot,
Hogy még te is lakolni fogsz majd,
Miként a büszke angyalok.

Gondolva rád s a tiszta múltra
Ugy elszorít itt valami,
S én nem tudom e szomju szívet
Köznapi dőzsbe fojtani.

Míg fuldokolsz te fényözönben,
Én csüggök egy sötét jelen;
Lemondás bújja jobban illik,
Mint a vad élvek, énnkem.

De még nem tompa minden érzék,
Tüdőm izzó vágyat lehel;
Elbukva bár, vagy célhoz érve,
Téged sosem feledlek el!

A régi, a hatalmas ének
Szivembe zeng még szüntelen;
Fel-feltűnik még régi arcod,
A tiszta, kedves, büntelen.

És feltűnik a gyermeteg lány,
Hajában rózsakoszorú,
Gyöngéden érint lágy kezével:
„Mért vagy - ó, mondd! - oly szomorú?”

S én hallgatok, hogy lelked álmát
Sötét szavam ne dülje fel,
Hogy ifju véred meg ne fagyjon,
Ha hideg ajkam rálehel.

Mert hímporod a szélbe szórnám,
És elperzselném szárnyaid,
Szépséged ékeit letörném,
Letarolnám virányait.

Mi ékes, pompás és mosolygó,
Mi bűvös-bájos rajta van,
Szép szobrodat a porba zúzva,
Eltűnne róla nyomtalan.

A test csak váz, a lepke hernyó,
A kép rom lenne hirtelen -
És én ujjonganék kegyetlen,
Sötét, sivár győzelmimen.

Csak lejtsed, édes, lepketáncod,
Kis lábaid rakd szaporán!
Téboly-keringőd ropjad, édes,
Megölt szerelmem hült porán!

Téged a tánc, a zene csábít,
Engem az éj, a néma sír;
Téged az élet zúrzaja kábít,
Míg engemet mosolyra bír.

Áthallom gúnyos nevetésed:
A váz nevet s nem is pirul.
Jó éjszakát! Álmodni jobb lesz
A drága kép romjairul!

VII.
MENJ ÉS NE ÉRINTS...

Menj és ne érints, kérve kérlek,
És meg ne csókold ajkamat!
Lángajkat csókolsz: félve félek,
Hogy lángja a szivedbe kap.

Az Istenért, vigyázz magadra
És arcomat ne símogasd!
A tüzet, mely égig ragadna,
A senyvedőt, ne szítogasd!

Ne nézz szemembe! Látva poklát
Gyülnéd még a mennyet is,
Nem látnád üdvei ragyogtát,
Csupán rettegnéd mélyeit.

Prédája lennél szellemeknek,
Repülni nem tudnál velem,
Idegeid próbára tenned
Veszélyes volna szertelen.

Menj és ne érints, kérve kérlek,
És meg ne csókold ajkamat!
Lángajkat csókolsz: félve félek,
Hogy lángja a szivedbe csap.

VIII.
NEM ÁTKOZLAK...

Nem átkozlak, te csalfa tündér,
Hogy ifju szívem kiraboltad,
Te még ragyognál, tündökölnél,
Siratlak én, mint egy halottat.

Nem átkozlak, csak eltemetlek;
Nekem te meg vagy halva immár;
De így is, halva is szeretlek,
Nagyobb szerelmem kínaimnál.

Sírbolt leszek, magamba zárom
A hideg arcot, hamvas ajkat,
És mélyen a szivembe ásom
A szúzi testet, szúzi hamvat.

Nem átkozlak, te csalfa tündér,
Hogy ifju szívem kiraboltad,
Habár a síri éjbe tűntél,
Szeretni foglak, szép halottat.

IX.
KOLOSTORBA!

Get thee to a nunnery!

SHAKESPEARE: HAMLET III. I.

*...laeta quod pubes hederæ virenti
gaudeat pulla magis atque myrto,
aridas frondes hiemis sodali
dedicet Euro.*

HORATIUS: AD LYDIAM

Te hervadsz. Halványul a szépség,
Sápad a fény is arcodon,
A kor zsákmányul ejti véred,
S elhagylak én is, angyalom!

Az elmulás pipogya törvény,
De róla ember nem tehet,
S nincs Isten, aki visszahíja
Az eltűnt, tiszta élvezet.

Szerettelek; de vége annak!
Széttört a fényes Ideál;
A régi szenvedélyek üszke
Előbb-utóbb hamura vál.

Meguntalak. Hiába csábítasz
Kinálva újabb élvezet,
Nem áhitom már játszi lényed;
E szem már messze révedez.

Nem szomjazom bűvös szavadra,
Nem halok egy mosolyodért,
Szélnék bocsátlak, mint a lombot,
Melyet hideg zúzmara ért.

Ah, oda van már régi bájord,
Hiába kendőzöd magad!
Több lángvérű, hóbortos ifjú
A te hálódba nem ragad.

A lányok gúnyosan nevetnek,
Maholnap minden elkerül;
S én is, a régi rab; dalomban
A szájalom gúnnyal vegyül.

Mentsd meg a régi, ah, de tünde,
Ragyogó bájak romjait!
S ha már a testet meg nem óhatd,
Mentsd meg a lélek hamvait!

Menj kolostorba! Erre kérlek,
Bús, hervatag Oféliám!
Hisz a virág, tudod, mivé lesz
Eső és napsugár hiján!

Ne menj a napra sem! Veszélyes
Beteg virágnak még az is:
Kikölti vétkes szenvedélyit
Még hulladozva, porban is.

Ne sírj, galambom! Hisz ha egykor
Jó volt szivemmel játszaniod:
A játékszert minek töréd szét?
Több játékszert nem adhatok.

Borulj a földre és zokogd el
Szelíd, engesztelő imád,
Tépd össze lenge szíved fátylát!
S feledve lesz minden hibád.

Az Isten megbocsát s a gúnydal
Nekem is elhal ajkamon,
Napfényes álmaim hatalma
Ugyis dicsőbb tájakra von.

Menj kolostorba! Int az óra.
Többé sohase lássalak!
Tovább ne kíváncsi élni! Ó, tűnj
A semmiségbe, fényalak!

VÉGTELEN VÁGY

Ó, nagy e szív, szivem szerelme!
Ki oltja égő vágyamat?
Lélekbe lelkemet lehelni
Hatalmas szenvedély ragad.
Ki érti meg, ki önti testté,
Mi benne vágyremegve, titkon él?
Ki tölti be, ki váltja tette,
Mit dacban égő istenszomja kér?

Földúlnám érte a világot,
Hogy megtaláljam azt a nőt,
Kit bírni szivem szíve vágyott,
Örökre forrón szeretőt!
Habár hurikra, angyalokra leltem,
Gyönyörre hívott kéjbe húnyt szemük,
Eldobtam őket únva, kéjviselten,
Karomba csak szép tetemök feküdt.

Hogy megtaláljam azt a nőt én,
Földülném érte szívemet,
Kinek a szíve mint verőfény
Ragyogjon dús szívem felett!
Ki lángomat a végletig fokozza
És végtelen gyönyörrel oltsa el;
Aki számomra az eget lehozza
És szívem Istenig ragadja fel.

Kitépném szívem s neki adnám,
Csak az egyetlen zengeném,
Magamat érte megtagadnám! -
De ölt-e testet költemény?
Vajj hol van ő? - kiáltok - földön? égbe?
Költő arája, fénylő kedvesem?
Aki előtt reszketve omlanék le
Ittas gyönyörtől sírva édesen?

Vágytól remegve omlanék le
Síró gyönyörtől ittasan,
Az üdvösség tüzében égve...
Nagy Istenek! Ó, merre van?
Vérem lobogva forr vágyak hevétül,
Lázban beszélnek tikkadt ajkaim,
Testem kiszárad s többé föl nem épül,
De meg nem hal ez óriási kín!

Bírhatlan üdvök délibábja,
Ne csalogass te engemet!
Hisz amint én szeretni tudnék,
Úgy földi lény sosem szeret!
Itt hagylak, Föld! S tovább, fölebb repülök
Csodás, pazar világok peremén;
Meg kell találnom őt! Ölébe dülök
S ott lehelem ki izzó lelkem én!

A HIPOKRITÁKHOZ

I.

Hogy sírnak és hizelgenek
E símalelkű emberek!
Epés cukor, színészi köny, -
Inkább harag! Inkább közöny!
A panasz elhal ajkamon,
Mi sírni hajt, nem siratom:
Ha látom e jó urakat,
Kiket a részvét elragad;

Karom feszül, nem reszketek,
Felejttem, hogy szívem beteg.

A panasz elhal ajkamon,
Szívem ütésit hallgatom;

Hallgatom kéjjel, csöndesen,
Ne hulljon többé könnye sem!

II.

Ha nem szerettek, hagyjatok!
Kíndúltan is boldog vagyok.

Szívembe virul egy virág,
A neve: Örök Ifjúság.

Örök nyár hull szívembe le,
Halála nincs, se hótele.

Örök nyár hint énrám sugárt,
Fagy, dér, idő annak nem árt.

Ha szenved izzó kínokat,
Részvétre nem hí másokat.

Könnyeimet hadd hullatom!
Vigaszról jobb a fájdalom.

Zokogni, égni hagyjatok,
S éreznem mélyen, hogy vagyok!

III.

Szívem remeg, beteg nagyon,
De sért a könny, a szánalom.

A könny hazug, a szó sivár;
Jól tudom én, hogy rám mi vár!

Valóság lesz minden remény,
A fájdalomból költemény.

Virágot hajt a szenvedés -
Vigaszra nincs szívembe rés.

Habár világok súlya nyom,
Sért engemet a szánalom.

Érezze hát a bút magán
E szív sok hosszú éjszakán;

Érezze át a kint szívem
Szülő világot méhében;

Érezzen izzó vágyakat
Nemzeni új világokat;

Érezze meg fájó-hiven,
Mi dúl a dolgok mélyiben,

Ami redőkbe fúrja át
Az Alkotónak homlokát:
Érezze az isteni bút!
Ó, hagyjátok a szomorút!

IV.

Ó, gúny a könny, nem enyhe ír,
Mit álbarátok szeme sír!
Ki síma nyelvvel nyalja le
A vért, mint onta bűsz keze,
S míg arca hízelegve süt,
Szivedbe újra sebet üt.
De mit törődöm veletek!
Elég nekem, hogy szenvedek.
Hogy szenvedek, mint senki más,
És szenvedésem óriás;
Erőm és büszkeségem ő,
A sujtoló, az éltető;
Bár megtapos, bár meggyötör,
Nekem szenvedni is gyönyör.
A kíngyötört világon át
Hallom a szeretet dalát.
Elsápadok, megreszketek,
Mit is törődtem veletek!
Ó, milyen üdv! Ó, mennyi fény!
A végtelenben élek én.
A könnyeken, a véren át,
Zengem a szeretet dalát!

V.

Nem hajtom én le fejemet:
Ismerjete meg engemet!
Mert mélyen érzem, hogy vagyok,
Hogy zenghetek, hogy szállhatok!
Ti árnyak, alvilági rész,
De én osztatlanul egész!
Szivem egész, szivem szilaj,
Nem nyugözi csapás, se baj.
Ha fölriad, ha fönncsapong,
Nem töri vész, nem öli gond.
És fönncsapong és fölriad
És dobogása mennybe hat.

Rajongó, büszke életét
Az ég is visszazengi még.
Szivem magasra földobog,
Mert fönnten érzem, hogy vagyok!
[1884?]

GNÓMA

A szomorú, a bánatos
Virág, kit Isten könnye mos.
A szenvedés, a bú erő,
Az ördögé a heverő.
Az ördögé a jóllakott,
De égbe tör az elhagyott.
Nem üdvözít a bűnöröm:
Az eszmekín lesz dicsköröm.

BIZARR

Mi forr, mi nyüzsg e csontodúban?
Titánok harca? Méheraj?
Egyszer mint a szférák zenéje,
Máskor vad lárma, dőre zaj.
Vonagló kéjek gyötredelme,
Szentelt örökre gyúlt panasz,
Kéjelgő fájdalmak szerelme,
Télhóba átcsapó tavasz,
Mustármagon világok arca,
Az istenarcon hervadás,
Kénköfűstálom rózsaaágyon,
Csók mérge, édes sebmarás,
Haláli vágy az élet ormán,
Diadalüdv a bú szakán...
Mind egyesül és egybeforrván
Összhang lesz, édes hangarány.

EGY KÖNYV ELÉ

- 1877 -

E könyvet egy kedves poéta írta,
Dala oly édes egyszerű;
Nem csalogány, de vidám kis pacsirta,
Villáma nincs, de szíve hű.

A világgal mit sem törődve súgja
Hű kedvesének szép nevét.
Az üdvösség galambja bűgva
Elmond egy-egy tündérregét.

Szeméből az öröm könyűi folynak,
Szívében illat, napsugár.
Himbálja kettejük egy pici csolnak,
Fejük felett dalos madár.

Ők egy mesés, boldog sziget lakói,
Hol nincsenek zord fellegek,
Enyhél kinálnak árnyékos buvói,
Hit festi kékre az eget.

Oly régi játék e szerelmi kettős!
Lepét üző víg gyermekek...
Mégis örökre szép, örökre tetszős,
Annak, ki egyszer szeretett.

FÜST

Füst koszorúz és elmerengnek;
Eszembe jut a gúnyírás,
Belátom én is, bölcs ítélet,
Hogy füst az élet, semmi más.
A kék szivarfüst ezt meséli,
S valami sajdul idebent:
Eszembe jut most, mennyi fényes
Reményem, álmom füstbe ment.

Az ifjuság mindössze néhány
Dohánylevélnek illata;
Az ingerlő, pompás aróma
Bús életünk május hava.
Miként a füst, a lány szerelme,
Oly könnyű volt, ah, légi volt!
Csak most tudom, hány lenge asszony
Hintett az én szemembe port.

Szerencse, hírnév ragyogása,
Kín és gyönyör, egy mint a más,
Elfüstölög, nyomot se hagyva,
Megannyi tünde alkotás.
Mint füstgomoly, ha megszülemlék,
Egy másikat már elsodort:
Megüljük a keresztelővel
Egy füst alatt mi is a tort.

A bölcseséget eltanultam,
Amely a füstben rejtezik;
Egész világ nekem, mi benne
Kigyózik és ölelkezik.
Hol a kigyó harapja farkát:
Jelképed ez, világrege!
Hol önfia emészti apját:
Ez a világ története.

A füst szabad! Nem köti törvény,
Mint tégedet, ó, földfia!
Tűzanyjától az égbe törvén,
Mi kéj neki szárnyalnia!
Mindig másért rajong a szíve,
Csapongó, játszi, szertelen;
Szilárd alakba nem törődik,
Mert szabad és - jellemtelen.

Ti karcsu, tünde, kétes árnyak,
Keringjetek! Elnézem én.
Ki ad nekem repülni szárnyat
Túl ez iromba földtekén? -
Keringenek - s a légi táncban
Nincs semmi sor, nincs semmi rend,
És rajtaveszve elfelejtem,
Hogy életem is füstbe ment.

Kövesd a füstöt! Illanását
Tanuld ki, értsd meg szellemét!
Föl nem leled sehol se mását:
Itt a valódi bölcsesség!
S ha már mindennek egy az ára,
Az eszköz és a cél is egy:
Légy fürge füst, ne lomha pára,
Hisz úgy is minden füstbe megy!

KÖRFOLYAM

- 1887 -

Εν και παν

Szerelmes lányka sóhajából
A rózsatőn virág fakad,
És a virág lehelletéből
Szerelmes, édes gondolat.

A hangtalan vágy megfogamzik,
A durva kőben akarat;
A földet forró vágy hevíti,
Kaszás a réten vért arat.

Felhős a lég a kínborútól,
Mitől a homlok gyöngyözik;
A szem s az ég testvéri búban
A szomju földet öntözik.

Mi zokogunk a viharokban,
Bennünk a föld szive dobog;
Az dülja széjjel zöld vetésink,
Ami szivünkben háborog.

Mi kacagunk a viharokban,
A vészben lelkünk kínja dül;
Mi rohanunk szélvész-alakban
Sikoltva, rémesen, vadúl.

Szivünk a fényt színekre bontja,
A napsugár gondolatunk;
A mennydörgés szivünk haragja,
Szférák zenéje a dalunk.

E csillagboly parányürében
A csepp is lélekszámba megy.
A mindenségnek csarnokában
Áll lángbetűkkel: *Minden egy*.

ÁLOM

- Szenic, 1890. júl. 29. -

*All that we see or seem
Is but a dream within a dream.*

POE

Vízgyöngy a kis levélen,
Villám a fegyverélen,
Sugár a rózsaszálon,
Csók pírja gyenge vállon,
Mi édes és mi szép,
Mi nesztelen, ha lép,
Egy szóval: álom.

Ha vére, húsa nincs is,
Ha mesebéli kincs is,
Mégis csak szép az álom.
Gyönyör reng annyi tárgyon,
Virúl a dús való,
Vérünket forraló;
De szebb az álom.

Nem durva, nem rikító,
Gyöngéden mámorító,
Csillám a hattyu vállon,
Egy lopva-csók a bálon,
Egy percnyi végtelen,
Az égbe nyúlt jelen:
Az édes álom.

S az élet kéje, gondja,
Mikéntha egybefolyna,
Az út s a könnyü lábnyom,
Szín, hervadás a tájon,
Szerelem és tavasz:
Egy perc csak, egy arasz,
Csak kurta álom.

Álmokbul összeszöve
Az élet szemfedője;
S mi úr a többi álmon,
Dicsfény a szalmaágyon,
Ha majd az óra üt,
Haló szemekre üdv:
A hosszú álom.

A büszke hír sugára,
Mi fényt vetett utára,
Mint rózsapír a lányon,
Eltűnik égi szárnyon.
A kéj, a fájdalom,
Az élet és dalom:
Minden csak álom.

ISTENEK

Istenek embert hogyha gyűlölnék,
Csordulatig töltik poharát;
Pénz, paripák, lángszemű hölgyek,
Minden övé, amit szeme lát.

Istenek embert jaj, ha szeretnek!
Zsugori marokkal messze lökik el;
Jár számkivetetten, eretnek,
Szívében a gondok réme kikel.

Éli világát a pompa szülötte,
Inni, ölelni ó, mi gyönyör!
S ím poharát a halál kiütötte,
Nászágya mellett síri gödör!

Mást veti-hányja azéleti sajka,
Messze világol a túlnani cél;
Gyáva panaszra nem nyilik ajka,
Hite, reménye a síron is él.

Heveri egyik az élveteg almot,
Lihegve lohog a kéjek után,
És nyomorú, szomorú diadalmot
Ül a bűn a szellem urán.

Másik a küzdés, emberi pálya,
Lobogó, ragyogó harcok ölén
Rohan a vészbe, ha híja hazája,
S meghal örömmel szentelt örökén.

Fájdalom is édes a jónak, igaznak,
Szenvednie szinte gyönyör;
Megkeserűli borát hercegi gazdag,
Dúst a szegénynek álma gyötör.

Sírsz, ha szeretnek, sírsz, ha gyűlölnék,
Legnemesebbek sorsa se jobb;
Bal kezük átok, egyre csak ölnek,
Alkot örökkön mennyi jobb.

Gúny a halandók élete álma,
Istenek ajkán tréfadolog;
Porszem az ember az égi világba,
Labda a föld is, játszva forog.

Ők az erősek, ősi hatalmon;
Boldogok, ifjak, jók, szabadok;
Szigoru, gyönyörű isteni arcon
Büszke örömmek napja ragyog.

Sebesen, iszonyún harsog a szél,
Szellemek órjárak kara szól:
Ti vagytok a végzet s ti vagytok a cél,
Kik előtt minden a porba hajol!

Ama bűsz, ama nagy, ama zordon erő,
A dicső, de kemény hatalom,
Az életi forrás, a létviselő,
Ti vagytok azok, nem tagadom!

Mi betölti a titkos egészet,
Napja az isteni szerelem,
Mi legyőzi az ésszt, a merészet,
Mihez a rímet ah, minek is keresem!

CSAK TÖREDÉK

Csak töredék, mit eddig írtam,
Lelkemből egy kicsiny darab.
Kiket szerettem, kikbe bízta,
Elmetszék ihlett szárnyamat.

Szél messze szét nem vitte hírem;
Nem számítám a perceket;
Az Ideált követni híven
Rögeszme volt csak, meglehet.

Az emberek szívemre mérték
A gúnyt, a gyilkos haragot:
Balsorsomat méltón zenélték
A méla, csüggedt dallamok.

Gonosz kezükkel összedúlták
Virágos, ifjú lelkemet:
Nem csoda, ha belőle kúszált,
Összhangtalan szók zengenek.

Földúlt kebellem, rom reménnyel
Mit énekeljek és hogyan?
Avagy kegyetlen szenvedéllyel
Sirassam el, mi veszve van?

Jól van, legyek hát pusztá visszhang,
Kisértethangu sziklafal,
Belőle mégse kél hamis hang,
Még akkor is magára vall.

Földült szívemmel siratom meg
Az elpazallt üdv éveit,
És dúlt szívemmel álmodom meg,
A hír sugára hogy' hevit.

Szép pálmalomb, arany dicsőség,
Övezz körül, hajolj fölém!
Ringasd az álmok méla hőjét
Hús árnyaid szentelt ölén!

S bár igaz üdvvel sosem ér föl,
Az, amiért dicsvágy hevül:
Nevem hírharsónak vegyék föl -
Vagy a világ romokba dül!

[1877]

DON JUAN BÁNATA

Nincs tiszta üdv a vérgyönyörben!
Mi hevitett, nem tiszta láng.
Belátom bútól összetörten:
Bűn volt ölelnem földi lányt.

Mert földi láng szolgái voltak,
El fog száradni két karom,
Testem atómi szétoszolnak,
Széthull, elzüllik alakom.

Halált leheltem ajkaikról
S most az enyészet sírni hajt;
De gyásztörvénye meg nem indul,
Nem érti a könnyet, sohajt.

Kiket karom ölelt, velem most
Mint villik sírba lejtének;
Fúria-haddá lett a pajkos,
Enyelgő, víg leánysereg.

Kacagva lejt a kék leánya
Velem a nyitott sír felé.
Csillámló jelmezét lehányta,
Csábékeit levetkezé.

Egy rém vigyorg csupán szemembe,
Csontváz-karok ölelnek át,
Egy rém vigyorg, reám lehelve
A temetők gyilkos szagát.

Halált leheltem ajkaikról,
Lángszívem a kéjsírba halt.
Gyásztörvény ez, mely meg nem indul,
S jéggé fagyaszt könnyet, sohajt.

MAGAMHOZ

- 1891. jún. 22. -

Ne sírj, ne sírj! Ó, hagyd a múltat!
A lélek könnyei a porba hullnak;
Növényi táp lesz büszke véred,
Hogy lenne zöldebb,
A satnya földet
Termékenyíti szenvedélyed.

S mi lesz a szellem drágasága,
A gondolat gyönyörvilága?
Miként a hang eloszlik, elhal;
A légbe olvad,
Miként az illat,
Eltűnsz te is egy halk sohajjal.

Múltaddal, jobb, számolj le végképp,
Halottaidnak hagyd te békét,
Hozd rendbe gyorsan számadásod!
Siess előre,
Ugorj a törbe,
A sírt magadnak ássad, ássad!

Ne sírj, ne sírj! Minden hiába,
Csak egy van még számodra hátra,
Egy vigaszod van, föld betegje:
Mint szíved óhajt,
Eljő a nap majd,
Elszállsz, eloszlasz kéjelegve.

Hiába sírsz. Te nagy beteg vagy.
Minden kigúnyol, minden elhagy;
Kegyetlen rend uralg terajtad.
Örök magányod,
Örök a bánat,
Amely lezárja dalos ajkad.

De kék lesz majd oszolni széjjel,
Eggyé olvadni a nagy éjjel,
Megsemmisülni cseppről-cseppre!
Derül a gondég,
Van vigaszod még:
Gondolj a sírra, lét betegje!

MAGDALÉNA

I.

Először is zokogni láttalak -
Kezedbe rejtéd arcodat,
S nem győztél sírni annyi elfoszolt
Remény és üdvösség miatt.

Pillád alatt kilobbant tűz, hamu,
Szemed világa megtörött;
Ó, sírj! Hiszen a könny gyógyít, hegeszt,
S a bűnhődés mégsem örök!

II.

Mi szép vagy, hervadó virágszál,
Arcodról méla bú beszél.
És szemed ah, könyekbe lábad!
Ily bűnre szert honnan tevél?

A menny felé szomorú földet
Reszketve, sírva emeled:
Ó, küldj vigaszt, adj balzsamot Te,
Sebemre, örök Szeretet!

III.

Mi zeng e forró sóhajokban?
Mitől zihál e szép kebel?
Miért remegsz, édes, karomban?
Ne félj, sohase hagylak el!

Mitől sötétül lelked arca?
Mitől remeg e lázas ajk?
Ó, hogy a báj a szív kudarca
S a gyönyör az, mi bűnbe hajt!

Ne sírj! Bár megטיפort az élet,
Emeld föl bátran homlokod!
És amit ejtett rajta vétek,
Lecsókolok minden nyomot.

Vagy sírj! A múltat sírva vissza,
Midőn még bűnös nem valál,
Lelkem a te lelked fölissza
S dacolunk véled, ó, Halál!

IV.

Könnyek tüztől ittasodva
Lehullott róla a lepel,
S előttem éjhaját kibontva
A legszebb asszony térdepel.

És hogy szemét, a tiszta kéket,
A bánatkönnytől csillogót
Rám fölveté az árva lélek:
Köröttem minden veszve volt.

Ihlet ragadja menten elmém,
Hatalmas, bűvös örület,
A rég elmúlt életre kelvén,
Eltűnt a perc, a környület.

Szemlélve lázas küszködésit,
Elfog egy névtelen varázs,
És egy csodás álomba szédít:
Hogy én vagyok a Messiás!

Megváltalak. Ne sírd a voltat:
Én vagyok az örök jelen!
Én vagyok az, ki köthet, oldhat,
Hatalmam fönнен érzem!

Te vagy, ismerlek, Magdaléna.
Te rólad szól a Szentírás,
Kit szentté avatott a bánat
És én vagyok a Messiás!

Nem hoztam üdvöt gazdagokra,
Szivők kemény, szivők hideg;
Égő fájdalmak csipkebokra
Te szomorú, beteg szived.

Ó, Magdaléna, tört virágszál!
- Tudom, te vagy és senki más, -
Áldásom üdve mind reád száll,
Hisz én vagyok a Messiás!

Velem jössz. Elviszlek magammal
Oda, hol nincs bánat, se bűn;
Hol az erény megvíthatatlan,
S legfőbb gyönyör szeretni hűn.

A boldogság, a fény honába,
Atyám házába viszlek el.
Nem hagylak e rideg világba,
Hol minden lelki vést lehel.

Nem hagylak itt, hol bűn lehelni,
Hol szúr a nap és fojt a lég,
Hol nem akar életre kelni,
Mi odafenn fogantaték.

Boldog, ki sír, boldog, ki sóhajt,
Boldog, ki hisz, szeret, remél!
És aki üdvözülni óhajt,
Csak bennem hisz, mert bennem él.

Nézd: lát a vak és lejt a béna!
Én tettem azt és senki más!
Az égbe viszlek, Magdaléna,
Mert én vagyok a Messiás!

[1890]

LAURA

Dalok a temetőből

I.

Korán letört lány, zsenge Hóvirág!
Hó volt a dajkád, most a föld;
Akkor kopár, virágtalan világ,
Részvét borít most, társi zöld.

Itt nyugszol immár, édes Hóleány,
Friss Márciusnak langy lehe,
Talányos élet álma, holt talány,
Gyöngéd korom szűz ihlete!

Csókolni imádságos ajkadat
Hogyan epedtem egykoron!
Valami titkos vágyódás ragadt
Üdülni tiszta szirmodon.

Rejtelmes Isten! Visszasírnom add
A tiszta, szép, derűs időt!
S te végtelen jövő! Meglátnom add
A hótestű, hólelkű nőt!

II.

Fehér volt arca, keble is fehér;
Hó teste és hó lelke volt.
Talányos Isten! Fényes egedér
Nem adtam vón e szép szobort!

Virágszobor, jéggé fagyott tavasz,
Szűz lángok megkövült lehe...
A zord Idő bár mindent behavaz,
Kitetszik Hóvirág keze.

Kitetszik és a Nap felé mutat,
Sejtelmes evangéliom;
Szelíd, de jós szeme a fényutat
Keresi a bús halmokon.

Most már tudom: a síron át vezet
A titkos út a Nap felé;
Szünetlen látom a fehér kezét,
Mely fátyolát fölemelé.

III.

Ó, zsenge kor szűzeleven dala,
Immár kiszenvedett Remény!
De azt hiszem, már akkor holt vala,
Megszólítani alig merém.

Oly óva léptem én, lábujjhegyen,
És halkan suttogott szavam,
Hogy el ne szálljon és tovább legyen
Mellettem, mintsem írva van.

Hiába volt! Ő gyorsan elrepült,
Túlságos könnyű volt ide.
Kihűlt, aztán ellebbent, menekült
Éterbül szövetett szive.

Mirtuszövezve lép ki árnyiból,
Dicsőült arca ott ragyog;
A haraszt zizegi, fa lombja szól:
Laura! Mily jó vagy s boldog *ott*!

Hagyjátok a gúnyt, könyet, átkokat!
A Végtelen, mit érzek itt,
Titeket elszorít és fojtogat,
Elragad engem s üdvezít!

IV.

Igen! A temető a Végtelenség.
Ezer kerubim lebben rajta át;
Más nem merné zavarni méla csendjét;
Az Éjkirály itt tartja udvarát.

Elmondjam a kísértetek regéjét,
Az árnyak vén, babonás titkait?
Fölhívjam a suhanó rémek éjét?
Kibontsam a rejtelmek szárnyait?

Elmondjam-e, a Máslet mily valóság?
S hogy nincsen Nemlét és nincsen halál?
Túlparton nyílnak mélyebb tűzü rózsák
És öldöklőbb, sugárzóbb ott a nyár.

Beszéljek az élő kísértetekről,
Melyek lehelnek, sírnak, zengenek?
Láttukra gyáva szív borzadva rendül,
A kisszívű elsápad és remeg.

Kisértet a rossz lelkiösmeretnek,
Szellemvalót lát bennök az igaz;
Fekete gyávaság jöttükre retteg,
A szenvedő nemesnek égvigasz.

Hitetlen ember túlvilágba révül,
Felejtí a tudákos tételít,
A balga és gonosz mélységbe szédül;
Bíralmad ez, éjfélnék napja, Hit!

Éjféli Nap! Tán szertelen világod,
Ami szemünk világát elveszi?
S áldás lesz egykoron az ősi átok,
S megszűn a bűn a fájdalmat nemzeni?

S megszűn a fájdalom vétket lobogni,
A bűntalajból szeretet fakad,
És gyönyörökben fognak haldokolni
Az emberek, ha éltük kiapad?

Igen! A temető a Végtelenség.
Halljátok a kerubok halk dalát?
Boldog, kit el nem rémitett a Nemlét,
Boldog, aki a végtelenbe lát!

A SÁPADT ASSZONY

A földi, rémes küzdelemben
Egy sápadt asszony vezet engem,
Éjféli hajú, égszín szemű;
S ha eljön majd halálos óráim,
Mellettem lesz a drága, hű.

A sápadt asszony lány hajával,
Vérzsongító, szelíd danával
Beköti fájó sebemet.
Arcom redőit elsimítják
Engesztelő, szelíd kezek.

A sápadt asszony égszemével,
Vérringató, bűvös lehével
Fölfogja végső sóhajom,
Itt, itt a perc, midőn a földnek
Végső adóm leróhatom.

Sápadt arcomra hinti csókját,
Megalvadt véreimet lemossák
A Részvét testvérkönnyei.
A Szeretet melódiáját
Hallom a légben zengeni.

A sápadt asszony lány ölébe
Hullok epedve, lázban égve
S lesiklik az irigy lepel;
Felsőbb világok napja süt rám,
Minden ragyog, zeng, énekel.

A sápadt asszony arca fölgyúl
Az ihletláztul, izgalomtul,
Fölfogva húnyó lelkemet.
Bízvást megyek, amerre addig
A sápadt asszony hí s vezet.

DELÍRIUMBAN

Mi az? A kedvnek óriása
Dalokban tör felém utat,
Gúnyolja szívem bénaságát
S kacagva fölfelé mutat.
Muzsika szól s fölsír a bánat,
Mit némán s büszkén viselék, -
Elég volt már, elég a vigalomból,
Kacajból, könnyekből - elég!
Mily örülség az égbe törnötök!...
El a zenével, mert megőrülök!

Ah, álmodó szivekre balzsam,
Nekem új kínokat nevel,
Megannyi tördőfés szivemben,
Nem csillapít, csak ingerel.
E fékevesztett hangvilágtól
Irtózom én, ó, hagyjatok!
Szeretni úgysem tudtok engem,
Én egy elátkozott király vagyok;
Bősz végzet az, mi engem ideköt...
El a zenével!... még megőrülök!

Ó, hittem én is csába dalnak,
Mitől a szív örvénybe lejt!
Írt nem csöpögtet hő sebekre,
Igazi bánat nem felejt;
És amit istenült agyában
A bús, fakó poéta lát,
Ha égbe ront is gondolatja,
Szívét csak töre járja át!
Gyanútlan, ámde kárhozatba lök...
El a zenével!... én megőrülök!

A szívem sír a hegedűben,
Ne játsszatok a húrjain!
Szívem zokog a cimbalomban,
És minden érintése kín.
Ó, szent e kín, ó, szent a téboly!
Vigadni most már én fogok!
Formába tör már szenvedélyem,
Szívem ütemre háborog.
Hiába volt veszttemre törnötök:
Örült vagyok már, meg nem őrülök!

Őrült vagyok, s ez örületben
Belátok véget, kezdetet,
Mi régen elmúlt s eljövendő,
Mitől az ősi Föld beteg.
Látom a kígyót szívetekben,
Kezeteken a honfivért,
A buja foltot szúzi emlőn,
Uri marokban szolgabért;
Minden, mi van, szemembe ütközött...
Ah, úgy van, úgy! Már meg nem örülök!

Őrült vagyok. Látok fakadni
A honfiszívből vérfolyót;
Látom szeméten, vérbe fagyva
A nagyszívút, a tette jóit.
Látom, kik a fölszínen úsznak:
A szolgák és a zsarnokok!...
Mártír szivekből nőni látok
Sok új, de véres korszakot.
Ah, lángra gyúlt az eldobott üszök!
Ne féljete! Már meg nem örülök!

Őrült vagyok. Látom rohanni
A századot, az ezredet;
Az ősz Időt látom foganni,
Látok sok dicső kezdetet.
Csillagszemekkel kéjt sugároz,
Reménnyel terhes fönt az Ég,
De ah! Idétlen elvetéli,
Magzatja halva születék,
A Föld nehéz göröngyén megtörött!...
Ki látom ezt, már meg nem örülök!

Őrült vagyok már. Láz a szózat,
Elhagyva égett ajkamat;
Agyamban szörnyű végítélet
Rémképi szerte rajzanak;
Orkánja rémes szenvedélynek
Megtépte már e szellemet,
Vulkánok síri odva mellem,
Kitörni kész, de nem remeg.
A gondolattól meg nem rendülök:
Őrült vagyok már, meg nem örülök!

Riadjatok! Mit bánom én már,
Hadd szóljon síp és cimbalom!
Zenét fiúk, zenét özönnel!
Kábuljatok az édes maszlagon!
Ijedten kaptok fejetekhez,
S kiejtitek a poharat,
Virág se kell több, szín se csábít,
Ha látjátok majd árnyamat, -
És zengjen bátor minden földi rög,
Nem lesz több dal, ha én megőrülök!

SÍRVERSEK

I.

Ki nyugszik itt: kinek mi gondja!
Futó bolond, eszmék bolondja.
Már nem rohan, már ő is itt pihen,
Benntört a nyíl nagy szíve mélyiben.
Nem zengi hír, mit művele,
Lelketlen porlad hüvelybe.
Bírhatlanért tikkadt el ajka,
Míg ringatá a földi sajka.
Köd, álom, árnyék, eszmepára:
Im ebből állott urasága.
Szívének szomja volt a végtelen,
S fölötte elsuhant a dús jelen.
Addig kerülte a világot,
Mígnem e rossz gödörbe hágott.
Dobj rá követ! Itt nyugszik ő,
Nem jelzi sírját büszke kő,
Ah, mert minden nem tudva lenni,
Öledbe dült, ó, néma Semmi!

II.

„Cézár vagy semmi!” Dőre jelszó,
E vak zugolyba nem hat el szó,
E vakondlyukban nincsen glória,
Gúny a világi fény, ó, földfia!
Hidd el, halandó, mindegy itten:
Útszéli koldus, földi isten.
Megfér a bölcs hiú bolond porán,
A paszomány a koldus bocskorán.
Egy itt a ravatal, a nászágy és a bölcső,
Cenk és a hős, a kalmár és a költő.
Nem épít ábránd keze légvárt,
Dicsvágy imitt nem bántja Cézárt,
S mitől már annyi agy volt lázbeteg,
Meggészünnek itt a bús kérdőjelek.

A költő ajkain halott az ének,
Nem fáj a szíve a világ szívének;
Hős Zrínyi itt nem érzi mély sebét,
S a méla bölcsét, a világ fejét
Nem bántja gondolat, se gond,
Az ős kérdőjelekre itt a pont.
Nem bántja Hamletet a Lenni,
Nemlenni itt az úr, a Semmi.

[1890. július 30.]

VALAMI SUTTOG...

Valami suttog, valami mozdul:
Van, ó, van élet a sírokon túl!
Valami megkap, valami átfog:
Nem üli a földet törhetlen átok.
Valami úgy zsong, valami rajzik,
Valami a sírból fel-ide hallszik.
És fel a földből suttogva kihallszó
És le az égből messzire kihangzó
Száll a vigasztaló, áll az ítélet:
Fölnyílnak a sírok, a halál az élet!
A szellemi lények üdvzaja lehallik:
Nem halt meg a lélek, csak hüvelybe alszik!
S íme alattam valami megzendül,
Suttog a fű is túli szerelemről.
S íme fölöttem valami megzendül,
Harsan a szózat fényes egekből;
Nem lenni nagyobb jó, mint valaha lenni;
Ur itten a Senki, él itten a Semmi!

[1890. július 30.]

ALTATÓ

A napba néztem. És szemem világa
Megtört legott és elhomályosult.
Az égbe jártam. És csak pusztaságra
Lelt lelke a földön, midőn lehullt.
Búmat, mely fölsír az eget keresve,
Mint gyermeket a dajka, ringatom:
Te vészes óceán, szívem keserve
Csitulj el, ó, ringasd el őt, dalom!

Nem bírod el az élet zord borúját.
Ha lelked egyszer csüggött hőbb egen,
Eldobni vágyol fonnyadt koszorúját, -
Vándor vagy e sárgömbön, idegen.
Hiába ápolod szép ideáloed,
Mások csupán kacagnak álmodon...
Kétség, mely körmödet szívembe vágod,
Csitulj el, ó, tépjed ki őt, dalom!

Börtönt lel itt viszont, ki égbe járt már,
Lélegzeni neki itt már iszony,
Eltépni ég az élet rabi jármát,
Megfojtja őt istenszerelmi szomj.
Hol lelsz te írt, kit zaklat szertelen vágy
És óriás fájdalmak súlya nyom?...
Te szomju kín, mely megpihenni nem hágy,
Csitulj el, ó, kiáltsd túl őt, dalom!

Látod: fölél s rád tör, mit halva hittél,
Gyötör, csigáz, marcangol, eltapos;
Dicsőbb világban is hiába hinnél,
A kínok árja elborítja most.
Ki tartja fel, hogy végkép el ne rontson?
A vészharangok zúgnak. Irgalom!
Hogy békeászlót haldokolva bontson,
Túlzengni őket bírja-e dalom?

Felém rohan a gyilkos ár sodorva,
Már rémesen fölzúgnak a habok,
Zajongva tör reám a vízi horda,
Erőtlen, kétségbe'esve lankadok...
Kiöntöm szívem egy végső sikolyban,
Szívrazó jaj legyen hatyúdalom!
Halálos kedvemet iszonyba fojtom,
Ha nincs a dalban többé hatalom!

Nem, mégse, nem! Dalomból élet árad,
A habokon túlárad a szívem,
Hétszínű lobogóm az égi házat
Belengi újra tisztán és hiven.
Hullám, megállj! Nem félem már hatalmad,
Dalom a tiszta összhang, nyugalom;
Elringatom, eltörlöm a siralmat,
Túlzengi őt, túléli őt dalom.

[1877]

BÚCSÚ ABDÉRÁTÓL

- 1887. szeptember 13. -

Isten veled te furcsa fészek,
Bolondok s békák városa!
Adieu! Még egyszer visszanézek,
De vissza nem térek soha.
Még egy követ a búcsuzóra,
Ki rátok annyi csúfot szóra,
Még egy követ hajítsatok,
Ti feldühödt pigméusok!
E szív szabad, e szív feled...
Abdéra, hát Isten veled!

Isten veled! Kiűztek innen
A törpe embermímelők;
E faj mégsem számúzhet engem,
Szivemből én számúzom őt!
Nem nézek többet a cudarra,
Ki szívemet vérezte, marta;
Lábammal eltaposhatám,
De szánalomból meghagyám.
E szív szabad, e szív feled...
Abdéra, hát Isten veled!

Isten veled! Igaz marad bár,
Hogy itt csak egynek volt esze,
Csehül közöttük mégis ő járt,
Csep híja, hogy el nem vesze.
Ó, hogy kinozta lelki éhség,
- Tinektek ismeretlen érzés, -
Fogalmatok sincs, fogadok!
De össze mégsem roskadott...
E szív szabad, e szív feled
Bántalmat, undok tetteket!

Isten veled! Bár meg lesz írva,
Hogy e tömegnek nincs szive,
Nem távozom most mégse sírva,
Nem vagyok érzélgés hive.
Mily fönnen érzék, hogy szerettem,
Előttetek mind ismeretlen,
Sejtelmetek sincs, jól tudom,
E népet gyűlölöm s futom!
E szív szabad, e szív feled...
Lelketlen rom, Isten veled!

Isten veled! Az ifju álmod
Itt álmodád át egykoron;
Közöttetek, ti lanka halmok,
Rohant el szép legénykorom!
Hisz itt szerettem, itt öleltem,
Hiszen mirtusszal itt öveztem
A szúzi nőt, a szép arát,
S itt élt a drága, jó család!
Mindent e szív mégsem feled...
Emléklakom, Isten veled!

Isten veled! Habár te születed,
Élt itten egy-két jó barát,
Kik igazért, szépért hevültek,
S gyermekeim te ringatád!
Ők itt születtek: nemesebb vér,
Faj, mely kegyelmet sohasem kér;
Magammal viszem azokat,
De kincset hagytam itt sokat!
E szív szabad, de nem feled...
Te drága táj, Isten veled!

ITT VAN AZ ŐSZ!

Itt van az ősz, itt van újra,
Mely reményim porba fújja
Mint a hervadt levelet.
Szél süvít a bús fenyéren,
Sírva dallom, sírva kérdem:
Lesz-e még több kikelet?

Porba hullott koszorúja,
Az enyészet száraz újja
Tépi gyenge szirmait,
Belenyúl a nyár szívébe,
És mi sírunk: vége, vége!
Összerezdül a csalit.

Szél süvít a száraz ágon,
Kacaráz a pusztaságon,
A halál itt most az úr:
Messze hangzik durva lépte,
Összeomlik egy lehére
A természet, a mazúr.

Meg-megérint árnykézával,
Tört reményim űzi széjjel,
Mint a száraz levelet.
A síromat hogy megássa,
Így ez az ő tanítása,
Hogy nem lesz több kikelet!

Belemarkol a szivembe,
Belekacag a szemembe,
És én összeroskadok;
És a földön csúszva, térden,
Sírva dallom, sírva kérdelem:
Hát én mit se várhatok?!

S ím fényesség gyúl az égen,
S fönt a csodás messzeségben
Lángbetűkkel ott ragyog
- Égi írás, büszke ómen -
Döbben, érzi e muló nem:
Ki bennem hisz, győzni fog!

Jövendőmet írva látom,
Ott fönn ragyog, - nem, nem álom!
Az angyali üzenet.
Hiszek újra, úgy mint régen,
S áthallik a messzeségen:
Lesz még egyszer kikelet!

TÉLEN

- *Szenic, 1889. dec. 20.* -

Nyár vigalma, ősz siralma,
Minden eltűnt, oda van ma,
Tél ez, néma dermedet.
Megfagyott a könny szememben,
Mint a harmat rózsakelyhen
A kiszáradt lomb felett.

A Természet holtra bágyadt,
Hűlt szerelmek, béna vágyak
Zizegnek a hó alatt.
A táj mint egy hulla fekszik,
Istenekkel nem vetekszik
A kifáradt gondolat.

Fönt az ormon gondok ülnek,
Rém a rémmel elegyülnek,
Köztük átok a viszony.
Lent az aljba, vad kacajba
Tör a szélvész; vérbe, fagyba
Véti vemhét az iszony.

Ki van mondva az ítélet:
Sírgödörbe hull az élet! -
Van-e még, ki ellenáll?
Az Enyészet dala harsog,
Jégvirágok, hideg arcok,
Amit alkot a Halál.

Mért nem üt már a nagy óra?!
Megállott a mutatója,
Nincs jövőendő, sem jelen;
Lesem, várom: hátha perceg,
Mindhiába azt a percet, -
Múltja van csak, végtelen.

Híja esett az időnek.
A jelennek, jövőendőnek
Édes álma megszakadt;
Csak az emlék, csak a bánat,
Temetőkből, sírva támadt,
Vet rám kétes árnyakat.

Mikor üt az örök óra?
Virradóra! Virradóra!
Mikor hangzik már a dal?
Már megállott, semmi kétség,
Néma árnyak, vaksötétség...
Készen áll a ravatal.

Nem, nem halt meg, érzem, érzem!
Égnyíláson, fellegrésen
Áttör ím a tűzi Nap!
Egy sugár csak, mi aláfoly
S már gyönyörben reng a távol,
Meglapul az éji had.

Istenarcról hull a fátyol,
Ide sűt egy szebb világból
Büszke, lelkes, nagy szeme.
Földobog a bús Föld is rá,
Mintha keblét lángra szítná,
Mintha csókot hintene.

Szépnek látom újra s nagynak
A világot s elragadnak:
Vágy, öröm, hit, szenvedély.
Nincs hatalma a halálnak:
Kék szemére a világnak
Kurta álmat hint a tél.

Csorba nincs a teremtésen,
Hervadatlan él egészben,
Nyár van itt, örökre nyár!
És a csodás mindenségben
Napok égnek örök fényben
S egyre hull, hull a sugár.

M. HELÉN EMLÉKKÖNYVÉBE

- Alsósztrégova, 1888. VIII. 18. -

I.

Valamit írok, azt kívánod,
Emlékkönyvedbe én;
Vedd szívesen e dalvirágot
Szép neved ünnepén.

E tiszta lapra tűzve
Lelkemből egy darab,
De szellemét betűzve
Eltűnik, mint a hab.

Szép gyermek! Mit kívánjak?
Ki sejti vágyaid?
Hogy zengjem ennyi bájnak
Varázsát, titkait?

Ábrándos, szűzi lelked
Ringassák gyönyörök!
Ha véred lángra gerjed,
Legyen e láng örök!

Letörve, meghajolva
Köszönt a bús virág:
Elszárad albumodba
S nem érzed illatát.

S míg illatlelked álma
Fény lesz és diadal,
Gondolj a kis virágra,
Mely itt magába hal.

Bár színehagyva, jusson
Eszedbe olykoron,
Hisz lénye - égi jusson -
Lányszívvel oly rokon.

Elhal a dal, ha zengtem,
És a virág lehull...
Hagyj hervadozni engem,
Te meg, leány, virulj!

II.

Alakod tiszta bája
Tökélyes, üde, ép,
Nem szór több fényt reája
A dal, a töredék.

Ne bízd magad betűkre!
A hang, mely itt rezeg,
Hullámos, csalfa tükre
Annak, mit érzek.

Olyan vagy, mint egy álom,
Tündöklő, ifju, szép;
Könnyű vagy, mint az álom,
És tiszta mint az ég.

Ha nézlek, elbűvölve
Lelkem gyönyörbe ring...
Ne bízd magad a versre!
A költő csalfa mind.

AJÁNLÁS EGY ANTOLÓGIA ELÉ

- *Balassagyarmat, 1883. XII. 24.* -

Arany, salak van itt elegy,
Csak keverék, nem ősi vegy.
Mély fájdalom, apró panasz,
Ez bosszant, megtisztít amaz.
Nagy gondolat s utána egy,
Mely alig ötletszámba megy.
Vásári síp, ezüst harang,
Nyárrózsa közt útszél-katang.
Mindenik mást s másképp beszél:
Szélhárfa, hangja csak veszély,
Fuvolla, únt idill csöve,
Álom, mit léhaság szöve;
Itt eszmék áriája zsong,
S utána berreg egy doromb.
Petőfi villamos dala,
Arany kesergő bánata,
Merengő álom, bús rege,
Próféták gyújtó éneke,
Merész és szárnyszegett dalok,
Az ujjong, ez meg andalog.
A társaságot bár vegyes,
Fogadni mégis légy kegyes!
Köztük pirul sötét nevem,
Tán nem örökre névtelen,
Szemedben már most is dicső,
Én kedvesem, királyi nő!

EMLÉKSOROK

Rossz a világ? Légy jó tehát magad!
Üres a lét? Adj tartalmat neki!
Az ember szolga mind? Légy te szabad!
Hídd sorsodat bátor versenyre ki!

A SZÁRAZ LEVÉL

- Lenau -

Az ablakon át dérütött
Száraz levélke hull rám;
Nytott levél ez, szélüzött,
A halál írta hozzám.

A többiekhez csatolom;
Írójuk egykor ő volt;
Mily boldog voltam akkoron!
Ah, milyen szép idő volt!

Ott künn a fa kifosztva áll,
Nem ismer önmagára;
Talán ő sem ismerne már
Önnön keze nyomára.

Holt szerelemnek pírfutott
Betűi, élve hűtlen,
Mint rajtavesztett hazugok
Állanak szégyenülten.

De tűzbe dobni nincs erőm
A régi édes álmat;
Rám néznek búsan és merőn
A szók, és halni vágnak.

Elzárom én szűrő gyönyörnek
Őket szivembe mélyen,
Emléke égjen, s bár gyötörnek,
Fájdalmat újra éljem!

Hozzáteszem, mit a halál
Üzent, a kis levélkét,
Hogy mindenik seb írt talál
S az élet kínja békét.

HEINE DALAIBÓL

I.

(„*In den Küssen welche Lüge!...*”)

Csókjaidban mennyi álság!
A látszatban mennyi szépség!
Nemde édes csálni néked?
De csalatni édesebb még!

Csak hazudj hát! Rajta, édes!
Csalfasággal meg nem rontasz,
Esküszöm az esküidre.
Hitem arra, mit te mondasz!

II.

(„*Es schauen die Blumen alle...*”)

Mind a virág az életadó,
A ragyogó napba tekint;
A ragyogó tengerbe sietnek
A folyamok árjai mind.

A ragyogó lányhoz esengve
Száll tova valamennyi dalom.
Fájó, bús dalok! El ti vigyétek
Könnyeimet, epedő sóhajom!

III.

(„*Ich glaub nicht an den Himmel...*”)

Én nem hiszem, az égről
Mit prédikál a pap,
Te benned hiszek én csak,
Büvös szem, földi nap!

Megtagadom az Istent,
Kiről fecseg a pap,
Szivedben hiszek én csak,
Téged imádalak!

Ördög, pokol s pokolkín,
Amit a pap mesél:
Mind a te szép szemedben
S gonosz szivedben él!

A KORCSMÁBAN

*A szerencsétlen lengyel
forradalom évfordulóján*

- Lenau -

Összeesendül a pohár
És vidáman zeng a dal;
Künn csapkod az éjmadár,
Szárnya zúgó szélvihar;
Zord napok, a durva hajtók
Behavagták künn az ajtót.

Vágd a földhöz poharad!
Tél s a zsarnok oly rokon,
Nézd csak, pajtás, hogy mulat
Hősi lengyel hantokon;
Ott hevernek fagyba-vérbe
A szabadság végreménye.

Hősi hullát most vitat
Künn a hollóktól a hó,
Hogy a szégyen, mely kicsap,
Már ne lenne látható.
Holtakat hó lepi kint,
Nem az óriási kint!

A pacsirta majd ha szól
S fölvidül az árva völgy,
Rózsabimbó lomb alól
Csókra szomjat majd ha költ:
Eltemetett átok kínja -
A kikelet fölszakítja.

Gyorsan a hó s jég alól
Bukkan a sok hősi domb,
És a sírok boltiból
Szégyen füstje égbe ront,
S a fekete füst nyomába
Csap a véres bosszu lángja.

A MAGÁNYOS IVÓ

- Lenau -

I.

„Ah, kinek is volna kedve
Inni magán, nóta nélkül?
Ki ne vágyna hű kebelre
Dőlni, ha a bortól szédül?”

Én; a barát ritka holló;
Sok iszik úgy, mint az állat,
Gondolatlan; más világból
Hívok inkább ide társat.

Ha a borban eszme kábit,
Az csak az iszapot hordja,
Mint a Gangesz szent hullámit
Túrja az elefántcsorda.

Dinonüszosz atyaszíve
Ölelő karral fogadta,
Ki a zajtól émelyítve
Maga ment az áldozatra.

II.

A csöndes éjben egymagam
Titokban itten iddogálok,
A csillagraj távolba van,
Nincs ellen itt, se jó barátok.

Máskor szeret a képzelet
A csillagégben messze járni,
Szorítom most a serleget,
Még egyszer el találna szállni.

A szétsugárzó gyertyafény,
Kedvem telik már jobban ebbe,
Így legalább szemlélem én
Árnyékomat a falra vetve.

Árnyékom! Jer, koccints velem!
Föl cimborám, te létlen alak!
Nos, idd ki, hát, édes felem,
Fenékig az árnyékpoharat!

Villogni látva serleged,
És tompa fényben úszni nedvét,
Nagyobb gyönyörrel élvezek,
Jobban esik ez eleven lét.

A görög is, az egyszeri
Átélté újfent mind a kéjet,
Hádeszba megjelent neki,
Ő maga árnyék, árnya élet.

III.

Változásod még
Sose volt, ó, árnyék,
Alakod már rég
Ép ilyennek látszék.

Mit az idő szórt
Arcomra, a hamvat,
Hervadást, a kórt
Sohasem mutattad.

Ősszel így a bérc
Nézte a világot,
Mélyiben az érc
Nagy időket látott.

Törzse, az erős,
Színe tör panaszra:
„Erdeim a bőszt
Vihar elragadta.”

„Nyájaim a hó
Falura terelte,
Nincs furullyaszó,
Köd borult a lejtire.”

Égnek eredő
Homlokát feszíti,
Magvát az idő
Meg nem semmisíti.

Mint a hegytető
Én is messze nézek,
Mint a sziklatő
Nevetek a vésznek.

Szőlők vére forr
Szilajon eremben,
Hegyek tüze, bor
Jár keresztül engem.

Fény, igazság, jog
Harci vértüzeiben
Bátran értük fog
Omlani a vérem.

IV.

Fiam, árnyék, nos köszönts fel,
Éltess habzó serlegeddel!
Hisz ha engem sírba visznek
Véged akkor, árnyék, hidd meg!

Sok sirat bár könnybe folyvást,
Olyat, mint te, nem tudok mást,
Velem együtt ki egészen,
Mindenestül elenyésszen.

Esküszegő bűn ha támad,
Ne érezzen szűrő vádat:
Mélyen átgondolt regékben
Nélkülöz a bűnös régen.

Üdvözöllek, hű barátom!
Drága voltod én belátom,
Gyúlni érzek büszkeséget,
Csak mutasd meg, meddig érek!

TITÁNOK HARCA

Götterdämmerung

- Heine -

Itt van a Május, az aranyvilágú,
A selymes szellők s a fűszeres illat;
Fehér virágai már bólogatnak,
Kék ibolyaszemei üdvözölnek,
És kiteríti dúsvirágu leplét,
Sugárral és harmattal átszövöttet.
S elősietnek a nagy gyermekek,
Intésire tolong a bárgyu nép.
A férfiak nanking nadrágjukat
És aranygombu ünneplőjüket
Veszik fel; szűz-fehér ruhát a nők;
Tavaszi bajszukat pödrik az ifjak;
Szüzek feszítnek pihegő kebellet;
Írónt, papírt s lornyettet zsebre vágva
Jön a fűzfá-poéta, - s kurjogatva
Vonul ki a kapun a tarka-barka nép,
És odakünn friss gyöpre heverész,
Bámulja, mily serényen nő a fa,
A tarka kis virággal enyeleg,
Hallgatja víg madárhad énekét,
S a kék mennyboltozat láttára ujjong.

Hozzám is eljött. Hármat kopogott
Ajtómon és kiálta: „Én vagyok
A Május, jer, ó, hadd csókoljalak!
Jöjj én velem, te halvány álmodó!”
Én nem nyitottam ajtót s így kiálték:
Hiába csalogatsz, te álnok ifjú,
Keresztülláttalak; keresztülláttam
Én a világot, túl sokat beláttam,
Túl mélyre láttam, s oda minden üdvöm,
S örök fájdalmaik tépik szívemet.
Emberi házak- és embersziveknek
Keresztüllátok én kőfalzatán,
S hazugságot látok csak és nyomort.
Arcukról én leolvasom a szörnyű
Gondolatok titkát. S a szűzi pírban
Remegni látok fajtalan hevet;
Látom a lelkes, büszke ifju fön
A tarka csörgősipkát rengeni;
Torz képeket csak és kór árnyakat
Látok csupán e földön s nem tudom,
Bolondok háza-e vagy ispotály,
Keresztüllátok a vén föld burokján,
Mint egy kristályon át, és látom az iszonyt,
Amit vidám zöldjével eltakarni
A Május hasztalan erőlködik.
Látom a holtakat koporsaikban
Nyitott szemekkel és kulcsolt kezekkel,
Ruhájuk, az fehér, s fehér az arcuk,
De ajkukon nyüzsögnek sárga férgek.
Látom, hogy ágyasával a fiú
Nemzője sírhalmára ül mulatni;
Gúnydalba kezdenek a csalogányok,
Szelíd virágok gúnyosan nevetnek,
Sírjában ím mozdul a holt apa -
S az anyaföld fájdalmasan vonaglik.
Ó, Föld! Én ismerem fájdalmaidat,
Kebledben dúlni látom a tüzet,
S vért ömleni töméntelen eredből,
Sebed tátongva fölszakadni látom,
S vadul ömölni lángot, füstöt és vért.
És látom óriás-fiaidat;
Ősrégi vér, sötét mélységeidből
Vörös fáklyákkal tör fel a dacos faj;
Vasfogu, roppant lajtorjáikon
Vadul rohannak a mennybolt felé;
S fekete törpehad nyomukba, és recsegve
Morzsolnak össze minden csillagot.
Most vakmerő kezekkel leszakítják
Az arany függönyt Isten sátoráról,

Sikoltva rémesen borulnak arcra
A jámbor angyalok. Ül trónusán
A sápadt Isten, és a koronát
Fejéről elhajítva, tépi a haját, -
S a bős csoport mindig közelb nyomul.
Az óriások rőt fáklyáikat
Az égbe dobják, és a törpehad
Lángostorával angyalokra csap -
Ezek nyöszörgve kuporodnak össze
A kínok súlya alatt, és a törpék
Hajuknál fogva őket elragadják. -
S köztük van, ím, tulajdon angyalom,
Dús szőke haj köríti édes arcát,
S ég ajkain örök szerelmi láng,
És tiszta üdv ragyog égszín szemében -
S egy fekete, utálatos manó
A halvány angyal földhöz vágja most,
Nemes testén vigyorgva legelész,
Szerelmesen szorítja őt magához -
S egy sikoly zúg a mindenségen át,
Az oszlopok recsegnek, összeomlik
Az ég s a föld, s az ősi Éj az úr.

MAGÁNY

- *Lenau* -

I.

Álltál-e már egészen egymagadban,
Szeretlennül, Isten nélkül a pusztán,
A rémes csöndet büszke fájdalomban
Viselve balsorsod ádáz, véres útján?

Minden reménynek eltűnt-e varázsa,
Mint a vadásznak útvesztőbe érve
Elhal a tévedt ebek csaholása,
Mint télfutó madárnak honja képe?

Ha voltál ily magánynak szenvedője,
Azt is tudod, mi kényszeríti azt
Rajongva omlani egy puszta kőre,
Rémülten felszökellni lázban égve,
Kit önmagánya üldöz és riaszt,
S kitárni vágyó karjait a szélbe.

II.

A szél sivár és idegen szivednek,
A kő halott, kemény, hideg, mogorva,
Vigasztalást hiába vársz lobogva,
Rózsák közt szíved elhagyatva szenved.

Sápadnak menten, meg nem látva téged,
Mivel törődnek, önnön haldoklások.
Haladj tovább: s mindent enyészni látsz ott
Hosszú homály-utcaiban a létnek.

Kinézni látod olykor lakaikból,
Becsapják menten ők az ablakot,
Lak összedől; s te sápadsz borzalomtól.

Szeretlenül, Isten nekül! örök ború, -
A szél sivár; és mit keressz te ott? -
Egész világ kétségbeesésig szomorú.

NE HÍVD AZ ISTENT!

- Budapest, 1885. márc. -

Ne hívd az Istent kíniaidra!
Az égiekhez nincs közöd.
Leheld ki lelked zord magányban,
És hagyd az Istent, ördögöt!

Kegyetlen és sivár az Isten
S az ördög komikus színész. -
Csak balga lel vigaszt a hitben,
De koldusan teng ott az ész.

Tudom, hogy a lét nagy keserve
Majd szétrepíti agyvelőd:
Légy hosszútűró és ne jajgass,
Akármilyen, mutass erőt.

Ó, csak panaszt ne, gyáva könnyet!
Az égiektől mit se várj!
Vonagló ajkad dac kötözzze,
Büszkén viseld el, ami fáj!

Reményt, vigaszt meríts a sírból!
Ha enyhe csöndje rád borul,
Kínt, örömet behantol egybe
S boldog vagy mondhatatlanul.

Sebhedt szíved megszűn dobogni,
Szemedre álom jön legottan.
Kéj lesz a kinnak haldokolni:
Ó, halj meg és maradj nyugodtan!

A GETHSZEMÁNI KERTBEN

Nyugodt a lelkem, mint a tenger
Szélcsendes nyári éj felén,
Egy árva hullám fodra sem ver
Vizének mélyiből felém,
Kitörni fél, kitörni nem mer,
Mi zajlik átkos belsején.
Mosolygok, és a kín húsomba vág...
Ó, drága béke, véres olajág!

Ó, ez az éj, a sír nyugalma,
Mely szörnyeket rejt méhiben!
A békeangyal diadalma,
Ki harcok vérterén pihen.
A síri szellemek hatalma
Leigáz engem íziben.
Mosolygok, bárha lelkem ködbe lát...
Az éj kódében nyílik egy virág.

Ó, ez az éj, a sír virága,
Mely örömek hantján terem,
Gyönyörű bár, halál az ára,
Belépti díjad, cinterem!
A sírveremre hajlik ága,
Gyökere málló holttetem,
És gyökerén enyészet férge rág...
Az én virágom gyászos éjvirág.

Nyugodt a lelkem, bárha boldog
Tudom, hogy nem lesz soha már;
Kint, szenvedést mosolygva hordok,
De hajh, a szív, szívem kopár!
Imádkozom és elborongok:
Bár múlt nék tőlem e pohár!
Lábom siralmak örvényébe hág,
És elsötétül az egész világ.

Irtózat űz s a mélybe omlok,
Keresni téged, ó, halál!
Föltartja testem sziklahomlok:
„Mily kór, beh kishitű valál!”
Döngik a durva sziklacsontok, -
„Föl, föl Terád még munka vár!”
S lelkem a mennybe küldi sóhaját:
Támadj fel újra, ragyogó világ!

MEGHALOK...

Meghalok én is, nemsokára
Kihűl a túlzó, büszke vér,
Álom borul az ész lakára,
A tűz szemekre hús fedél,
A kurta álmot megszakítja
A hosszú álom síri titka.

Siratni fog tengerszemével
A gyönyöröknek aszonya,
De fátyolod nem tépi széjjel,
Sanyaru Éj; titkok hona!
Nemes szívek siratnak engem,
Meghalok édes szerelemben.

S akik megölték ifjúságom,
Az istenálmok gyilkosi,
Fölégetők e tiszta oltárt,
Mind gúnyol és kacagva sí.
De én nyugodtan alhatom,
A jók szerelme pártomon.

Alhatnám, ah, de fölzavarnak!
Nyughatnám, hajh! De nem lehet!
Hallom neszét az ősz-avarnak,
Bús szenvedély hajt engemet,
S ki zord magányban, rejtve éltem,
Nem nyughatik most földi részem.

Fölkél a múltak gyötredelme,
Az élet gyásza újra sír.
A fölszakadt, élő sebekre
Hát nincsen balzsam, nincsen ír?!
Az ősi bosszu, ősi kín
Úr hát a sírok árnyain?

A szélbe zengem vad keservem,
A szélbe sírom átkomat,
Lángpallos ég árnyék-kezemben,
Árnyék-szivemből vér szakad;
Fölkacagok s a holt szavára
Sápad a bűn, remeg a gyáva.

Testetlen árnyam mint kísértet
Elējük áll majd véresen...
De addig is, akármilyen érhet,
Meg nem halok, úgy érzem,
Míglen lelkükbe égetem
Szilaj, de bús történetem.

Beégetem lelkükbe mélyen,
Mi véremet most égeti;
A bűnnek bíborát letépem,
Szívébe tört mártok neki!
Rájuk sütöm a szégyen bélyegét,
Legyen nevük, mint lelkük oly setét!

Ó, jaj! Gyűlölni megtanultam!
Megtanított a szeretet.
Magamba nézek elborultan:
Így jár, aki áldást vetett;
Amit arat: átok; ám az nem alszik:
A költő átka megfogamzik!

Átkot vetek már én ezentúl,
Áldás talán majd így fakad,
A sors szeszélye jóra fordul
S fejemre fényeső szakad...
A gyűlölet s a szeretet
Egy anyaméhből született.

S ki bűvölettől megkötözve
Nem érzi haragom hevét:
Áldásomól roskadjon össze,
Szívét egy szent láz tépje szét!
Az égi láng villáma járja át
S önnön tüzén égesse el magát!

Én, sújtson bár a sors haragja,
Nem múlok el nyomtalanul;
Abból, mi éltem célja, magja,
Még majd sok nemzedék tanul;
Mi bennem rajzott, mindig él:
A gondolat s a szenvedély.

[Szenic, 1888. február 2.]

SIRALOM

Lehettem volna boldogabb,
Önző gyönyörben élheték,
Ha tiltó arcod nem fogad,
Könnyekre s vérre szomjas Ég!

Lehettem volna boldogabb,
Páros gyönyör mosolyga rám,
Nem látva gúnyos arcodat,
Élet, te vérbetűs talány!

Lehettem volna boldogabb,
Kéjelgheték mohón, vadúl,
Befutva a zöld halmokat,
Nem nézve, mi alatta dül.

Lehettem volna boldogabb
Szerelmi üdvök szigetén,
Nem hallva a siralmakat
Jajgatva, hogy' szállnak felém.

De hisz e föld a bú hazája!
Ki merne lenni boldog itt?!
Ó, véres, átkos földi pálya!
A boldogság se boldogít.

A boldogság csupán csalétek
E kába, gúnyos portekén;
Boldognak lenni szinte vétek,
Boldognak lenni vakmerény.

Átok az önző boldogokra,
Kiket ez Isten elvakít,
Kik önfényük körül forogva
Nem látják vérző társaik!

Kik senyvedő testvéreikre
Nem sírnak részvétharmatot,
Kiket a bűn s a bánat ikre
Könnyekre sosem ragadott!

Kik nem öltöznek gyászruhába
A közös gyásznak ünnepén,
Kiknek nem hoz vészt homlokára
E tragikus, mély költemény!

Átok a dőzsölő cudarra,
Ki elfeledte rokonát,
Ki céda lány keblén kacagja
Bús véreit, tiport honát!

Átok az önző gazdagokra,
Kik meg nem értik a szegényt,
És nem dobják el iszonyodva
A véren szerzett nyereményt!

Maradjon álom itt a földön
A boldogság, mit érezék,
A gyászruhát magamra öltöm,
S mint Jézus egykor vérezék,

Vérezzem én is, azt ohajtom,
Szenvedjek én is kínhalált!
A szenvedés kelyhét kihajtom,
A kínok méregitalát.

Az öröm házát összedúltam,
S hamut hintek fejemre én;
Megrendülék és elborultam,
Iszonyra vált a szép remény.

Testvéreim ti, ember, állat,
Füvek, virágok és kövek,
Ti élők és ti létlen árnyak,
Mind, kiket e színbolt övez:

Ti milliók és milliárdok
Az Éj övén s a Dél körén,
Atómok, óriás családok:
Zokogva gyűljetek körém!

Sírv, szikla, s te, puszták homokja,
Zokogj föl, eddig néma rög,
Mindenki lássa be zokogva,
Hogy ez a szenvedés örök!

Zokogva fuss hegyek síója,
Sirámba törj ki rengeteg,
Könny tengerében úszva rója
Le mind a bűnt, hogy született!

Onts könnyet, széldajkálta felhő,
Üvölts a kintől, fergeteg!
Szaggassa meg haját az erdő,
Zokogjatok kevély hegyek!

Boruljatok szivemre, mind, mind,
Legyen közös nagy bánatunk!
Érezzük át a szertelen kint,
Sirassuk meg azt, hogy *vagyunk*.

TÁMADJ FÖL...

Támadj föl újra, letiport szív!
Szakadjatok föl, sóhajok!
S ti visszafojtott, szomju vágyak,
Sugarat, lángot szórjatok!

Zokogj föl, porba taposott szív,
Fájdalmak ősi kútfeje!
Fölszaggatom sebem, s ha kell, hát
Szakadjon lelkem is vele!

Szakadj ki, szív! Ti tűzfohászok,
Suhanjatok a légen át!
Ha sírsz, mindenki értse sírva,
Reszkette a költő dalát!

Szivem, szakadj meg! Ömölj ki, vérem!
És hulljon szét e portetem!
Hogy úr vagyok a messzeségen,
Gyönyör lesz akkor érzem!

A lélek nő a fájdalommal,
Merészebb lesz és lángolóbb,
Gyönyörre fordítom dalommal
A kint, a földig sujtólót.

Himnuszba tör a szív fohásza
És a magasból hint vigaszt,
Láz lelkem óriási szomja
A sziklatón forrást fakaszt.

A szenvedések vértüzeiben
Újjászülettem, érzem!
S a vágyak izzó hámorából
Kikel az Eszme fényesen.

Az Eszme él! Vérem patakzik,
S az üdvök napja rám ragyog;
Elégek, és a tűzviharban
Dalom gyönyör! Boldog vagyok!

[Balassagyarmat, 1884, Szenic 1890. január 12.]

LE VAGY TIPORVA...

Le vagy tiporva szív, el nem tiporva!
Korán volt kezdenük halotti torba,
Amért rajongsz, nem süllyedt még a porba.

Kifosztogattak és az éjbe löktek,
Sötétbe, titkon életemre törtek,
Hogy ne legyenek unos terhükre többet.

De én szemébe néztem a halálnak,
Ott fájó sebeim gyönyörre válnak,
És vége nincs a rózsatüzü nyárnak.

És mikor azt hívék, hogy porba omlok,
Fölragyogott a büszke férfi-homlok,
S elmém, a fennszülött, az égbe rontott.

S midőn szivembe gyilkos tört ütének,
Fölhangzott ajkimon győzelmi ének;
Himnuszba tört a kín, zengett a lélek.

Mert amiről golyótok visszapattan,
Mitől gyilok lesurran: halhatatlan,
Örök sugár e töredék alakban.

Mindig gyűlölte a nagyot a kisebb,
Alkotni kontár, de bosszúra frissebb,
Azért, bár átokért kiált e nyílt seb,
És bár méltó harag piritja arcom,
Civódni nem fogok a közpiarcon,
Borostyán vár reám másféle harcon.
Úgy, úgy, szívem! Ne nézz a renyhe porba!
Az elsőssel, amott a harci sorba,
Ott küzdj elől, míg nem vagy eltiporva!
[Szenic, 1889]

BOLYONGJAK...

Bolyongjak elhagyottan, árván,
Dobjon mindenki rám követ!
Nem bánom én, akármilyen vár rám,
Amit a végzet hoz: jöhet.
Hadd ünnepeljen vérszopó gazt
A nép, mely még most gyáva rab,
Megnyugszom, hisz nem tudja ő azt,
Hogy lelkem fényes, mint a nap.
Boruljon életemre átok,
Mint nemes ércre a salak,
Raboljátok ki a világot:
Csak téged, Isten, lássalak!
Bár reszkető, sovány kezembe
Nyomjátok a koldusbotot,
Szememből büszke fény lövellne,
Mert boldog én és dús vagyok.
Csak árnyamat dülhatja szégyen,
A fényt magammal hordozom,
Szívembe van beírva mélyen
A boldogság, a hatalom.
Csak rajta hát, üssétek árnyam,
Civódjatok a hűlt nyomon!
Én azalatt, kibontva szárnyam,
Repülök égi tájakon.
Kit ti szerettek, meg van ölvé;
Üldözzetek, mit bánom én!
Az eszmehon enyém örökre,
Enyém a hatalom, a fény!
[1890. január 12., 1890. szeptember 19.]

DACBÓL

Dacból, haragból szívem összetéptem.
Itt állok egyedül, némán, sötéten,
Ajkam vonaglik lázas reszketésben.

Dacból, haragból mindent összetörtem,
Ami mosolygó, édes volt köröttem,
Kéjt, örömet magamtól messze löktem.

Szilaj gyönyörrel mindent összedúltam,
Mi égetett, fájt és emelt a múltban,
Kegyetlen kézzel önszivembe nyúltam.

Mámort ivám, hevertem rózságyon,
Csüggttem sok csillogó parányiságon,
De fölriadtam: másra, többre vágyom!

Fejemet égeté a púha párna,
Fojtogatott az élvek rózsajárma,
Magasba tört most lelkem álma.

Szóltam: lemondok, mindenről lemondok,
Miért hevülnek annyian bolondok,
Puhány érzésre lágy rimet se mondok.

Küzdék; a lomha békét megvetettem,
Harc, lobogó csaták után epedtem,
Bosszút lihegve, mindig lelkesebben.

Jártam sűrű tömegben. Taps viharzott.
Ragyogni láttam számos büszke arcot,
Hír, pompa, taps amint együtt kavargott.

S kérdeim magamtól olykor elborúltan:
Minden ragyog; hát sűrű ködborúban
Mért jársz te köztük, mért jársz koszorútlan?

Hamar beláttam: jobb, hogy ismeretlen,
Mi szép, mi nagy e vágyak dúlta mellben;
Beh jó, hogy lelkem tőlük illetetlen!

Nem vont könnyű siker, vásári lárma,
És ködruhában, nesztelenül járva,
Maradtam ismeretlen, néma árva.

De végül untatott e dőre játék,
Egyhangu és sivár nyugalmu tájék,
És zúgolódva fönne így kiálték:

Sors! Mért vetettél ilyen környezetbe?!
Nincs élet itt, régen kiszíva nedve,
Lehelj hát lelket a lélektelenbe!

Isten! Ki földi léttel fölcsufoltál,
S szivembe lángot, olthatatlant oltál,
Te lásd, ha martaléka lesz az oltár!

S kiáradt lelkem féktelen szavakban,
Ki hallja: érezi tüstént hatalmam,
Hol tett az íge és erő a dallam.

Nem írom nevemet futó habokra,
Emléket nem rovok sívó homokba;
Dőljön, aminek dőlni kell romokba!

Ah, tűz a lelkem! És szivem ha dobban
Forró gyönyörben, égő fájdalomban:
Nem langyos permeteg, tűz van dalomban!

Hajlítva mindég, sohasem hajolva,
Átömlik vérem lángoló dalokba,
Égő haragba, zengő viharokba.

Örökre szól a dal! Örökre zajlik,
S a büszke szó a síron túlra hallik:
A teste eltört, lelke még se hajlik!

[Szenic, 1890. július 24.]

A NYÁR DALAI

I.

Hadd zengje más a méla ősz!
A nyár szerelme hév dalom.
Ujjongok: ez az én időm,
Én a nyarat magasztalom!

És a napot, a perzselőt,
Zenit napját üdvözlöm én;
Szivembe hull minden sugár,
Szivemből árad szét a fény.

II.

És állva sugaras virányon,
Arany sátrat feszít a nap,
Csókjától levelek, virágok
Kéjben remegni látszanak:

Miként ha volnék napimádó,
Áhítat szállja lelkemet;
A nyárnak glóriás varázsa
Magával ragad engemet.

III.

Mért nem születtem ottan én,
Hol az oltár mohlepte kő,
S az erdők szentelt rejtekén
A természet vad fia nő!

Hogy Szahara futó porán
Száguldanék mint beduin,
Testemmel a puszták lován,
Gondolatom lég szárnyain.

Eltöltene az ősi kéj,
A létgyönyör, napszerelem;
S minden, mi ujjong, szenved, él,
Átcsapna forró lelkemen.

Az elemek csodás kara
Hogy ostorozna, edzene!
A viharok lángszózata,
Rémítőn főséges zene.

Szeretni tudnék szertelen,
Gyűlölni is korlátlanul;
Ott még a szív nem szolgál, nem,
Érezni nem könyvből tanul.

Érezni azt az égi kéjt,
Hogy éghetünk, hogy láthatunk,
Harcolni a bírhatlanért,
Érezni fennen, hogy vagyunk!

IV.

Nyár napja, üdvözöllek!
Égesd ki lelkemet!
- Kiégetem s megöllek! -
Áldás, ó, nap, neked!

Égesd ki mind belőle,
Mi múltó szenvedély,
Hiú virágít irtsad,
De óvjad azt, mi mély!

Nyár napja, üdvözöllek!
Ragadd föl lelkemet!
- Szeretlek és gyűlöllek,
Sugaram vész neked. -

Szeresd, mi tiszta bennem,
Gyűlöld, mi rossz, mi rút;
Az átok sebzi mellem,
De mennybe visz az út.

A földi szűk körön túl
Ragadd el lelkemet!
- Mi túl az ormokon dül,
Halandót eltemet. -

Mi égi, váltig éljen,
Mi szeret és repül.
Mélyen temetve légyen,
Mi él s nem lelkesül!

Szent nap, fönнен köszöntlek!
Égesd el lelkemet!
- Elégetem s te föllebb
Szállsz, lényed itt lebeg. -

Elégetem, hogy újjá,
Nagyobbá szüljelek:
Kövessed isten ujját
S meglátod az eget! -

Ó, hála, hála néked,
Te drága, jó vezér!
Örök tüzed nem éget;
Már látom, ott a cél!

E szem, ó, hála! Túllát
Azon, mit szenvedek:
Követtem isten ujját,
Már látom az eget!

V.

Lehelni, élni óriási kép;
A lét varázsa ó, mi mély, mi mély!
A fájdalom is csodaszép zene...
Él még az elemek nagy istene!

Dalolni, zengni óriás gyönyör;
Lelkemből égig, ó, mi tör, mi tör?
Mintha szférák zenéje zengene!...
Él még a csillagok nagy istene!

Érezni, látni ó, mi szép, mi szép!
Az ember a csodák honába lép;
Mintha minden nagyságtól rengene,
Mindent betölt az eszmék istene!

Szeretni, hinni, ó, mi nagy, mi nagy!
Ó, halhatatlan álom, el ne hagyj!
Zúghat az élet ádáz tengere,
Velem a szeretet nagy istene!

VI.

Ah, érzem, fennen s mélyen érezem:
Lehelni üdv és élni győzelem!
Nem pusztá por, lélekben élek én:
Az örök nap lelkéből lelkezém.

Ah, érzem, érzem: szellemek vagyunk,
Ős vágyat örök kéjjel olthatunk!
Emelkedem s a tárgyak is velem...
Örüljete; itt minden végtelen!

VII.

Ó, szép világ, ó, boldog álom!
Virág remeg megint az ágon.
Szép regehonban, csodakörben
Perc, óra, nap most tova röppen...
Hajnalálom!

Ó, szép világ, ó, bűvös álom!
Pazar gyümölcs nevet a fákon,
Ragyog a nap, ringat a mámor,
Iszom az üdvök poharából...
Gyönyörálom!

Arany világ, te fényes álom!
Hol szárny a szó, nem szolga járom.
Elragad az élet szerelme,
Gyönyöröd zengem lelkesedve,
Istenálom!

ÓDA A NAPHOZ

Üdvöz légy, csillagok királya, büszke hatalom!
Lángszekerén a lelkesedésnek
Tündöklő trónodig emelkedem
Zengeni s áldani téged ó, dicső!
A mozdulatlan, ős világtalan világot
Lángra te gyújtád;
Harmatcsep, orkán, kedv, sirám, a bűn s a pompa,
A virág és a gondolat, az állat és az eszme:
Mind a te munkád.

Te vagy az Isten! Mint a többi, én nem alkotok
Magamnak semmiféle bálványt,
Se holt kövekből, sem a gondolat
Kiszáradt, zörgő, síri váziból.
Ők lelket tűzaranykohóban nem keresnek,
Mert vakok arra;
De látom én sugárzó csillagtetemedben
Az örök tűzmagot s az ősi, az isteni lelket
Ömleni abba!

Mert te vagy Adonáj s te vagy a sokszemű Ozír.
El-Saddaj is te vagy, a szörnyű,
A halhatatlan Jehova te vagy
És te vagy Moloch is, a tűz, az úr;
Te vagy a fénylő Jupiter, Zeusz, az égi
S te vagy Apolló!
A pusztító, a zord, a sivatag Azázel,
S a ragyogó, a lobogó Bál - jól tudom - te vagy mind,
Lángokat oldó!

Lobognak más napok, tündöklő csillagistenek,
De egy sem áll olyan közel szívemhez,
És senki sincs nálad jószágosabb.
De vést szemöldököd egyetlen rándulása hozhat,
És semmi sem lehet fönségesebb az úrben
A te haragodnál.
Ó, boldog én, kinek szerelmed óriási terhe könnyű!
Ugy érzem olykor, mintha egyesülnénk, és szívemben
Mintha te lobognál.

Üdvöz légy, csillagok királya, büszke hatalom!
Lángszekerén a lelkesedésnek
Tündöklő trónodig emelkedém,
S dicsőítve zengtelek, atyám!
Gyújts halhatatlan lángokat te bennem,
Örökre lássalak!
Csókolj és ostorozz, szívűd, égesd föl lelkemet bár,
Ölelj vagy ölj meg: üdvözítesz; sújts avagy emelj bár:
Tégedet áldlak!

[1891. április 13.]

KÉJ

Az életláz, a kéjek árja
Elönti izzó véretem.
Mámorba ringat, szent varázsba
Az izzó lég, a hűs liget.
A nyár, az ég dicső leánya
Gyönyörtől duzzad és piheg;
A természet keblét kitárva
Csókokba fojtja lelkemet.
Gyönyörhangóceán, világzene,
Szépség és bujaság nászünnepe.

A báj s az élvvágy ősi frígye,
Szépséggel párosult erő,
A roppant úrt benépesítve
Világokat teremt ma ő.
Ó, kéj, hatolj be sejtbe, szívbe,
Lobogjon tőled vér, velő!
A földet forró vágy hevítse,
Ifjodva keljen Pán elő!
Szinültig áll az élet pohara,
Hadd oltsa szomját vőlegény, ara!

Minden mámort, szerelmet áraszt,
A napok s lények ezrei;
Minden perc élvezetre lázaszt,
Minden pazar gyönyörre hí.
Édes, ha gyújt, édes, ha bágyaszt,
Az állati, az isteni!
Érzitek-e a szörnyü vágyat,
Mely élni tör csak s nemzeni?
Nemzette légyen bátor a pokol:
Kéjben fogant és kéjben haldokol.

Ó, kéj, te vagy az örök élet,
Téged lehel a végtelen!
A bölcs s az élv lovagja téged
Ohajt csak forrón, szüntelen;
Álmában csábos, tünde képed
Az aszkétának megjelen,
Hűséget esküszik tenéked
A túlvilági réteken.
Áttör a kéj a csonton és kövön:
Mindennek célja s lelke az öröm.

Hadd csüggjek hát az élvek ajkán
S örökre szívjam azt mohón!
Lágy déli szél röpítse sajkám,
Legyen a lelkem tűzkohón! -
Hogy lejtenek a hegyek alján
A nimfák élvre csábitón!
Az oreádok szíve pajzán
S ölelni tudnak lángolón;
Lábuk nyomán virágok termenek,
A föld gyönyörtől duzzad és remeg.

Mindegyüket ölelni vágyom
Hevesen, édesen, buján;
És vélük egyesülni lágyan
A bűvös erdő friss mohán,
Az örökzöld menyasszonyágban,
Az illatos, dús nyoszolyán;
És sokszorozni milliónyi tárgyban
A kéjt az élet foksorán;

Mindent termékenyíteni, mint a nap:
Hogy milliók áldjanak s átkozzanak!

Ó, kéj, te vagy az örök élet,
Téged lehel a végtelen!
A csillagok reszketnek érted
Az ég örvénylő mélyiben;
Epedve úz mindenki téged,
És minden szem rajtad pihen.
Belobogod a mindenséget,
Mint egy csodás, szent rejtelem;
Áttör a kéj a csonton és kövön:
Mindennek célja s lelke az öröm.

KORTÁRSAIMHOZ

Ragyogjatok, ti könnyű cseppek,
Csak ússzatok a fölszinen!
Élvezzetek ti, kik siettek
Elkapni mindent röptiben!
Himbálva ringatag habágyon
Elkorcsosúl a púha szellem;
Ah, más, ah, ragyogóbb világon
Csügg váltig méla, szomju lelkem!

Ki retteg az idő lehétől,
Siessen élni, rajta hát!
Ragadja kérész életéből,
Csak szíja ki a perc savát!
Futó a tűz, mi ott világít,
Futó gyönyör a kapzsi szemben;
Ah, más, ah, nemesebb a láng is,
Mi olthatatlan ég szivemben!

Bálványotok körül forogva,
Imádjatok ti porgyönyört,
Míg lelkem öntüzén lobogva
Lángszárnyakon az égbe tört!
Mi néktek élv, irtózom attól;
A durva kéjt minek keresném;
Ah, más, ah, finomabb anyagból
Van szöve fényreszomjas elmém!

Rátok kegyel tekint az ég is,
Csábítva vonz ezernyi tárgy,
S mi kebletek hevíti, mégis
Csak úri kegy, csak szolga vágy!
Ó, szolga-szívek, szolga-élet!
Másért rajong e büszke szellem;
Ah, más, ah, szabadabb a lélek,
Mely itt csapong e porhüvelyben!

Kit ti szerettek, halva van már,
Mit ti öleltek, pára mind,
És szívetek a korcs, a kalmár,
Csupán a föld felé tekint.
Fojtó a lég is ott közelben,
Lélegzenem mindenha kín ott;
Ah, más, ah, magasabb a szellem,
Mely egykor engem létrehívott!

Ti porszemek! Csillogjatok hát,
Élvezzetek csak sebtiben!
A kor szememben gyáva korlát,
Szemem csak a jövőn pihen.
Öltők borulnak tőle lángba,
Ami hevített életemben;
Ah, más, ah, tündöklőbb világba
Lát máris méla, szomju lelkem!

[Szenic, 1890. július 29.]

„ALÁZAT”

Csak ezt a szót ne halljam! Mert ha hallom,
Haragtól szinte reszketek.
Nem vagyok én alázatos, lemondó,
Szívem szilaj, szívem csapongó
És büszke, mint az Istenek.

Kislelkűek silány erénye! Gyáva
A szív, mely éretted hevül.
Szívem fölzúdul és haragra lázad,
Ha hallom ezt a szót: alázat.
A költő másért lelkesül.

Hajolj meg - szólnak ők, a törpe lelkek, -
Egy felsőbb hatalom előtt!
Mily szolga-elv! Ne halljam ezt se többet!
Szívem az égiek előtt se görbed,
Atyáim és testvérim ők.

Mindenkoron szerény, alázatos volt
Az aljas és a korcsszívű;
Alázatbőrbe jár minden gyalázat,
Ez ékesít fel satnya vázat,
De büszke mind a jó, a hű,

De nem borulsz-e olykor térdre - kérdik -,
Ha hő fohászod égbe száll?
Nem! mert Hozzá leszek akkor hasonló,
Isten szívébe hull a köny, az omló,
Vigaszra szent részvéte vár.

Nem hullok porba, nem! mert nőni érzem
Magam csodásan akkoron;
Boldog vagyok, mert lelkem oda szállhat,
Szivembe nem lopózik korcs alázat,
Emelkedem, midőn imádkozom.

Csak azt a szót ne halljam! Mert ha hallom,
Haragtól szinte reszketek,
Nem vagyok én alázatos, lemondó,
Szivem szilaj, szivem csapongó
És büszke, mint az Istenek.

[Szenic, 1890. július 30.]

A KÖTELESSÉGHEZ

Kötelesség! Téged gyűlöllek egyre,
Miattad nem juték az égi hegyre,
Én néked üzenek hadat.
A leghőbb vágy, mi engem éget,
Széttépni minden köteléket,
Hogy, mint a fény, legyek szabad!

Ó, szörnyű szó! Dicséri szolga-erkölcs,
De hallatára engem rémület tölt,
Követni nékem őt iszony.
Lelkem nem ismer gyáva törvényt,
Mosolygva lejt át az örvényt,
Mert lelkesíti égi szomj.

Ó, szolga-szó! Bolondok életelve!
Üres a szív, koldús az emberelme,
Ha tégedet lomhán követ.
De hogyha üdvöd szent fuvalma lebben,
Szétáradunk a tiszta fényelemben:
Szabadság! Égi szép követ!

De vannak - így beszélnek - szent kötelmek,
Mit szabadok is szívesen viselnek,
Megszabja őket ész s a szív.
Hah! Gyűlölöm, bár hasznos is, az önkényt,
A szív sugalmát követem, de önként,
Csak önmagamhoz egyre hív.

Kötelesség: bilincs, rabszolga-járom.
Szabadság! Szent neved szivembe zárom,
Te vagy az élet és az üdv!
Te oltád énbelém e büszkeséget,
Lelkem nem ismer semmi féket,
Kezem szilaj húrokra üt.

Kötelesség! Pokol-szülötte, Sátán!
Nem érzik-é a költő szárnyalásán
Átoksúlyod, pestislehed?!
Nem tűrsz nyugalmas, tiszta élvét,
Miattad börtön itt az élet,
Rányomtat ocsmány képedet!

Elég volt már, elég a türelemből!
Kötelesség! Kiegyetlek szivemből,
Szivem nem ismer, megtagad.
Nem bánom én, ha összeéget,
Emésztő tűzbe doblak téged,
Hogy, mint a fény, legyek szabad!

Szabadság! Csak Te vagy szivem szerelme!
Kötelesség! Tevéled harcra kelve,
Enyém lesz még a diadal!
Legyőzlek! Részem lesz a hatalomban!
S az űrt, ha undok életed kilobban,
Betölti boldog riadal.

Érezni nem fogom kemény erődet,
Remegni nem fogok, te gyáva! tőled,
Hő lelkem messze föl ragad.
Letörlöm véres veritéked,
Lerontok minden földi féket,
Hogy, mint a fény, legyek szabad!

Akkor a föld is újra lakható lesz,
E szép, szabad világban, ó, beh jó lesz
Követni lelkem ösztönét!
Szabad gyönyör! Amelynek híja nincsen!
Föltárom én, hogy holtat is hevítsen,
A sírok ádáz börtönét!

Föloldva minden béklyót és kötelmet,
Szabad világ! Szabad szerelmed
A végtelenbe fölragad.
Vágyak tűzén ha majd elégek,
Széttépek minden köteléket,
És mint a fény, leszek szabad!

[Szenic, 1890. július 31.]

SZOKATLAN HANGOT ÜTÉK MEG...

Szokatlan hangot üték meg,
Fönnszárnyaló diadalének,
Erővel teljes a dalom.
Ah, szárnya nő ezer a szónak
Eséstül égiek ónak,
Lelkem zenéje hatalom!

Kitörni fél az erőtlen,
Nem bízik ősi erőben,
Nyomon jár, a taposotton.
De engem szárnyak emelnek,
Ihleti lángja e mellnek
A magas égbe van otthon.

Az újat rettegi régi;
Gyülölt a földnek az égi;
Keresi mind rokonát csak.
De hangom hallja a félholt,
Mert rajta olykor az égbolt
Villáma, gyors tüze átcsap.

Hiába intnek a bölcsek,
Hogy új formába ne öntsek
Új lelket, eszmehatottat.
Oda se néz dalom a vésznek,
Mert benne a szívnek, az észnek
Új diadalmi lobognak.

Hiába int a kételkedő,
Hogy nem ért meg a léha idő.
Inkább hallgassak a mára:
A nagy jövőnek az üdve
Van homlokomra kisütve;
Jövőnek jelen az ára.

Szokatlan hangot üték meg,
Viharok ajka e lélek,
Szavában égi erő.
Jöjjön, ki lelkesen érez,
Kinek szív fér a szívéhez,
Ifjak! Ó, jertek elő!

[Szenic, 1890. július 31.]

ÚJ JÓZSUÉ

I.

Kiragadom az időbül,
Ami soha el nem évül.

Megragadom azt a percet,
Ami soha le nem perceg.

Elragadom azt a hangot,
Mi a szívből szívbe hangzott.

Fölragadom azt a lelket,
Kit igazság szomja kerget.

Elragadom, föl az égig,
Kit fensége le nem szédít.

Kiragadom a világból,
Kiben eszme tüze lángol.

Azt a lángot istenkézből
Leragadom, le az égből.

II.

Megállítom azt a percet,
Mi az örök órán perceg.

Beállítom a szivekbe,
Szív legyen a dolgok rendje!

Elállítom, ami múló,
Szárnyaszegett, porbafülő.

Fölállítom azt a szobrot,
Nagy-merészen égbe rontok:

Megállítom azt a percet,
Maradjon az üdv itt veszteg!

[1890. július 31.]

REPÜLJ, DALOM!

Repülj, dalom, a messzeségbe!
Hallgassátok meg dalomat!
Árnyból, sugárból összetéve
Milyen bűbajos hangot ad!

Kiálts bele a pusztaságba!
Légy viharok lehellete!
Vizet fakassz a sziklahátba!
Légy a proféta ihlete!

Már ott repül! Hogy zeng a szélbe!
Halljátok büszke hangomat?
Lelkem zenéje, szárnyütése
Mindig merészebb hangot ad.

Versenyt repül a viharokkal,
Nincs túl magas előtte cél,
Vetekszik égi csillagokkal,
Istennel is csatára kél.

Repülj, dalom! Repülj a napba!
Nincsen előtted semmi gát!
Minden tiéd! Nem vagy magadba!
Törj össze minden rabigát!

Tiéd az élet egyetemje,
Nem úr terajta a halál.
Te váltig élsz! Van-e, ki merje
Tagadni fényed, Ideál?!

Repülj, dalom, a messzeségbe!
Hallgatnotok kell dalomat!
Lelkem zenéje, szárnyütése
Mindig merészebb hangot ad.

[Szenic, 1890. szeptember]

MIND HASZTALAN!

Mind hasztalan! Mit ér a dal?
A légbe zeng s magába hal.

Látom, minden hiába volt,
Köröttem minden néma, holt.

Hiába mondtam éneket,
Szívem sovár és csüggeteg.

Hiába zengtem büszke dalt,
A légbe hangzott és kihalt.

A rokonérző szellemek
Itt hagyták és eltűntenek.

Ah, vége, vége! Nincs remény!
A föld hideg, a föld kemény.

Kemények az emberszívek.
Az ég sötét, minden hideg.

Méltatlan bú most is zokog,
A jók még most se boldogok.

Mártírszívekből vér szakad,
S kinokból újra kín fakad.

A gyáva most is zsarnokol,
S a népek gyöngye haldokol.
A lomha föld tovább forog,
Nem nyeli el a zsarnokot.
Dalomra nem mozdul a nép,
Még most sem úr a jó, a szép.
Mikor jó már a pillanat,
Mely nékem is hatalmat ad?
Fönnen mikor kiálthatok:
Népek! Fegyvert ragadjatok!?
Ah, eljön, érzem, el, a nap,
Dühöd viharja szertecsap;
Harcolni fogsz riadva, nép,
Hogy úr legyen a jó, a szép.
Áldás lesz szentelt vasadon,
S fogsz élni dúsan, szabadon;
S az áldott, békés tűzhelyen
Hiába dal már nem terem.
A hősi szív nem lesz hideg,
Mély szívemet megértitek;
Éneklitek a büszke dalt,
A haragot, a diadalt.
A rokonérző szellemek
Eljönnek és megértének.
És szólnak: nem hiába volt!
Csak én leszek már néma, holt.
[Szenic, 1890. szeptember 13.]

HALDOKLÓ NYÁR

Hervadni látlak, ragyogó Nyár,
Sápadni fényes szirmaid!
Késett virágid kelyhe immár
Csak lobbal haldokolni nyit.
Hűlő szivedről minden élet
Halk sóhajokban röppen el,
És mindenik virági lélek
Eloszlik, elszáll nesztelen.

A szellőszárnyu, hűvös illat
Virágok szálló lelke az,
Könnyekre indít, szívemig hat
A szellemhangu, tört panasz.

A Nyár dicső hatalma megdől,
Elomlik búsan, reszketeg,
Vérezni millió sebekből
Látom a nagy Természetet.

Eldobta már az unt fuvollát
A mindenőrző ifju Pán,
Már pihen ő, epedve holtát
A bűvös erdő lágy mohán.

Megtört szeméből könny patakzik,
Kék ajkin bánatos mosoly,
A zord Halállal vívja harcít,
És vére csöppenként kifoly.

Hatalmas melle földobog még,
Meggyilkolt üdvök lelke sír,
Szép, ifju arca fölragyog még,
De ez már csak halotti pír.

Téged szenvedni látva, nagy Pán,
Sóhajtja minden: Pán beteg!
Ott fekszik ím virágos ágyán
S oly szomorú, oly csüggeteg.

Oly mély ború, oly méla bánat
Tükrödzik arcán, termetén,
Hogy búja minden szíven áthat,
Sóhajtja minden: Nincs remény!

De a halálos, mély borúban
Van mégis egy fájó vigasz:
Nem hal magán, de pompadúsan
S e gyászos pompa oly igaz.

Kiket teremtő láza nemzett,
Virággal hintik gyermeki,
Átszenvedik, mit szíve szenved
S együtt repülnek lelkeik.

Most egyet érzőn, összeolvadóban,
Szeretve fogják őt körül,
Együtt lobogtak, most együtthalóan
Bús lelkük együvé vegyül.

Ó, bárha én is, haldokló Nyár,
Együtt szállhatnék el veled!
Ah, elkiváncozik e sóvár
Lélek, a vágyaktól beteg!

Ó, mit is van keresnem itten,
Ha napszemed már nem ragyog?!
Mehetnék én is! Oda minden,
Ha egyszer a nagy Pán halott!

[Szenic, 1890]

MEGŐSZÜLT A VILÁG

I.

Megőszült a világ, meghalt a Nyár!
Itt hever minden romban, összezúzva.
Ó, zord Ború, Természet mély borúja,
Halált sikongó, rémes éjmadár!

A Nap hideg, halotti gyertyafény,
A szürke égbolt a világhoporsó;
Arass halál! Az élet szörnyen olcsó!
Kacagj Enyészet! nincs többé remény!

Nézd, hogy' ásít az életéhes Úr!
Elnyelni áhitoz mindent a Semmi,
Mindenki érzi: jobb nem is születni,
Ha úgylis minden semmiségbe dűl!

Megőszült a világ, kihalt a táj,
Minden rongyokra hullt vagy semmivé lett,
S ki mégis él, annak úgy fáj az élet,
Lehelni borzalom, mozdulni fáj.

Mily fájdalom! Nincs arra szín, se rím.
Minek a kezdet, hogyha meg van írva;
Örök-egyhangú vége ott a sírba:
Kéjben foganva, haldoklása kín?!

Minek a bölcső, hogyha ott a sír?
Vidám menyegző, hogyha válni kell majd?
Hamar gyönyör nem szűl-e hosszú sóhajt?
S nem egy-e az, ki ujjong és ki sír?

Szűnj, fájdalom, szűnj, kínok kínja már!
Halj meg te is, ha minden összezúzva!
Ó, zord Ború, Természet mély borúja,
Halált sikongó, rémes éjmadár!

II.

Megőszült a világ, meghalt a nagy Pán,
Rögindító dalok nem kelnek ajkán,
Csak Boreasz dalol sikoltva, zagyván.

Ó, nézd, a vészkirály, a szelek atyja
A szép Oreithűját ép most ragadja.
Dicső testére fűzve durva karja.

Nézd, Föbusz hogy rohan! A fénykirálynak
Nyomába hosszú, gyászos, rémes árnyak,
Nem ölt a játszi szellem fürge szárnyat.

Minden lehervadt és minden kiégett,
Mi élni látszik, hamvadás, nem élet,
Árnyéka csak annak, mi semmivé lett.

Ó, gyász! Ó, borzalom! Minden halott már!
És én sohajtok: bárha te se volnál,
Szivem, te meggyalázott istenoltár!

Megőszült a világ s én fölsohajtok:
Adjátok vissza őt, a fényes arcot,
A gyönyörítas, istenszomju harcot!

Ó, adjatok sugarat és virágot,
Adjátok vissza mind a régi álmat,
Világot adjatok, égő világot!

Sötét van. Adjatok kezembe fáklyát,
Hogy lássam eltemetni lelkem álmát,
És rakjatok egy óriási máglyát,

Hadd égjen rajta el, mi megmaradt még,
Hogy ne kísértsen engem gúnyos emlék,
Elégetem a múlt dicső szerelmét!

S ha elnyelének mindent már a lángok,
Támadni lássak ragyogóbb világot,
S fönнен kiáltsam: Látok, újra látok!

[1890. december]

FELEDNI!

Ah, meglepett egy méla érzés:
Ne fájna többé semmi sértés,
Seb, mit a sors vagy ember rajtam ejt!
Csalódott szívek menedéke
Álomvizedből inni, Léthe!
Ó, boldog az, ki mindent elfelejt!
S egy vágy lopózik a szivembe:
Jó volna már a sírba lenni!
Ó, balzsamüdv sebhedt szívekre:
Feledni, mindent elfeledni!

Itt hagyni Szodomát s Gomorrhát,
Feledni föld baját, nyomorját
S mit még a vak Jövő méhébe rejt;
Jó volna már oszolni széjjel,
Atomjaimra törni kéjjel;
Fölszabadulna milliónyi sejt!
Fogadj be, ó, öröknyugalmu ágy,
Nem vágyom többé hatni, tenni;
A méla vágy magamra nem hágy:
Feledni, mindent elfeledni.

Feledni és feledve lenni vágyom!
Hogy ne maradna hír, csalóka lábnyom,
Üres, hamis zaj, mi kétségbe ejt.
Elmúlni vágyom mindenestül,
Kitépni létem gyökerestül,
Elfűni, mint egy olvatag pehelyt.
Ó, lelkem részi, szakadozzatok!
Nem vágyom többé soha lenni.
Ne tudjam azt, hogy voltam és vagyok!
Feledni, mindent feledni!

[Szenic, 1890. szeptember 6.]

ÁRNY

Egy gondolattól nincsen pihenésed,
Zord réme kísér mindenüvé téged,
Nyugodni sír ölén se hagy:
Akármilyenél, bármi voltál,
Elméd erős, a szíved oltár:
Tennenmagadnak árnya vagy.

Megfogni lényedet - tudom - szeretnéd,
Erőid égi pompáját kifejtnéd,
Elégsz a vágytól, hogy haladj;
Hiába futsz hatvány-erővel,
Belátod sírva majd idővel,
Hogy tenmagadnak árnya vagy.

Érezned kell a roppant úrt magadban,
Betölthetetlen és áthághatatlan,
Hiába forr a szív s az agy;
Nem nyughatol meg semmi célon,
Kacagva kísér, hajt a démon:
Tennenmagadnak árnya vagy!

Teremtés szégyenét itt látva ebben,
Ez, ami rád vadász mindenha lesben,
Légy bármi jó, légy bármi nagy;
Elégsz a vágytól, megragadnád,
Sötét szeméből gúnyt lövell rád:
Csak tenmagadnak árnya vagy!

Atóm vagy s mégis végtelen mivoltú;
Úr vagy, ki szolgál és király, ki koldul,
Az istenálmok roncsa vagy;
Örvény a lelked, színre csilló,
Örök a lényed, élted illó,
Magadnak létlen árnya vagy!

Mit szomjazol mindegyre telhetetlen?
Nyugtót nem lelhet az, mi véghetetlen,
Vágyakbul újra vágy fakad,
Szomjad növekszik egyre jobban,
Nem oltható lángokra lobban:
Magad magadnak árnya vagy!

A gondolat haláli szárnya rebben,
S meghűl a vér a kékelő ereken,
Ifjú szivedhez odafagy;
Szépítenéd és eltagadnád,
Ám démonod ujjal mutat rád:
Árnyék! Magadnak árnya vagy!

[Szenic, 1890. szeptember 8.]

CSAK JÓT NE VÁRJ!

Készülj, fiú, a zord csapásra!
Mély sírod öble meg van ásva,
Szeretteid elhullanak,
Igába hajlik büszke nyak:
Csak jót ne várj!

Készülj kemény, gonosz tusákra,
Börtönre, csúfos szolgaságra!
A hős szívek elvérzenek,
Örökre fáj a honfiseb:
Csak jót ne várj!

Készülj, légy készen a halálra!
El nem marad, jön nemsokára.
Vértóba fúl a szűzi nap,
Az átok a hatalmasabb:
Csak jót ne várj!

Csak jót ne várj! Ifjú szivedre
Ezer veszély áll egyre lesbe,
S ha mámorod legédesebb,
Akkor sajog a régi seb:
Csak jót ne várj!

Kígyó sziszeg minden bokorba,
Mérget kevernek csókba, borba,
S a bárgyu nép, ez ősi rab
A zsarnokoknál zsarnokabb:
Csak jót ne várj!

Ha nincsen is vigasztaló más,
Ne hűtse le heved csalódás!
Hisz tudni mindig többet ér,
Mint vérzeni csalképekér:
Csak jót ne várj!

Csak jót ne várj! Rejtsd el szivedbe
Mélyen, mit ápolasz lelkesedve!
Másoknál légy te szabadabb,
S tudásod ezzel gazdagabb,
Hogy jót ne várj!

[Szenic, 1890. szeptember 21.]

ÁRNYÉK BORULT RÁM...

Árnyék borult rám, néma, hosszú.
A régi kín, a régi bosszú
Szívembe nyúlt.

Hiába lepte csalfa kéreg,
A lassu tűz, a lassu méreg
Még fölemészt.

Magasba föl hiába szállok,
Az ősi bú, az ősi átok
A porba sújt.

Mit ér, ha mindjárt égig érek,
E lobogó, e büszke élet
Csak síri láz.

Csak homlokom ragyog derűben,
Mindenha itt setteng körülöm
A titkos árny.

Tudom, hogy győzni fog az Eszme,
De útja vérrel van jegyezve,
A hősre gyász.

Az Eszme lesz diadalívem,
Fönnen csapong az ész, de szívem
Titokba sír.

Az Istenek honába szállnék,
Ott is elér a hosszú árnyék
És elborít.

Szívemre hull a méla alkony,
Leszáll az éj utána titkon,
A mély ború...

[Szenic, 1890. szeptember 28.]

KÉRDÉS

Mondjátok, ó, hogy van-e dúsabb,
És van-e mégis nyomorútabb
E koldus-gazdag földtekén,
Miként az álmok fejedelme,
A vágyak óriása, én?

Vágyak s remények légióin
Korlátlan úr s alattvalói
Az álmok ragyogó hada,
A gondolatok milliárdja,
Az eszmék fényes csapata.

De kincseit mind széjjelosztja,
S ő jár mezítelen, kifosztva,
Álmok fölött korlátlan úr;
Örök magányban, mély borúban
Jár nesztelen, látatlanúl.

Nem ismeri e nép királyát,
Ki rejtve fut be büszke pályát,
Hatalmas ismeretlen ő;
Nem ismeri még önmagát sem
A láthatatlan szervező.

Ki vagy te, ó, nyomoru fenség,
Börtönbe sínló végtelenség,
Te pont, melynek határa nincs,
S minek mélyéből egy világ biralma
Ragyogva kél, ha egyet intsz?!

Ki vagy te, ó, királyi koldus,
Ki enyhülést hiába koldulsz
Örökvaló szerelmedért?!
Mi haszna dús, mi haszna minden,
Ha senki, senki meg nem ért?!

Hiába nézek önmagamba,
A lelki szem a lelki napba
Sokáig nézve megvakul.
Lélek se képes elviselni
A szörnyű fényt bántatlanul.

Mondjátok, ó, hogy van-e dúsabb,
És van-e mégis nyomorútabb
E koldus-gazdag földtekén,
Miként az álmok fejedelme,
A vágyak óriása, én?

[Szenic, 1890. szeptember 28.]

TÖRT

Babonás hatalom járma alatt
Nyög a földön érzés, gondolat.
Szakadozva, csonka alakban
Jelenik meg a láthatatlan.
Töredeztve, ferde tükörben
Jelenik meg a pipogya rögben
Az Isten.

Rokonát a rokon nem leli föl,
Örökös a magány, nem veri föl
Zeneszóval a vidám, igazi testvér;
Csak árnyat ölel az, aki eszmél,
Hiába ver a szíve sebesebben:
Töredék marad a földön, esetlen
A Szellem.

Gyönyörű, de fátyolozottan
Jelenik meg a lenge sorokban;
Sanyarú, szomorú sorsa: enyészet.
S ah! Vére-kiontva ér kora véget -
Az okát hiába keresném -
E siralom keresztjén
Az Esmény.

A BOLDOGSÁG MI?

A boldogság mi? Önfelejtés,
Örvény fölött mosolygva lejtés.

A boldogság mi? Nyugalom,
Virágos, enyhe sírhalom.

A boldogság mi? Szép önösség,
Hideg sugárod, büszke fönnség!

A boldogság mi? Hatalom,
Gőg a kényúri homlokon.

A boldogság mi? Röpke mámor
Az élvezek légi poharából.

A boldogság mi? Szerelem,
Mely üdvözt, mert végtelen.

A boldogság mi? Összehangzat,
Fájdalmak szülte égi magzat.

A boldogság mi? Győzelem
A kínokon, az életem.

IDEGENBEN

Miféle ország ez? Milyen sötét!
Nem tudom, ide hogy s mikor jövök,
Csak azt, hogy ide köt sok rémes emlék,
Hol a gonoszság és az esztelenség
Aratja váltig gyászos győzedelmét
Csatameződön, átkos förtelen-lét!
Nem tudom, ide hogy s mikor jövök,
Csak azt tudom, hogy zordon és sötét,
Csak azt, hogy benne fázom s éhezem,
Csupán az üdvnek híját érzem,
Melynek szivemben itt csak vágya van,
Betölthetetlen és határtalan.

És kik lakói vajjon? Tudja ég!
Valamint emberforma ivadék;
Gonosz, alantas, rút, ravaszdi nép,
Szemében borzalom az ősi szép.
Lángelme díja biztos vértanúság,
A nagyszívút, dicsőt keresztre húzzák;
De egymás közt régen megalkuvának:
Kiment a bűnük kölcsönös bocsánat.
S mi tartja őket össze? Szolgaság!...
Mily törpe, vak, hideg, sötét világ!
Sokáig itt én nem maradhatok,
El innen, el! Megyek! Bocsássatok!

Bocsássatok, hiszen nem ez honom, nem!
Hol e rabszolgafaj, hol e konok nem
Dőzsölve teng és csillog a piszokban,
Míg pisla élete gyáván kilobban;
Bolygó lidérc, temetőgáz szülte,
Bús létre rothadásnak tüze lökte;
Nem élhet napvilágon, dús ozonban,
Csak sírokon, erjedve, testromokban.

Koldus-világ! Kifosztott, megalázott,
Hol bűn szeretni s élni már gyalázat!
S ha születik - volt már eset - nemes, kiváló,
Átok kíséri, üldözik s elhal magától.

Nem, nem hazám e vad, kietlen ország!
Szeretni nem fogom világok torzát,
Szolgák sötét biralmát, e pokolt,
Mely föllengő szivemre rátiport;
A bölcs s a költő itten számüzött;
És minden csökevény; - barátság, szerelem,
Ha olykor - áloé virágja - megterem:
Csak szolgálfrígy, mit össze lánc fűzött,
Nem az, mit fönнен érez a szabad...
Ó, bár emelhetném már szárnyamat!
De szép hazámba még nem szállhatok,
Boldog csak akkor, hogyha meghalok.
Szabadság és szerelem őshazája,
Szemem már újra fényedet kívánja!
Honvágytól égek és beteg vagyok:
El innen, el! Megyek! Bocsássatok!

HONVÁGY

Elvágom innen. Nem itt van hazám.
Sütött már szebb világok napja rám.
Jártam beszédes, zengő ligetek között,
Égettek halhatatlan gyönyörök.
A koronás, az égmagas fák
El-elmerengve azt suhogták:
Mily édes élni, álmodozni,
Álmokbul ágokat bogozni!
Az illatnyelvű pompás napvirágok
Magasztalák a nagy szellemvilágot:
Mily édes élni, fönнен érzeni,
Vágyakbul szirmokat növesztetni!
És láthatatlan zene zendül
Zenegve boldog szerelemről,
Tanítva, mi tehet
Élőbbé életet,
Hogyan lehet
Fokozni végtelen gyönyört;
Hogyan lehet
Ifjabb az ifju, kéjesebb a kéj,
Mélyebb a mérhetetlen szenvedély.
Emlékezem jól: ott volt egykor a hazám.
Csókot leheltek Istenasszonyok reám;
Magas gyönyörtől forrt lihegve keblem,

S nem törte szét a kék, a mérhetetlen.
S ha mélyegű, csodás szemükbe néztem,
Titkos világuk megnyilott merészen;
S hogy ringató, csodás ölkbe dőltem,
Pazar gyönyörben föltáruult előttem
Tündöklő mélyed, Istenország!
Fölrajzott végtelen, fényes körökben,
Mitől halandók gyenge szíve döbben.
És ha daloltam, - ó, csodák csodája! -
Visszhangzott a mindenség palotája;
Tettek születtek mindenik szavamból,
Sátort szövék a zengő sugarakból,
S a fényes hangokon föltámadt egy világ.
Ha örömet daloltam:
Rejtelmes, édes rettegésbe
Tört minden álmatag levélke;
Sejtelmes, méla suttogásba
Merült az óriási pálma,
S maguk az Istenek most istenvoltukat
Tisztultan, újra, fönnen érezék,
S kigyúlt szemükben boldog büszkeség.
S ha fájdalom szilaj húrjába kaptam,
Zengvén panaszt, mely halhatatlan:
Elsápadott és remegett
Az égnek minden csillaga,
És fájó könnyet hullatott
Az örök Boldogság maga;
És átérezve mély keservemet
A Mindenségnek szíve reszketett...
Örök nyár s halhatatlan
Gyönyörök és fájdalmak őshazája,
Szemem már újra napodat kívánja!
Mondjátok, hogyha egyszer meghalok:
Boldog, mert szép honába szállhatott!
Vágytól, gyönyörtől most is reszketek,
Előre küldöm lelkemet,
Megyek!

ELMÉLYEDÉS

Hogyan éltem? Mit csináltam?
Teljesül-e minden vágyam?
Arany napod, ó, Dicsőség,
Süti-e az álmok hősét?
Vagy a Végzet ócska rendje
Ifjan dob a sírverembe?

Beledob egy vak gödörbe!
S elfeledve mindörökre
Kövériti porom a port,
És csókolom, ki megtiport?
Vaksors az úr e vak tekén,
De örökre én leszek én!

Hogy mit írtok majd énrólam,
A sok üres, csengő szólam:
Nem bánt többé s nem érdekel.
Mély homályban bár vesszek el,
Tündököljek csarnokokban:
Az leszek csak, aki voltam.

Hogy ünnepelt vagy megvetett,
Hogy fönt-e, vagy alant leszek:
Nem érinti azt, mi bennem
Mindig egy, mert véghetetlen:
Maga Isten sem töri szét,
Tűzmagodat, egyéniség!

Amit írtam, csupa élet,
Amit éltem, csupa lélek;
Erő a szó, tett a szellem,
Isteni láng dúlja mellem:
Idő gondját mért viselném?
Mit csüggyek a hír szerelmén?

Mit nyerek a hiu tapson?
Bár hírem az égbe hasson,
Nem leszek én jobb, se rosszabb,
Csak árnyékom léssen hosszabb.
Tölgyfa is, a terebélyes,
Kicsi magban már tökélyes.

Önbevégzett itt a szellem;
Amit alkot, csupa kellem,
Öröklétü, amit gondol,
Halálfia, amit rombol,
S bevilágít tiszta fénye
A teremtés éjjelébe.

Összehangzó itt az érzés;
Kéj salakja, durva sértés,
Vér hóbertja, köznap íze:
Kiveti a költő szíve,
Elrejt a bűvös fátyol,
Szöve könnyből, napsugárból.

Tiszta mély a költő szeme,
Ajakán a szózat zene,
Vágy, indulat formába tör,
S új valóság lesz a tükör:
Új teremtes vagy, költészet,
És a régít szebbé térszed!

Állok örök-erdő szélén,
Egyszerre és dúsan élem
A csepp jelent, tenger jövőt,
Mi porba kelt s az égbe nőtt.
Lelkem magas mélységbe nyúlt:
Volt a jövő, és lesz a múlt!

Hogy mit írtam? S mennyit írtam?
Ó, nem annyit, mennyit bírtam!
Az utókor, ha emleget,
Olvassa el a lényeket!
A szívemet olvassa csak,
Ha már mindent a porba csap!

Így élek én; ezt remélem,
Érzem, mi dúl bennem mélyen;
A végtelent egy perc alatt;
Múltakba néz a pillanat,
S jövőbe nyit dicső utat; -
Örök jelen vagy, öntudat!

Sugár vagyok vad vizéren,
Tűz vagyok én, úr a véren,
Sugárban is, ami ragyog,
Az időnek magva vagyok,
Mi a térben térrel dacol,
Bennem a lét ősrja foly.

Csupa gyönyör, amit írtam,
Repülni az égbe bírtam,
Pokolba is én leszálltam,
Árok terhét bírta vállam;
Csupa hev mind és erő mind,
Amit szívem, lelkem érint.

Amit írtam, csupa élet,
Amit éltem, csupa lélek;
Gyönyör a szó, hő a szellem,
Isteni láng dúlja mellem:
Idő gondját mért viselném?
Mit csüggjek a hír szerelmén?!

EUTHANÁZIA

Dib-bád öröm s ti tünde élvek,
Ragyogó, gúnyos semmiségek
Suhanjatok el nyomtalan!
Rajongó szívem egyet áhít:
Meghalni boldogan!

Rohanjatok, ti pásztorórák!
Tiszavirág kéj, fürgé nóták
Csak múltjátok, csak múltjátok!
S ti néma, hosszú, zordon árnyak,
Szívembe nyúljatok!

Dobjátok ki a léha kedvet!
Te vérgyönyör s ti vak szerelmek,
A tűzre mind, a tűzre mind!
Lelkemnek itt már szűk a pálya,
Csak fölfelé tekint.

Feledve minden földiséget
Egy gondolatnak lángja éget,
Hatalmas vágya megrohan:
Az üdvözítő kínok árán
Meghalni boldogan!

Ó, mondhatatlan lesz, mit érez,
Ha tisztamélyű kútfejéhez
E büszke szellem visszatér!
Dicső Halál! Ha üt az óra,
Jövel majd fiadér!

Jövel, jövel, rajongva várlak,
Hogy titkaid honába szálljak,
El nem riaszt már semmi vész!
S merészen, gyorsan, szent erővel
Ragad egy égi kéz.

Ragadj, ragadj dicső egedbe,
Szépségeit hogy lelkesedve
Kutassam és daloljam én!
Lelkem csak lelked szomjuhozza,
Világok üdve, Fény!

Repülve mindig magasabban,
Itt hagyom az omló salakban
A földi vágyat, földi kint;
A mindenségnek napja süt rám,
Szellője meglegyint.

S repülve mindig sebesebben,
Füldöm a zajló fényeemben,
Ó, mérhetetlen gyönyörök!
Meglátom arcod, titkos Isten,
Fönséges és örök!

S mit hasztalan kutattam én lenn,
Egyszerre mind előmbe lebben,
Föltárod, ó, dicső Halál!
Igazság, látom szűzi arcod,
Ölöllek, Ideál!

Igy akarok meghalni bátran!
Enyém lesz, mit e zabolátlan,
E nagyralátó szív kíván;
Nem leszen veszteség a nemlét,
Hanem boldog hiány.

Igy akarok meghalni tisztán!
Áttörni sírom sűrű titkán
Láng lelkem már repül, rohan!
Eldobni létem tört alakját,
Meghalni boldogan!

Igy akarok meghalni büszkén!
Lobogva töltött élet üszkén
Elégni gyorsan, könnyedén!
Nem siratom, mi összeomlott,
Örökké élek én!

Elégek én ragyogva fényben,
Szétáradok az összeségben,
Magamat égbe ragadom,
Az ősi honba visszatérek
Tisztán és szabadon.

[Szenic, 1890. szeptember 18.]

KÖLTŐ VAGYOK

Költő vagyok s magyar:
Kimondom, fönnen érzem én
Hisz nemzetemre vall
Dalom, hatalmas zengzetén.
Kitárom én szívemnek
Dúsgazdag életét,
És dús szívemből árad
A szép magyar beszéd.

Költő vagyok: ki több?
Van-e, ki jobban, szebben él?
Ó, van-e szédítőbb
Gyönyör az ihlet kéjinél?
Örvényeidbe látok
Átszellemülve, lét!
És mélyeid kizengi
Büvös magyar beszéd.

Költő vagyok. Ki mer
Repülni versenyt én velem?
Cserélni senkivel
El nem cserélem életem.
Dalomban törí gátját
Hatalmas árja szét,
S büszkén kel ajkaimról
Lelkes magyar beszéd.

Költő vagyok. Ki lát
Mélyebbre, mint a dal fia?
Megnyílik a világ,
S titokzatos harmónia
Zeng akkor ajkaimról
És árad messze szét.
Méltó vagy Istenekhez,
Dicső magyar beszéd!

Költő vagyok. Szívem
A szabadságért lelkesül,
Mert írva mélyiben:
Éljen az ember emberül!
Ujjongok álmaimban
Bilincset törve szét;
Kitör belőlem akkor
Szilaj magyar beszéd.

Költő vagyok s magyar:
Virága büszke törzsnek én;
Napfényes álmival
Csügg lelkem áldott életén.
Dalomnak minden ember
Megérzi még hevét,
S fönséged elragadja,
Csodás magyar beszéd!

[Szenic, 1890. szeptember 24.]

NINCS LEHETETLEN!

Nincs lehetetlen!
Isten a szellem,
Végtelen úr, örök a gondolat.
Győz, ki merészel,
Isteni ésszel
Vív iszonyú, emelő harcokat.

Nincs lehetetlen!
Szellemekek ellen
Hiába harcol a durva anyag.
Hő a göröngyön,
Marmaratömbön
Nem tör-e által a büszke alak?

Nincs lehetetlen!
Bárha kegyetlen
Hatalma a sorsnak, a végzet:
Hír koszorúzza,
Semmi se zúzza
Össze a hőst, a merészet.

Nincs lehetetlen!
Még születetlen,
Biztos diadalma jövőnek,
Záloga itt van
Már dalaimban,
Testet a lélek álmai szőnek.

Nincs lehetetlen!
Ős szeretetben
Testvérek a lények, a tárgyak.
Isteni álom
Úr a világon,
Tett koronázza a vágyat.

Nincs lehetetlen!
Vágyak-emelten
Tör előre merészen a lélek.
Messze kirentva
Eszmehonodba,
Énekeli titkaid, Élet!

Isten a szellem!
Jaj, ki ez ellen
Támadni, iromba, merészel!
Üdv a szabadra!
Lelke ragadja
Dacolni a sorssal, a vésszel.

[Szenic, 1890. szeptember 24.]

PROMETHEUSZ

*Thou art a symbol and a sign
To Mortals of their fate and force;
Like thee, Man is in part divine,
A troubled stream from a pure source...*

BYRON

Isten! Meglátogattál.
Rám küldéd a sötétség szörnyeit,
Mindenható vessződdel megfenyítél,
Gúnnyal mutatva gyöngeségemet,
Diccsel mutatva bösz hatalmadat,
Hogy megalázzon és megfélemlítsen:
De vergődő szívemben nincs alázat,
Csak dac terem.

Csapást csapásra halmozál,
Hogy büszke homlokom a porba sújtsad
És tört szívemből dalokat fakassz,
Melyek hatalmad dicsőítsenek
S irgalmad esdenék mint szolgabért.
És hogy keserveim közt hő imát,
Himnusz zenegjek hozzád, ó, kegyetlen!
De szívem ellened csak harcra lázadt,
Ó, végtelen!

Szememre fátyolt hasztalan vetettél,
Amelyen által csábító gyönyörben
Lássam rezegni mind a tárgyakat,
S a létlen lényeket keblemre vonjam,
Szeretve őket s alkotójukat.
Im ezt tevéd, hogy szívemet megejtsd,
A hazugságot fénnel takarandó,

Hímes leplével vázakat fedezz,
Csillámival kitöltsd a szomjas Őrt,
S a képtelen Khaoszt rendszerbe öntsd:
De én fölismerém az őshibákat,
S bírálalak.

Fölszín-világod el nem kábitott;
A csillogó nyomor, koldus-ragyogvány
Nem vont merész szememre hályogot;
Keresztülláttam tarka köntösén,
Császári mezzén a komédiásnak.
Ez álompompaság, e buja semmi,
Ez önmagát ismételő üres lét
El nem vakíthaták a látni-bátort.
Világod rendjét gúnnyal ostoroztam,
És véled szembeszálltam bátor ésszel.
Te láttad ezt, Olimp gőgös királya,
S villámaiddal a mélységbe űzted
A lázadót.

De meg nem törted őt.
Nem volt szivemben gyöngé bánat,
De örök lázadás lakott csak.
Kemény valék, a fájdalmak tüzében
Dacos-szilárdá égetett. - Teremték.
A sárkoloncba életet leheltem,
Bús tetemek hideg arcára pírt,
Lelkemből élő szobrokat faragtam,
Melyekbe megtörik az ős idő.
Társad levék az alkotás dicsében
S az uralomból jogtalan kizártál,
És meg nem osztád fényes egedet.
Én érte küzdék; ám te bős haraggal
Lesújtád és a föld keblére lökted
A túlmerőt.

De én újjászülettem.
A Földből új s nagyobb erőt meríték,
Anyámnak halhatatlan emléjéből
Szívtam magamba örök életet.
S új dac lövellt az újragyúlt szemekből,
Új élet forrott újraszült szivemből,
Új bánat árnyalá s új ingerek
Reszkettették fölcsókolt ajkamat,
Új fény emelte tisztult homlokom,
Fürösztve mind magasb sugárkörökbe,
S lelkemnek hajloka megistenült.
De lábaim is újabb szolgálatra,
Iszap-gázolni újra keltenek,
A vak, sötét fenékre tapadandó,
Magukkal rántva fensőbb részeim:

És újra fölviharzott, újra támadt
Az ősi harc.

Harc önmagam s az isten ellen,
Ki ide láncolt örök példaképül,
Lázongó lelkek szégyenoszlopául
Ez őshideg, e meddő sziklamellhez.
Rám küldte a kétségek keselyűit,
Hogy marcangolná szerte szívemet,
A fönndobogót; a magasrazajlót.
Tanítanának az égről lemondani;
Látnám be, hogy megvívni ésszel Istent,
Hatalmat szívvel győzni: dőreség;
Boldog középszert várjak lágy-epedve;
Leélni napjaim élv s unalom közt,
Magasztva s áldva őt, a jó urat,
Törelmes szívvel, mint a többi jobbágy,
És szemlesütve lessem kegydíját...
De én megtámadám az égi házat,
S kerestem őt.

Üszköt ragadtam rá.
Hiába őrzék irigy szellemek,
A lángot elraboltam behatolva
Mély rejtekébe a féltékeny Égnek,
Üszköt ragadtam vakmerő kezembe,
S vérlángra gyúlt a szendefényű égbolt;
Elsápadának a nagy Istenek.
De ő, Istenkirály haragra lobbant,
Eloltá a tengerlő lángokat,
Az üszköt kiragadta láz kezemből,
S a zúgó Földre lábaimho' csapta,
Engem pedig e zord szikláho' láncolt...
Szívemre tűz kegyetlen napszeme,
Szolgái, a szelek megostoroznak,
S az Éjmadár szaggatja testemet,
És meg nem indul a sírkeblű kőszirt;
Hús ajkival csupán a Tenger enyhít.
De néked, ó, sötét uralmu Szellem,
Örökre dac!

[Szenic, 1890. október 8.]

A NAGYSZIVÜEK...

A nagyszivűek istenálma
Égeti folyvást lelkemet.
Csak egy a cél, de szerteválva
Feléje számos út vezet.

Ti kisszivűek, kishitűek,
Utamból félreálljatok!
Kövessenek a jók, a hűek,
A bátrak és a szabadok!

Keressük őt, a titkos Istent,
Világ szivét, az Ősurat,
Már nincs erő a régi hitben,
Törjünk merészen új utat!

El nem riaszt a végtelenség,
Nem győz le minket tér, idő,
Arcodba nézni, ősi Fenség,
Gyönyör lesz nekünk, rémitő!

Csak bújjatok ti könyvetekbe,
Ápolva gyermekbabonát!
Mi majd a nyíladó egekbe
Keressük lelkünk rokonát.

Miként Napoleon a földet,
Egyszerre vívjuk az eget,
De minket senki meg nem törhet,
Nem győzi le a szellemet.

Elérjük Őt! Mert meg nem állunk,
Szivünkbe más nincs írva cél,
Szerelme terhét bírja vállunk,
Bosszúja sem hoz ránk veszélyt.

Kő az öröklét csarnokába
A perc, mely minket eltemet...
A nagyszivűek istenálma
Elégeti a lelkemet!

[Szenic, 1890. október 10.]

AVATLAN SZEM...

Avatlan szem ne lásson sírni engem!
Mit érzek, piacra nem viszem.
Ha lelkem mélyeit magasba zengem,
Forduljon el, ki bennem nem hiszen!

Rejtőzzön el a korcs, ki nem hisz eszményt,
Kinek a szíve ványolt vagy hideg,
Kiben nincs szeretet, léleknemesség,
Ne boncolgassa költeményimet!

Keresse önkörében kiki mását!
Vakond fölött a nap hiába kel.
Nem érti meg a költő szárnyalását
Csak tiszta szem, csak fönnverő kebel.

Örülni sem tud vélem az avatlan,
Repülni szellemszárnyakon;
A költő, mint az Isten, láthatatlan
Annak, kit aljas érzés sárba von.

Nem töri át a durva szívek éjét
A fénypazarló, örökifju nap.
Hogyan érezze át túlföldi kéjét
Zengő sugárnak lelki vak?

Méltatni tudja-e s érezni néma
Az égi dalt, a ragyogó zenét?
Bámulja tán, de meg nem érti béna
A fennkölt lelkek játszi életét.

A Múzsák hajlokát földúlja barbár,
A bárgyu nép megveti énekem;
A boldog Istenek közé ragad bár,
Neki örökké fájó-idegen.

Mindenha botrány és gyűlölt a szellem
A kérgeslelkű, irigy nép előtt;
Van olyan is, kit gyűjtson és emeljen,
Mindenha lesznek ily előkelők.

Csapongva, sírva lelkemet kizengem,
De mit érzek, piacra nem viszem.
Rejtőzzön el a korcs, kerüljön engem,
Aki a költészetben nem hiszen!

[1890. október 17.]

IFJABBODÁS

Nem vagyok vén s nem leszek soha!
Hisz dalom láng és minden sora
Ifjúságot lehel és virágot
Szór utamra, míg fogok lehelni!
Nyár lesz ott szünetlen. Szinte látok
Minden érzést gyűjtve tette kelni.
Sőt úgy érzem, mind merészebb,
És az érzés tette készebb,
Ha kezem a lant húrjába kap,
Mindig ifjabb, mindig szabadabb!

Szerelemnek csókja arcomon,
Sugarakban fürdik homlokon,
Fényben úszni látom a világot,
Ami meghalt, új életre kelni,
Zengni hallok porszemet, virágot,
Úr a hihetetlen, él a semmi!
Diccsel övedz az örök nap,
Szív a szíven ad hatalmat,
Élni mindig szebb és édesebb,
Mindig ifjabb, mindig lelkeesebb!

Mindig ifjabb és dúsabb vagyok,
Boldog, mert dalolva szállhatok.
És ha sújtasz, zord, kemény csapásid
Megtörnek e férfiszíven, végzet!
Elodázhatsz szomju lelkem vágyit,
Szomjusága nem ér soha véget!
Nem temeted ezt az érzést sírba!
Haragomnak sem a föld a sírja,
Villámot szór s az egekbe csap,
Mindig ifjabb, mindig szilajabb!

[Szenic, 1890. október 20.]

ÁLMODVA

A durva harc árjába dobva,
Alattam vér és testromok,
Lökdösnek engem jobbra-balra
A szívtelen vad harcosok.
Szilaj üvöltés, vészkiáltás
Visszhangja kél az ormokon:
De mozdulatlan, mély szemekkel
Én egy nagy álmod álmodom.

Üldözve sűrű éjvadenba,
Vad horda, mérges és galád,
Csörtetve, zúgva tör nyomomba,
Mellettem remegő család,
Nő s gyermekek, sápadt erőben,
Bog, tüske vérzi homlokom:
De könnyben úszó, nagy szemekkel
A boldogságról álmodom.

Testvéreimtől elszakítva
El, messze vitt a gyilkos ár,
A dús mezőket elborítva
A bűz elemnek nincs határ;
Hullámiból a zúgó vésznek
Már alig látszik homlokom:
De lánggal égő, nagy szemekkel
A szeretetről álmodom.

Senyvedve nyirkos börtönében
Én látok - ó, hogy láthatok
Egy új világot úszni fényben,
Szépség- s erőben gazdagot!
Ikrámat szolgavas szorítja,
S a falba vágom homlokom:
De lobogó, szilaj szemekkel
A szabadságról álmodom.

Börtönhomályban elfeledve
El nem temet a sírnyomor,
Dalokat zengek lelkesedve,
Agyamban eszmék lángja forr.
Valami titkos égi jóslat
Emeli vérző homlokom,
S az éjbe révedő szemekkel
Dicső napokról álmodom.

Tömérdék seb borítja testem,
Tudom, hogy el kell vérzenem:
Az átkos, durva küzdelemben
Csak átok s fájdalom terem:
De én a tépett, büszke zászlót
A véres, ádáz harcokon
Szorítva görcsösen kezembe,
Csak álmodom, csak álmodom.

[Szenic, 1890. október 31.]

VA BANQUE!

Hazárd valék én világeletemben,
Gyönyör volt mindent egy kockára tennem,
A semmis üdvöt, koldus-gazdag álmot,
Ujjongva láttam tűnni egy világot.

Va banque! - kiáltám s kéjes izgalommal
Szórtam a pénzt s az életet halommal.
Ki már a mélybe s a magasba láték,
Nekem e bús-vidám lét csupa játék!

Va banque! Véremre menjen most a játszma!
A kapzsi bankár százszor is kijátssza,
Lehullt szememről régesrég a hályog,
Kacagva látok tűnni egy világot.

Kacagva látok mindent füstbe menni,
Hisz jól tudom, hogy mindez semmi, semmi
Nábob e szív s olyan könnyelmű, préda,
Hisz ez az élet csupa merő tréfa!

E buborék-tusát nevetve nézem,
A csilla álmot elfuvom merészen.
Meg mások jönnek, és ujjongva látok
A semmiből támadni egy világot.

Ujjongva látom, milyen mély a forrás,
Melyből buzog ez andalító zsongás,
Milyen kifogyhatatlan öblü mélye,
Hogy rajzik, alkot álomszenvedélye.

Tudom, hogy újra csak megsemmisülnek,
Az anda légbe tüstént elvegyülnek;
Meg mások jönnek és kacagva látok
A semmiből támadni egy világot.

Va banque! - kiáltom s kéjes izgalommal
Játszom a gúnyos, örök hatalommal.
Mindent ragyogni s összetörni láték,
Nekem e bús-vidám lét csupa játék.

Va banque! A szívemet teszem e lapra.
Hol a merész? Nos, hol van, aki tartja?
Hurrá! Mondjátok, ó, ki látott
Gyönyörbe tűnni egy bukó világot?!

[Szenic, 1890. november 3.]

REVICZKY GYULA HALÁLÁRA

- 1889. júl. 12. -

Elköltözel te is, baráti Szellem!
Itt hagytál engem gyűlölt idegenben,
Vágyó szemem már nem talál.
Hiába nézek túli hajlokodba,
Elébem áll mint sötét tilalomfa
A sírszemű, a torz Halál.

Míg halkan s búsan jártál itt közöttünk,
Sokan nem láttak, kevesen szerettünk;
Üzend meg nekem: jobb-e ott?
Van-e ott válasz a kérdőjelekre?
Ünneplik-é, ki itt el volt feledve?
Vajj érez-é s mit érez a halott?

Emlékszel-é, hogy itt alant mi voltál?
Lemondás bajnoka, Eszménynek oltár,
Éneklő koldus volt cimed.
Eszmények, ábrándok csöndes betegje,
Titkos vágyakra és fájó sebekre
Mondottál mélabús rimet.

Te hirdeted: a költészet betegség, -
És dalos ajkad lázas reszketegség,
A csüggedésnek réme fogta el.
Hit fénye lelkedet bé nem ragyogta,
Kiömlött zok panaszbba, sóhajokba
A mélyen érző, hű kebel.

De célod tiszta volt: a szép Igazság,
Húnyó szemekkel láttad még vigasszát
Tört életednek alkonyán.
Engesztelő szép Hír sütött a sírra,
Emléked állni fog, hol meg van írva:
Ki szomorú nem volt, pogány.

Nem lesz a költészet mindig betegség!
Közelg a nap, én érzem fergetegjét,
A lélekifjító vihart;
Belép az álmok ihletett betegje
A dús, aranynapú, zengő ligetbe,
Miért a bús Reviczky halt.

Bár kór lakott a kétségdúlta mellben,
Bár élte csonka volt, de ép a Szellem,
Ott új, dicsőbb danába kezd.
E szent betegség, boldog vértanúság
Jó példa volt nekünk és nagy tanulság,
Szívünkbe mélyen véstük ezt.

Bár új dalokba kezdtem lelkesedve,
El nem feledlek, eszmék csüggetegje,
Búsabb időknek bús életfele!
Idegenek között a zord világon
Sokáig voltál egymagad, barátom,
Ki nékem dalt és könnyet szentele.

Isten veled, te hű, baráti Szellem!
Emléked élni fog milljó kebelben,
Nemes szived s a mélabús dalok.
Szívünkben élsz, nem is lesz soha véged,
Virágot s könnyet áldozunk tenéked, -
Fölérez erre a dicső halott.

BARÁTAIMHOZ

- *Szenic, 1890. nov. 20.* -

Elhagytál, hűtlen lepkehad,
Hogy gazdag kelyhemet kiszívtad:
Sebaj! Szabad vagyok, szabad!
És vissza téged sose hívlak.
Korlátlanul, fönnten csapongva
Magán, de úr vagyok honomba.
Ha itt siváran veszni hagynál,
Nem nyögne zokszót ajakam:
Minél magányosabbnak, annál
Nagyobbnak érzem önmagam.

Légy üdvözölve, dús magány!
Nem siratom a völgy szerelmét.
Legyek, mint kövi sas magán,
Magasból tartva büszke szemlét!
Bajtársaim a villám és a felhő,
Nap csókját én érezzem első!
Lelkem! Ha egyszer elragadtál,
Adj innom üdvöt, széditőt!
Minél magányosabb vagy, annál
Hatalmasabb, annál dicsőbb.

S ha jó a vész, a játszi-zord,
Dicső haragját fönnten érzem;
Nem hint az én szemembe port,
Szilaj szerelme lesz a részem.
És a lakatlan sziklaháton
Megalkotom szellemvilágom;
Belátom innen az egészet,
S rideg lakom benépesül,
És ott alant minél sötétebb,
Annál világosb itt felül.

Magamba nézek mélyen én,
S teremtek új, pazar világot;
Szivem termékeny rejtekén
Fogannak örök ideálok.
S egyetlenségtől ittasodva
Füldöm a metsző sugarakba. -
Csak hagyjatok, ha nem szerettek!
Lelkem magától felhevül;
Künn zúg a tél, s ő még se reszket,
Csak annál melegebb belül.

Nincs többé számotokra hely,
Ti hűtelen érdekbárátok!
Nincs lakma, gyöngyöző kehely,
Mi mosolyogna, várna rátok.
De, ha van szív, olyan magányos,
Oly büszke és olyan talányos,
Oly gazdag, oly boldogtalan nagy
És olyan forró mint enyém,
Kit istenálmok elragadnak:
Jöjjön, szívemre zárom én!

KAR

Vezess, vezess,
Te drága Nemtő,
A dús, a zengő
Világon át!
Ó, tárd ki nékem,
Mi dúl a mélyben,
S a fény honát!

Emelj, emelj,
Te büszke Lélek,
A szenvedélyek,
A vér fölé!
Mindent ragyogj át,
És fűzz borostyánt
E fő köré!

Ragadj, ragadj,
Királyi Szellem!
A Végzet ellen
Tusázni kéj!
Nehéz a pálya,
Könnyű a gálya,
Magas a cél.

Szeress, szeress!
Így szólt a Nemtő.
Szeretve, költő,
És áldva léssz!
Szárítsd a könnyet,
Emeld, ki görnyed,
Légy tette kész!

Zengj, énekelj!
Így szólt a Lélek.
A szenvedélyek
Nem győznek így.
Hatolj a szívbe,
Önts vért a színbe
És lelkesíts!

Fürödj, fürödj,
Így szólt a Szellem,
A végtelenben!
Dicső a cél.
Teremtve, hatva
Az Eszmenapba
Repülni kéj!

[Szenic, 1890. december 22.]

ÁLOM ÉS VALÓSÁG

Álmodtam nagy, dicső napokrul,
Hogy milliók szemén kicsordul
Az öröm harmata.
A lég egy diadalkiáltás,
A Föld elvégre mégis áldás,
Boldogság gyarmata.

Valóság lett a gondolatból,
Édent varázsolt új aranykor
Anyánk, a Föld ölen.
Osztó igazság, tiszta méltány
Uralkodik e szép planétán
És légi dicskörén.

Hogy rész a résznek nem irígye,
Egy céltul együtt lelkesítve
Osztályuk az egész.
Szeretik egymást s égi társul
Kiki magas célokra társul,
Kar karba, kézbe kéz.

Terítve áll a közös asztal,
Nincs sózva átok- és panasszal
Az életgarmada.
Ledöntve minden régi oltár,
Szabadsághimnusz lett a zsoltár,
A szabadok dala.

Gyönyörben égő, gyors kezekkel,
Vetélkedőn az Istenekkel
A testvér-nemzetek, -
Szabad világ szabad szülőtti,
Nem kellett őket ösztönözni -
Munkába kezdtének.

S az új idők merész csodája,
Az eszmék büszke palotája
Gyorsan emelkedék;
S az ember önlelkén emelve,
Fölebb, a nyíladó egekbe,
Mindig magasbra lép.

Új Babilon! Mi sem zavarja.
A népek régi durva harca
Letűnt örökre már.
Ünnep az ember munkanapja,
Dologban izzad még a karja
De homlokán sugár

Álmodtam fényes, büszke álmot,
Kimozdítám az ó-világot
Iromba sarkiból.
S eltűnt a gond, a kín, a bánat,
Érezte ember és az állat,
Hogy megváltója szól.

S a kéjben lihegő göröngyre
Leszállt és rajt maradt örökre
A Gyönyör-óriás.
Láncokba senyvedett a sátán,
S a kéklő vizek büszke hátán
Jártam mint Messiás.

Johádzó tengerek enyelgve
Leheltek csókot a kezemre
S nyaldosták lábomat.
Futott a vak Halál előlem,
Sápadva, szétfolyó erőben
Fuvallva lángokat.

Álmodtam, nagy dicső napokrul,
De ím szememből most kicsordul
A bánat harmata!
A levegő egy jajkiáltás,

A Föld még most is ádáz
Helóták gyarmata.

Az élet most is gályarabság
S az istenarcu szép Igazság
Számkivetett király...
Alattunk egyre zúg a tenger:
Ne higgy! Nincs üdv számodra, ember!...
Fölöttünk a sirály...

[Szenic, 1891. január 22.]

A SEMMI

En me créant Dieu m'a dit: Ne sois rien.

BÉRANGER

Nem lesz belőlem semmi sem:
Így van megírva könyviben
A végzet átkos Istenének.
Hiába száll magasbra mindeneknél
Dalom, e túlvilági ének,
Szokatlan gyarló embereknél,
Mert csupa fény és csupa lélek.

„Nem lesz belőled semmi sem!”
Ezt olvasám le én, igen,
Ezt láttam írva minden arcon,
Mióta öntudatra ébredék;
Megjósolá mindenik kudarcom -
S én semmi, semmi sem levék,
Nincs árom a világpiarcon.

Nem lesz belőlem semmi sem!
Uzom a végtelen vizen
Az örök feledés honába.
Szinén a hírnév tengerének
Csillog a hitvány és a kába,
De én velők még sem cserélek,
Vonz e magányos, büszke pálya.

Nem lett belőlem semmi sem!
Nincs cél, amelyen megpihen
Ez olthatatlan szomju szellem.
Hol annyi méltatlan ragyog,
Ragyogni szinte szégyenlettem;
Jobb is, hogy semmisem vagyok,
Ha minden nem lehettem.

Ne legyek inkább semmi sem!
Enyésszen el végképp hirem,
Töröljete ki a világból,
Semhogy magamat megtagadjam,
S mi bennem oly lobogva lángol,
Elfojtsam s lelkemet eladjam,
Kinálva cenket italából!

Ne legyek inkább semmi sem!
Hisz meg van írva könyviben
Lelkem magasztos Istenének,
Hogy bárha ismeretlen, vak homályban,
Ne törjön meg e büszke lélek,
Bontsam ragyogva égi szárnyam,
Mert én vagyok a fény, az Élet!

[Szenic, 1891. január 22.]

MAGYAR

Népek karában, ó, mi vagy te,
Én népem, hősök nemzete?
Teremtés méhiben vajj fogant-e
Több ilyen bűvös, szép rege?
Áldott s dicső vagy mindörökre!
Ami nagyot s merészet szív akar,
Egy szóba van foglalva össze:
E szóba, hogy: magyar.

Az istenagyban legszebb gondolat,
Szabadság fölkent bajnoka,
Dicskőr övedzi büszke homlokod,
Kebled az Isten hajloka.
Gyönyörbe ring az ajk, téged kimondó,
Neved virágot s vést kavart,
S a gondolat oly fönncsapongó
E szóra, hogy: magyar!

Sápad nevednek hallatára
Az áruló, az orv, lator;
De azt gyönyörrel átaljárja,
Kiben nemes szív lángja forr.
Emelkedik, ki tégedet hív,
A neved ünnep és vihar;
Dobban, megindul mindenik szív
E szóra, hogy: magyar.

A zsarnokok halálos ellene,
Jónak, nemesnek hű paizs;
És él a nagy Rákóczi szelleme
Még legkisebb fiadban is.

Harag sápasztja elleninket,
Reszketve ejti neved a cudar,
De átaljár szent tüze minket
E szónak, hogy: magyar.

Történeted nagy vértanúság,
Szebb, mint a szentek élete;
Bús lapjain sok mély tanulság
Vérrel írott költészete.
Rád annyi ellen dühe rontott!
Kalászos rónád bús avar...
Ó, mennyi könny és gyász borongott
E néven, hogy: magyar!

De vértanúid szent porából
Új, lelkesebb lét sarjada;
A honfibúnak viharából
Támadt az eszmék százada.
Hiába könny s vér nem patakzott:
E nemzet él! - Él, mert *akar*!
És minden érzés összehangzott
E szóban, hogy: magyar.

Népek karában újra nagy vagy,
Kossuth, Széchenyi nemzete!
És nőttön-nő a te hatalmad,
Előtted új fény ezrede.
Eszményekért küzdj lelkesedve:
S ne félj, hogy törzsököd kihál!
Vigy lelket a népküzdelembe,
S uralkodjál, magyar!

S mi megmaradt a zord napokból,
Törd össze mind a láncokat!
Űzd el fönséges homlokodról
A visszatérő árnyakat!
A pírt, a véres képek árnyát,
Mi a sötét napokra vall,
Töröld le és minden bilincset
Törj össze, ó, magyar!

Dicső tusákra nyílik a határ,
Mienk a dús jelen s jövő,
Ránk még pazar győzelmek üdve vár;
Üdv, mit a költők álma sző.
Most álom; majdan ragyogó valóság,
Mert érte küzd a fő, a kar. -
Emeld az Eszme lobogóját
Magasra, ó, magyar!

Népek között te léssz az első,
Én népem, hősök nemzete!
Csodákat lesz életre keltő
Fajunk jövő története.
Rettegni fognak s áldni téged,
A neved ünnep és vihar:
És visszazengik ezredévek
E büszke szót: magyar.

Lelkedből lelkezém. Magyar vagyok.
Nemcsak a vér: szellem jogán.
Szellemetekből, ti dicső nagyok,
Növekvém és táplálkozám.
Honszerelem! Vess tiszta lángot!
Jöjjön, ki vélünk érez és akar:
És meghódítjuk a világot
E szóval, hogy: magyar!

[1891. március 15.]

TETTVÁGY

*Csak szólna már, csak szólna már
A harcok harsány trombitája;
A csatajelt, a csatajelt
Zajongó lelkem alig várja!*

PETŐFI

Tettekre szomjazom,
Nagy sikerek fényes sorára;
Hogy amit álmodom,
Az eszmék ragyogó világa,
Mit türelmes vásznára fest
A mennylakó dús képzelet,
Mit a jámbor papírra ró,
Az érzés, a világbiró:
Megtestesüljön valahára.

Tettekre szomjazom,
Vágyom kéjelgni hatalomban.
Gyönyör vón bírlanom,
Miért szívem magasra dobban;
Lebírní mindent s fölemelni,
Építeni, törni, szárnyra kelni,
Úr lenni az anyag fölött,
Ringatnának vad gyönyörök
Napfényben, zengő viharokban.

Tettekre szomjazom,
Sikerre, zajló életarra;
Vesztetre, Hatalom,
A gőgös zsarnokok torára;
Dicső tett volna és merész
Trónra emelni szívet, észt;
Mindent újjá teremtene
Hatalmas gondolatzene
Az akarat „legyen” szavára.

Tettekre szomjazom,
Rombolni és alkotni vágyom.
A harcot áhitom,
A rothadt tespedést utálom,
Uralkodó legyen a költő!
Előtte minden emberöltő
Hadd hajtson térdet és fejet!
Vezesse ő a nemzetet
Merészen, bölcsen, tűzi szárnyon!

Tettekre szomjazom.
A szeretet legyen a törvény,
Az eszme hatalom!
Ne legyen többé átkos örvény
A gondolat s a tett között!
Érezzen föl a durva rög,
S az újjászületett világon
Ragyogva éljen minden álom
Az éj bilincsét összetörvén!

Tettekre szomjazom,
Világot átható igére.
Már lázas ajkamon
Dalok fakadnak ünnepére;
Keresztülzúg a lelkemen,
Izzó gyönyörjét érzem;
Csak jönne már a pillanat,
Átszellemíteni, zord Anyag,
Nekem hatalmat adna végre!

Tettekre szomjazom.
Csak nyílna már a büszke pálya!
Merészen, szilajon
Vágtatnék a dicső tusába.
Szívemnek hadd omolna vére,
Csak hághatnék undok fejére,
Döfhetném át sötét szívet,
Kit a hazugság örve véd,
Ki gúnyt tetőz e szép világra!

Tettekre szomjazom.
Rohannék már a csatatérre!
Csak nyílna alkalom
A szívek bajnokversenyére!
Nem fog legyőzni nyers erő,
Delejáróként tör elő,
Mint egy hatalmas lángfolyam
Minden korláton átrohan
Szívem halhatatlan szenvedélye.

Tettekre szomjazom,
Dalombul még tettek születnek;
Lángokkal olthatom
Vad lángjait zajló szívemnek.
Születni látok nagy időket,
A szellem újra vakmerő lett,
A képzelet magasra csap,
A szív korlátlan és szabad,
Pusztuljon el a korcs, ki reszket!

Vágyak gyümölcse: tett,
Te vagy a férfi Ideálja.
Nem pusztá képzelet
Dús életem napfényes álma.
Vértestet ölt kín és öröm,
A lét korlátit áttöröm,
Túl anyagon és túl időn
Örök mámorba széditőn
Zúg az ítélet harsonája.

[Szenic, 1891. március 25.]

RIADÓ

Eltörlöm a bűnök
Bánatteli poklát,
Szívembe e lángot
Az Istenek olták.

Földülöm a régi
Rozoga világot,
A baromi sárkány
Fejeire hágnak.

Inába szakadtan
Hadd hulljon a porba
A vétek, az átok
A földre tiporva!

Hadd hulljon a porba
Minden körülöttem,
Sápadva, inogva,
Reszketve, törötten!

Legyőzöm az ádáz,
Az irigy erőket,
Kihívom a sorsot,
Nem rettegem őket.

Harapja a földet
A százkaru bálvány!
Feltűzöm az égre
Az eszmeszivárványt.

Feltűzöm az égre
A szellemi zászlót,
Bámulja az ellen
A messzeviláglót!

Beoltom a szívbe
A végtelen elvét,
És fölszabadítom
Az emberi elmét.

Koldulva kegyelmét
Ne lesse az égnek,
De nézzen erősen
Szemébe a vésznek!

És törjön előre,
Repüljön a napba,
Mindig sebesebben,
Mindig magasabbra!

Kitárom előtte
Az örök erőket,
Semmi se nyugözzze
Az égbetörőket!

Fényt szórok a szívbe,
Az eszme világát;
Föltépem a sírok
Kételyteli zárát.

Leszálllok a mélybe,
Pokolba leszálllok,
Leviszem az üdvöt,
A pompavilágot.

Leszálllok a szívbe,
A szív fenekére,
Ragyogjon a lángja,
Ömöljön a vére!

Ömöljön a vérem,
Emésszen a lángja!
Szenvednem is édes
E büszke tusába.

Ne bírja a földet
A szégyen, az átok!
Fölgyújtom a régi,
Rozoga világot.

Eltörlöm a bűnök
Bánatteli poklát,
Szivembe e lángot
Az Istenek olták.

TUDOM, HOGY ELJÖN...

Tudom, hogy eljön az a nap,
Mindennél szebb, hatalmasabb,
Nagy álmod, Ifjuság!
Ha azt a szót kimondom,
Ha a zászlót kibontom,
Elsápad a világ.

Tudom, hogy lesz még oly idő;
Melynek gyönyöre szédítő,
Haragja fergeteg.
Berohanok a viadalba
És diadalról diadalra
Ragad majd engemet.

Tudom, hogy eljön az a nap,
Mely nékem is hatalmat ad
Majd a szivek fölött.
Járok biborlepelbe,
Magasztva s ünnepeve
Az emberek között.

Tudom, hogy a jövő enyém;
Ki csüggött kérész életén,
Csak az lesz pusztá por.
A fellegekbe épül
Dicső nagy példaképül
A fájdalom-lobor.

Tudom, hogy eljön az a nap,
Midőn szabad leszek, szabad,
Ur önmagam felett.
A láthatár kitágul,
Alkotva, messze száguld
A szárnyas képzelet.

Ah, eljön, el, a szép idő!
Gyönyörje; üdve szédítő,
Haragja fergeteg.
Berohanok a viadalba,
És diadalról diadalra
Ragad majd engemet.

[Szenic, 1891. március 27.]

AZ IFJU, SZÉP TAVASZT...

Az ifju, szép tavaszt,
A pírban foganót,
Lángokba rohanót,
Az iratos mezőket,
Miket azúr tető fed;
Hol szeretet fakaszt
Lombot s virágot,
Hol még a kín is áldott:
Én visszahívom azt.

Ah, visszahívom őt,
A bájolót, dicsőt!
Hatalmas vágy emel
Keblen pihennem,
Ajkán lehelnem
Sugalmas szavakat,
És újraélnem,
Mit egykor általéltem,
A ragyogó tavaszt!

A kéjben születőt,
Sugárban feredőt,
A jót, a dúsát,
Ibolyakoszorúsát,
A balzsamot lehellőt:
- Öleltem én is azt! -
A fényt, a rózsát,
A titkos pásztórát,
Hol minden perc maraszt.

Jövel, ó, ragyogó,
Álomba ringató,
Jer vissza, szép tavasz!
Húsvétja ez szívemnek,
Életgyönyörbe reszket,
Bár odakünn havaz.
Itt van, ó, érzem,
Belengi vérem
Az ifju, szép tavasz!

[1891. március 29.]

CSAK TARTSATOK...

Csak tartsatok előmbe tükröt!
Habár tudom, nem hízeleg.
Szemlélve arcom dúlt vonásit,
Tüstént magamra ismerek.

Hisz annyi bánat átviharzott
E roncsolt, sápadt alakon,
A szenvedések, kínok árja
A durva életharcokon!

Nyomot hagyott rajt minden érzés
És foltot ejtett számtalan,
Mert szívem még a rossz iránt is
Fogékony volt határtalan.

A szenvedély sok mély barázdát
Vont napsütötte arcomon:
De azért napcsókolta főmet
Mégis emelten hordozom!

Hibáimon ti kapva kaptok,
S erényem föl nem éritek,
Midőn hibáztam, ott valátok,
S így magatokhoz méritek.

Közös mindenha tévedésünk,
De ami fölemel: enyém!
Mindenha egyetlen s magányos
Minden kiváló érzemény.

Közületek vajon ki látott
Erőm teljében fényleni?
És üdvözülve, koszorúsan
Ki hallott engem zengeni?

Ki látott járni pompafényben
A zúgó tengerek fölött?
Közületek ki látta lelkem,
Midőn a napba öltözött?

Ki látta színem változását,
Midőn a lélek elragadt?
Ez elcsigázott, gyöngé testen
Ki látott nőni szárnyakat?

Ki látott engem tűzszekéren,
Mint a profétát egykoron?
Illést se látta minden ember,
Csak az, ki lélekben rokon.

Kő sebzi, tüske vérzi lábát,
Ki mindig fölfelé tekint;
És lábaim a földet érik,
Bár fejem az éterbe ring.

Előttetek nem szent a költő,
Csupán saruját nézitek,
Mert lelketek régen kiszáradt,
És szívetek sötét, hideg.

Azért láttok ti feketének
Mindent a fényes menny alatt,
Azért fagyos egész világtok,
Azért unott és lagymatag.

Hadd szántson szenvedély ekéje
Még több barázdát arcomon:
Sugárövezte, büszke főmet
Én mindig fönnten hordozom!

[Szenic, 1891. március 31.]

A MAGASBÓL

Itt állok én a lét magassán
Lelkem napfényes álmival;
Alattam sír a kárhozott szél,
Alattam tombol a vihar.

Alattam húzza lomha terhét
A légkör minden fellege,
Nyomor, kéj, munka zsong fülembe,
De csak mint elhaló rege.

Elsímul itt a kínvonaglás,
Mi lent ujjong, az itt nem él,
Nem hatol ide vad kiáltás,
S a bosszu keze föl nem ér.

Mi lent panasz, itt méla bongás,
A fájdalom, a kín zene,
A gyűlölet nem lát idáig,
Sem az irigység rőt szeme.

Élv és kacaj itt megszelídül,
Harmattá tisztul itt a könny,
Mi ottan kéj, itt fönntenérzés,
Nyugalom itt, mi ott közöny.

Mi ottan múltó indulat volt,
Itt mélyehatlan szenvedély,
Mi ottan álom, tünde ábránd,
Itt mint való költészet él.

Lelkesül itt, mi ottan őrvöng,
Mély itten az, mi ott magas,
A mennybe visz, mi ottan örvény;
Itt fönn gyönyör, mi lenn vigasz.

Vér láza: itt a lét varázsa,
Dallam a tett és tett a vágy,
Az akarat: erő, s a szellem
Lehére kél egy új világ.

Itt állok én a lét magassán
Lelkem napfényes álmival;
Alattam sír a kárhozott szél,
Alattam tombol a vihar.

[Szenic, 1891. április 11.]

MÚZSÁMHOZ

A köteléket összetéptem,
Amely az élethez fűzött;
Tied leszek, tied egészen,
Legyek koldus és számüzött!

Felölem nyílhatnak a rózsák,
Loboghatnak a csillagok,
Fényük hiába pazarolják,
Én már csak a tied vagyok!

Élveteg ajku szép leányok,
El nem csábítottok engemet,
S ti lobogó, szilaj talányok,
Ábrándos, mélytűzű szemek!

Hozzád, fönséges Istenasszony,
Sokáig voltam hűtelen,
Bocsáss meg, Múza, ne fakasszon
Haragra elmúlt életem!

A szép tavaszt a nyár tüzével,
Lángerejével pótolom,
Mint egy elátkozott királyfit,
Dicsőbb életre csókolom.

Életre csókolom a múltat,
Dalomra pezsdül és ragyog,
Fölemelem a porba hulltat,
A fájdalomban gazdagot.

És mit ígértél, a jövőndöt
Átérezem és megálmodom;
Az örök dicsőség derengő
Fényében fürdik homlokom.

Tied leszek, tied vagyok már,
Hatalmam, üdvöm, mindenem!
Dicsőbb a büszke csillagoknál,
És édesb, mint a szerelem!

Felőlem nyílhatnak a rózsák,
Loboghatnak a csillagok:
Fényük hiába pazarolják,
Örökre a tied vagyok!

[Szenic, 1891. április 13.]

NINCSEN BOCSÁNAT!

Sorrow is knowledge

BYRON: MANFRED I. 1.

Vétkezteél, ember? Jaj neked!
Jóvá többé nem teheted,
Örökre a fejedre lázad.
A Természet igaz bíró,
Viseld el, mit reád kiró:
Nincsen bocsánat!

Hiába könny, hiába vér;
A rossz termékeny és pazér,
S nem törli el a bűnt a bánat
A vér megint csak vért kiált,
Ha elfogadtad, mit kínált:
Nincsen bocsánat!

Bajtársad engesztelheted,
Nem az örök Természetet,
Mert urad ő, nem léha társad.
Egy élet neki semmiség,
Hiába szolgáltatasz misét:
Nincsen bocsánat!

A Természet nem cinkosod,
A vért soha le nem mosod,
Viselje a csapást, ki támad!
Igazságos s kegyetlen ő,
Mert igaz és egyetlen ő:
Nincsen bocsánat!

Hiába vagy másokra bösz,
Te vagy, te vagy a felelős!
Bűn árnya jár mindenütt utánad.
Parázna volt és szapora
Mindenha Sátán tábora:
Nincsen bocsánat!

Büntessed, ostorozd magad,
Míg szíved ketté nem szakad,
S minden csöpp véred szét nem árad!
A fájdalom nagy tanító:
Magad fölött légy te biró,
Ha nincs bocsánat.

Emeld föl vérző homlokod,
Ha nem lehet lerontanod,
Mely bosszuért kiált, a vádat!
Legyen az önvád emelőd,
Szentté a dac avassa őt,
Ha nincs bocsánat.

Hagyd omlani, mi összedőlt,
S a fájdalom lesz nevelőd,
Tudás forrása lesz a bánat.
A szenvedés nagy hatalom,
Új, bűvölő világba von,
Hol nincs bocsánat!

Még bánatodra büszke léssz,
Tenátkodat viselni kész,
S hogy meg nem ejte korcs alázat.
És áldod ama nagy bírót,
Kinek örök törvénye szólt:
Nincsen bocsánat!

[Szenic, 1891. április 17.]

MARGIT HÚGOM EMLÉKKÖNYVÉBE

Légy tiszta, mint a hó és forró mint a tűz,
Mint Vénusz lángoló és mint Diána szűz;
Erős, miként a szirt, mint a galamb, szelíd;
Tudj és szeress és csak a szeretetbe higgy;
Csapongj s figyelj, légy óvatos, mégis merész,
Hitednek szárnyait kormányzza kételkedés,
S fakadjon eszményhitből minden kételyed,
Csalódás edzze, erősítse hitedet;
Vidám, mint a pacsirta, szorgos, mint a méh,
Szárnyad pillangóé, de szemed a sasé,
Napod unalmait izzítsa képzelet;
A földön járj, s az égbe ringasd fejedet;
Gyanakvó légy a rossz, bizalmas jó iránt,
Szív tengerén hajózz, de szabjon ész irányt;
Hajtóerőd az érzelem s kormányosod
A messzelátó, mindig éber öntudat;
Csak boldogítani és ne boldogulni vágyj,
És boldogságod lészen épp e tiszta vágy;

Áldozd fel önmagad, önzetlen-nemesen,
S kikért föláldozád, úr léssz a szíveken,
Úrnője léssz, kinek tekintetét leséd,
Lényed kiterjed, fényét messze hintve szét,
Egyéniséged megtagadva nemesül,
Körötted minden fölragyog s meglelkesül:
A szeretet hatalma áldott és szelíd,
Eltörli a világnak minden bűneit;
Szeresd a hont! - De hisz ezt mondanom se kell! -
Fokozd hát e szerelmet még magasbra fel!
Szeresd atyánkat és minket, testvéridet,
Szívünkbe önts reményt, gyulassz magas hitet:
Szeresd az embert! És csupán *embert* keress!
Az örök emberi lehet csupán nemes;
Szeresd a költőt! Ne tégy, mint a többiek,
Ne legyen a szived olyan sivár, rideg;
Szavában új, dicsőbb világot kelni láss:
A költészet vallás s a költő Messiás!
S ha mindezt megtevéd, ne félj te semmitől,
Ragyogva élsz tovább, bár minden összedől,
A nő tebenned Ideállá magasul,
Halandó volt előbb, most halhatatlanul!

[*Szenic, 1891. április 19.*]

SZAKADJATOK!

Szakadjatok el, fájó kötelékek!
Nem tűrök magamon már semmi fêket;
Bilincsek, láncok, hulljatok le menten!
Rajongva tárom karjaim feléd,
Ó, végtelen, fogadd öledbe lelkem!
Elégek, testem ízenként elég.

Oszoljatok szét, titkos sejtvilágok!
Enyészet! Jöjjön el oldó világod!
A vér e duzzadó ereken immár
Minden zsilipjét szétszakítani forr;
A vágy erősebb tenger kínaimnál,
Elvérzem, vérem csöppenként kifoly.

Te színvilág, omolj a semmiségbe!
Te álom-alkotmány, törj össze végre!
Szeretném már széttépni Mája fátylát,
Illúziója nékem semmiség,
Merész szemem e fátylon máris átlát...
Elégek, testem ízenként elég.

Foszolj szét, ködgomoly, árnyak biralma,
Mely élni tör, holott a szíve halva!
E hazug látszatot utálom én már,
Vesd ki ez üres gömböt sarkiból,
Jöjj, Szellem! Jöttödét rég várom én már...
Elvérzem, vérem csöppenként kifoly.

Ködképek, élet színes buboréki,
Elfűvlak, el fogtok mindnyájan égni!
Bilincsét szétszakítani ég e szellem,
Beléd fogok olvadni én, beléd,
Ó, Végtelen, fogadd öledbe lelkem!
Elégek, vérem lánglobogva ég!

[Szenic, 1891. április 26.]

MEGNYUGVÁS

Sivár gúny, zöldszemű irigység
Nem bánt többé s nem érdekel;
Az érdeklánc goromba fékét
Merész gyönyörrel téptem el.

Belátom, milyen dőreség volt
Kivánni, hogy a béna
S ónlábu légi táncba menjen
Vagy zengjen dalt a néma.

Megnyugszom benned. Változatlan,
Még egy könnyűt morzsolva szét;
A zöldszemű, rút szörnyek ellen
Most egy talizmán bűve véd.
A sugár, mely égből aláhull,
Már nem vakít, nem éget;
Gyönyörrel szívom be a fényes,
Naptiszta, könnyű léget.

Nem bánt a csönd, nem bánt a lárma,
Rejtelveid se, mély Magány!
Ne tudják soha meg, mi voltam,
Legyek nekik örök talány!
A fény örök forrása lelkem,
Önön lángomban égek;
Megvethetem - ó, milyen élv ez! -
E kapzsi, bárgyu népet.

A rágalom, a düh, a bosszú
Nekem csak játék, tréfaság;
Lelkemnek, e szabad világnak
Nem dülja fel összhangzatát.
Lábam szilárd talajra ért már,

Szivembe szállt a béke,
Az örök Nap isteni arcát
Ringatja tiszta mélye.

Utálom a piac becsűsit,
Nem járok árnyékhír után,
Szivembe egy világot zárva
Osztatlan élek és magán.
A szeretet oltára lelke,
Nem műhely ez, de szentély;
Oly misztikus, csodás a lángja,
Nekik örökre rejtély.

Kerüljete, vásár bohóci,
Kaleidoszkóp-figurák,
Csillámai a tünde percek,
Nem adva lételők urát!
Törvénytáblája én a Szellem
Hatalmas Istenének,
Állok parancsit átveendő
Hóreb-hegyén a létnek.

Élet mohói s létunottak,
Kisértet élv, szellemcsömör,
Én csak nevetlek, ó, beh jó, hogy
Bús árnyatok már nem gyötör!
Átfinomult e szervezet már,
Lehullanak a láncok,
Új szemmel, új érzékeimmel
Szabad hazámba látok.

A régi kapcsok bomladoznak,
A lélek immár égbe tör,
Bontakozik, mi rejtve munkált,
Ó, tiszta kéj, szabad gyönyör!
Tér és idő hullámin által
Ringatnak istenélvek;
Dobjátok a máglyára testem:
Égek, de el nem égek!

[Szenic, 1891. április 20.]

MEMENTO VIVERE!

- *Szenic, 1891. ápr. 21.* -

„Emlékezzél a halálra!”
Így morognak lamentálva
Zord barátok köszönésképp,
A szívükben vad sötétség.

Mást mondok én ma tinéktek:
Hogy nem értek soha véget!
Véssétek a sírkeresztre:
Emlékezzél az életre!

Mit meséltek a halálról,
Végezetbe nyugovásról?
Csere minden, nincs semmi vég,
Mit megöltök, új daccal ég.

Mit meséltek a halálról,
Lemondásról, megadásról?
Nincs enyészet, csak változás,
Örök válás, találkozás.

Mit sápoztok, érzelegtek!
Gyáva szív te, mitül reszketsz?
Szállj magadba szív betegje,
S emlékezzél az életre!

Emlékezzél rá, hogy élsz majd,
Ősi törzsed új galyat hajt,
És akarva, nem akarva
Lelked az a láng ragadja!

Az a láng, mely sosem pihen,
Földszínpadon, sír mélyiben
Egyre munkál és viharzik,
Víja a lét örök harcát.

Űzi, hajtja és ragadja
Csillagokról csillagokra,
Föl az égbe, le a mélybe,
Olthatatlan szomjjal égve.

Új szerzet, új fogadalom:
Nincs halál és nincs nyugalom!
Ezt rebegjük reggel, este:
Emlékezzél az életre!

Emlékezzél rá, hogy élned
Kell e roppant örök éltet,
Hogy másítlan s véghetetlen,
Szakadatlan s eredetlen!

Hogy Ahasvér minden ember,
Ki halni vágy s élni nem mer;
Azt nem lehet, ezt kénytelen:
Néki átok a végtelen!

A föld és a nap kihűlhet,
De te meg nem semmisülhetsz;
Mint mennydörgés hangját hallod:
Az életet kell akarnod!

Új tanítvány, új szövetség:
Nincs halál és nincs betegség!
Fönncsapongva vagy leverve,
Emlékezzél az életre!

Emlékezzél rá, hogy élni
Nem annyit tesz, mint henyélni!
Szomju kín, ha nem töltöd bé,
Ha betöltöd, üdv örökké.

Üdv a nagyra és szabadra,
Aki szolga, szégyen arra;
Átok, áldás egy gomolyba,
Összecsapva, szertefolyva.

Tragédia, epopeia:
Mérhetetlen magas célja;
Gyászének vagy hallelúja:
Óriási kéje, bűje.

Új élet, új forradalom
Hirdetője lett a dalom:
Lelkesedve vagy remegve,
Emlékezzél az életre!

Emlékezzél rá, hogy élő
Vagy, és ittál már vizéből
Az örök nagy Szeretetnek,
Hogy nincsen vég s nincsen kezdet!

Hogy váltig élj, kell meghalnod,
És nem lehet nem akarnod;
S a tagadás összelleme
Alkot, midőn csak döntene.

Körbe forog s mégis halad,
Mindig nagyobb és szabadabb,
Elevenebb, bensőbb, mélyebb
Lesz maga az örökélet.

Élet az én hitvallásom;
Mind mélyebbre, beljebb ásom.
Végtelen szép álmot szőnek
Hatványai az időnek.

Ki van mondva az ítélet:
Égtek, soha el nem égtek!
Véssétek a sírkeresztre:
Emlékezzél az életre!

HA MAJD A HÍR...

Ha majd a hír szárnyára vesz,
És rózsát szór a nép elém,
Nevem dicső, magasztva lesz,
Csodálva és rettegve én:

Ha majd hizelg, ki most lenéz,
Bókokba fojt, ki most lehord,
Meglát a vak, fínyás becéz,
És fölemel, ki rám tiport:

Tenyéren hord munkás, nagyúr,
Még a süket is rám figyel,
S kegyelve lesz a trubadúr,
Kit a tömeg most nem szivel:

Ha majd ledér divat, szeszély
Fölkapja még szűz nevemet,
A Közli-had belőlem él,
Szaglász, bírál, nyomon követ:

Foltot keres az életész
És kisüti: ember valék;
Bölcsen kavar a sok vegyész
Bókmézbe dühsajtott epét:

Harag lehül, a gáncs megül,
A vállára vesz a vak tömeg,
Verseimet ha könyv nekül
Szavalja majd ifjú s öreg:

A honfitárs s a honleány
Érttem rajong és lelkesül
(Talány lesznek nekik, talány,
Kezükbe csak ruhám kerül!):

Benépesül az ősmagány,
Minden kacag, pezsg, duzzadoz;
Megérhetém s megláthatám,
Hogy a közöny-jég olvadoz:

Megérhetem a diadalt,
Mit - vérdijon - a vágy ígért,
Megláthatom, miért sohajt
E szomju szív, a büszke célt:

Előmbe lép az össetét,
A titkos árny, a néma rém;
Nem érzek mást, csak megvetést,
És arcomat elrejttem én.

Elfordulok. Undor fog el
A tetszészaj, taps hallatán:
Nem erre tört a tűz kebel
Az ifjuság szép hajnalán!

Nem ez, mit az ifjonti Vágy
A Lét fehér lapjára sző.
Az Ideált ringatva jár
Előtte a dicső Jövő.

A Képzelet más képeket
Teremt, betöltve tért, időt;
S mit óriás vásznára fest,
Magasztosabb, nagyobb, dicsőbb.

Nem itt, nem itt, följebb a cél,
Melyért a láng ifjú hevült!
Ez volna hát, ez hát a bér,
Miért vérzett és lelkesült?!

Magasbra tör, mélyebbre ás,
Kit démona művekre bír,
Miket nem érhet hervadás,
Nem dobhat éh torkába sír.

Ez hát a cél! Milyen sekély,
Mily gúnyos és mily nyomorult!
Ki gyűlölt és kit megvetél,
Fejedre az tűz koszorút.

Övezne fény: szivem setét,
S belőle mély panasz fakad:
Eltörpül itt, mi nagy, mi szép,
Nem látok én, csak árnyakat.

Ó, váz világ, torzgyűjtemény,
Nekem gyűlölt és idegen!
A koszoru is oly kemény,
Ólomnehéz a fejemen.

Belátom ím, hogy semmi mind,
Mit szenvedék s mit művelék;
Az eszmekéjt, az égi kint
Elnyelte mind a pusztaság.

Terméketlen talajra hullt
A dús vetés, az égi mag;
Szegény vagyok és nyomorult,
A föld röge is boldogabb.

Gyűlöljete, mint egykoron,
S tapossatok meg engemet!
Nem jött el még az én korom:
A Szabadság s a Szeretet.

Nem jött el még az én időm,
Még rab a szív, koldus az ész,
Fülembe zúg még rémitőn
Az ős sirám, átokverés.

Még zúgja mind vad átkait
A gyűlölet s a butaság,
A szolgaság uralkodik,
Kietlen még e szép világ. -

- Ily szóba tör a hír fia,
Szomját a hír nem oltja el.
Egyetlen kéj lesz sírnia,
Egy könny, miért még esdekel.

Magányba fut s e koszorút
Eldobja és megrendül ő;
Homlokáról a mély borút
Nem mossa el a fényeső.

Az elveszett s meglelt magány
Lesz újra az ő otthona;
A dicsőség magaslatán
Ő árva, bús és mostoha. -

Ha majd a hír szárnyára vesz:
Előmbé lép a néma rém;
Nevem dicső, magasztva lesz:
Boldogtalan s magányos én.

[Szenic, 1891. május 30.]

LESZ MÉG EGYSZER KIKELET!

Lesz még egyszer kikelet,
Diadalnak büszke napja!
Látni fogtok engemet
Lángszekéren fölragadva.

Ünnep lesz a Természetben,
Az örök Nap fog ragyogni,
És a légben szél se rebben,
Nem fog a vész háborogni.

Égen felhő nem fog úszni,
Tiszta lesz a nagy Világszem;
Ámde még se fog szomjúzni
A mezőkön egy virág sem.

Fényhaboknak óceánján
Büszke gályák ringatóznak,
S a halandók égbe látván
Gyönyörökben haldokolnak.

Senki nem lesz bús, beteg,
Megtörik a bűn hatalma;
Szabadság ül ünnepet
Mindeneket fölragadva.

Szent hitére akit térít,
Üdvözülni fog az ember;
Föl a napba, föl az égig
Árad a szív, mint a tenger.

Hatványozni végtelenre
Csak az üdvöt s kéjt lehet majd;
Duzzad a szív ősi kedve,
Tettvirágot szeretet hajt.

Ég a Földdel összeolvad,
Átszellemül a Természet,
Föltámadnak mind a holtak:
Ez lesz, ez lesz az Itélet!

[Szenic, 1891. május 31.]

ÚJ NYÁR

Ifju szivembe sűt íme megint
Nyár heve, napja, a mennyei tűz!
Szemem az isteni szembe tekint,
Rajzik a lét, pazar álmokat űz.

Fúr a pacsirta utat a mennybe,
Zengve cikázik az égi madár;
Rózsasziromban dőzsöl a lepke,
Ragyog az Ég szeme, hull a sugár.

Nyüzsög a földszín, zümmög a légalj,
Pompa mezébe öltöz a föld;
Terhe alatt remeg, inog a friss gally,
Nyit a virág, az állat üvölt.

Párizik az állat, az élet ujong,
Az örök, az ósorgia foly;
Habzik az ósdűh, ujulva zsibong,
Kavarog a kacaj és a sikoly.

Ünnepel, égig csap föl az ösztön,
Vérbe fut a szem, az ajk eleped.
Nemzeni tör mind s élni örökkön,
Megkap a vágy most mindeneket.

A Szerelemnek ünnepe van ma;
Pánnak a párja Afrodite.
Élnek az Istenek! És soha halva
Nem lesz az ember ősi hite.

Isteni vágyak kelnek a Földből
Nemzeni, szülni új fiakat,
Újrateremtnei, ami öröktől
Fogva hatalmas, játszi, szabad.

S kelnek iromba ördögi vágyak,
Fényre kerül, mi ferde, fura;
Szörnyet a mélység öblei hánynak,
S kiki magának célja, ura.

Csillog a szenny is, boldog a sár is,
Dicsbe borít a Nap aljat, eget,
- Fényben a torz is oly ideális! -
Élvbe fulaszt ma mindeneket.

Cifra, bohókás rongyban az Ínség
Tetszeleg és hivalgva repes;
Hiszen elébe szórja, ma kincsét
Isten, a máskor rettenetes.

Szíve sötét bár, csalfa lepelbe
Látja a balga önönnyomorát,
Kéjeleg abban, ami lehetne,
Issza az álmok légi borát.

Ámde a lények ezrei érzik,
Hogy örök harcban a léttel a lét,
És a teremtés mély sebe vérzik,
Ősi sirámtól reszket a lég.

Vak Szerelem te! Kába hevedtől
Hogy buzog, árad a Földből a vér!
Mert örök átok, hogy szeretetből
Ölni, teremtni szintaz a kéj.

Értelek, ó, Nyár! Fényes, örök lény;
Hasztalan éltet büszke napod,
Hogyha alattunk tátog az örvény:
Mélyibe látok - s föl kacagok.

[1891]

IN HILARITATE TRISTIS

Az élet olyan gyönyörű!
Minden teremtmény él, örül
A roppant ég alatt;
Kikel a pondró, fény a rózsán
S a Napnak kéjleányi csókján
Fölragyog a salak.

A rétet harmat öntözi,
Földet arannyal ötvözi
Az égaranymives;
Aranyszálakból a világra,
A bűnre, cédaságra
Virágokat himez.

Virágok kelyhe kihasad,
Csobogva fut a kis patak,
Hátán milljó sugár;
Fut zengve légi pályát,
Picinke szíve vágyát
Betölti a madár.

Mindenki él, örül, szeret,
Nyüzsg, habzik, rajzik és nevet,
Csillog, zsibong, repül;
S ahol mindenki vídám,
Egy van ki halni kíván:
Én sírok egyedül.

Csak én vagyok a szomorú,
Homlokomon örök ború
És méla gyász borong;
Mikéntha temetnének,
Szívembe gyászzzenének
Mély áriája zsong.

Az üdvnek végtelen hia,
Élet! Te mély tragédia,
Érezlek át meg át.
Kísérnek örök árnyak,
Szemem a céda nyárnak
Sötét szívébe lát.

Csak engem üld a gondolat,
Mert látom igaz arcodat
A szép álarc mögött.
Csalárd és törpe minden
Elmélyedt szemeimben,
Mulékony, vak, törött.

Hiába vón szépítenem,
Többé föl nem építhetem,
Mi egyszer összedőlt!
Lehullott róla Mája
Bűvös, csalóka fátyla,
Nem nyújthat több gyönyört.

És váltig sír az ősi bú:
Az ember sorsa szomorú,
S nem fordít végzetén
A mennynek minden üdve,
Mert homlokára sűtve
E pár betű: nincsen remény!

KÉRDÉSEK

Valami bűv, mámoros álom
Reszket a lények méla szemén,
Remeg a légben, rezg a fűszálon,
Surran a földnek tarka színén.

Honnan e mámor? Honnan ez álom?
Szív hova száll? Virág mire nyit?
Egy-e a Szépség és az Igazság?
Égből a földre vezet-e hid?

Valami pajzán, csintalan inger
Játszik a szűz szempilla alatt,
Rózsaszemérmet ragad a tenger,
Zajlik a vér a hószin alatt.

Honnan e kellem? Honnan e bűbáj?
Csókba, gyönyörbe mért ful az éj?
Céltalan üdvre mért tör a semmi?
Hol van az okfő s hol van a cél?

Valami titkos, édes igézet
Hint a szivekbe mákonyi kéjt,
Küld a virágok kelyhibe mézet,
Lányok ölébe csalfa legény.

Minek e játék? Minek e tréfa?
Pajkos örömré mért jön a bú?
Minek e csalfa, balga bujósdi?
Mért hull a porba a szűz koszorú?

Valami csodás, végtelen érzés
Suttog az erdők ága-bogán,
Tűzre fokozza őshegyek ércét,
Zúg a világok fűge sokán,

Mért dul a tűz? Mit suttog a szellő?
Honnan e lánghev? Honnan e láz?
Hol van a mélye? Hol van a nyitja?
Más-e a lényeg, más-e a máz?

Valami örült, féktelen áram
Vágtat a síkon, a bérceken át,
Törtet a tarlón, csörtet a sűrűn,
Harsonahangon zúgva dalát.

Vajj hova száguld? Ó, van-e lelke?
Érez-e, s vajj mit érez a vész?
Ó, van-e, kérdem, szív a viharban?
És van-e szellem? És van-e ész?

Hova siettek, hova rohantok
Szeretlen, ádáz, büszke erők?
Révbe se köttök, partra se juttok,
Nem ad az ég, sem a föld pihenőt.

Ó, van-e lényeg? Fölszin-e minden?
Mélyibe nem hat emberi szem.
Jaj, beh magányos! Jaj, beh talányos!
Átok uralg-e mindeneken?

Végtelen örvény, nyílj meg előttem!
Állj! Ki vagy? Szólj hát, vad rohanat!
Vessetek lobbót szellemi szférák,
Esdeni hallván hő szavamat!

Isten az égben, ördög a mélyben,
Válaszod esdem, követelem!
Eleget láttam, eleget éltem,
Gúnyt minek űz e játszma velem?

Céltalan célra, úttalan úton,
Járjak-e mindig álmatagon?
És az egészből, e csodalétről
Végre lemondjak hullatagon?

Céltalan élet munkanyögében
Elpazaroljam ifju erőm?
Túlnani látás dőre fejében
Hulljak-e sírba majd epedőn?

Vagy csak a részlet nyitva előttünk?
Csukva örökre az isteni telj?
Vagy maga félszeg tán a teremtés?
Teljesen értőn sohse felel?

Büszke hatalmak! Szóba se állnak,
Tova sietnek mind hidegen.
Ó, mi talányos! Vajmi magányos!
Érzem, ah, érzem, mind idegen.

Ó, JAJ NEKEM!

Még tűz hevit engem, az égi, a régi,
Még most is a nyarat énekelem,
De szívem a zord telek átkait érzi,
Ó, jaj nekem!

Nyárnak tüze, bája, az illat, a pompa
Még játszik enyelgve, kacagva velem,
Csak lelkem öröme süllyedt a romokba,
Ó, jaj nekem!

Fáj most is a szívem az égi talányra,
De átok uralg az életemen,
A napot imádom, eléget a lángja,
Ó, jaj nekem!

Elbűvöl az ég ragyogó szüzi titka,
S fölvetni szemem rá mégse merem,
Szívembe hatott be a nap tüzi gyilka,
Ó, jaj nekem!

Elbájol a láng, az erő, a dicsőség,
Elperzseli szívemet a szerelem,
De véres iszonyt fed e fényteli bőség,
Ó, jaj nekem!

Ah, vér van a napban, a büszke tetőkön
Árad patakokban a vér sebesen,
Envérem ömölt ki a légi mezőkön,
Ó, jaj nekem!

Lemenőben a nap, e vérpiros alkony;
Az üdvöt, a lángot eltemetem,
Szívembe lopózik az éjszaka halkan...
Ó, jaj nekem!

[Szenic, 1890. szeptember 14.]

BÚBÁNAT

*Az a nagy bú, amely téged
Vádol örök, nagy természet;
Mely kiégett szívvvel kérdi:
Mért születni, minek élni?...*

VAJDA JÁNOS

I.

Tátongó, mély sebbel szívemben
Jártam a zengő, dús ligetben,
Mint méla árny a sugarak között,
Mint ki menyegzőn gyászba öltözött.

Azúr menny részvevőn borult rám,
Csókdosta arcom égi hullám,
Megsimogattak lombok, sugarak,
De szívemből csak folyt a vérpatak.

És én csak halni, halni vágytam
A fényhabos, virágos ágyban;
Itt, hol a kéj, a létöröm honol,
A szívem lassan, búsan haldokol.

Fölnyitá szép ajkát a rózsza:
Mi bánt, ó, álmok álmodója?
Emelt fejét himbálta a topoly:
Magányos lélek, min gondolkodol?

Az életár hiába zsongott,
Szívembe néma bú borongott.
S ábrándosan suttogva szólt a hárs:
Mondd, min tünődöl váltig, méla társ?

Szomorufűz velem szomorgott:
Mikor vetjük le már a gondot?
Gyönyörre vár száz izzó kéjkehely,
Szegény költő te, min töprenkedel?

Vigaszszó kelt minden bokorban:
Reméld az üdvöt, higgy a jóban!
Itt, hol a fény, a boldogság honol,
Hogyan lehet az emberszív pokol?

Napsugarak szóltak remegve:
Megvett-e a halál hidegje?
Nézd, itt minden csak hőt, lángot lehel!
Sötét ember! Miben kételkedel?

De én csak halni, halni vágytam
A fényhabos, virágos ágyban;
Ott, hol a kéj, a boldogság honolt,
A szívem lassan, búsan haldokolt.

II.

Megvette a szívemet a bánat,
Hova lett ó, büszke nyár, bűbájad?
Hova lett a régi boldog álom?
Eltűnt, eltűnt, sehol nem találom.

Hova lett a fény, a láng, az illat?
A sötétség lelke lelkemig hat.
Szomorság fogta meg a szívem,
Könnyek úsznak a mosolygó színen,

Már hiába bókolnak a lombok,
Nem érzek mást, csak az ősi gondot,
A teremtés ősi gondját érzem
S örök gyászban foly magányos életem.

Hova lett a bűvöd-bájd, élet?
Természetből hova lett a lélek?
Tovaröppent az örömnélke,
Ami szép volt, él, de megdermedve.

Elátkozva, elbűvölve látom,
Ami egykor szép volt a világon...
Fényes tűr a sugár, könny a harmat
És e szép föld csak rabszolga-gyarmat.

Hova lett az élet szent varázsa?
Ember, állat meg van babonázva.
Hit azúrja s a reménység zöldje
Soha vissza nem tér már a földre?

Az örök nap nem hullt le az égről,
Körülöttem mégis elsötétül,
Sírva járom be a dús vidéket,
Fényes nappal szomorú kísértet.

Mintha csak a temetőben járnék,
Fut nyomomba hosszú, rémes árnyék,
Körülöttem lidérctüzek égnek,
Az enyészet kohójában égek.

Égessetek ízzé-porrá, engem,
Hadd sirassam, sírván, hogy születtem,
Vegyétek le vállamról az átkot,
Aki megöl, legyen keze áldott!

[Szenic, 1892. június 30.]

VÁGYOM A BÜVÖS...

Vágyom a bűvös kéjhalálra!
Álom borul a méla tájra,
Atyám, a Nap szemem befogja,
Isteni gyásztűz
Halóra, rám tűz
Velem lobogva, haldokolva.

Ajkamon ég még búcsucsókja,
Homlokomat dicskörbe vonja
Az örök Fény, a nagy Világúr.
A Végtelennek
Vizei zengnek,
S kilép a lelkem önmagából.

A végsugár hunyó szememben,
S a búcsuszó ajkamra lebben,
Rokon Sugár, téged köszöntve!
Szídd föl a lelkem,
Olvassz föl engem
Magadba végkép, mindörökre!

Úgy, úgy, Atyám, égess, temess el
Fényittas, vakmerő szívemmel!
Vad mostohám szomjazza vérem.
Nem, nem anyám volt,
Vesztemre számolt,
A Földtől lelkem visszakérem.

Öngyermekeidre unton éhes,
Tőled megválnom, ó, mi kéjes,
Te zsarnok Föld, kőszivű asszony!
Szétdarabolhatsz,
Mélységbe dobhatsz:
A Napba néz még ott is arcom.

Legmélyebb sírod börtönében
Lázongni fog s forrongni vérem,
És túllobogni szűk határit:
A Napba törve
Magasabb körbe
Repülni, fönnen élni áhít!

[1891. június 22.]

PARKBAN

Dús parkba léptem. Puha pázsit
Könnyűvé tette minden léptemet.
Együtt van itt, mit a szem áhit,
Mit szöttek isten- és emberkezek.
Szín- s illatorgona fogad lépten-nyomon,
S élvágyam megpihen a boldog szirmokon,
Sóvár szemem betelik ennyi kéjjel,
S harmattá permetez égő tekintetem;
Láz elmém már-már kételkedni szégyell,
S megül a vész viharló szívemen.
Eloltja szomjam s kéjálomba kábit
A bűvös kép s a ragyogó keret.
Ifjú szívembe ifju hit sugárzik,
Nem üldöznek gúnyos tekintetek.
Itt fürtös lugasok csöndjébe járok,
Ott rózsá-erdők, gyönyörű körágak,
Hatalmas kaktuszok bizarr csodája,
S az áloé, a kert dicső királya;
Majd színpazar, groteszk csoportok...
És én tovább, mindig tovább bolyongok.
Az ibolyák szerényen, rejtve nyílnak,
De kis szívükből messze száll az illat.
Kitárják keblöket a büszke liljomok:
Báj és szemérem két különböző dolog.
- Ó, öntudatlan, szűzi meztelenség!
A szerelemnek édes, tiszta szervét,
Míg a sejtelmes létbe olvad át,
Szégyen nélkül láttatja a virág.
Ó, bűvös összhang, fénypazar homály,
Mit nem zavar kétség, amit sivár,
Zord bölcsesség még föl nem dülhatott -
Sátáni agyban született tanok! -
Agyam megittasult e bűbáj-tömkelegbe,
És csak haladtam mind tovább, tovább,
Beljebb, beljebb a szépség-rengetegbe,
Mind, mind magamba szíván kéjelegve
E virág-egyetemnek illatát.
S gyönyörtől ittasodva fölkiálték:
Örüljetek, Fény s Illat gyermeki!
Mely titeket szült, boldog volt az ágyék,
Rebegjetez örök hálát neki!
Mondám, s megint tovább haladtam,
Szíván a szépség részegítő illatát,
S egy sötét hang szólalt meg ím alattam,
Sosem felejttem rémes szózatát:

Vak álmodó, nem hallod a sirámot,
Mely mindenünnen folyvást fölszakad?
Nem látod-e, hogy milyen szörnyű bánat
Van a mosolygó, fényes szín alatt?
Nem érzed át a névtelen bút, mely emészt
Az egész nagy természetet?
Nem tudsz a szín mélyére nézni?
Nem látod-e, hogy itt minden beteg?
Nem az, minek látszik, itt semmi se:
Csak nézni szép, borzasztó lennie!

ŐSZI DAL

Jaj, beh szép ősz! Búból fakadt a kéje;
A halálnak halhatatlan zenéje.
Összeillünk már mi ketten,
Tudja Isten, megszerettem
Én az ősz!

Lelkemet is megtörte a búbánat,
Halni tudnék, haló sugár, utánad!
Sötétedik az életem,
Gyönyörűség volna nekem
Meghalni.

Jaj, beh szép ősz! Fájdalomból a kéje,
Így foganik a nappal is az éjbe;
Egy a másba szinte áthal,
Öreg éjből ifju hajnal
Születik.

Lelkemet is átlehelni akarnám,
Illatozón, mint a virág, kiadnám,
Kilehelném a világba
S rálehelném homlokára
Lángomat.

Úgy sírhatnék ma halálos kedvembe!
Ha most keblem hirtelen megrepedne,
S vérlelke, mely úgy fáj neki,
Szakadna ki, áradna ki
Belőle!

Érzelmeim, mint lángtenger, merészen
Elborítnák a világot egészen!
Magamat meg belevetném,
Eltemetném, elfeledném
Örökre!

AZ ÉLET KÉJE

Vércsepp a hómezőn,
Virág a sírokon,
Kéj csók a temetőn,
Sugár a romokon,
Egy rózsaszál, mely egy halott
Szájából nyert táplálatot,
Napfényben édelgő mocsár:
Az élet kéje ebből áll.

Mint egy kacér mosoly,
Mely szép ajkon lebeg,
Holott a szív pokol,
S a lélek, az beteg;
Az életkéj is így terem:
Tenyészet az enyészeten,
Hagymázos álmok tűzlehe,
A rothadás költészete.

Egy önfeledt kacaj
A kintenger fölött,
Virágos ravatal,
Termékeny, buja rög,
Halálra ítélt ajakán
Részegülő örömleány,
Ujjongás a tetemeken:
Nem több az élet kéje, nem.

Elődeink porán
Épített palota,
Fájdalmak asztalán
Terített lakoma,
Örjöngő, vad halotti tor,
Vértalajon emelt lobor,
Bakkhánsi tánc a sír fölött:
Ó, lét, ebből áll gyönyöröd.

A szenvedés vizén
Támadt sugártörés,
Testvéreink szivén
Kisarjadzó vetés,
Halónak nyújtott hűsítő,
Halálos kedvre pezsdítő
Ital a véres harc előtt:
Ez az a kéj, és semmi több.

Kedveseink szívét
Általverő gyilok,
Egy gúnyos semmiség,
Mely szűzni, ölni fog,
Haltestü, szívtelen szirén,
Enyelgő ördög, játszi rém,
Vámpír, mely szíja véredet:
Ím, ez az összes élvezet!

Véröntözött virány,
Szív s elme hábora,
Egy dőzsölő zsvány
Kegyetlen mámora,
Egy ittas dajna éneke,
Egy szatír élvsovár szeme,
Hollósereg, mely dögre száll:
Az élet kéje ebből áll.

[1892. január 12.]

AZ ÉLET KÉPE

Kolossz a szétfolyó,
Állhatlan tengeren,
Kormánytalan hajó
A levegő-egen,
Homokba írott mély sorok,
Az esztelenbe fült okok,
A gondolat, mely ürbe vesz:
A földi élet képe ez.

A semmi, mely teremt,
Egy lázongó parány,
Zenére szomju csend,
Magányt üző magány,
Pusztában elhangzó szavak,
Világtalan vezette vak,
Az űr, mely alakot keres:
A földi élet tükre ez.

Agyagból ideál,
Pontokból egy világ,
Fényszomjazó homály,
Kiáltó némaság,
Orkánra bízott bölcs ígék,
Meglelkesülő semmiség,
Romlás, mely alkotást mimel:
Az élet ez, rejtelmivel.

Virány a vérmezőn,
Sírkertek illata,
A kéj, mely rejtve nősz,
Virul, mert rothada,
Sziklára hulló eszmemag,
Nap, mely diccsel körít sarat,
Fénykéve a sírdombokon,
Zsarnok kedv szolga csontokon:

Keresztre feszített
Eszményi küzdelem,
Féreggé szűkitett
Isteni végtelen,
Mélységbe omló fénybetűk,
Ihletre gyúló síri tűz,
Babér a mártírhomlokon:
Élet! Tevéled oly rokon.

S a harc, mely céltalan,
A vér, mely vért kíván,
Nagyság, mely hontalan
Az ember házinál,
A sárba öntött istenarc,
Az ősi harc, örök kudarc,
A teremtés, mely zűrbe vesz:
A földi élet átka ez.

Remény, mely végtelen,
Halhatlan eszmehit,
Mely bukva szüntelen
Csak új erőt merít
A vértől szentelt hantokon,
És zászlaját az ormokon
Kitűzi, bár mélységbe vesz:
Az örök élet titka ez.

[1892. január 12.]

NEM PUSZTA...

Nem puszta múltó hangulat,
Mivel az én lelkem mulat.
Nem vértünet, szálló veszély,
De mélyehatlan szenvedély.
Mert örömem az ősi kedv;
Örökké forr, kering e nedv.
Vágyam az az ősrégi szomj
És bűm a megkövült iszony.

Haragom a villámos ég:
Bár minden összeomlanék!
Panaszom az örök sirám:
Mért élek, mért fogantatám!
Bánatom a föld bánata,
Hogy rajta élet támada.
És én vagyok a Szfinx maga,
Száz öltő meg nem oldhata.
Ha álmodom: isten vagyok;
Az örök nap bennem ragyog...
De amidőn gondolkozom:
Csak rom vagyok, bús, pusztá rom.
[1891. december 29.]

SCHOPENHAUER

Világbölcsh! Fényes, fönti szellem! Üdvözöllek.
Ó, hogy szomjam te nagy szivedből olthatom!
Mélyítő mélyein a nagy világtükörnek
Jártál te, mester! S én követlek szabadon.
Bár az „örök világszem” megtörött szemedben,
Elméd a titkok szívéig hatolt.
Költő s tudós! Lant volt a próza láz kezében,
A bölcselem meg égi líra volt.
Világbölcsh! Értelek, csodállak és szeretlek.
Átérezem, mitől a szíved vérezett;
A mély iszonytól szívem minden izma reszket,
Mely általjárta s megdöbbenté szívedet.
A létiszony, a nagy talány; a vérkövesztő,
Embervelőre éhes síri rém
Már engem is gyötört; véreztem én is metsző
S kővé meredtem zord tekintetén.
Igazság volt csupán szíved izzó szerelme,
S nem kereséd, világos-e az vagy sötét.
Sötét igazság hirdetője, fényes elme,
Ki Mája fátyolát előttünk felfödéd!
Mily zordon és komor tan! Mégis mily világos!
E gyászos tanban mennyi a vigasz!
Kegyetlen bár az istennő, akit imádasz:
Igaz, tehát szép - és szép, mert igaz.

Ó, mert e lét a vak, a bőszt vágyak biralma;
Föltépni mélyeit kegyetlen gyönyöröd.
És mintha csak kerubok tűzlelke ragadna,
A kígyó pikkelyes büntestét széttöröd;
S az édenből haragban égő pallosoddal
Kiűzöd az embert, mert elbukott;
De mégse tiltod el, hogy visszanézve loppal
Az ősi szépet ott keresse, ott.

Avagy nem tárod-e föl az Esmék világát,
Az örök-szép hazát, a fájdalomtalant,
A gondolat gyönyörét, szűzi tisztaságát,
Hol nincs jövő, se múlt, nincs fönt és nincs alant?
Az örök most s az örök itt az úr örökké,
A bölcs teremtető s a költő király;
Hol végtelen korokká s végtelen körökké
Magasodik, mit perc és hely kínál.

S mutatsz egy más, egy öntelen, egy szent világot,
Az örök-jó honát, a szenvedéstelen.
S bár mély a seb, mint Szanzara szívünkbe vágott,
Nirvána vár reánk, az édes, tiszta csend.
Ahol nem gond a gondolat, nem ér az érzet,
Nem bűn a bűn, nem fáj a fájdalom;
A *semmi* az, mert nincsen róla földi képzet,
Mert ellenképe az, mi itt vagy.

Dicsőült szellem! Ott lebegsz te már honodban,
Csak az mienk, mit ránk hagyott könyved beszél;
De szíved itt dobog és szívünk véle dobban,
Tanuljuk, mit tudál; sejtjük, mit érezél.
S bár démonunk más utat törni készte minket,
Dicső előkép! Ihlesd homlokunk!
Az a cél int nekünk, mi egykor néked intett:
A célnál ott leszünk! Találkozunk!

HÓPELYHEK

I.

Szállonganak a hópihék:
Úgy fáj e szív, úgy fáj e lét!
Minden fagyos, ah, jéghideg;
Egész testemben reszketek.
Ó, mondhatatlan fájdalom!
A Föld egy roppant sírhalom.
Alatta minden megfagyott,
Csupán az én szívem dobog.

Az órjas sírhalom alatt
Órjas szívem majd meghasad.
Úgy tombol a kín szívemen,
A Föld fájdalmát érzem.
Az Ég egy roppant kriptabolt:
Érzem, mi lesz, mi van s mi volt.
A Múlt halott, és a Jövő
Egy végtelen nagy temető.
Sivár, gonosz és fénytelen,
Mindenkép semmis a Jelen.
Nincsen remény, eltűnt a hit,
Holt vagy haldokló minden itt.
Szívem! Te sorsod is halál;
Felejtsd, hogy egykoron valál!
Hiába volnál büszke, nagy,
Ha semmivé léssz, semmi vagy -
És elenyész a semmiben
Végső vonaglásod, szívem!

II.

Erdő, mező dermedten áll;
Azt súgja minden, hogy: halál.
Mély búba tör a téli szél:
Sirasd meg ember, hogy levél!
Lélek beléd csak halni jár,
Bánd meg ezerszer, hogy valál!
Álmot temet a hópehely:
Reszkesd a titkot, hogy leszel!
S egy hang szivedhez odafagy:
Dermedj meg attól, ami vagy!

III.

Azt mondják, hogy fehér a hó,
- Hiszen a látszat oly csaló! -
Csak én tudom, hogy fekete
Szálakból szöve szövete.
Az ártatlan, szép szín alatt
Látom a sötét pontokat.
E pontok mint központ körül
Sok játszi test jegőcsösül.
A zord, üres, sötét szemek
Felém baljósan intenek.

Megannyi mérhetlen atom;
A sírból jó s a sírba von.
E gyászatok démonok,
Szemök oly rémesen forog.
Üregszemökkel látnak ők,
És hímezik a szemfödőt.
A csillogó, roppant lepelt
Rám teszik, ha időm letelt.
Ne még, ne még! Ó, várjatok,
Boldogtalan paránynapok!
Ha majd a szörnyű óra jön,
Átlépek a bűvös körön;
Fény nem ijeszt, sem a setét,
Lelkem veletek frigyre lép;
Együtt bolyongunk végtelen,
Csodálatos nagy téreken,
S nézzük egy örök élten át
Az élet- és haláltusát:
Nem rémít démonszemetek,
Mert én is pont, atom leszek.

[1892. január 12.]

OTTHON

Amért van békés otthonom,
Ne mondj boldognak engem!
Felhők borítják homlokom,
Mély gyász borong szívemben
Köröttem boldog kedvesim:
De vannak elhagyottak;
A hideg éjben gyermekim
Künn fáznak, künn zokognak.
Fagyos szárnyával élesen
Megcsap az ősi szégyen:
Járnak magán, testvértelen,
Testvéreim az éjben.
Mit ér, ha boldog hajlokam
Betöltve puha kéjjel,
Ha szívem nem szakíthatom
Milljó darabra széjjel!

Mit ér, ha itten csönd honol
S beleng az égi béke,
Ha künn a poklok vésze forr,
Öröklött bűnök mérge?

Ott kívül minden reng, remeg,
És rajta nincs hatalmam.
- Megállhat-e, ó, Istenek,
E fészek ily viharban? -

De nem e fészket féltem én,
Nem csupán e családot;
Boldoggá tenni vágyom én
S ölelni a világot:

A boldogságot gyűlölöm,
Mely megbuvik magába,
Melyből a főrészt nem ömöl
A nagy embercsaládba.

A boldogságot megvetem,
Mely egy kicsinke koncon
Lapulva rácsál kéjesen,
- Pákosztos eb a csonton.

Míg lesz egy, ki nyomorban él,
Nem lehet senki boldog;
Rossz szív, mely önmagába fér,
Az önzők mind bolondok.

Boldognak mondasz? Ó, ne mondj
Addig boldognak engem,
Míg emberszív fájdalmat ont,
Könny ég emberszemekben!

Tudnám csak, hogy megváltanám
Véreimet a vérrel,
Magamat szétszakítanám
Millió darabra kéjjel!

De addig csak hadd hordozom
A zordon gyászt, az átkot,
Hogy boldogítani nem tudom
A nagy embercsaládot!

[1893. február 27.]

MELANKÓLIA

I.

Elrejttem magamat, ne lásson senki sem;
Elvérezem egyedül, némán és csendesen,
Elszálllok e földről zord ismeretlenül,
Ahol mint belpoklost mindenki elkerül.

Eltemetem mélyen mélységes álmaim,
Örök vizek fölé suhannak szárnyaim,
Már lelkem ott tanyáz a lét határinál,
A végtelenben ő hatalmas nagy király.

Elásom a kincset az emberek elül,
Mit gyűjték a földön, míg éltem emberül;
Ne szennyezzék be azt szentségtelen kezek,
Semmik között semmi, elátkozott legyek!

Hogy ráammered imhol sok emberarcu rém!
Nem olyan e világ, mint egykoron hívém,
Bár eleve élt már szívemben a gyanú,
Hogy itt a bölcs koldus s a költő vértanú.

Gyülölöm e merev, kövesztő szemeket,
E Medúza-fejek kővé meresztenek:
Gyülölöm e népet, e földet átkozom,
Más ég volt nevelőm, más föld az otthonom.

Elfutok előlük; elrejttem arcomat,
Hadd víjam egyedül válságos harcomat;
Megvívom egyedül az iszonyú tusát,
Magammal a csatát magamban küzdöm át.

Elbujdosom tőlük, mint szellem suhanok,
A láthatatlan Lét keblére rohanok;
Mint suhanó árnyék, mint a futó felhő,
Úgy elmegyek, - s nem lesz nyomaimat jelző.

Ringasson a fölszín bolondot, boldogot!
Maradjon az titok, ami bennem lobog!
Napfényben ússzanak a pillangók s legyek:
Én, miként az Isten, láthatatlan legyek!

De ti, ó, gyermekim, nem vér szerint csupán,
De a szellem örök, évületlen jogán;
És te, ó, drága nőm, hitvesem, szeretőm,
Ki letörve állasz mellettem, reszketőn:

Lelkemből lelkedzett szerelmes magzatim,
Vigaszom ti a lét rettentő harcain;
S ti szabad, nagy lelkek, ti csapangó szívek,
Az álság népe közt igazak és hívek:

Ti rajongó lelkek, ti fennszülött elmék,
Az élet nagy átkát hősileg viselvék,
Testvérim Istenben, rokonim a szívben,
Akikben úgy bíztam, akikben úgy hittem:

Ó, mért is nem lehet könnyítnem a terhen,
Fájdalmitok súlyát vállaimra vennem!
Ti értetek magam szívesen odaadnám,
Ha szívvel győzhetnék a Végzet hatalmán.

És ti elhagyottak, ti föld nyomoréki,
Ti a társadalom halálra ítélti,
Ti szegények, árvák, üldözöttek, rabok,
Kiket sors és ember, mindenki elhagyott:

Ó, mért is nem lehet rátok lehellenem,
Én végtelen hitű, halhatlan szellemem!
Örök dacban ég bár, tettekben nyomorult,
Kőfalként nehezül szívemre még a múlt.

Enyészetem árán újjáteremteném,
Világot gyújtánék a mélység fenekén,
Fölnyitnám keblemet, kitépném szívemet,
Ti boldogságtokért odadnám éltetem!

De még a múltért kell vérkönnyet ontanom,
Még nekem is panasz és vád van ajkamon;
Vérző nagy szívemet nem látja senki sem...
Elrejttem arcom és sírok keservesen.

[Szenic, 1892. április 19.]

II.

Elfordítom szemem, ne lássam szívetek,
Mert undorral tölt el közel ismernelek.
Ó, hisz láttam, mily fekete s gonosz,
Benne csak a Birvagy kapzsi népe honos.

Hiába süt lelkem, hiába világít,
A sötét sötétben megmaradni áhít.
Hiába sugároz örvénybe az arcom,
Előre is tudom keserű kudarcom.

És ha beledobnám lelkemet, kitépve,
Éjjé feketülne a rémséges éjbe;
Égi derű nem űz ily végtelen homályt,
Sivár bűba fojtja a gyönyörre sovárt.

Ó, hisz jártam, jártam az üreg belsejét,
Lelkemet, e napot, gúnyolta a setét,
Tiportak énrajtam kárhozottak sergi,
Lelkemet, e mindent kacagta a semmi.

Ah, az emberállat üvöltését hallám!
Elnyelte a szörnyet szörny után a hullám.
Elnyelte a tenger rút pikkelyes testét;
Az egyik kacagta a másiknak estét.

Ah, az állatember mély bukását látám!
Ott a vizek mélyén lakozott a Sátán.
A vonagló Önzést ottan marcangolja,
Ördög ellen ördög, saját szíve pokla.

Hogy üldözzé egymást vad, őrzöngő lázban,
Föl ki nem ismeré önmagát a társban.
Hogy harapa váltig kiki önhusába,
Másnak véelve magát a nyomoru, kába.

Fényhozóra, énrám tör a rémek serge,
Dühöngve a Vervágó magából kikelve,
Énfelém a mélyből dühtajtékot köpve,
Iszapos haragját a felhőkig lökte.

Bősz habot okádott szinte föl az égig,
De hörögve hullott vissza majd fenékig,
Jajgatása hallszott tompán csak a mélyből,
Nyöszörögve koldult kegyelmet az égtől.

Befogom fülemet, ne halljam hangotok,
Mely undok zajával betölt minden zugot,
Fölveré az örök, szent hatalmak csendjét,
Orgiát ül benne minden esztelenség.

Hiába zeng gyönyört én dallamos ajkam,
Levinni az édent hiába ohajtom,
Hangomat, az égit elnyeli a hullám,
A Gyűlölet szörnye bősz tajtékot túr rám.

Én haragos lelkem hiába mennydörög,
Villámos szózatom nem úzi e ködöt;
Hiába süt lelkem, hiába világít:
A sötétben megmaradni áhít.

[Szenic, 1892. április 30.]

MÉG EGY TUSA!...

One struggle more, and I am free.

BYRON

Még egy tusa! És véget ér
A megtisztító fájdalom.
Még egy sohaj a múltakér,
S a tiszta lét magasba von.

Szakíthatok mindazzal én,
Mivel vegyültem hajdanán;
Új kéjek intenek felém
Öledben, végtelen hazám!

Új gyönyörök ragadnak el,
Új szerelem, új vágy hevít,
Új éltől pezsdül a kehely,
Új eszme; új cél lelkesít.

Ez aljas, bárgyu tömeget
- Ó, mily öröm! - megvethetem;
Ismét a magamé leszek,
Új pályatér nyílik nekem.

Vér és szokás unt szálaít,
Ezer bogát elszagatom.
Él bennem és szilárd a hit,
Hogy úr leszek még magamon.

Nem fog nyugózni szolgál-gond;
Köznapi munkája nem gyötör;
Lerázhatom a gyáva port,
Mely most még hervaszt, öldököl.

Hol lelkem egy lélekre lel,
Ott lesz hazám, az rokonom;
Nem köt le föld, nem köt le hely,
Csak a szivekben lesz honom.

Embertelen népek között
Ha egy embert találok én,
Nem nézek tért, időt, közöt,
Kisírom szívemet szivén.

Lelkébe öntöm lelkemet,
Őt fogadom testvéremül,
Mindent, de mindent feledek,
Lényem lényében elmerül.

Majd harci kürtbe fúvok én,
Mely lelkes, nagy tusára hí
Azért, miért e föld színén
Még érdemes lesz küzdeni.

A szellemkürtbe fuvalok,
Mely már régen szótlan hever:
Az összegyűlt hangáramok
Szakadjanak egyszerre fel!

A szellemkardot hordozom
Országokon, sok földön át,
És kitüzöm minden fokon
A küzdelem szent zászlaját.

- Már undorít e társaság,
Mely - ó, iszony! - körülkereng;
Érzékeny, nagy szivemre hág
Finom lakáj és durva cenk.

Ki kell, ki kell, hogy törjek én
E vak homályból mihamar!
Át kell, át kell, hogy rontsak én
E sírbolton, mely betakar!

Át kell, hogy törjem börtönöm
Vérrozsda, irigy ajtaját!
E pulya néphez nincs közöm,
Megvetem e léhák raját.

Még csak magammal számolok,
S új gyönyörök várnak reám.
E néptől, mely körülforog,
Önmagam sem láthatám.

A gondolat csatáiban,
Eszményekért hol eszme vív,
Ott érzem én csak jól magam,
Hol elme dönt és férfiszív.

De addig égess, ostorozz,
Megváltó kín, szent fájdalom!
A szenvedés megsokszoroz,
Kifejti lényem gazdagon.

Egy könny csupán, még egy sohaj
A visszahozhatatlanér:
S új harcok szent tüzébe hajt
A büszke hit, a tiszta cél.

[Szenic, 1892. április 29.]

CELESZTA HÚGOMNAK

- Szenic, 1891. dec. 13. -

Mindig jó voltál és szelíd,
Maga a jóság, szeretet;
Szivedben áldás, béke, hit,
Mindent megáldott hű kezéd.

Nem dermeszté meg homlokod
Az élet, a vérfagylaló;
Okos szemedben csillogott
Egy mélyebb, egy tisztább való.

Mit a kegyetlen sors kirótt,
Tűrted panasz, jajszó nekül;
Nem vádolád a nagy Birót,
Bár sújtott kérlelhetlenül.

Csapást csapásra halmozott;
- Keserves, szörnyű próba volt! -
S nem tört meg tiszta homlokod,
A büszke, fennkölt, szűzi bolt.

Vonaglott bár az ifju arc,
Mit könnyek sűrű árja mos:
A szenvedés még nem kudarc!
Hited magas volt és dacos.

Testvér! A jobbik részt vevéd;
Örülj! Kivíttad az eget.
Anyánknak lelke szállt beléd,
Anyánk szerelme ihletett.

Úgy, úgy! Csak hagyd a kishitűt,
Alant jár az, s röghöz tapad.
Nézz fölfelé! A fénybetűk
Fényes lelkedbe omlanak.

Ó, szép az élet, dús a föld!
De csak a gyász pompája az.
És hinned kell, hogy túl dicsőbb
És ragyogóbb lesz a tavasz.

A durva harc oly lázító
Ezen a vérittas tekén!
A hősre béklyó és bitó
Vár itt, jobb sorsra nincs remény

S a szegény költő sorsa mi?
Száműzés, börtön, magány.
Süket haboknak dallani
Magánya zordon szirtfokán.

Ó, ha tudnád, hogy égeti
Lelkem ez átkos, szörnyű lét!
Hogy olykor csaknem szétveti
A düh e lélek börtönét!

Mert düh, égő harag fog el,
Hogy összetörnöm nem szabad
- Vágyban hiába omlok el! -
A súlyos szolga-láncokat.

Minden csöpp vérem lángba forr,
Hogy hordanom kell ez igát,
A nagyszívűnek hogy pokol
E látszatlét, árnyékvilág.

Anyagba mert nem önthetem
Lelkem mélységes életét!
Börtönbe sínlő végtelen:
Szívem magányos és setét.

S mi az, mi mégis fölemel,
A tiszta láng, a büszke fény?
Hogy van szív, mely magasra ver,
S hevül a költő énekén.

Hogy van fennkölt, testvéri szív;
Ki lángomon új lángra gyúl,
Kit eszmehit s nagy cél hevít,
Ki velem küzd láthatatlanul.

Mert egyre foly s magasra csap
A légi harc az eszmeért;
Szellemsereg, egy hősi had
Harcol a halhatatlanért.

Testvér! Csak hagyd a kishitűt!
Alant jár az, s röghöz tapad.
Nézz fölfelé! A fénybetűk
Fényes lelkedbe omlanak.

SZÁLLJ MAGADBA!

Szállj magadba, könnyű lélek!
Ifju, csillapítsd le véred!
Jobb, ha lángra gyúl az agy.
Nézz magadba éles szemmel,
Ösmivoltod ásd fel, ember,
Gondold által, hogy mi vagy!

Szállj magadba, élv betegje!
Eszményekért lelkesedve
Jobb, ha a jövőnek élsz.
Élve élsz majd s többszörözve;
Átfinomul tűzkörödbe
És megolvad minden érc.

Szállj magadba, bűn halottja,
Ki magad körül forogva,
Önimádva elbukál!
Szívből szívbe öntsd a véred,
S int, ha a bűn köre széled,
Új magasság, új sugár.

Szállj magadba, s törj előre!
Az igazság levegője
Jól tudod, hogy edz s emel.
Győzd le, győzd le szenvedélyed,
Nyugasztald meg lázad véred:
Szíved szívért esdekel.

Szállj magadba, szállj a mélybe!
Járj a lelki, benső égbe,
Mely sokáig volt pokol!
Ragyogd be az éjek éjét,
És meglátod tiszta kékjét,
Melyből derű s fény omol.

Szállj magadba, szállj magasba!
A magasnak mély a magva,
Mélység az, mi szárnyra kél;
Ott honol a tiszta mellben
Az erdő, mitől a szellem
A magasba visszatér.

Szállj magadba, és magadból
Irtsd ki, ami benned tombol,
S összeroncsol szívet, észt!
A gyávára vár a nemlét,
Egy istennő tárja keblét,
S várja hévvel a merészt!

[1893. július 21.]

GONDOLATOK A HALÁLRÓL

Temetést láttam s összeborzadék.
Ez hát a léti cél? Ez hát a vég?
Az életmagvető halált arat?
Lángifju volt ez itt, majd pusztá por,
Mit a lelketlen szélvész elsodor.
Elszállt a szellem, és mi megmaradt,
A test, a lélekhíjas hulla csak.

A bús, hideg tetem hogy rám mered,
Üldöz, Halál, sötét kérdőjeled,
Az ősi Szfinx ez itt, az ősi rém,
Mely összetép, ha meg nem fejtem őt,
És összezúz, hahogy megismerém;
Lebírní őt üres, örült remény,
S birokra készti mégis a merőt. -

Csillám az élet, efemer hatás,
Fölszin-erő, kórképlet, semmi más;
A vájtszemű Enyészet itt az úr,
A szép Tenyészet csak muló zavar,
Azé a zsarnok és a trubadúr,
Szűz, kéjleány, munkás, nagyúr,
A vér, a láng, az illat és a dal.

Villám az élet, tüstént elcikáz;
A viruló talány fejtvénye váz.
A rózsaismu Élet kedvese
A csontkezű, szívetlen Rémkirály;
Űrkeblén elhal minden érzete;
Elsorvaszt s megfagyaszt lehellelte
Mindent, mi él, zajong, zihál.

Roham az élet, önvesztébe tör,
Vitt vára gúnydíjul a sírgödör;
Sírvermet ember önmagának ás -
S az életet, míg forr a vérözön,
Csak a halál félelme tartja fönn. -
Mélységes éjben foszforvillanás,
Az örök vízen szétfolyó irás,

Az óceánba szakadó patak,
Az örök valóság visszája csak;
Egy pörsenés dicső ábrázatán
Annak, mi bennünk és rajtunk egész;
Egy laza és törékeny rész csupán;
Bántó zöreje csak mély összhangzatán;
Haragos támadat, irigy kelés.

Hullám az élet, a halál folyam,
Mely biztosan s egy cél felé rohan,
Míg az könnyelműn játszik, a bohó,
Céltalanul szökellve mint gyerek,
Oktalanul kergetve élveket,
Melyek elmúlnak, mint szapangolyó, -
Sötéten zúg alattuk a folyó.

Játék az élet, a halál komoly.
Láttára megfagy tréfa és mosoly;
Láttára a rajongó, ifju vér
Ágmedreit rémülve hagyja ott
És kútfejébe menten visszatér;
Jöttére a dús, bíborszín habok
Sápadva keresik az éjlakot.

Mi a halál? Ki mondja meg nekem?
Az élet véges, míg ő végtelen.
Mit hozhat nékem e vonalnyi lét,
Olyat, minek örök értéke van?
Mi haszna éltem, hogyha meghalék,
Ha újra az leszek, ami valék,
S elnyel a semmi, a határtalan?

De mi valék? Épp ez a bökkenő!
Honnan fakadt e nyugtalan erő,
Amely határi közt határtalan,
Véges létére végtelenre tör?
A menny kapuja tán a sírgödör,
S az élet nyitja a halálba van?
E kérdés sorvaszt s e kétség megöl.

Tán a halál az ősi lényeg épp,
A tiszta forrás, a valódi lét?
És épp az élet a visszas nevű,
Csak hiu bitang szó, mely nem talál?
Az ősi szomjat oltja ős nedű,
Örök sebünkre örök írt kínál:
Halál az élet, s élet a halál!

ÖNVÁD

Van-e, ki mer vádolni engem?
Bírák ki lesz itt énnekem?
Egy fehér zászló van kezemben:
Szeplőtelen becsületem.

Gúny, rágalomnyíl visszapattan
E férfimellről nyomtalan;
Vár e kebel, megvíthatatlan,
Hiába csel s ádáz roham.

Vádolni nem mer senki engem;
Sértetlen állok s egyedül;
Nem üldöz, elhagyott az ellen,
A jó barát tisztel s kerül.

Templom e szív, ünnepi csöndjét
Csak magas ének veri fel;
Nem jönnek el, hogy összedöntsék,
Ki jó, borzad s imára kel.

És mégis milyen vad, sötét láng
Égeti folyvást arcomat?
És mégis milyen vad, sötét hang
Jövendőli balsorsomat!

És mégis milyen mardosó kín
Mozdulnom és lélegzenem!
A belső rémek légióin
Megtörik önhitt szellemem.

Bár nékik hozzáférhetetlen
És a tömegnél jobb vagyok:
Vad fájdalom szaggatja keblem,
S bánattól összeroskadok.

Rajtam egy vérfolyam csapott át,
Tátong ezer-ezernyi seb;
Ó, szörnyű kín, ó, rémes önvád:
Én vagyok a legbűnösebb!

Engem vádol minden seb ajka,
Minden kisajtott drága könny,
Minden sóhaj, melyet sohajta
Tört vágy és meggyilkolt öröm.

Te vagy, te vagy! - kiált az Ínség,
Te okozál minden nyomort,
Te döfted át a szívek szívét,
Te imádtad vakon a port!

A véred mindig bűnre lobban,
És véres bosszuért kiált;
Te reszketél az orgyilokban,
Mely testvérszívet jára át!

Te csillogál a tör hegyében,
Mely szeretetből ölni tört;
Te vagy, ki más- s önátkaképpen
Mégmérgezett minden gyönyört!

Te vagy, te vagy! - kiáltja minden,
Te vagy a bűnös egyedül!
Ott van az ok sötét szivedben,
Hol minden gonosz egyesül. -

S egyszerre látok fölszakadni
Minden siralmat, bút, iszonyt,
Fejem fölött magasra csapni
Mindent, mi vért és átkot ont.

Bűnöst kiált az Összeség rám,
Engem vádol az Egyetem;
Sötét szemek merednek énrám,
S a szégyentől kiég szemem.

Én, én! - kiáltok iszonyodva;
Én, én! - zokog minden parány;
És levék önmagamnak pokla,
S az embert meg nem válthatám!

Minden csöpp vérem azt kiáltja:
Én vagyok a legbűnösebb!
Leroskadok a föld porába,
És fölszakad az ősi seb.

A gyászruhát magamra öltöm,
S arcom rémülve rejtem el:
Nincs bűn ez óriási gömbön,
Melyet nem én követtem el!

[1893. február 24.]

AZ „APOKALIPSZIS”-BÓL

I.

Irtózom önmagamtól s borzadok.
Szemem a benső örvényekbe néz,
Rémítő súlyát érzem, hogy vagyok,

Rémítő súlyával gyötör a lét;
Hideg verejtek gyöngyöz arcomon,
Görcsös haragban megfeszül a kéz,

Vészfellegek borítják homlokom,
Méhükből születik a fergeteg,
Mely mindent halhatlan gyászba von,

A vérvihar, amelytől reszketek,
A gyilkos forgatag, a szívpokol;
S fölsír a szörnyek lakta rengeteg,

Elsápad a pír, megfagy a mosoly,
Az élvek ajka gúnyt s bosszút lövell,
Minden lehervad, széthull s összefoly.

A vér forrása menten felszökell,
Vad kínba fullad a szelíd öröm,
Jajszó hallatszik távol és közel.

Keserv vonaglik át a holt rögön,
Áttör a föld kérgén a mély iszony,
Sirám s panasz kél téren és közön.

Megbontja eszemet a bős sikoly,
Velőt hasító rémület szava,
Köröttem kínok óceánja foly;

Harsog a meghasonlás kacaja,
Önkínzó önvád, fájdalomsovár,
Hóhéra önmagának s vérpada.

Őrjöngő bú, kietlen és sivár
Kínjában, ím, önön húsába vág,
És önmagával konok harcba száll.

A bánat-orkán műve pusztaság,
A fájdalom győzelmet ünnepel,
És sarkiban megrendül a világ.

Öngyilkos kedvre gyúl a kór kebel,
Jajgatni s dúlnia már vad gyönyör,
Vésetüdeje halálos kéjt lehel.

A fájdalom most ujjongásba tör,
Enyészet láza alkotást mimel,
Rombolva épít és teremtvé öl.

Visszás teremtés rémes képivel
Betölti most a kapzsi, szomjas ürt,
Gyász, borzalom sötét szépségivel.

A pusztulás erővel frígyesült,
Csodás homormű, rejtelmes fonák,
Szív, mely rajong, habár megsemmisült;

Üres, halotti szemgödör, ki lát,
Kiaszott, béna kar, mely tört emel...
Egy dulatag, de tomboló világ.

II.

Magamba néztem, és a csontfalak
Mintegy varázsütésre, hirtelen,
Kitárva öblüket, fölnyíltanak.

A mélység, mit kitártak, végtelen;
A belvilág külsőnél gazdagabb,
De összes titkait nem látta szem.

Csak a tetem mulékony, roskatag,
Mi benne munkál, mindörökre él,
Örök a vágy, az érzés, akarat,

Örök a mélyehatlan szenvedély,
Sújt kar nekül és lát ő szem nekül,
El nem homályosítja szemfedél.

A mennybe száll, mélységbe elmerül,
És nincs előtte akadály, se gát,
Szabadon árad, alkot, egyesül.

Megnyílt előttem most e dús világ,
De kapuit borzalmak őrizék,
Meg kell fizetnem üdvöm vérdiját.

Meg kellene váltanom üdvöm vérjegyét;
Belépti díj egy élti szenvedés,
Meglátnom a világok ősféjét.

Kevés jut ez édenbe, ó, kevés!
Tudás egébe poklon át megyen
A látnibátor, gondolatmerész.

Zászlót csak az bont fönn a szent hegyen,
Ki nagyhitű volt, s mégis kétkedő,
Türelme, szomja egyképp végtelen;

A fátyolt összetépní vakmerő,
Kinek tudása hit, s tudás hite,
Kit el nem rémít sírbolt, szemfedő;

Kinek az igazért hevül szive,
A vére szeretet, elméje láng,
Csupán e ritka bölcs való ide;

Kit bár az aljnép üldöz, sárba ránt,
Nem oltja el nagy lelke lángjait,
Ki úr magán alatt s fönt egyaránt;

Kit az arany szerelme nem vakít,
Ki nem lohol csillámló kép után,
Kit túrni önnagysága megtanít.

Ó, boldog én, leírni hogy tudám,
Mit éber álmaimban láttam én
A poklokon s a mennyek légután!

Ragadj, te Nemtő, vígy, dicső Remény,
Elmélyedt lelkem látomásait
Leírnom úgy, mint láttam s érezém!

Megvetnem add az élet csábjait,
A szép Egyetlent méltón zengenem
S nevetnem a tömegnek átkait!

Nagy alakok vonulnak lelkemen,
Hatalmas képek, büszke férfiak,
Teremti istenarcu Képzelem.

Szivem kitágul, s benne rajzanak,
Mily égi kín, mily végtelen gyönyör!
Az eszmevivő óriás hadak.

Szivem a mélységek titkába tör,
És végtelen gyűrűkben lejt felém
Egy bűvös, fényes, zengő eszmekör.

ÚJ ÉLET

Puhaságnak elpazallt, vak évei,
Léha, satnya korszak, én gyűlöllek!
Porba fúló testiségnek élvei,
El színemtől, a pokolba löklek!
Félre, lágyszívűség, asszonyerkölcs!
Nincsen itten számotokra hely;
Engem a lét mély iszonya eltölt,
Zord s magányos lészen e kebel.

Nem mi zsongít, nem ki kábít, kell nekem:
Lépvessző az, mely repülni gátol,
Kéjteher, mely porba húzza szellemem,
Bűnbe visz, míg bűvöletbe bájol.
Mintsem áltassam magam tovább még,
Törjek inkább s porrá égjek el;
Jöjjön ünnep rám, s ha kell, a gyászvég:
Nékem győzni avagy bukni kell!

Csalfa mámor s férfiatlan fájdalom
Csak elernyeszt, újjá nem szül engem:
Én teremő gondolatra szomjazom,
Mely tetőzzék halhatatlan tettben.
Szüljön új csodát ez elviselt föld,
Vagy vesszen mind s én is vesszek el!
Mert kit a lét fenső célja eltölt,
Gyászol az csupán, vagy ünnepel.

Az érzést, mi átviharzik lelkemen,
Lángtollammal a szivekbe írom,
És, ha kell, hát elbukom a harcterem,
Ott lelem fel vértanúi sírom.
Bár a kínok óceánja vár rám,
Férfi-szívem mégse sápad el;
Szirtek foga ízzé tépje gályám:
Törhetetlen célom fölemel!

Vagy hozok e hervadt földre új tavaszt,
Az anyagba új lelket lehelve,
Vagy a vészek óriása leszakaszt
S összetör a végzet bosszukedve.
És fejfámra ez lesz írva: megtört,
Ámde nem hajolt a hű kebel;
Szíve nagy, szabad volt, lelke fennkölt,
Tisztán szállt az eszmeégbe fel.

Csattogj, vészmadár s te, átokarcu rém,
Pallosoddal mesd, sebezsd a lelkem!
Létcsaták sötét, vad, végtelen vizén
Hajts, te zsarnok, végtelenbe engem!

Mintsem áltassam magam tovább még,
Nyeljen inkább a vad tenger el!
Jöjjön ünnep rám vagy jöjjön gyászvég:
Nékem győzni avagy bukni kell!

[1891. november 27.]

AZ ÚJKOR SZELLEME*

A villám és a fény szárnyán jövök
Hirdetni az igazságot közétek.
Sugár vagyok a vértenger fölött,
Szívek fölött, kiket ízekre tépett
Balhit, rajongás, szolgaszenvedélyek;
Élő vagyok a bús árnyak között.

Előttem a kísértet-múlt remeg,
Amerre járok, ott lehull a járom,
Áldott utamra rózsát hintenek.
A régi kor világot mindenáron
Lerontom én, és bízva, égve várom
A büszke kort, mely korokat temet.

Az élvet hirdetem! Határtalan nagy
Legyen az ember üdve, mámore!
Ragadjon végtelenbe vágyad:
Szinültig még az élet színbora;
Igyál belőle, s meg ne bánd soha,
Rózsákból vess magadnak ágyat!

Mert vágyad végtelen, s a végtelenség
A te dicső és jogos örököd!
Tulajdonod fölött tarts büszke szemlét,
S átkozd a szellemet, mely megkötött!
Érezd át, hogy dús vagy és örök,
Érezd a létnek roppant égi terhét!

Csak végtelen telíthet végtelent,
Egészben lüktet az csupán, mi teljes;
És akinek a lélek megjelent,
Nincs kötve az időhöz, semmi helyhez,
El nem fuallja szél mint gyöngye pelyhet,
De szabadon csapong, rombol, terem.

* Szerző szerint élvágy és tudvágy (a kettő alapján egy) a modern emberiség két fő motívuma: kéj és mindentudóság: az ideál kevesebb nem lehet.

A tűz, a víz, a föld, a lég enyém!
Egyedül engem ismer itt urának,
Kit emel és himbál a létremény,
Akik leverten vagy mosolyogva járnak
Virágos hátadon, ó, föld! S a nyárnak
Zsibongva ringanak fénytengerén.

Föl, föl, természet édes gyermeki!
Rohanjatok az eszmeharc tüzébe!
Kebleteket egy szent vágy rengeti:
Szabaddá, ah, emberré lenni végre!
Munkára fel, élők, törjetek égre!
Nem, nem elég hódolnotok neki!

Hiába sírtok, vége, vége!
Letűnt az ósdi hit hazug kora.
Megölte az utánczó kapzsi népe;
Mi hajdan büszke hit, most babona.
Hiába dobnotok a máglya tüzébe,
Mert én, csak én nem égek el soha!

Mert én vagyok a hó, a fény, a nap,
Én vagyok a jövő, az örök újkor.
Jaj annak, aki tőlem elmarad!
A fény nem reszket a borútól,
De a sötét kitér az útból,
Ha fény hullámözönje rája csap.

A tudást hirdetem! Temploma épül,
Oltárán a világosság lobog.
Ki elszédül forró lehelletétül,
Kinek keblében gyáva szív dobog,
Ki búvik a naptól, az veszni fog;
Megsemmisül, mert elsötétül.

Mindent kell tudnod, mindent megragadnod,
Hisz a teremtés koronája vagy!
Fűröszd a fénybe istenszomjas arcod,
Teremtsen millió csodát az agy,
Ne legyen nyúge többé gondolatnak,
Tudó s látó lehetsz, de kell akarnod!

A cél mindentudás, mindenhatóság:
Törj szüntelen s merőn a cél felé!
Ne féld a szörnyű pálya veradóját,
Ha szemed az irányt már meglelé,
Minden lépésed angyalsergek óják,
A végső diadal a szellemé!

Keresd az Istent! Szállj le önmagadba,
S amit szétboncol a kegyetlen ész,
Alkosd egészé fensőbb gondolatba,
Magasb egységbe fűzd, mit fölmetélsz.
Szívtengered gyöngyével szállj magasba:
S az örök hatalmak képmása léssz!

Keresd az Istent! Mindenütt keresd,
De mindelőtt kutasd, fürkészd magad!
S bár válladat görnyesztí a kereszt,
Lelked magas mélységekig ragad:
Boldog, ki látod és átérzed ezt:
Légy, mint az Istenek, bölcs és szabad!

Istenné lenni! Egyetlen, dicső cél!
Hisz öntudatlan minden erre tör.
Az atom; mit magányba rejtve szőttél,
A végtelen szívébe átömöl,
Az eszmekéjt fölváltja tettgyönyör,
Életvalóra vál az őserőnél.

A gondolat a legnagyobb erő,
Mindenható te vagy csak, istenszeme!
Az álmész világot szervező,
Mit alkotott nincs abból semmi veszve,
Hiába szögzitek vadul keresztre,
Kitör sírjából a világverő.

Mind semmi az, ki minden lenni nem vágy,
Kislelkű, szolga nép és gyáva pór;
De te, akit gyötör az égi honvágy,
Törj ki porléted szűk korlátiból,
Halld meg, a szellem riadója szól:
Törd szét a régi átokverte formát.

Törd szét a szellemfojtó láncokat,
A múlt porát lelkedről rázd le mind!
Akard dicső megújódásodat,
A lángmerésznek örök élet int;
Világot csak: az eszme fénye hint:
Légy, mint az Istenek, nagy és szabad!

TÖRJ ÖSSZE MINDENT...

Törj össze mindent, ifju szellem,
Hogy ne maradjon kő kövön!
Lerontani e természetlen
Világot óriás öröm.

Bontsd szét izekre, éles elme,
A hazugtestü látszatot;
Minek nincs magva, nincsen lelke,
Tépd össze, legyen átkozott!

Gyülöld a múltat, hősi lélek,
Előre nézz, csüggj a jövőn!
Megkövesült, ki visszanézett,
De Lót haladt bizton, dicsőn.

Rombolj, pusztíts, dúlj össze mindent,
Ami élősdí, korcs, beteg,
Mi nem érez magában Istent,
Mi mástól nyert fényt, életet!

Utálat, undor nézni néked
A gépi lények ezreit.
Ember, hogyan viselje képed,
Akit költészet nem hevít?

Egymáson és egymásból élnek,
Egymást emésztik, szörpölik,
Zsarnok, lakáj, hiéna, véreb...
Egymást teremtik és ölik.

A sok falánk, lélektelen test
Egymásra hogy rohan mohón,
A sok vandál, vérszemű hentest
Nem nézheted te álmodón!

Itt minden rombolásra lázít
És lázadásra ingerel:
Mintsem tovább hordozza láncit,
A szellem inkább égjen el!

Enyészto láng nem szebb-e vajjon,
Mint ami aljasan tenyész?
Bukó hős, mint barom az almon?
Különb-e a tűznél a penész?

Ne higgy te lassu haladásba,
Filisztereknek hagyd e tant!
Természet örök újhodása,
Miből minden nemes fogant.

A régi rossznak foltozása
Nem nyerhet örök életet;
Csak az a kornak messiása,
Ki szívben újjászületett.

Lélekben újjá, önmagából,
Megistenült lény, önvilág,
Egy szikra Isten homlokából,
Föltétlen új, remek, csodált.

Előre hát, te Isten-ihlett,
Kit lelki szomj edz és gyötör,
Emelj, ragadj magasba minket,
Téged követni szent gyönyör!

Teremtsd újjá ez ó világot,
Lehelj dicsőbb lelket bele!
Magányod kincseit kitárod:
S benépesül a föld vele.

Ó, gazdagítsd e kolduslétet
És örökítsd a jelent;
Meghódol itt minden tenéked:
Ó, hozd le, hozd a végtelent!

Jövel, jövel, te büszke korszak,
Mely a szellem szavára kél!
Ledönteni e léha, korhadt
Világot óriási kél!

[1891. szeptember 20.]

A BÖRTÖNBŐL

Nyissátok föl a börtönajtót!
Nyirkos a föld, a lég dohos.
Künn süt a nap, s az ég, a légkör
Szabad eszméktől villamos.

Itt minden meg van mételyezve,
Minden penészes és rohadt:
Künn balzsamot lehel a szellő,
Üdv lengeti a lombokat.

Itt minden oly sötét, mogorva:
Künn vidám, fényes és meleg.
Törjétek be a börtönajtót,
Ti boldog, szabad emberek!

Lángszellem jár a boldog égen,
Megsejtők a világtavaszt;
Behatolt egy sugár a résen,
Látjuk, de nem élvezzük azt!

Behallók a szent szót: Szabadság!
S lelkünk a végtelenbe szállt.
Ó, legyen átkozott a zsarnok,
Ki minket e tömlőcbe zárt!

Beszélnék számtalan bünökről:
Pedig csak egy van: gyávaság;
Ijesztenek pokolkínokkal:
Pedig nem más az: szolgaság.

S lehet-e gyávább, mint a zsarnok,
Ki félelemből büntetett?
A zsarnokokban szolgaszív ver,
A zsarnok és a szolga egy.

S lehet-e gyávább, mint a törvény,
Mely váltig vérrel mos le vért,
A sötét rend, amelynek elve:
Fogat fogért, szemet szemért?

De sejtjük itt a börtön éjén
Erődet, új Társadalom!
Ha kitörünk s tusára szállunk,
Sápadni fog a hatalom.

Ébredj, ébredj már öntudatra,
S rohanj az eszmeharcba, Nép!
És egyesülj testvéri frigyben,
Te szent család, emberiség!

Úgy vágyunk a fényben fürödni,
Versenyre kelni nyílt mezőn,
S harag nekül a pályanyertest
Testvér-szívünkre zárni hőn!

Nem győzhet más, csupán a szellem,
Ahol szabad a pályatér,
És önzetlen nemes tusában
Legjobbaké lesz a babér.

Nyissátok föl a börtönajtót!
Nyirkos a föld, a lég dohos.
Künn süt a nap, s az ég, a légkör
Szabad eszméktől villamos.

[Szenic, 1891. december 4.]

SZÓZAT

Testvéreim! Romboljuk össze
A múlt sötét, nagy házait!
A fülledt börtönök lakóit
Hadd járja át új, tiszta hit!

Ami utánczott; léha, bárgyú,
Görnyedt, kislelkű és pulya,
Mi nem buzog az őserőből,
Azzal nem lépünk alkura.

Szentté emelt undok hazugság,
Holt kéz emelte durva jog,
Ha mi büszkén előre rontunk,
Tudom, elöttünk bukni fog.

Tudom, elöttünk meg nem állhat
A földön semmi hatalom,
Szétoszlanak a síri rémek,
Csak küzdjünk bátran, szilajon!

Előre, ifjak! Dúljuk össze
A múltnak minden rejtekét,
Kigyóitól az alvilágnak
Tisztítsuk meg a földtekét!

Bár ellenünk a durva fegyvert
Szorítja görcsös jobbotok,
Nem győz, nem győzhet a hazugság,
Hiába máglya, orgyilok!

Mert milliók lépnek nyomunkba,
Az eszme méhe szapora,
Az igaz Isten népe ellen
Nem győzhet Ármány tábor.

Föl társaim! Munkára népek!
És föl, ti költők, dalra föl!
Szívünkben egymást lelkesítve
A szózat mint egy láva tör.

Hisz, összefogva célt kell érnünk!
A jelszavunk: Testvériség!
S a tiszta, ős talajba tesszük
Az új világ alapkövét.

Mert új világ: új hit, új állam,
Új hon, új élet kell nekünk,
Új gyönyörök, új fény, új eszmék,
Mindent újból kell kezdenünk.

És föl, az égig fölemeljük
Testvériség szent csarnokát;
És karba kar és szív a szíven,
S mindeneket egy Ész fog át.
És nem zavar meg senki minket,
Hiszen velünk az Isten is!
Nem imádunk mi irigy istent,
Szívünk dicsőbb Eszménybe hisz.
Föl társaim! Munkára népek!
És föl, ti költők, dalra föl!
Szívükből egymást lelkesítve
A szózat mint egy láva tör.

[1891. november 28.]

LELKEMBŐL ZENGEM...

Lelkemből zengem ezt a dalt,
Hogy minden lelket hasson át!
Megjósolom a diadalt,
Az igazság diadalát!

Lelkemből szültem ezt a szót,
Az örök szót, az új ígét:
Bennem lehelnek milliók,
Én vagyok az emberiség!

Szavamtól ittas lett a menny,
Maga a nap szebben ragyog:
Arcom sugárzik mindenben,
Minden parányban én vagyok.

Utánam zengi tér, idő
A szabad szót, a szép ígét:
Magasra emelem dicső
Zászlódat, szent Egyéniséget!

Magasból zengem ezt a dalt,
És messze száll az égi szó:
A szám nem ül több diadalt,
Egy többet ér, mint millió!

S a mélységekből visszazúg
Az íge, mely magasba csap:
Csak szolgaszív lehet hazug,
Szabadot ölel a szabad.

És megdobbant az anyaföld
A büszke szóra, hogy: vagyok!
Minden nagy szívnek vágya tölt,
Mert boldogok a szabadok.

Ó, boldog én, hogy láthatom
Az ígért gyönyörhónát!
Hogy adva lőn kimondanom,
Mit szemem túl csodálva lát!

Az élet telje, dús özönje
Ömlik belőlem és belém,
Feledve köznap gondja, könnye:
Megteltem az Istennel én!

[1893. december 10.]

A KIS LELKEK

Nézd, milyen ifju tart felénk!
Szemébe rémes, büszke láng,
Baljában a napfáklya ég,
Szétszórva millió sugárt.

Jobbjával egy zászlót emel,
Mely, mint szivárvány, hétszinű,
És csillagkoronát visel,
Szép homlokán fönység s derű.

Hittől, haragtól tündököl
Dúlt arca oly félelmesen?
Villámot szór és öldököl
A lobogó, démoni szem.

S ki az mögötte, nézd a nőt!
Tán az örök Szépség maga,
Minőt a költők álma szőtt?
Csáb s tisztaság összhangzata.

Oly szűzies, mégis merész,
Vakító szép; szeplőtelen;
Ihlet, gyönyör, lelkesedés
Támad, amerre csak megyen.

De minket mégis árnyba von
És elpirítja lányaink;
A fény a szeráf-homlokon
Fölgyűjtja kisdud házaink.

S amint a lángifjú rohan,
Aszúvá lesz a zöld vetés;
Mindent megöl e vad roham,
Mit kezünk ápol és becéz.

Bár dics köríti homlokát,
Nyomában vész és viharok,
Halál kíséri nyomdokát,
Amerre büszkén elrobog.

Csöndhajlokunk, békés tanyánk
Földülje még e lázadó!
Ha zsúptetőkbe kap a láng,
Nem lesz e vészhez fogható.

A renyhe csönd drágább nekünk,
Mint duló eszmék vad heve,
Drágább növényi életünk,
Mint a lángok költészete.

Ó, boldog tengés, enyhe rend,
Nyugalmas, kéjes rothadás!
Vérünk lassan s bizton kereng,
Távozz el tőlünk, Messiás!

Kerüld el csöndes berkeink,
Tengődni hagyj minket tovább!
Szemünk a napba nem tekint,
Drágább nekünk a mécsvilág.

Attól, mit a Sors rendele,
Nem térünk el egy percre sem.
A Megszokás ráncos keze
Vezessen minket csendesen!

S bocsásson le, ha elfogyunk,
Sirunkba az együgyű hit,
Meváltást mi nem szomjazunk,
Főbusz! Nincs mit keresned itt!

Ó, boldog tengés, síri csend,
Nyugalmas, kéjes rothadás!
Vérünk lassan s bizton kereng:
Távozz el tőlünk, Messiás.

[Szenic, 1891. december 9.]

DAC

Dacolni: egyetlen gyönyör.
Vérem örökké dakra tör.
Lázadni és lázítani,
Mindennel szemközt állani.

Dacolni magas kéj nekem,
Átvágni bátran mindenem,
Túltenni magam a levőn
Tekintet nélkül, vakmerőn...

Szabadon fönn csapongani,
Hol nincsen durva anyagi;
Levetve rög bilincseit,
Inni magasság élveit.

A sötét test korlátain
Kitörnek tenger vágyaim.
Dacos hitem magasba von:
Érzem, az éghez van jogom.

A meglevő, az állati
Lekötve nem tud tartani;
Szokás, rend bosszuság nekem:
Tulajdonom a végtelen.

Lelkemnek e sárlét kevés,
E porvilág átokverés;
A kéjt is daccal dobja el,
Mely alacsony arcot visel,

Nem nyugszik meg a földiben,
Nincs táj, amelyen megpihen,
Nincs forrás, melyből szomjat olt,
A Földnek minden vize holt.

Nincsen lugas, mely árnyat ad,
Nem üdit eszmeszomjasat;
Itt minden bosszant, sért, gyötör:
Lelkem a lehetetlenre tör.

Izleltem az élet vizét,
S vágyom mindent széttépni, szét...
Láncaimat szétszagatom,
Nem ismer féket haragom.

S bár minden rámtör, rámrohan,
Nem fog hajolni derekam.
S nem lankadok egy percre sem,
Bár, tudom, el kell vérzenem.

Ha meg kell halni, hát legyen!
A zord csapás férfit talál.
Nem ejthet csorbát lelkemen,
Habár ledönt is a halál.

A véres, roncsolt test fölött
A Lélek, a meg nem törött,
Megáll majd büszkén, dacosan,
S új létre új daccal rohan.

[1892. április 18.]

ROMOK FÖLÖTT

Hogy eltiport mindent az élet,
Ami szívemnek drága volt!
Koldussá, majdnem semmivé tett
S kigúnyolt, midőn megrabolt.

Már semmi sem maradt a múltból,
Minden, de minden porba dőlt:
S mi az, hogy lelkem mégis újból
Rajong s merészen szárnyat ölt?

A romokon daccal megállok,
Hol összedőlt a régi hit,
Nem siratom a holt világot,
Mert új világ, új cél hevít.

Temetve légyen minden emlék,
Hit, gyermekábránd, béke, üdv!
Nem morzsolok egy könnyet sem szét,
Szívembe új lét napja süt.

Temetve légyen összes múltam,
Az élv s a kín, a vágy s a kéj!
Éretted mindent összedúltam,
Egyetlen méltó, büszke cél!

Hadd üzze más a boldogságot,
Mely mindenütt van s nincs sehol:
Elvész, mert ingoványba gázolt,
Ki bolygó-tűz után lohol.

Hadd üljön orgiát az Érdek,
Tomboljon, dúljon céltalan:
Minden magányos, büszke lélek
Örökké bús, boldogtalan.

Élvekbe füljön milljó törpe,
Dőzsöljön almain a Bűn:
Lelkem halad mérhetlen körbe
Eszményihez mindegyre hűn.

Forogjanak a csábult lények
Ön semmis bálványuk körül,
Bábozza be magát a féreg:
Szívem kiárad, szétterül.

Dobáljon mindent telhetetlen
Gyomrába milliónyi más:
Szétömleni a végtelenben
Gyönyör lesz nékem, óriás.

Rög, anyagélv szívem ne kössék!
Rám önzetlen napod ragyog,
Ó, fényes álom, szent Dicsőség,
Tied leszek, tied vagyok!

Te vagy a cél, nagy ismeretlen,
Kit annyi bárgyu emleget;
Föl nem foghatva lényegedben,
Szétdarabolnak tégedet.

És nem foghatva föl egészben
Fölvált, tagol a törpe had;
Csak árnyad úzik a sötétben,
Nem látnak téged, fényalak!

A szűkkeblű csak megvetőleg
Említi áldott nevedet,
A gyáva menekül előled,
És az elégült kinevet.

Torzképed számtalan, de téged
Csak önzetlen szív érhet el,
Föl nem foghatja tiszta lényed
Csak széjjeláradó kebel.

Te vagy a Szépség, te a Jóság,
Te vagy a Hit s a Szeretet,
Te szórsz a vértanúkra rózsát,
Koszorúzol mártírfejet.

Nem siratom, mi összeomlott,
Nem öltök gyászt a holtakért,
S lemondok, mindenről lemondok,
Mit egykor önző vágy ígért.

E szívet érted összetörtem,
S most millió atomra hull,
Tovább-tovább szédítő körben
A mindenséggel hasonul.

E szívet érted összetéptem,
És most csak érted lelkesül:
Hogy az összes szívekben éljen
Tisztán, dicsőn, végetlenül!

[1891. december 11.]

VIHARÉNEK

Hajrá! Hogy zúg, zeng a vihar!
Megcsapja órjas szárnyival
A reszkető tekét.
Hogy sápad, szepeg most a gyáva,
Hogy búvik sötét odujába,
Hogy félti hitvány életét!

Rongy életét hogy félti most
A sok silány, a sok bigott,
Ha tombolsz rémitőn,
Ó, zordonkedvű láng Enyészet!
Csak én vagyok, ki véled érzek;
Ujjongok: ez az én időm!

Ujjongok a szélvésszel én,
Mely fekete szárnyán felém,
Rajtam, velem rohan.
Ugy érzem, lelkem szól belőle:
Ó, vajha minden összedőlne,
Minek kölcsönzött lelke van!

Kacagok a viharral én,
Testvéri csókot küld felém
A vészek szelleme.
Csak hulljatok remegve arcra,
Keblem magas gyönyörre hajtja
A viharok lehellete!

Süvölt, sikolt a fergeteg,
Testvéreim, a vad Szelek
Kedvökre játszanak;
Könnytengerét a menny kiontja,
S a zúgó, zokogó habokba
Szilaj vágyak haldoklanak.

Öldöklő, gyilkos lázban ég
A meghasonlott Istenég,
Kétségbedőlt világ;
Villámot szór a nagy Világszem,
És nem kiméli önfíát sem,
Gúnyt, haragot szemébe vág.

Ringó rétek hajába kap,
Rengő erdők fejére csap,
Mint bős, gonosz király;
Fönséges, átkos borzalomban
A Földnek órjas szíve dobban,
Mert rátapodott Beliál.

Ah, itt van, itt az én időm!
Zúg az ítélet rémitőn:
Sápadjon minden el!
S ha minden hull, recseg a vészbe,
Belesikoltok énekébe:
Vesszen, aminek veszni kell!

Hajrá! Robogj, rombolj, vihar!
Haragod égő szárnyival
Vesszőzd meg e tekét!
Tépjed, mi korhadt, gyökerestül,
Törj a korcs lelkeken keresztül,
Zúzd testüket ízekre szét!

Kevély hegyek meginganak,
De te száguldj előre csak,
S ne kíméld a nagyot!
Alázd meg a hitetlen gőgöt,
Merüljön vad szívébe töröd,
S tebenned hinni bukva fog!

Ah, én is érzem ostorid!
Sötét szárnyával beborít
A vész nagy Istene.
Vasvesszejét én is megérezem,
De nem csúszom előtte térden,
Mert együttérezek vele!

Hadd féltse éltét lelki rab!
Nem fél tetőled a szabad,
Ha zengsz fönnen, dicsőn!
Kegyetlen kéjjel, láng Enyészet,
Ha összedöntöd az egészet:
Ujjongok: itt az én időm!

[Szénás, 1893. július 22.]

ELÖNTÖM LELKEMET...

Elöntöm lelkemet a végtelenben
Munkálni láthatatlan, mint a Szellem,
Mely a vizek fölött lebeg.
Hogy lakhassam minden parányban,
S élhessek örök tisztaságban,
Magamtól mindent elvetek.

Átadom szívemet az összeségnek,
Minden hiú, önző vágyat kitépek,
Hogy mindent én hevítsek, én.
Hogy minden szívben én lobogjak,
Központi napja csillagoknak,
Hogy minden én lehessen, én.

Szétszórom magamat a végtelenben.
Maradjak ismeretlen, mint a Szellem,
Mely a szívek mélyén lobog!
Névtelenül, örök homályban,
Mindeneket áthatni vágyom,
S magamtól mindent eldobok.

Átöntöm lényemet a csillagégbe.
Merüljön alakom a semmiségbe,
Csupán másokban éljek én!
Csak minden szívben én dobogjak,
Csak minden szemben én ragyogjak,
És mindent üdvözítsek én!

[1892. április 19.]

ÚJJÁSZÜLETÉS

Nem az vagyok, ki tegnap voltam;
Testem-, lelkemnek minden íze más:
Tegnap még búban haldokoltam,
Ma élve élek s kedvem óriás.

Magam mögött már összetörtem
A hidat, mely ohajtott partra vitt,
S ott hagytam némán, megbüvölten
Vak üldözőim böszült csapatit.

Sínylődtem tegnap még a porban,
S mi más vagyok ma, életem mi más!
Tegnap még gyáva gyermek voltam,
Ma az eget ostromlom mint gigász.

Bár homály földi származásom,
Nem, nem lehet atyám, nemzöm a por!
A gonosz látszat ne alázzon,
Lelkemben egy fensőbb titok honol.

Hogy égben-e avagy pokolban
Van létem gyökere: kutassa más!
Szabad vagyok, bár szolga voltam,
Tegnap még bűnös, már ma messiás.

Szabad vagyok! A port leráztam,
Mely büszke lelkemen lomhán tapadt!
Tisztán, önzetlenül kiváltam,
Nem égtem el az élettűz alatt.

Újjá levék vérből s igéből,
S megtisztulék a szellemtűzben én,
Újjá levék szívem szívéből,
Magamban magamat fölismerém.

Újjászülettem gondolatból,
Szabaddá tőn az isten-érzelem,
Sugár vagyok az eszmenapból,
S az örök nappal egy a lényegem.

Tegnap a földnek terhe voltam,
Ma égbe visz az elragadtatás.
Tegnap még árnyak árnya voltam,
Ma a világ világa: messiás.

Ó, boldog lét, örök szabadság,
Föltámadások végtelen sora!
Lelkem a végtelen vizek ragadják,
Leszállt szivembe Éden fénykora.

Ó, jöjjetek velem repülni,
Bennem újjászületni jöjjetek!
Kik élni vágytok s üdvözülni,
Lelkembe, e templomba lépjetek!

Ó, jöjjetek be templomomba,
Tűzből s lélekből újjászüllek én,
Mert magam is újjászülettem,
Mert én vagyok a szeretet s remény!

Én vagyok a hit, én az eszme,
Én a világot nemző gondolat,
A végtelen lét tiszta telje,
Mérhetlen dús, mert végtelen szabad.

Ó, jöjjetek be templomomba,
Hogy titeket is újjászüljelek,
Megistenülve szent lakomba
Legyetek, mint a boldog Istenek!

[1892. július 9.]

ROHAN A NAP...

Rohan a nap tüzes szekéren,
S tombolni kezd, ujongni vérem,
Nincs többé börtön, földi gát;
Csak élni, élni, sírni, égni
Egy örökléten át!

Csak élni, élni mindörökké,
Nem válni soha lomha röggé,
Nem lenni gyáván semmivé...
Ó, ez az élet - fényes élet,
Több, mint elmém hivé!

Hisz élek, élek mindörökké!
Ó, van-e seb, mely nem heged bé
A végtelen időkön át?
Nézd a napot, mily örökifjan
Futja be fényutát!

Csak álom volt a bűn, a bánat;
Sötét gyökén életfa támad,
Mely sudarával égig ér,
És beárnyékol egy világot
Lombjával a pazér.

Csak álom volt a múlt, a törpe;
Hisz mind dicsőbb, magasabb körbe
Rohanok, mint örök nap én.
Oly szédítő, csodás magasba
Ragad a hit s remény!

Rohan a nap, rohan az élet,
Föllengő kéj, csapongó élvek
Ragadják izzó lelkem el;
Rajongó, zokogó gyönyörrel
Csordultig e kebel.

Minden gyönyör, dal, illat, eszme;
Magas hitem a végtelenbe
Visz engemet röpülve ma.
Ugy érzem, oly boldog vagyok, mint
Az örök nap maga.

Csak sírni, égni mindörökké!
Engem a temető sem főd bé,
Tűzem halál sem oltja el;
A sírgöröngyöm, irigy földön
Túlcsordul e kebel.

Tűzet lehelni, kéjt zokogni,
Vérforraló dalokba fogni,
Zengeni az örök nyarat!...
Mint a Napisten, olyan a lelkem,
Oly fényes és szabad.

S haragban égni, buba törni,
Villámot szórni, mennydörögni,
Ó, kéj az is, az is gyönyör!
Tombolni szilaj fájdalomban,
Mely újjászül, ha öl!

Ott ülök már a napszekéren;
Ó, hogy lázong; ujong a vérem,
Nincs többé korlát, semmi gát:
Ragyogni, égni, sírni vágyom
Egy örökléten át!

[1892. május 25.]

AZ ÉG

Te vagy, te vagy lelkem szerelme
Napsugaras, villámos Ég!
Bár könnyelmű, dacos nem egyszer,
Mindég igaz fiad valék.

Imádlak én, ha fényben úszol,
Tündöklő óriási Szem!
Viharozz bár és mennykövezz le,
Én Isten voltodat hiszem.

Sírok, ha záporkönnyet ontasz
És tiszta homlokod borul;
Derűs vagyok, ha kéjt ragyogsz rám,
És bús, ha nézel zordonul.

Szeretlek lángmerő hevedben,
Tűzvágyaid dicső nyarán;
És gyászt öltök vérző szivemre
Metsző fájdalmid télszakán.

Mindég egyek vagyunk mi ketten,
Egymásnak örök tükrei.
Nagy Ég! Te óriási kék Szem,
Kék szemem lényed tükrözi.

Dicső Szív, te ragyogsz szivemben,
Lelkemben a Lélek lobog;
Világokat együtt ölelve
Áthatjuk egymást, boldogok!

Merüljünk el örökre, végkép
Egymásba, ó, határtalan!
Teáltalad legyek szabaddá,
S alakot ölts te általam!

Teremtsük egymást váltig újjá,
A végtelen időkön át,
Ölekezésünk hozza létre
A lelkek ragyogó sorát!

Hajolj rám örök szerelemben,
Hevítsen ihlető napod,
Szent arcodat fürösszed bennem,
Hogy mondhassam: fiad vagyok!

[1892. május 25.]

A FATALISTA

A földön és az égben
Minden oly örülten forog,
Ez állhatatlan élet
Milljószor váltott alakot.
Eltűntek birodalmak,
Kettéhasadt az ég,
Trónok omlottak össze:
S én meg se mozdulék.

Köröttem és fölöttem
Minden röpül, zajong, rohan.
Ó, mennyi fényt tiport el
Ez az őrző, vad roham!
Ó, mennyi hullt a porba,
Mi tündökölt elébb!
Világok dőltek össze:
S én meg se mozdulék.

Sötéten, egymagamban
Álltam a nagy sírok fölött,
Egykedvűn, mozdulatlan
A pusztulás, halál között.
Az óriási dráma
Örökké színt cserélt,
Tombolt a kéj, az átok:
S én meg se mozdulék.

Egy arcot néztem én csak
Szünetlen, némán és merőn,
Melynek visszfénye minden,
Mely mindig van, mert sose lőn.
Szemöldöke rándulásán
Remeg a föld s az ég.
Mindent inogni láttam:
És mégse mozdulék.

Egy arcot néztem én csak,
Rejtelmes arcodat, Örök!
Jól láttam, hogy a többi
Csak öntudatlan eszközöd.
A többi másolat csak,
És hitvány buborék,
Elfűttad rendre őket:
De én nem mozdulék.

Egy arcot néztem én csak,
S egy mélységes roppant szemet
S a lángokat e szemben,
Melyek ölnek s teremtenek.
Fölöttem és alattam
Minden recseg, ropog;
Omoljon minden össze:
Én meg se moccanok.

[1891. december 28.]

KERESLEK!

Kereslek, tündöklő titokzat,
Az ég fölött, a föld mögött.
Már szüntelen feléd török csak,
Örökké csak feléd, magasság,
Feléd, ó, mélység, szakadatlan!
Átszelem a zengő magast,
Bejárom a süket mélységeket,
Féltékeny messzeségbe rontok,
A porszemek szívébe mélyedek,
Hogy téged megragadjalak.
Szívem az égő vágyástól repes,
Ölelnem, bírnom tégedet! -
Örömmel dobnám én elődbe
Virágzó, ifju életemet,
Közönnyel nézném fénynapok kihúnytát,
Világok vesztét egykedvűn fogadnám:
Csak tégedet láthassalak!

Kereslek, végtelen világszem,
A porvilágok s napszemek között.
Feléd nézek szünetlenül,
Nem hunyorítva, tágra nyílt szemekkel,
S e mozdulatlan, megkövült szem
Megsejti boldog rémülettel
Nem egyszer közellétedet.
De minduntalan eltűnsz előlem;
Elég, ha pillám egyet rebben,
Ha megzavar egy nyers, alanti hang.
Vagy egy kihívó, torz, alanti kép:
Az égi, túlérzékeny összhang
Kisiklik s elmosódik menten.
Nem lakhatom folyvást magasban,
Örvényt se fúrhat mindig elmém,
Fönséges utam megzavarja
Hétköznapi gondja, szolgasor -
Pedig ha minden összedől is,
Meg kell találnom tégedet!

Kereslek, mérhetetlen mérték,
Törtek között Te egyedül egész;
Föltétlen nagyság s mégis láthatatlan
Parányiség, mert hisz elrejtőzöl.
Te végtelen szegény, mert végtelen dús:
Nem osztja senki gazdagságodat:
Bőséged ínség, szabadságod örvény,
Mindenható úr s foglya önmagadnak!
Meglátlak-é, ó, láthatatlan?
Megfoglak-é, megfoghatatlan?
Nem nyughatom, míg el nem érlek;
Nem ül pillámon enyhe álom,
Míg arcod fényében nem úszhatom,
Sugárló lelkedet nem ihatom
Istenre szomjazó szivemmel,
S nem lakozol testemben, ó, dicső,
Teremtő, lelkező lehellet!
Hogy bennem élj, áthalok én Beléd,
Halálos vággyal rohanok Feléd,
Epedek Érted földöntúli hévvel,
Hogy Téged színről-színre lássalak!

EL AKAROK ÉGNI

El akarok égni,
Magasba lobbanni;
Magamat még élve
Az égbe ragadni.

Át akarok halni
Magasabb életbe,
Lángolni akarok
Az örök tüzekbe.

El akarok égni
Gyors, emésztő kéjjel,
S összeölelkezni
A szép istenséggel.

Arcán ittasodni,
Szép ölébe hullni,
Tündöklő keblére
Akarok borulni.

Mindenné omolni,
Semmiségbe dűlni,
Szét akarok esni
S megint összegyűlni.

Örökké hamvadni
És örökké égni,
Haldoklani folyvást,
S mindörökké élni!

[1893. július 27.]

RAGADJ KI, ÉN LELKEM!

Ragadj ki, én lelkem
Magamból engemet!
Merész nézéseddel
Hasítsd át az eget!

Ragadj föl, én lelkem,
Bocsáss rajt az égbe!
Testesülj meg, szellem,
Ki lakol a mélybe!

Át akarom fúrni
Szememmel az eget,
Át akarom gyúrni
A nagy természetet.

Tetteket költeni:
Volt öröktül vágyam,
Elmémmel diadalt
Ülni minden tárgyon

Dalaimból szobrot
Faragni szeretnék,
Kővé szilárdítani
A légnemű eszmét;

Eleven szót szülni,
Testeket gondolni,
Eszemmel az ősvak
Anyagba hatolni;

Élő lelket írni,
Lángokat zengeni,
Hatalmas igével
Alkotni, dönteni.

Eleget vívódtam,
Eleget szenvedtem:
Ragadj, büszke lélek,
Magamon túl engem!

Merészen, sebesen
Üss a földre, égre;
Szenvedő nagy lélek,
Cselekedjél végre!

[1893. július 27.]

REJTELMEK

I.

Állok az ormon
Naplemenőben:
S valami villan,
Surran előttem.

Valami fénylik,
Lobog a légben;
Valami zajlik,
Zeneg a mélyben.

Valami úgy zeng
Most a magasban;
Valami úgy reng
Mélyen alattam.

Valami titkos,
Ősi ígézet...
Az örök örvény
Mélyibe nézek.

Kelnek a fényes
Ködből az árnyak,
Dicskoszorúba
Vonva a tájat.

Napkoronájuk
Messzire vet fényt -
Látom a holtak
Éteri testét.

Büszke sorokban,
Csillagi arccal
Szállnak a lelkek
Földre le halkal.

Legyetek üdvöz,
Újraszülőim,
Isteni hősök,
Szellemi ősim!

Legyetek áldva,
Tiszta világok,
Gyújtva szívembe
Rokoni lángot!

Lássatok engem
Szomjan elégni,
Törjön az égbe
Bennem az égi!

Fájdalomedzett,
Ittas a naptul,
Bennem az őskéj,
Ősi harag dúl;

Összeretettül
Forr, buzog, árad;
Kín csak acéloz,
Emel a bánat.

Üdvre megedzett,
Tiszta a szívem,
Érzem, egy Isten
Lakik e szívben.

Az örök ország
Részese lettem:
Atyai szívvel
Lássatok engem!

S az örök Eszme
Szomja ha túlhajt:
Lássatok engem
Társatokul majd!

II.

Végtelen örvény
Nyílik előttem;
Zeng az ítélet
Mindig erősben.

Ősi titokba
Mélyed a lelkem,
Éled előttem
A lehetetlen.

Nyílnak a sírok,
Él, aki megholt,
Ünnep az élet,
Templom a sírbolt.

Zokog a szikla,
Nevet a rózsza,
Fű, fa, virág tör
Könnybe, mosolyba.

Szólnak az erdő
Hallgatag ági,
Zengenek a kert
Néma virági.

Kéjt csobog édes
Titka a tónak,
Csókjait issza
A lobogónak.

Álmodik égi
Álmot a felhő,
Üde szerelmet
Suttog a szellő.

Harag a tenger
Zordszavu része,
Izzik az élet
Pazar egésze.

Átmelegíti
Mindet az élet,
Lángba borul sok
Méla kísértet.

Mozdul a szellem
Újra a kőben...
Már csoda többé
Nincsen előttem.

Minden, ó, minden
Él, szeret itten!
Részben, egészben
Él a nagy Isten!

HARMÓNIA

Mit jajgassak, keseregek?
Gyáva szív, mely élni reszket.
Kicsi lélek fél a léttől,
Gyöngé gyermek a sötétből.

Gyáva szív és törpe szellem
Boncolgasson, érzelegjen!
Oldott szárnyam büszke röptét
Nem zavarja a göröngylét.

Mit nekem a szűk fogalom!
Végtelen nagy gondolatom:
Mit a részlet! Itt az egység!
Üdv e látszat, szent részegség.

Mit a részlet! Itt a minden.
Örök ifjan él e szívben.
Nem vagyok már pusztá részec:
Ó, mert látlak, nagy Természet!

Én belőled s te belőlem
Áradunk szét az időben.
Szívem a gyönyörtől részeg:
Mert belátom az egészet.

Létrejött a bűvös egység:
Érezlek már, szent Mindenség!
Bennem élsz te s én tebenned:
Én vagyok a vég s a kezdet.

Ó, e látszat a valóság!
Eónok a röpké órák,
Eszmék soka kél a napból,
És napok a gondolatból.

Ó, e magas, bűvös egység
Alkotja a dolgok rendjét!
A csillagok szétomolnak
És egy szívben összefolynak.

Egyesülnek mind a szívben,
A szívekben él az Isten,
És ha álmot lát a lélek,
Ez az álom örök élet!

Üdvözítő Végtelenség,
Hadd ömöljem hát benned szét!
Lényem forrjon véled eggyé,
Legyek én is Végtelenné!

[1892. január 9.]

EH, MIT GYÖTÖRTÖK!

Eh, mit gyötörtök részletekkel!
Mért járjak taposott úton?
Hisz hogy csöpekből áll a tenger,
Sejtekből a test - rég tudom.

Mint katonák hogy sorakoznak
S fegyelmezték az atomok,
Csínját-bínját a csillagoknak,
Melyik hogyan kering, forog.

Hogy mily kimért, szabályos minden,
Unalomig ismétlitek,
S hogy minden eme roppant színben
Milyen szükségképen rideg.

Ah, mily sivár hideg-rideg tan,
Filizterszagu, pórias!
Nincs semmi nagyszerű, szokatlan,
Minden oly gondolatias.

Nincsen csoda! Hisz fölségsértés
Ilyenre még gondolni is;
Számúztok a fönnenérzést,
Bolond, ki még eszmékbe hisz.

S aki megsérti fizikátok,
- Eretnek is ép így lakolt -,
Kiközösítő, súlyos átok
Lesújtja a vak lázadót.

A farizeusok nyomába
Léptek a szadduceusok:
Az istenárulókra gyáva,
Gaz istengyilkosok.

Őseitek az Ember testét
Verték hajdanta szöggel át:
Vágytok ti, - akik ezt keveslék -
Megölni a lelket magát.

„Ó, nem elég burkát megölni!
Az a lélek most is kísért.
Az ifju agyba kell betörni,
Kitépni a szellemgyökért!

Megölni a lélek fogalmát,
Ne maradjon sejtelve sem...”
Így készítik elő hatalmát
A förtelemnek csöndesen.

„Anyag az egyetlen valóság,
És tétlensége az erő;
Vak súlyok egymást lökve tolják:
S az emberész az eredő.”

Az anyag így gondolkozik hát?
A sár dicső eszmékre visz?
Nem vak a por s nem durva korlát!...
De mondok én még többet is:

A szó erő és test az íge,
Egészben él csupán a rész,
Van itt mindennek színe, szíve:
Lélek a por s az anyag ész!

NEM AKAROK ÉN HÍRT

Nem akarok én hírt, hiú dicsőséget,
De reátok hagyni örökebb emléket:
Lelkemet vegyétek!

Azt akarom váltig, hogy ami bennem dül,
Dúlja föl szívetek, és láthatatlanúl
Én legyek rajta úr!

Halálom után sem akarok hírnevet;
Szerelmet akarok! - És aki nem szeret,
Gyűlöljön engemet!

Mit érne koszorú, mit a sírkő nékem!
Be akarom vésni, hogy lélekben éltem,
A szívekbe, mélyen.

Nem akarok tapsot, múltó dicsőséget,
Nem rovok a porba porlatag emléket:
Több az, amit kérek.

Hogy lángjától annak, mit érzek, gondolok,
Forrjanak, égjenek a jövőndő korok:
Hatalmat akarok!

Hatalmat akarok, iszonyú hatalmat,
A lelkeken venni örök diadalmat:
Nem földi jutalmat!

Csak lobogj, én lelkem, mélységbe világíts,
De csalóka fényben fürödni ne áhíts,
Vesd meg csillogásit!

Égj emésztő lánggal, imádd a vész lelkét,
Érezd az igazság démoni szerelmét,
Mit senki ki nem tép!

Az örvények lelkét, tenlényedet fogd át,
Járd az önismeret üdvözítő poklát,
Éjjelét ragyogd át!

S ti tépjetek ízre, boncoljatok engem:
Találtok egy szilárd, dacos magot bennem,
Mely föltéphetetlen,

Mely dacol a bontó, fölmetelő késsel,
Melyet le nem győztök elemezve ésszel:
Egy az istenséggel.

A rémes tudattól, mit örökök hagyok,
Sápadjanak el a szülemlő századok:
Hogy örökké vagyok!

Érezze minden át önléte szerelmét,
S világítva szítson lánggra minden elmét
Az örök-emberlét!

Hatalmat akarok, iszonyú hatalmat,
A lelkeken venni örök diadalmat,
Nem földi jutalmat!

[1893. július 21.]

JELENÉSEK

Valami titkos isteni szellem
Jár a világon, a lelkeken át,
Lobog a légben, izzik az égben,
Kapja meg az élők tünde sokát.

Méla gyönyörtől reszket a nyárfa,
Tiszta szerelmet suttog a hárs,
Mélytüzű rózsák kéjbe lihegnek,
Boldogan érint társat a társ.

Valami csodás szellemi élet
Szór a világra délszaki fényt,
Küld a szemekbe mennyei látást,
Önt a szivekbe isteni kéjt.

Mámoros élvezet lehel a jázmin,
Enyhe öröme csobban az ér,
Égi nagy üdvöt zeng a pacsirta,
Hév gyönyörökre pezsdül a vér.

Valami bűvös, végtelen érzés
Visz, ragad el ma mindeneket,
Végtelen eszmék végtelen üdve
Hajtja magasba a szellemeket.

Balzsamözönben úsznak a völgyek,
Színpazar álmot él a mező,
Magas öröme gyúlnak az ormok,
Büszke hitet hajt büszke tető.

Mily csodafény ez! Milyen ígézet!
Áttörök én még sűrű falán;
Iszonyu kéj lesz belemerülnöm:
Hátha kipattan az ősi talány?

Hova emeltek, hova ragadtok
Szeretelen, édes, boldog erők?
Hátha e körben, tiszta tükörben
Megnyilik Isten az ember előtt?

Hátha ez érzés már a megértés?
És az igazság nyitja a szív?
Itt, ahol lelket iszik a lélek,
Maga is Isten az isteni mív.

Nem örök-e, nem Isten-e minden,
Min az örök-szép bélyege van?
Sarjiban újra zsendül az ősfá,
S minden előd él fiaiban.

Beragyog itt mindent az örök nap;
Boldog, aki őbenne hiszen!
Érez a fűszál, gondol a kőszirt,
Lát az azúrkék, isteni szem.

Gondolat ontja szerte világát,
Eszmegyönyör szül életözönt.
Szellem az Isten, lélek a törvény,
Mely a szivekbe lánghevet önt.

Az, ami lelket lehel a kőbe,
Hímzi a rétek pompamezét,
Szövi a lombok mesteri sátrát,
Emeli bércek büszke fejét.

Ó, ez a látszat már maga lényeg;
Kérded örökre s örökre felel.
Ronts neki bátran s nézd az egészet!
Nyitva előtted az isteni telj.

Szellem az ősnap, lélek e minden
És az egészben lüktet az ész:
Míglen a sárban kotor a gyáva,
Látja, köszönti őt a merész.

Íme, rajongva köszöntelek Isten,
Öntelen omló végtelen ár,
Mindenek atyja, mindenek anyja,
Életet ontó tiszta sugár.

Teste az észnek, lelke a szónak,
Lelkeket oldó szent szerelem,
Ki vagy az égben, ki vagy a szívben,
Téged imád itt minden elem!

Ő az örök fény, ő az örök nap;
Boldog, aki őbenne hiszen!
Nyitva az ég - és íme szivembe
Néz az azúrkék, isteni szem!

[1894. július 9.]

PALÁGYI MENYHÉRTNEK

- Szenic, 1894. júl. 19. -

Magányos társam! Üdvözöllek
Az írigy, zsarnok messzeségen át.
Vesztére minden társörömnnek
Von ez rokon lelkek között határt;
Sötét hatalma leggyülöltebb
Épp az előtt, ki legmesszebbre lát.
Gyülölve gőgjét mindhalálig,
Lelkem lelked szomjazza váltig.

Ó, mondd, barátom, merre jártál,
Mióta elszakított végzetünk?
Az eszmék ős honába szálltál?
Szemed a titkok tengerébe tünt?
Az ihlet szent hevére vártál?
Vagy boncolád homályos életünk?
Áttört szemed a lét talányán?
Én egytül-egyig tudni vágytám.

Nekem a Múza volt szerelmem,
Az éjszakában őt láttam csupán.
Gyönyör volt a magasba kelnem,
S rohannom az egyetlen fény után.
Pár reszkető ígét rebegtem,
De mit láttam, leírni nem tudám.
Csodálatos, pazar világban
Jártam, barátom, messze jártam.

S megnyílt ez örvénylét előttem,
Az őstitok, a rejtelem beszélt.
Lüktetni érzem agyvelőmben
A mindenség főséges életét.
És lobbanóban, eltűnőben
Éreztem az Isten lehelletét.
S e tündöklő csodák honában
Láttam, barátom, messze láttam.

Nem volt szabad soká időznöm
És színről színre néznem Őt merőn!
A régi bús, homályos ösztön
Zsibbasztá újra nemesebb erőm.
Talán hogy végkép ide kössön
És porig alázza büszke főm?
Gyülölöm e kényszerszert halálig,
S lelkem a fényt szomjazza váltig.

De hisz tudom; te is kutattad
Azt az egyetlen, drága, büszke célt!
Éles, de mély szemed a gazdag
Szellemvilágnak őseréhez ért.
Lelkét a rémes forgatagnak,
Tudom, te sem hiába kereséd.
Együtt haladtunk, társmagányban
Az eszmék órjas csarnokában.

Bár tőlem elsodort a végzet,
Testvér velem vagy mégis szüntelen:
És én veled; avagy nem érzed,
Hogy ott lakik tenálad szellemem?
Míg egyszer - látva az egészet -
Egymásba omlik lelkünk hirtelen,
S egyesülünk egy halhatatlan,
Mindent letipró gondolatban!

NAZARÉNUS DAL

Ki vélem küzd, az vért nem ont,
Testvért nem üld, embert nem öl;
Vad szenvedély ha féket old,
Csak önkeblét szaggatja föl.

Kitárja nagy, nemes szivét:
Ha áldozat kell, itt van ő,
Bár vad harag tiporja szét,
Remélni, hinni nem szünő.

Remélni, hinni szüntelen,
S szenvedni a külső csapást;
A lélek úr! Ó, győzelem!
Tegyünk mi róla vallomást.

Szeretni, tudni a gyönyör,
Ismerni, látni hatalom!
Minket a vérvágy nem gyötör,
Bosszúra nem gyújt bántalom.

Sértetlenek s tiszták vagyunk,
Nem üt sebet rajtunk a kés.
S amit teremt ihlett agyunk,
Az halhatatlan ép, egész.

Mienk, mienk a győzelem!
A gyűlölet csak árnyat öl.
Nem úr, nem úr a szellemen,
Isten fiát, ki égbe tör.

Nem, nem leszünk mi gyilkosok,
Fegyvert kezünkbe nem fogunk;
A gonosz ügyis bukni fog,
Ha szellemkarddal harcolunk.

Tanítani, szórni az ígét,
Lángnyelven zengni a tavaszt,
Világot hintni szerteszét,
Mely örök életet fakaszt:

Ez lesz, ez lesz a fegyverünk,
S mienk a legfőbb diadal!
Isten jár mindenütt velünk
Naplelke órijás szárnyival.

Ha áldozat kell, itt vagyunk!
Szelíd szívünkben nincs harag.
Rossz ellen föl nem lázadunk,
A rossz muló, a jó marad.

A jó örök! Ó, mily vigasz
Annak, kit a gonosz gyötör!
Ó, halhatatlan, ősigaz,
Lélekvidító, szent gyönyör!

Tanítsunk, hintsük az ígét,
Lángnyelven zengjük a tavaszt!
Világot szórjunk szerteszét,
Mely élő életet fakaszt!

Ki vélem küzd, az lelket önt,
Mindenbe szent hitet lehel,
S ha napszerelme szárnyat ölt,
Magával mindent fölemel.

[1894. július]

NEM SÍROK TÖBBÉ...

*Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinae.*

HORATIUS

Nem sírok többé, nem kesergek,
Dacosan fogadok minden csapást;
Nyugodtan várom be a döntő percet,
Hozzon rám életet avagy halált.

Kíváncsi voltam a pokolra:
S megismerém a legmélyebb pokolt;
Egekbe vitt az élet szomja:
S szívem az üdvök tengerébe holt.

Mindenre új fényt szórni vágytam:
S homályban élek, bár lelke ragyog;
Napszívem eltorzul a sárban:
Minden lehetnék, semmi sem vagyok.

Mindent élvezni, bírni törtem,
Azt hittem, az egész világ enyém:
S elbukom egy hitvány gödörben,
Elvérezem orv kígyómarástul én...

De nem! Hiszen van egy szilárd pont,
Melyen megtörnek a vesztő habok:
Osszátok föl egész világot,
Tűzpontja, napja itt bennem ragyog.

Ha összedőlne, rám szakadna
E zengő, fényes, órjas egyetem:
Szívemből új világ hasadna,
Csodás, gyönyörbe rengő, végtelen.

Minden megdőlhét, semmiségbe hullhat:
Töretlen állok és nyugodtan én;
Belőlem hajt a lét s újból kigyullad
Az örök új világ, az ősi fény.

Bennem, kit égi tűzerő megedzett,
Minden keserv dacos gyönyörre vált;
A döntő perc, az ünnepélyes óra
Csak életet hoz, nem hozhat halált!

[1894. május 16.]

HURRÁ!

Legyen a rang, a hír tiétek,
Én nem cserélek senkivel.
Szent a homály, amelyben élek,
Ahol megállok, szent a hely.
Beh jó, hogy én alant maradtam,
S fől színen úsznak a gazok;
Megzendül egy világ alattam:
Hurrá! Én semmi sem vagyok!

Szívemből a bálványt kitéptem,
S most én vagyok magamon úr;
Magammal örök frigyre léptem
Széjjelszakíthatatlanul.
Ez oszthatatlan dús magányban
Lelkem mint önvilág ragyog,
Ó, mily gyönyör! Nincs semmi vágyam.
Hurrá! Én semmi sem vagyok!

Legyen a hatalom a bűné,
Dőzsöljön szennyben a világ!
Lobogva válok égi tűzzé,
Mi bennem ég, nem földi láng.
Gúnyoljanak a föld királyi,
Hogy engem minden elhagyott,
Büszkén fogok elébök állni:
Hurrá! Én semmi sem vagyok!

Megzendül a világ köröttem,
Az új, az ősi, isteni;
És végtelen, dicső körökben
Hallom a mennyet zengeni.
Hallom a csillagok zenéjét,
Az égi dallam megcsapott,
Szívembe Olimp hinti kéjét:
Hurrá! Mert semmi sem vagyok.

S fölkel a boldog nap szívemben,
És az örök hajnal hasad;
Lebegni, tűnni, szállni bennem
Látok csodás, szent árnyakat,
Látom a szellemek világát,
Látom a fényt, az ősnapot,
Szívembe Olimp hinti lángját:
Hurrá! Mert semmi sem vagyok!

Legyen a kincs, a trón tiétek,
Én nem cserélek senkivel.
Szent a homály, amelyben élek,
Ahol megállok, szent a hely.
A gyönyöröknek óceánja
- Ugy érzem - rajtam átsapott,
Ugy érzem, szellemek királya,
Hurrá! Hogy minden én vagyok!

A KOLDUS

E mérhetetlen nagy világon
Nincs semmim, én koldus vagyok;
Egy pont csupán az én sajátom,
Mit magaménak mondhatok.
Halmozzon más kincshalmot össze:
Egy pontban mindent bírok én;
Köröttem minden összedőlhet:
E pont szilárd, e pont enyém!

Rohanjatok, roppant világok,
Központfutó, csodás erők!
Örök-zsidó pályátokon ti
Nem letek soha pihenőt.
Keringhet, zúghat már körülöm,
Én megfogódtam tengelyén:
Központja lettem a világnak,
S a teremtésnek célja én!

Minden sugár szivemből árad,
S a fényt szétszórja homlokom;
Alkotni tör, tettekre lázad,
Már él, ha érzem, gondolom.
Én gyújtok lángokat az égen,
Rügyet én bontok e tekén:
Gyupontja a világtükörnek
S a mindenségnek napja, én!

Minden virág szivembe sarjad,
Haragom a villámos ég,
Kedvemtől dallamos az erdő,
Én szövöm a világregét.
Szivemből jó s szivembe tér meg
Minden az idők tengerén:
Forrása, magva én a létnek,
A természetnek szíve, én!

Csak bújjatok odvaitokba
Dülledt szemű, vad kincslesők!
Nem adom aranyért a fényes
Álmot, mit lelkem lelke szőtt.
Mert minden álmot, minden érzést
Pazar tettekre váltok én;
Akaratom világot áthat:
Én vagyok az erő s a fény!

Egy pont: s ez unt, kopott világot
Kifordítám már sarkiból.
Egy pont: s egy új, dicsőbb világot
Támaszték létre hamviból.
Egy pontba fut itt minden össze
Szivem legmélyebb rejtekén:
Enyém a hatalom, az élet,
Egy pontban mindent bírok én!

Belőlem lett s érettem minden,
Szolgálnak aprók és nagyok.
Minden csak út és eszköz itten:
Ó, boldog én, hogy cél vagyok!
Kiléptem, ím, a szolgálétből,
Nem forgok ócska kerekén:

Legyen e tárgy-limlom tiétek,
A végtelenség az enyém!

Szolgáim a szél és a villám,
Apródaim az elemek,
A fergeteg fegyvernököm csak,
Imádnak s félnek engemet.
Az örvények szádján megállok,
A lét s a nemlét peremén:
A mindenség pazar csodáit
Belátom és átélem én!

Ragyogjatok, dicső világok,
Központra rohanó erők!
Ti boldogok! Nagy szívemen ti
Lelhettek végre pihenőt!
Keringjen, zengjen mind körüllem,
Bennem, belőlem és belém:
Központja lettem a világnak,
S a teremtésnek célja én!

KIT MEGCSAPOTT...

Kit megcsapott már ama nagy
Szellemvihar, az őserő:
A földnek immár halva az,
Érdekfonált nem szőhet ő.

Ne bízzatok semmit se rá,
Mert nem való már semmire!
Ki ama nagy fényt láthatá,
Ah, nem való már ő ide!

Útját szegi minden göröngy,
A vad üzemzaj bántja őt,
Előtte gúnyos képet ölt
Az emberélet és a föld.

Az emberarc rémkép neki,
Sötét világ sötét jegye,
Szabad, nagy lelkét égeti
A szolgaságnak bélyege,

Az örök árnyat látja ő
Borongani az arcokon;
Kéblére kit vonhatna hőn,
Nincs egy barát, nincs egy rokon.

Kerülnötök jó messzire
Az örök álmodót;
S ha hozzátok hatol hire,
Keressétek, mi rajta folt!

Végetlen-végekig minek
Vele merészen szállnotok?
Az út rideg, a táj hideg,
Vésszárnnya merre elrobog.

Irdatlan óriás csupán,
Esetlen nagyság, semmi más:
Hogy létre hozta őt, csupán
A vak Természet volt hibás!

Merész szemével mit kutat
A csillagok fénymezsgyején?
A szent „arany középutat”
Megvetve merre, hova mén?

Ne bízzatok semmit se rá,
Hisz nem való ő semmire!
Ki ama nagy fényt láthatá,
Ah, nem való már ő ide!

Az örök Szépséget magát
Saját szemével látta ő:
S annak, ki egyszer égbe járt,
A földi lét nem tűrhető.

HAGYJATOK ÉLNI!

Hagyjatok élni, álmodozni!
Egyetlen s összes vágyam ez.
S gyöngéd szavak mezébe öltöm,
Mi bennem célt, formát keres.
Nesz nélkül jár, szellemruhában,
Mi itt benn féktelen lobog. -
Szépen, szerényen meghuzódom,
Csak ne zavarjon hangotok!

Idegzetem túlfinomult már,
Nem állhatom a durva zajt,
A kapzsi munka vad zöreijét,
Sikoltó vágyat, nyers kacajt.
Gépemberek goromba harca,
Barbár csatája kín nekem...
Jobb gondolkozni, elmerengni
Szép, céltalan, bús éltemen.

Ne zavarjátok édes álmom,
S kimélve nyúljatok felém!
Mert minden érintés megölhet,
S nekem az ember arca rém.
Ne dülja föl szentségtelen kéz
Magányom csendes templomát,
Ahol Isten boldog világa
Szűrődik a lombormon át!

Kedvemre élni, révedezni
Egy lombsátor elég nekem,
Hol szívsgárból, eszmeszálból
Világom békén szöhetem.
Napvagyak zúgnak el fölöttem,
De általszűri lángjokat
Az eszmék árnyas lombozatja,
A tiszta, hűvös gondolat.

Nagy, réveteg, sovár szemem már
A Végtelen szívébe néz -
De minden percben megzavarhat
Egy durva hang, egy durva kéz.
Ha aljas szí-szó, bárgyu színek
Vegyülnek az összhang közé,
Megváltozott az égi mű már,
Nem olyan, mint lelkem szövée.

Hagyjátok élni, álmodozni!
Egyetlen nagy kérésem ez.
S finom, csodás remekbe vésem,
Mi bennem célt, formát keres.
És halkán járok, ködruhában,
Ha lábam köztetek halad,
Pedig a roppant fénytehetől
Szegény szívem majd megszakad!

[Szenic, 1894. április 30.]

LEHELLET

A szörnyű, rémes forgatagban
Csak egy lehellet a dalom;
A szélben, mely zúg szakadatlan,
Szavam csak röpke fuvalom.

Az égi, roppant karzenében
Magányos, egyes hang vagyok;
Egyetlen szín vagyok a fényben,
Mely Isten homlokán ragyog.

Csakhogy e dal élő lehellet,
Mellyel a röögöt áthatom,
S a fürge szó, melyet lehellek,
Termékenyítő fuvalom.

Az alkotó összhangzatokban
Én éltető ige vagyok;
Sugarat ontó csillagokban
Én arcom is fennen ragyog.

[1893. július 27.]

MEG TUDNÉK HALNI...

Meg tudnék halni a gyönyörtől!
Szívem az üdvtől megszakad;
Ugy érzem, mintha mindöröktől
Úr volnék, végtelen szabad.

Ugy érzem, új, csodás világot
Vagyok képes teremteni;
Új napokat látok robogni,
Új földeket kerengeni.

Új lényeket látok születni
És elenyészni perc alatt -
És mintha én volnék azokban
Az örök élő gondolat.

Új lelket öntök mindenekbe,
Új arcot ölt minden dolog,
És a megcsontosult anyagban
Új, gazdagabb szellem lobog.

Új testet ölt az ősi lélek,
Megifjodik az ó világ;
Benépesül dicső fiakkal
Az emberhíjas pusztaság.

S én, ki e számtalan világnak
Szerzője, istene vagyok:
Meghalok minden pillanatban,
S minden percben föltámadok.

[1893. július 27.]

AZ ÓSIGE

Én vagyok a világ,
A nyilvános titok;
Számtalan személyben
Egyetlen egy vagyok.

Az egyetlen törvény
Vagyok én, az élet;
A világos örvény
Én vagyok a lélek.

Mert én vagyok az ész,
A teremtő elme;
Én az üdv, a szellem
Szeretlen szerelme.

Én vagyok az álló
S a száguldó jelen;
Egyetlen érzésben
Örvénylő értelem.

Végtelen végekben
A középpont vagyok;
Az időben nyugszom,
A térben rohanok.

Világokat nemző,
Mindeneket látó;
Az örök körökben
Én vagyok az átló.

Ki vagyok örökké
És mindenütt minden:
Én vagyok az Ige,
Én vagyok az Isten.

[1893. július 27.]

EGYSZERRE

Egyszerre, egy varázsütésre
Megnyílt a szívem tiszta mélye,
És benne megnyilatkozik
Egy szédítőn mélységes ég.

Egyszerre, egy nagy pillanatban
Fölpattant a zár s új alakban
Támadt föl az ódon világ,
Szemem boldog örvénybe lát.

Egyszerre, egy dicső tudatban
Átfogtam magamat magamban,
Fölértém a szellem szavát,
S megpillantám Istent magát.

S egyszerre megdöbrentem én,
Hogy nesz nélkül lépett felém
A meztelen szépség maga,
A lélek ős, örök dala.

S a rémes-éden pillanatban
Magamat végleg megragadtam;
S hol minden érzés összefolyt,
Éreztem én mennyet s pokolt.

S hol egymást metszi két világ,
Két szem egymás mélyébe lát,
Hol minden eszme összeforrt,
Legyőztem én mennyet s pokolt.

Legyőztem magamat magamban,
S az örök gyönyörforgatagban
Egyszerre megnyilott az ég:
Szent egység, boldog összeség.

[1893. július 27.]

AZ ÖRÖK DAL

Már nem bírok tovább magammal,
Szívem csordultig telve van,
Magába már nem fér e lélek,
Ez üdv, e kék határtalan!

Szívemből mint egy lángfolyam tör
Vágy, érzés, milljó gondolat,
Ledőlt minden korlát, sorompó,
Lelkem, miként a fény, szabad.

Szétáradok a mindenségben,
Ringatnak az örök habok,
S hogy lényem árad szerte-széjjel:
Úgy érzem, minden én vagyok.

A lég, a fellegek, az erdő,
Mikéntha minden zengene...
A föld, a csillagok, a tenger,
Minden szívemmel van tele.

És mintha mind lobogna, égne;
Rajongna, élne szikla, rög...
Állat, virág, fa, sőt az ember
Érezne tégedet, Örök!...

Sőt, mintha mind magasba törne,
Szeretne, fönнен érzene,
Remegne kéjtől, szent gyönyörtől
Minden dal, illat, fény, zene...

A természet átszellemülne,
Mint Orfeusznak énekén...
Az öröklétnek, örök üdvnek
Csodás mélységit zengem én.

És mintha mind belém ömölne,
Az óceán s a csillagok,
Szín és sugár, dal, illat, éter:
Ugy érzem, én minden vagyok.

[1891. december 12.]

DIADALÉNEK

Legyőztem az átkot,
Kivívtam a pálmát,
Az istenörömnnek
Örök tüze jár át.

Legyőztem az ádáz,
Az irigy erőket,
Úr vagyok a sorson,
Nem rettegem őket.

Úr vagyok a lángon,
Úr vagyok a vészen,
Az égi hatalmat
Kiküzdve merészen.

Itt állok az élet
Napfényteli halmán,
Úr vagyok a lelkek
Roppant birodalmán.

És járok az élet
Nagy, légi mezőin,
Szabadok a lelkek,
Én hű követőim.

Fölszállok az égig,
Fölszállok a napba,
Megfürdik a lelkem
Bíborsugarakba.

Úr vagyok az időn,
Úr vagyok a téren,
Lelkemmél a mindent
Már játszva elérem.

Kivívtam az üdvöt,
Legyőztem az ármányt,
Az eszmegyönyörnek
Örök tüze jár át.

Ó, jertek utánam,
Ti fénykeresők,
Már látom az égi,
A büszke tetőket!

ÉLOA

SZERELEM

Ó, mi gyönyörnek a lángja hevít!
Nosza fölajzom a lant idegit
Zengeni téged, o szent Szerelem,
Úr az időkön, a szellemeken,
Úr a világon, a lángon, a vészen,
Jársz diadalmas erőbe, merészen!

Te vagy azéleti cél, te az üdv!
Boldog az óra, ha lángszived üt!
Boldog az ember, kit lángod emel,
Boldog a test is, a tiszta kebel,
Ha bele isteni csöppjei esnek
Mennyei tűznek, örök Szerelemnek!

Te vagy a fény, az erő: Szerelem!
Ujjaidon forog az Egyetem,
Ami betölti a szomju teret,
Te vagy a lélek, o szent Szeretet!
Téged imádanak mindenek itten,
Te vagy a Végtelen Elve, az Isten!

Istenek Istene! Büszke, remek,
Napja a tűznapok ezreinek,
Ős Eleve, kívül árad a lét,
Dics koszorúzza örökre fejét!
Te vagy a lényeg, a többi csak álom,
Jársz sugarakba fürödve, vidámon.

Tied a hatalom és az erő,
Mindeneket emelő s leverő;
Tied a föld buja rengetege,
Tied az ég ragyogó serege,
Tied e kincs soka, tied e bőség,
Tied az élet, a harc, a dicsőség!

Mennyei arcodat, ó, te dicső,
Nézni haláli gyönyörbe vivő!
Szinte leroskad a földi tetem
Üdvöd alatt, gyönyörű Szerelem!
Isteni mámor! Eléget a lángod!
Napszemeidbül a vész tüze árad!

Meghalok; érzem a gyilkos erőt,
Perzseli bennem a vért, a velőt;
Hév ölelésin a vér kiömöl,
Nincs kegyelem, soha semmi könyör;
Iszonyu gyönyöre még megöl engem,
Meghalok édes, ölü Szerelemben!

Árad a lényem a térbe tova,
Messzire, senki se tudja hova.
Megnövök, érzem a büszke tusán,
Fölmagasulva halálom után,
Meksokasul körülöttem az élet,
Ha Szerelemnek a lángja eléget.

Megnemesülve kitágul a kör:
Bennem is isteni véred ömöl,
Tűzviharidnak a lelke lobog,
Tűzgyönyörödnék az ajka vagyok.
Nem szünöm áldani szent neved itten,
S hinni tebenned igaz, örök, Isten!

Ó, LÉGY ENYÉM!

Ó, légy enyém! Nem boldogíthat
Más férfi téged kívülem;
Mert írva áll engem szeretned,
Örölnöd és sírnod velem.
Magasra csap, merész az érzés,
Minden sugár szívembe gyűl,
S kiáltok önfeledve, büszkén:
Ki engem szeret, üdvezül!

Ó, légy enyém! Borulj szivemre,
Mely tégedet remegve várt!
Tagadd meg az egész világot
A férfiért, ki föltalált!
Kövess a szédítő magasba,
Amerre új utat török!
Lelkembe lelkedet lehelni
Lesz halhatatlan gyönyöröd.

Ó, légy enyém! Rég várok én rád,
Költő arája, fénylő kedvesem!
Ha mély szemedben elmerülök,
Hegedni érzem mély sebem,
Szived mélységes rejtekében
Látom, hogy lelkem arca van,
Fönséges arcod tükörében
Nagyobbnak látom önmagam.

Ó, légy enyém! Amerre lelkem
Ragad, te is repülsz velem;
Hatalmas fényvilágba szállhatsz,
A semmiségbe nélkülem.
Dúsgazdag ország az, hová lépsz,
Álomból napja, fellege,
De álma ragyogó valóság,
Vértestet öltő szép rege.

Ó, légy enyém! Kísér örök nyár,
Amerre szabadon megyünk;
Az Istenek társul fogadtak,
Igérlik: boldogok leszünk.
Lent egyre foly a dőre játék,
A léha küzdés, zűr beszéd,
Csupán mi érezzük magunkban
Éjszak nyugalmát, dél hevét.

Ó, légy enyém! Szívünkbe minden,
Mi vagyunk az egész világ:
Mi kívülünk él: csenevész az,
Sötét, kietlen pusztaság.
Mi itt nem él: el van temetve,
Jobb vala nem születnie;
Kivel szívünket meg nem osztók,
Az koldus, nincsen semmije.

Ó, légy enyém! Borulj szívemre, -
Légy angyalom és démonom.
És ha alanti létem unva
E testi börtönt elhagyom,
És az enyészet máglyafénye
Újjászülendő, fellobog;
Együtt leszünk, egymást ölelve,
Egymásba halva boldogok.

[1881]

HA ELTASZÍTASZ...

Ha eltaszítasz: összetört szívemmel
Bejárom sírva a világot;
Szilaj fájdalmaitól ostromozva
Örvények éjjelébe hágok.
Ahova lépek, ott a fű kiszárad,
Virág lehervad egy lehemre,
A lomb haraszt lesz, élet ere posvány,
Aszú a rétek üde selyme.

Ha eltaszítasz: halhatatlan bánat
Fog úzni a sötét vizekre.
Megyek. Utamnak célja végtelenség, -
Élet s halál között lebegve.
Szirtek között, rémséges éjszakákon
Rohan velem a szörnyü gálya;
Nyomomba démonok kacagva törnek,
Magam a démonok királya.

Ha eltaszítasz: egy világot ölsz meg,
Örökre, visszahozhatatlan.
Nem test, a lélek az, amit temetnek,
Az éden is így lett lakatlan
Gyilkot merítesz egy világ szívébe,
Hiába sírsz, hajad hiába téped!
Elvérzik a természet mély sebébe,
Reszkess! Iszonyu lesz a bűnhődésed!

Ha eltaszítasz: összetört szivemmel,
Halott szivemmel mégis fölkereslek;
Kioltád életem, de temetetlen
A szörnyü érzés: halva is szeretlek!
Elérlek! Árnykezemmel égbe érek;
Utánad nyúlok daccal és merészen,
És lángoló, véres szívemre vonlak,
Enyém leszel mégis, enyém egészen!

[1881]

ÉLOA!

Álmatlan, hosszú éjszakákon
Neved susogja lázas ajkam,
Gyötörve édes izgalomtól
S ha tombol vágyak vésze rajtam.

Ha rettegek, sírok, sohajtok,
Ha szívem dobban: mind csak érted;
S szívem viharló lüktetését
Te látod, érzed és megérted.

Ha lelkem mély gyönyörbe szédül,
És magamat istennek érzem:
Ha szaggató, forró, kegyetlen
Kinoktól roskad porba térdem:

Ha üdvösség, csodák varázsa
Vagy sorsverés ragad magával:
Neved kiáltom lelkesedve,
Versenyt a lelkek szent karával.

Neved kiáltom esdekelve,
Ujongva, sírva; alva, ébren;
S neved fog élni túl időkön,
Túl minden véges szenvedélyen.

És gyönyöröktől haldokolva
Ha fejemet a sírba hajtom:
Szerelmes lelkem kilehelve,
Éloa! Szép neved sohajtom.

[1881. május 7.]

A PORBA CSÚSZTAM...

A porba csúsztam, mint a féreg,
És most merőn a napba nézek.

Örvényes éjszakába szálltam,
Vihar szaggatta, tépte szárnyam.
A kárhozat ölébe dőltem,
Már magamat is meggyülöltem.
Sötétben egymagamban álltam,
Magam siratva halni vágytam.
Mint satnya rózsza, el-, letörve,
Szél sodra vitt forgatva körbe,
És én tehetlen, akaratlan
Magamat néki általadtam.
Mint pelyhet, úgy dobála engem,
Fűrösztve porban, förtelemben.
Határtalan, sivár, kietlen,
Könyörtelen, kérlelhetetlen
Borult reám ólompaláستtal,
Elnémult a kedves madárdal,
Vadon az éden, éj a nappal.
Kevesbet éltem minden nappal.

A porba csúsztam, mint a féreg,
És mostan szinte égig érek.

Itt vagyok, a mesék királya.
A napnak izzó glóriája,
Szédítő üdvök pompakéje
Von fátyolt kínaim fölébe.
Sebeimet bíbor takarja,
Ringat a mámor puha karja.
Nagylevelű, bizarr virágok
Borítják el a pusztaságot.
A tiszta lég illatlehellő,
Nem rejt vihart a lepke felhő;
A viharok mélyén pihennek
A szunnyadó, szilaj kebelnek.

Hattyú lebeg a ringó vízen:
Az én gyönyörben úszó szívem;
A fénybogár a rózsapelyhen
Az én gyönyört sugárzó lelkem;
A pillangó levelek selymén
Az én gyönyörtől ittas elmém.
Most minden perc egy végtelenség,
De nem siratom még se vesztét.
Mert másik jó utána nyomban,
Növekvő fényben, hatalomban,
És gazdagabb és szebb a tűntnél;
Minek sirassam tovatűntét?
Igy úzik egymást lenn pihenve
A végtelenségek lihegve.
Szívembe van e csoda nyitja,
Hogy minden perc csak gazdagítja
A múltakat s következőket;
Nem siratom, csak áldom őket!
S ha jó az Éj, akkor se fáj az,
Rágalmazott világkirály az,
Megöli ő - mondják - a napfényt, -
Rákennek minden átkot, önkényt, -
Nem látok én őbenne gyilkost,
Csupán a Nappal álmodik most
Még boldogabb, dicső napokrul,
És örömében könnye csordul,
És könnye földre hull: a harmat...

Ó, meg ne sértsd e szent nyugalmat!
A csillagmilliárdos éjjel
Betölti szívem tiszta kéjjel,
És mindig többet, szebben élek,
Magába már nem fér e lélek!
De ki lelkembe lelket öntött,
A földre hozta le a föntöt,
Kinek lehére most teremnek
Dicsképei a szerelemnek,
Kinek szemén kigyúl az éj is,
Kinek szívéen kéjesb a kéj is,
Ki maga él s másokat éltet,
Mert maga a Nap, mert maga Élet:
Ki volt a nő? - Itt ül ölemben,
Ragyogva tiszta szerelemben.

A napba nézek, a napba látok,
Ki festi le ez istenálmot?

ÉS MEGTALÁLTAM ŐT...

És megtaláltam őt,
A tiszta, fenkölt szeretőt,
Kinek lehelletére
Lángokra gyúlt az ifju vére,
És óriási szenvedélye
Nem ismer most határt.
Volt démonok királya,
De most röpíti büszke gálya
A gyönyör-óceánon át.

És megtaláltam őt,
Bűbáj-erővel illetőt,
Ki, hogyha szólt, szavára
Fölpült, mint mesék csodája,
A gondolatok égi vára,
A fényes Ideál.
Szilaj vágyak betegje,
Az üdvök titkos rengetegje
Előtted ím nyitva áll!

És megtaláltam őt,
A dús, királyi, büszke nőt,
Kinek tekintetére
Kinyílt az ifju szíve mélye,
Rózsákra hullt rajongva vére,
Föltámadt egy világ.
Az éj sötét lovagja
Ragyogva vágat és kacagja
A szenvedést, a gúny nyilát.

És megtaláltam őt,
Az üdvözítve szenvedőt,
Ki dús szívét megosztja,
S követ a gyászos viharokba,
Hol megtaposva és kifosztva
Mélységbe hullt a fény.
Az ifju vad haragja,
Bár túlerő tovább ragadja,
Megenyhül tiszta kebelén.

Légy áldva, szerető,
Szenvedve boldog, drága nő!
A költő koszorúja,
Remegve tűzi földre ujja,
Csak téged illet, rád borulva
Megszégyenül dalom.
A szellemek királya
Öledben reszket és kiáltja:
Te vagy az üdv, a hatalom!

[Szenic, 1890. szeptember 18.]

ENYÉM VAGY!

Enyém vagy! Megragadtalak,
Rejtelmes álom, fényalak,
Bűbajos, édes tünemény!
Az volt a vágyam: bírjalak,
És most enyém vagy, mindörökre az enyém!

Enyém valál kezdettől óta,
Isten volt, ki szívembe róttá
Megzendülő, szép nevedet.
S örökre zeng az égi nóta,
Szívörjítő és üdvözítő szeretet.

Enyém vagy! Én urad vagyok,
S a hatalomtól sápadok,
Hisz téged bírni vakmerény!
Szívedben az a nap ragyog,
Mitől meglelkesült s magasra gyúlt enyém.

Enyém valál, tudom, te régen,
Bölcsőmbé meg valál ígérve,
Megtestesült, csodás zene!
Költők dalában, mély regékben
Miként ha jóslatképpen üdvöm rengene.

Enyém vagy! Megvalósulál;
Érezlek, látlak, Ideál
A harcok s könnyek tengerén!
Ki bennem sejtelem valál,
Mostan valóság vagy és mégis költemény.

Enyém valál, de most levél te
Éltemnek lelke, lelkem élte;
Hatalmadat most ismerem:
Az édenüdvök visszatérte,
Világok napja, ó, gyönyörű Szerelem!

Enyém vagy, én meg a tied,
Az én szívem a te szíved,
Leírni most alig merém,
Hisz ember ilyet nem hihet,
Hogy te enyém vagy, mindörökre az enyém!

[Szenic, 1890. október 9.]

Ó, MENNYI FÉNY!...

Ó, mennyi fény! Ó, milyen élet!
Nem is a földön, mennyben élek.

Nyárdéli álom. Csupa pompa.
Nincs semmi árnyék, semmi csorba
A színpazar, a forró képen.
Megállt a nap. A boldog égen
Nincs semmi folt, nincs semmi felhő.
Lent ébren álmodik az erdő,
Leveli altatót zizegnek,
A valónál is édesebbet,
Nem tudva, hogy azt, amit átél,
Nem adná álomlátomásér.
Oly dús e csönd! Eleven álom
Rezeg a lombokon, fűszálon,
És álomnyüzsgés, álomélet
Pezsdíti föl az erdőt, rétet.
Kitörve kéjes lihegésbe
Izzik az élet dús egésze.
A föld piheg. Virányin áttör
Lehellete s az égbe száll föl;
Fölissza nap, kit szomja éget,
Az élvez, langyos páraléget.
És aki ezt az álmot látja,
Elmerül édes andalgásba.
Hisz én vagyok ez álomlátó,
Az ébrenalvó, alvajáró!
Az erdő titkait bejárom,
S mellettem jár merengve párom,
A főalak a ragyogó keretben,
Az álmatag, szelíd szemekben
Ringatva ezt az álomképet,
Áhítva hajt előtte térdet
A csókraszomjas álomlátó,
Már itt a földön mennybejáró.

Ó, mennyi szín! Ó, milyen pompa!
Itt élek én e regehonba.

S ha jó az Est, a bíbor Alkony,
Ott csügg az ajk a szomjas ajkon,
A szem az égen, ég a szemben
Verődik vissza mindig teljesebben.
A szív az égben, ég a szívben;
Összhangban élnek: mély való a színben,
És ragyogó szín a dicső valóban.
De már a nagy világtűz elhalóban,
Már fénye reszket, egyre sápad,

Rejtelmes vágyban most a tárgyak
Kinőnek önmagukból, és kinyújtják
Kiki merészen hosszú szellemujját;
A léttel összefoly a nemlét,
Nem érezik már vasfegyelmét
Annak, ki ősjogon uralja őket,
A lázongókat, versengőket;
A ragyogó, de éles törvényt,
Dicső szükséglet, fényes önkényt.
Arany kezedből, nagy Világló,
Kihull a hadvezéri zászló!
Kilépnek önmagukból s messze járnak
Rejtelmes árnyak, fekete szárnyak.
De mi követjük, csak mi látjuk,
Csak mi szeretjük és imádjuk
Az ünneparcút, koszorúsát,
A jót, a haldokolva dúsat,
A lélekosztó ragyogó Bált,
Ki homlokunkon hagyta csókját.
Ó, boldog Est! Ó, édes árnyak!
Ó, csöndes üdv! Ó, méla vágyak!
S ha jó az Éj, ó, mennyi csillag!
De fényükön túl szeme villog,
S világukon már jóval innen
Őt ringatom ölemben itten,
Őt ringatom, a fényes asszonyt,
Ki rám talált, hogy dalt fakasszon
A lebüvölt, a néma ajkon, -
S most ezt a nőt ölembé tartom!
Dalok fakadnak hő szivemből
A boldogságról, szerelemről.
És ennyi fénynek hallatára
Kigyúl az ég sötét határa;
A büszke csillagok remegnek
Hírére ennyi szerelemnek.
Meggzűn az Éj is álmodozni;
Pirulva fogy, mert túlfokozni
Szemléli álmit ily valóra.
Fölhangzik ekkor: Virradóra!
Ó, milyen álom! Égi szender!
A fényhomályban mennyi inger!
S ha jó a Reg, ha újra virrad,
A kert, a rét most csupa illat.
Zöldebb a lomb, rózsább a rózsza,
Meggzépült minden tegnap óta,
Mikéntha e percben születnék,
Mintha nem volna múlt, se emlék,
Mely önmagát, vesztét siratja,

E perc most önmagának atyja!
Egészen új világba lépünk,
Újjászülettünk, újra élünk,
Elsőszülötti egy dicső anyának,
Nemzeti napszerelmi vágnak.
Nem kert ez itt, ez itt az éden!
Most látom én, csak mostan érzem!
Hívó hang hí, követni édes,
És lejtve mostan, zengve lépdes
Felém a legszebb, legjobb angyal,
Most kel a Nap, ez itt a Hajnal!
Ó, mennyi fény! Ó, milyen élet!
Nem is a földön, mennyben élek.

IMÁDSÁG

Imádkozom: Vegyétek őt körül
Rajongva, tiszta szellemek!
Adjátok néki boldog örökül,
Mit édes ajka hön rebeg.

Lepjétek el! Mellette álljon őrt
Virrasztva, aggva mindegyik,
Körötte vonjatok ti légi kört,
Álom s valószínű gyermeki!

Fejlő valóság, titkos Vágyerő,
Lebegj te álmai felett,
Keblet magasra emelő,
Te légy, magasztos Üzenet!

Gyönyörbe játszó édes Inger
Reszkessen mind a két szemén,
A sorskerék bárhogy keringjen,
Vezesd őt, dicső Remény!

Tettek tüzén tisztult Önérzet,
Te tarts eléje hű tükört,
Visszképe légyen szép Igézet,
Kit önnön bája elbűvölt.

Te hints lelkére több sugárt,
Tudás-avatta tiszta Hit,
Szemének égi fény nem árt,
Tárd fel, ó, Szellem, titkaid!

S te, ó, gyönyörű Szerelem,
Világot-átható zene,
Mi vagy, leírni nem merem,
Légy boldogsága, Istene!

Imádkozám s körülvevék legott
Rajongva fényes szellemek,
A mindenségnek szíve földobog,
Gyönyörtől árad és remeg.

[Szenic, 1890. október 9.]

KI HOZTA RÁNK...

Ki hozta ránk e durva harcot,
Melyben sötétül fényes arcod
S elsüllyed drága alakod?
A vérveréjes küzdelemben
A tiszta álom tovarebben,
Nem tűri meg a salakot.

Minden silány részekre bomlik,
Az Ideál is összeomlik
E kába, gúnyos portekén;
Megrozsdul itt az égi fegyver,
És elfajul, mi gyökeret ver,
Halványra betegül a fény.

Belül ez aljvilági mesgyén
A földi szem hitvány üvegjén
Minden kisebbül s megtörik.
Salakja ez csupán a kéjnek,
Csilláma ez csupán a fénynek,
S virágít könnyel öntözik.

Hiszen e száraz, durva kérgen
A kéj csak bujdosó, s a szégyen
Utána mint az árny lohol.
Ha ráesik e zord tömegre,
A szívtelen, kemény kövekre,
Porrá törik a szép szobor.

Ó, szép szobor, dicső szülötte
A büszke mennynek, ide lökve
Nem hull-e porba alakod?!
A vérveréjes küzdelemben,
Félek, hogy lelked visszalebben
Oda, hol egykoron lakott.

Ó, vígy magaddal hajlokodba,
Hogyha merészen föllobogva
Eget kér tiszta szellemed!
Ha majd a port hagyod a pornak,
Lánglelkeink együtt lobognak, -
Ugy-e, nem hagysz itt engemet?

Ó, hogy is hagynál, hogy mehetnél,
Hiszen dicsőbb dicső egednél
E könnyfakasztó küzdelem!
A vérveréjes küzdelemben
Te tündökölsz még fényesebben,
Megdicsőít a szerelem.

Könnyhullató, borús napokban
S a dalfakasztó viharokban
Csak Téged látlak mindig én,
Keresztül renyhe, vak homályon
Ragyogsz hűségesen, vidámon
A harcok s könnyek tengerén.

Vidámon, édes tisztaságban
Lebeg a vészben, zord tusákban
Megistenülve alakod.
Mindent magas derűbe vonva
A ködös éjbe, bús vadonba
Lehoztad, ím, a fénylakot.

Ó, mit is írtam, mit beszéltem!
Hagymázban égő vad beszédben
Ó, minek is panaszkodám!
Ki élhet szebben, nemesebben?
A vérveréjes küzdelemben
A legszebb álmot álmodám!

[Szenic, 1890. október 31.]

ÉS SZÓLT A DÉMON

És szólt a démon:
Hogy mersz te boldog lenni?
Te büszke csepp, te gőgös semmi!
Te agyagisten, gúnyapostol,
Aki, alkotván, egyre rombol;
Kiben őrvő vére árad
A kárhozottak bűsz fájának;
Kit ég s föld egyaránt kivetvén,
Bolyongsz a kétvilági mezsgyén
Zordan, magán, a fényhomályban,
Támolytalan, szeszélyes árban,
Lebegve, tétován, inogva
A levegő, szilaj habokba;
A kínfakasztott ismeretben
Csodálva s mégis megvetetten
Bolyongsz sötétben és hazátlan;
Ki élni unsz, de halni bátran
Nem mersz te, ó, mert annyi emlék
Kötöz a Léthez és a Nemlét,

Mélységivel az ismeretlen,
Senki be nem hajózta tenger
Borzalmat önt izomszivedbe,
S a fölszines idegszemekre
Tajtékja rémes álmokat hint!
Előtted minden ing, iramlík,
Hív és riaszt, kacagva csábit,
Futamva úzöd vak csapásit,
A Fény nyomát, az Élet árnyit,
S megtépve, meggyalázva szárnyid
Lankadva untalan lehullnak,
Szilaj erőd hiába duzzad,
Az olthatatlan szomjmelegben
Holteleven vagy s temetetlen
Az ördögarcu istenérzés,
Örökfájdalmu, lassu vérzés!
Ó, gúny a láng, mely benned árad,
S gondolatid forrása bánat!
S te dalt zenegsz a boldogságrul?
Mint a mező virágot árul,
Bár vért szivott magába nemrég,
Szinének mégse fáj az emlék,
A vér, barbár csatákon ontva,
Midőn a vértanúi torra
Véréhes hollók elgyülnének!
Nem fáj az emlék fölszinének;
S vér fog ömölni nemsokára,
Iszonyu lesz üdvének ára:
De ő most ezzel mit se gondol,
Bájt hímez épp a borzalomból,
Rügyet fakaszt a vériszonyból;
E síri élet szinte tombol,
E temetői élet ujjong,
Nincs itten bánat s nincsen búgond;
Feledve minden s önfeledten
Kéjelt a boldog perceneten;
Az önző perc elég magának:
Elődje kín, utódja bánat,
S e semleges pont, ez a semmi
Oly botorul tud kéjelegni!
A büszke perc, a gyönyörreszeg
Feledni látszik az egészet,
Feledni önnön léte teljét,
Örök fájdalmak végtelenjét,
Testvérit is, a többi percet:
Egy pillanat: s ő is lepergett...
Te gúnyapostol, átokisten,
Álomkirály, koldus imetten,
A perc emelt s meghalsz e percbe:

S önzőn, vadul ujjongni mersz te?!
S önzőn, vadul kihívni merted
A Végzetet, az ősi Rendet,
Kihívtad balgán magad ellen,
Föllázadál nyomoru Szellem,
És fölvetéd szemed a Napra,
Az ős hatalmakat kacagva
És túlbecsülve önerődöt,
Fönnhordod porjegyezte földet!
És nem elég, hogy kárhozott vagy,
Magad vagy ostora magadnak;
Se föld, sem ég nem ismer el fiának,
A por gyűlöl, az ég lakói szánnak,
Hogy kárhozott vagy tenmagadban,
Te vakmerő, te háládatlan:
Szived az áldozatra éhes,
Társat keres zord végzetéhez!
Dicső, magasztos égi társat,
Aki, betöltve túli vágyad,
Eloltsa szíved szomju vágját,
Megossza szenvedélyed ágyát,
Felezze terhét vad kinodnak,
S amerre vágyaid lobognak,
A mélységes, csodás magosba,
Kerub-őrizte szent tilosba
Kövessen téged, vakmerő csepp!
Így vonja gyöngét az erősebb,
Szívet megejt az álnok elme,
Szelíd galamb az ölyv szerelme,
Kőszáli sas szerelme bárány,
Éh vonja őket, ez a sárkány,
Amely bezúgja a világot,
És ha mi édest lát vagy látott,
Kegyetlen kéjjel, hahotázva
Csap le az áldozat torára.
Társat kívántál, égi társat,
Szeretni hűt, szenvedni bátrát;
Társat kerestél s megtaláltad:
Mebolygatál egy édes álmat,
Föltépted gyöngé, szűzi keblét,
Megloptad bájait, szerelmét,
Földúltad álmait és kiraboltad
Az érzésgazdag, tiszta boltot,
Szíve rejtelmét fölszakítád,
Szenvedni, sírni megtanítád,
Veled repülni kényszerítéd
És csalfa szóval megkerítéd
Magát az angyaltisztaságot,
Letépted őt, a szép virágot,

A jóságot magát megejtéd,
És megbabonáztad tiszta lelkét,
Magát a lelket elraboltad,
S amerre vágyaid lobognak,
Most kénytelen téged követni,
És kénytelen téged szeretni!
De te csak ujjongj vad hevedben
Merészen, egyre lelkesebben!
Örvény fölött jó lejtve lépés,
Sebajkra selymes, enyhe tépés,
A fájdalom csak szín a képen,
Ujjongni a pokolban: éden.

[Szenic, 1890. november 20.]

VALLOMÁS

Szeretlek égi áhitattal,
Hiven, örökké, igazán.
Oly tiszta, mint a nap, szerelmem,
És mély, miként az óceán.
Mert legdicsőbb te vagy a földtekén,
Szebb, mint az égnek minden csillaga;
A mennyet én már itt megízlelém,
Az én szerelmem az élet maga.

Szeretlek forró indulattal,
Lobogva, kéjjel, lángolón.
Oly forró, mint a tűz, szerelmem,
S minként a tűz, oly romboló.
Te vagy a legkivánatosb nekem
A pazar összeség csodás ölen;
Nem céltalan, nem álom életem,
Ha te hajolsz áldólag én fölem.

Szeretlek rémes szenvedéllyel,
Vihar kél csókjaim nyomán;
Hervasztó, mint a nap, szerelmem,
S háborgó, mint az óceán.
Önön világát nem szeretheti
Jobban az Isten, mint én tégedet;
A láng, mely a világot élteti,
Halált is oszt, mert vég nélkül szeret.

Szeretlek titkos rettegéssel,
Marcangol egy sötét talány:
Hogy hirtelen nem oszlasz-é el,
Te fényes égi látomány?
Hogy üdvömet meg nem sokallja-e
A boldogságra írigy, gúnyos ég?

De hiszen örök lelkünk élete,
Az égbe is utánad szállanék!

Szeretlek mélységes gyönyörrel,
Lelkem csak benned s érted él,
Ember nem vágyhat magasabbra,
Érted szenvedni, sírni kéj.
Látásod üdvén sápad a merész,
Szivem a kéjtől majdnem meghasad,
Ölelni, bírni téged szinte vész,
Nem bírják el a testi, csontfalak.

Szeretlek élő szerelemmel,
Nem múlik el e láng soha,
Hervasztó bár, de hervadatlan,
Örök, mint az Isten maga.
Dicsőbb vagy, mint a büszke csillagok,
Nagy szíveden a mennyet élvezem,
Szívünkben halhatatlan láng lobog,
Hiszlek, szeretlek és reméllek én!

[Szenic, 1891. május 30.]

AZ ENYÉSZETHEZ

Ó, gyáva törvény, nyomorú rend,
Hogy itt mindennek halni kell!
Ó, rémes örvény, szomorú csend,
Éhtorku, átokfogta hely!

Irigy gödör, gonosz Enyészet,
Telhetlen zsarnok, szolga sír,
Silány részekre dús egészlet
Széttörnöd, ó, mi hajt, mi bír?

Nem szent előtted semmi nagyság,
Nem szent a költő, sem a hős;
Utállak, örök éj, te őshazugság,
Az örök nappal egyidős!

Csak lassu, titkos rombolásban
Találsz te kedvet, ősgonosz!
Orgyilkos, benned föltaláltam
Szerzőjét mindannak, mi rossz!

Irigység hajt, a bűnök atyja,
S a bűnök anyja, gyávaság;
Csak férgeket hizlalsz te nagyra,
Fogad nemes gyümölcsbe vás.

S nem szent, mert semmit sem kimélsz te,
Előtted a Szépség maga,
S a Szerelem, az élet élte,
Gyönyöre, fénye, illata.

S ó, átkozott, őt sem kiméled,
Föld büszkeségét, gyönyörét!
Viruló testét összetéped,
Széttöröd lelke tükörét.

Kioltod szeme tiszta lángját
És keble mélységes tűzét;
A Szerelem s Ihlet leányát
Széttéped, ízről-ízre szét.

Hol vetted ezt a nagy hatalmat,
Te undok, törpe óriás?
Mikor szünik meg birodalmad,
Szépségre éhes síri váz?

Gaz, iszonyú! Te vagy az ördög,
Visszája mindennek, mi él;
Az ember gyászt miattad öltött,
Torz árnyad mindenütt kísér.

Mit a pazar Tenyészet áldott
Kezével szépet alkotott,
Mi duzzadó erőben állt ott,
Őrült! Te gúnnyal eldobod!

De ki előtt mindenki reszket,
Zsarnok! Én dacolok veled;
Nem cipelem az őskeresztet,
Megvetem ádáz dühödet.

Megrögzitem a tünde képet,
Megörökítem a jelent;
Vágyammal végtelenbe lépek,
Elöttem nincs alatt, se fent.

Tudom, hogy meg nem semmisíted,
Ami egyszer lélekben élt;
Oly szorgosan hiába hímzed
Számunkra azt a szemfedélt.

Mit összedúlsz; egekbe épül,
Élőbben él, amit megölsz,
Kitör a sír kaján öléből,
Megdicsőül, mit összetörsz.

[Szenic, 1891. szeptember 22.]

ÉLOA, SÍRJ!

Éloa, sírj! Borulj a földre,
Zokogj, szaggasd meg fürteid,
A lebegő, illatlehellő szárnyakat,
Árnykoronáját fényes homlokodnak,
Hullámain a gyönyöröceánnak egykor,
De most a kínok viharostorozta,
Fájdalomtól vonagló tengerének!

Éloa, sírj! Átkozd a sorsot,
Mely összeláncolt énvelem,
Ki sötét árnyakat leheltem
Vakító, napfehér szivedre,
Földúltam magas, szent összhangzatát
Az angyaltiszta, szűz kebelnek,
És mélyeit rémekkel népesítém!

Éloa, sírj! Őrjöngve vádolj!
Szakadjon minden énreám!
Mutasd meg sebeid, miket e kéz ütött,
S a foltokat, miket ez ádáz,
Istentelen tűz égetett szivedbe,
A szenvedélytől feketült világot!
Őrjöngve vádolj és tiporj meg engem!

Éloa, sírj! Sirasd a múltat,
Az éjszakába omlott fényvilágot,
És rémeit a születendő,
A jövőendő sötét méhébe fejlődő,
Életre zokogó napoknak!
Sirasd a nyomorult jelent meg,
Mely hervadást, halált lehel csak!

Éloa, sírj! Az élet átok!
Éloa, sírj! Pokol a föld nekünk,
S a mennybe lépni tilt a végzet,
A mennybe csak benézni volt szabad!
Hervadni látom a virágokat,
Miket szilaj kezem letépett,
Hervadni és kétségbeesni téged!

[Szenic, 1891. december 8.]

KI VAGY?

Ki vagy te, Fény? Ki vagy te, Jóság?
Ki homlokomra hinti csókját,
Te drága lény, ki vagy?
Méltó, hogy ünnepeljenek
Az Emberek s az Istenek:
S mégis feledve vagy!

Méltó a legmagasb gyönyörre,
El kell-e buknod hát örökre,
És minden cserbe hagy?
A menny tenélküled szegény,
S mégsincs vigasz, mégsincs remény,
Mégis temetve vagy!

Te vagy a nap, te vagy az élet,
Teremthetnél egy mindenséget:
A boldogság te vagy:
S lakásod mégis e pokol,
Hol lassan sorvad, haldokol
Minden, mi szép, mi nagy!

Földön a csillagok sugára
És mégis bús és mégis árva,
Te drága lény, ki vagy?
Kinél dicsőbbet nem teremt,
Kifossza bár a végtelent
A lázas istenagy.

Te vagy az üdv, te vagy a szépség,
Fölfogni nem lehet egészét,
Az Ideál te vagy!
S ez átkos, durva harc alatt
Elvérzel, széthullsz, fényalak,
Részekre törve vagy!

Ó, élet halhatatlan bújja!
Ha az enyészet száraz ujja
Megérint, veszve vagy!
Eltűnik a derű, mosoly,
Minden virágod haldokol,
Szivedbe hull a fagy.

Te vagy a báj, te vagy az összhang,
A teremtés csodája, roppant,
Büvös egysége vagy!
Szivedből szüntelen ömöl
Sugár, dal, illat, fény, gyönyör,
Minden, mi szép, mi nagy.

S ki méltó vagy az örök üdvre,
Az Istenségnek tiszta tükre
S lelkemnek élte vagy:
El kell-e múlnod nyom nekül?
Mélység, magasság összedúl?
Menthetlen veszve vagy?

Meghallhat-e a halhatatlan?
Bár mindig új, csodás alakban,
A Szerelem te vagy!
A porba hullhat minden itt,
Nem hagyhat el a büszke hit:
Te mindörökre vagy!

ÉLOA, GYŐZTÉL!

Éloa, győztél!
Hulljatok arcra,
Ti kába, ti gúnyos erők!
Éloa, győztél!
Meghajlok íme
Öntelen, égi szerelmed előtt!

Éloa, szent vagy!
Tiszta a tested,
És tiszta lakója a lélek.
Éloa, szent vagy!
Lelkem a lelked
Issza magába; te vagy az élet!

Éloa, eszmény!
Isteni asszony,
Összhangja a szépnek, a jónak.
Éloa, eszmény!
Imádalak én,
Éloa, szép vagy, Éloa, jó vagy!

Éloa, vágylak!
Csókjaid inni
És szívni a szellemi kéjt!
Éloa, vágylak!
Láng gyönyörökkel
Oltani szomjam, inni a fényt!

Éloa, hiszlek!
Hinni tebenned
Szemlélni a mennyet, az Istent.
Éloa, hiszlek!
Ó, tüneményes,
Téged ölelve öleltem a mindent!

Éloa, győztél!
Porba, ti bűnös,
Ti esztelen, átkos erők!
Éloa, győztél!
E remegő kéz
Megkoszorúzza isteni főd.

Megszabadítál.
Leráztam a port
Az éteri napba repülve.
Éloa, győztél!
Légy áldva, dicső,
Gyönyörök anyja, Istenek üdve!
[Szenic, 1891. november 27.]

MÁJUSI REG

Nézd, kedvesem, a rét, az erdő
Milyen bűbájban ég,
A táj milyen gyönyört lehellő,
S mily mámoros a lég!

Mily harmatos, mily friss a rózsza,
Hogy csattog a madár,
S mily pajkosan lejt a sióra
A fürge napsugár.

Mily puha, bársonyos a pázsit,
Mily enyhadó a lomb,
A léglakó hogyan cikázik,
Hogy ömleng és csapong.

Hogy zümmög, zsong, zeneg a léggör,
A föld mi dús, pazér!
A szem kigyúl a büszke kéjtől,
S a szív imára kél.

Mily balzsamot lehel a szellő,
Ah, milyen illatár!
Ott keleten a kósza felhő
Biborruhába jár.

És milyen új, mily üde minden,
Mily ifjan ragyogó!
Mit érezek, mit látok itten,
Az ki se mondható.

Oly bűvös reg, oly szent tökélet,
Milyen még nem vala;
Az éden ez talán, az élet
Legelső hajnala.

Ez nem a tegnap, nem a régi,
Elkoptatott alak:
Mostan születünk, most jövénk mi
E fényes színre csak.

Nincs múlt, sötét idő mögöttünk,
Itt minden dús jelen;
Az élet ormán, ott fölöttünk
Virraszt a Végtelen.

Ó, hallga, hallga! Milyen érzés,
Mily bűvölő zene!
Mintha szivünkkel a teremtés
Összhangban zengene.

Milyen jóságos, nézd, a napnak
S fönséges arca ma!
Milyen csodás vágyak ragadnak
El minket, Éloa?

Ily bűvös reg, ily szent tökélet
Még sohasem vala;
Az éden ez, bizony, az élet
Legelső hajnala.

Ugy érzem, hogy minden, de minden
E percben születék -
És e dicső világot Isten
Mostan teremti épp.

[Szenic, 1892.]

HÁTRAHAGYOTT VERSEK

MONOLÓG

Szeretném elsöpörni mind a hitványt,
Ki most kevélyen a fölszínen úsz,
Üres fejével s még üresb szívével,
Selyem ruhában és nagyúri göggel
Szegény költőre, rám, gúnnyal lenéz.
Utálom ezt az úri csöcseléket,
A kesztyűs, frakkos, mívelt barmokat,
A törpelelkű, bársonyos heréket,
Az irigy, önző, gaz érdekcsoportot,
Mely bitorol dicsőséget, hatalmat.

Utálom ezt az úri söpredéket,
Az örült véletlen gonosz kelésit
És a világot, hol uralkodik,
A földre tört, le nem söpört szemét;
A port, mely istenszobrokon tapadt,
A ronda férget, ocsmány pókokat,
Dúskálókat a szüzi liljomon.
A köpedéket, mely egy szűz, nemes,
Dicső világ szent homlokára hullt.

Szeretném összetörni ezt a képet,
Mely csalfa, semmitmondó és hazug.
Torzkép csupán, lelketlen mázolás,
Vad, kába színelegy, szellemtelen,
Iromba rajz, - nincs benne gondolat,
Az eszmének teljes bankrotja ez.
És a valódi, ősigaz, dicső,
Nagy képeket szennyével eltakarja,
Vagy elhomályosítja szemtelen,
Kiáltó, kérkedő, üres színével.

Szeretném összezúzni ezt a népet,
És élükön a bíboros pimaszt,
Kinek a zsámolya mártírfejek,
Párnája honfíában megrepedt szív,
A trónja szolgaság és butaság.
Utálom ezt a sok élősdi gazt,
Kocsisait az állati tömegnek,
És elszakítani rothadt törzsökétől
A rossz kezét, mely görcsösen szorítja,
Hogy féken tartsa barmait, a gyeplőt.

Utálom mindazt s kéjjel eltaposnám,
Akit magasba nem érő emelt,
Csak tartalmatlan szíve könnyüése,
Vagy a világtalan szerencse kénye,
Örült hatalmak esztelen szeszélye;
Ki helyzeténél fogva oly magas,
Míg a valódi nagy pirul a mélyben,
Tehetlen ül kőóriás a völgyben,
Míg a kavics magasról hengerítve
Nagyot aláz, erőset összetör.

Ó, bár lehetnék én a fergeteg,
Mindent elsodró s ifjító vihar!
Újjáteremteném e kór világot,
És elsöpörnék minden szemetet.
Királyi székbe ültetném az Észet,
Jogart adnék a Gondolat kezébe,
Úrrá tenném s naggyá a Szellemet,
Az Igazság biborpalástba járna,
Rombolnék és teremtnék egy világot:
Lehetnék én a bosszuló vihar!

[1890 körül]

ATYÁMNAK

- Szenic, 1893. júl. 14. -

Szegényen s elhagyatva élsz
Mindenkitől, atyám!
Becsületes, ősz fejedet
Oly rég nem láthatám.
Elfoszlott, mit munkálva szerzél,
S mit áldott kezéd épített,
Idegen kézre száll a hajlék:
De megmaradt a becsület!

Bár szigorú lelkiismereted
Nem lesi szolgahad,
Ne félj, azért nem érte szenny
Fejedelmi arcodat!
Parancsoló ész volt sajátod,
S kis körnek égett nagy tüzed;
Föléd került nem egy világfi:
Tied maradt a becsület!

Nem a helyzet, hatalmi kör,
Ami dicső, mi nagy;
Hogy ki voltál, én jól tudom,
S nem kérdem, hogy mi vagy.
Pályádra, melyet megfutottál
Világot e pár betű vet:
S nincs, amivel mi fölcserélnők
Fényes betűid, Becsület!

Uralkodó szív volt sajátod,
S „Másért!” volt jelszavad;
Nem máson és nem másból éltél,
Forrás voltál magad.
Csillogjanak az álmagasban,
Kik megtagadták elvüket:
Több üdvösség van e tudatban,
Hogy él s emel a becsület!

Verd meg a léha lelkeket
S hidd az Istent, atyám!
Löveljen büszke fényt szemed
Napodnak hajlatán!
Élj példaként azok szívében,
Kik el nem adják lelküket:
Hogy itten minden romba dőlhet:
Ingatlan áll a becsület!

MÁRCIUS 15-ÉN

Üdvöz légy, Március! Köszöntlek!
Villámot szór szemem, szivem remeg.
Öröm s harag vív énennem tusát
Dicsőítve március nagy idusát;
Homlokomon kigyúl a büszkeség,
Szivemben düh és bosszu tüze ég.

Sírából a megholt idő kikél;
Rajzik a múlt s újfent pezsegve él;
Az üdvözült naptestü szellemek
Élőkkel fognak immár társkezet.
Boldog az értő, jaj, ki nem érti meg,
Amit e más világból intenek!

Ó, mennyi fény s utána mennyi gyász!
Félistenküzdelem, új hősvilág;
Minő csaták, minő lelkesedés!
- Fukar talajba pazar vérvetés; -
Szent örület, csodás álmovaló,
Gondolni is gyönyör, vérforraló.

Új Tirteusz és új Démoszthenesz:
Petőfi és Kossuth: félistenek. -
Száműzve virraszt lángszavú Kossuth,
Petőfi meghalt s halhatatlanult. -
Új Golgotán elvérző nagy fiak,
Gyászos bukás: Nagyvárad és Arad.

Majd álhalál, virrasztók kardala;
Majd a nagy éjre új nap hajnala:
Álcsillag volt, ah nem a büszke nap,
Hisz keleten nem: - nyugaton hasadt.
S a nemzet él, - él mint idült beteg,
Türelme nőtt, akarni feledett.

Élsz, nemzetem, de még nem vagy szabad!
Megalkuvás lőn, s mit tőn jelszavad?
Hizelgés, zsarnokkedv, fondor cselek
Beköték nyiladó, szilaj szemed!
Kegy s alkalom megadá félig azt,
Mi teljes szent jogunk volt, ős, igaz.

Arcomra ez hajt szégyen- s bosszupirt,
Ez az, mi tisztán lelkesedni tilt.
Szégyenlenem kell, hogy csak itt vagyunk,
Napok lehetnének, s mint mécs, sápadunk.
Pislog csupán, holott valód a fény:
Helyetted, nemzetem, pirúlok én!

Vagy éppen nagygyá lenni félsz talán?
Mily gyávaság! Szégyen reád, hazám!
Nem ismered tennen hatalmat,
Amelyből új kor, új világ hasad?
Avagy megszűnt-e szülni új gyönyört,
Új hősokeket e vérihlette föld?

Meddő vagy férfiakban, Kánaán!
És néped - ó, mily átok ez, hazám! -
Míg a hatalom előtt meglapul,
Testvértelen saját keblébe dül;
Törvényt lát rajta félénk bárgyuság,
S mosolygva hordoz megszokott igát.

Ó, hogyha szétoszthatnám köztetek
Szabadságszomjas, büszke lelkemet!
Ó, vajha tudnátok szeretni azt,
Egyedül azt, mi fennkölt és szabad:
Szent rémuléttel hogy dobnátok el
Mindent, mi még zsarnokjelet visel!

Ó, hogyha szétönthetném köztetek
Nagy, lánggal égő, forró szívemet!
Ó, vaj ha tudnátok gyűlölni úgy,
Mit bűnmagul hagyott a gyáva múlt,
Melyből csak átok, szolgaság terem,
Eldobnátok borzadva, hirtelen!

Hogy túrhated ilyen soká, hazám,
Mi szolgabélyeget visel magán?
Dús kerteid meddig tapossa még
E gyászmagyar, ez alkusz nemzedék?
Mikor jön már a megváltó vihar
Rontó, teremő tenger lángival?

Üdvözlégy Március! Köszöntelek.
Emléked rázza fel a nemzetet!
Ha lángszavam lángban fogamzanék,
Gyönyör vón akkor s boldog büszkeség
Dalolnom eszmeharcot, hőstusát
S a szent szabadság égi himnuszát!

MAGYAR VAGYOK

Magyar vagyok! Nem vakszerencse
Tőn engemet magyarrá.
Nem érdek hitvány gerjedelme
S nem önkény teve azzá.
A szellem szent hatalma az,
Mely elborított lángival:
Magyar vagyok, mivel szabad,
Szabad, tehát magyar.

Magyar vagyok. Nincs a világon
Ennél szebb és dicsőbb név.
Testvéreim közt feltalálom
Minden nagy eszme hősét.
Engem sem rémít semmi vész,
Várjon halál, vagy diadal:
Lelkem egész, szívem merész;
Merész, mivel magyar.

Magyar vagyok. Ami szívemben,
Tüstént az ajkamon van.
Nem érez senki sem hivebben
S nem szól világosabban,
Mert egy vagyok és mindig az,
Tettem, szavam lelkemre vall:
Magyar vagyok, tehát igaz;
Igaz, mivel magyar.

Magyar vagyok. Magasra törnék!
De elfog olykor méla bánat,
Ha olvasom az Isten könyvét,
Történetét hazámnak.
Fénynapjainkra gyász omol,
S az egész nép egy sírba hal:
Nem csoda, ha olyan komoly
És bús lett a magyar.

Magyar vagyok. Népem jövőjét
Dicső, nagy színbe látom.
Próféták nem hiába szöttek,
Beteljesül az álom!
Miért a hősök lelke vív,
Eljő, eljő a diadal:
Mert csupa lélek, csupa szív,
Csupa láng a magyar.

Magyar vagyok. Kedvem csapongó
És gyors, miként a villám.
Majd mint a felhő, oly busongó,
Majd mint pacsirta, vídám.
Szívem az érzéstől repes,
Tűz ajkamon a szó, a dal -
S úgy vágtat a vér, oly heves,
Heves, mivel magyar!

Magyar vagyok. A sors kegyelme
Névleg tesz csak magyarrá.
A szabadságnak szent szerelme
Avatott engem azzá.
A szellem csodás lángja az,
Mely fölragadott szárnyival:
Magyar vagyok, tehát szabad,
Szabad, mivel magyar!

NEM EGY AZ ISTEN!

Nem egy az Isten! Szinte látom
Az őserőket küzdeni;
Egymásra törve hallom őket
Csodásan, fönнен zengeni.
Innét van minden meg hasonlás,
Innét a diszharmónia,
Magasba szállás, mélybe omlás,
Fölváltva gyász és glória.

Csatájuk a szférák zenéje,
Fönséges, óriás tusa;
Megüté fülemet a győzők

Kegyetlen kéjü himnusza.
S az elbukók gyászindulója
Megcsapta lelkem szárnyival;
Merész szívem rémülve tölt be
A titkok hallomásival.

És látomásival beteltem
Olimp magasztos harcának,
Szédítő kéjén ittasultam,
Mi fönn viharzik, dül, kacag.
Mert végtelen gyűrűbe zeng ott
És lejt a roppant égi kar,
Megannyi Nap, megannyi Eszme,
S mind szeret, érez, lát, akar.

Ó, mert egy halhatatlan átok
Uralg az égiek fölött;
Más-más a cél, de egy a Végzet,
Küzdelmük egyenlőn örök.
Közös a vágy, közös a bánat,
A láz, a szomj s a viadal;
Mérhetlen kín, ó, szörnyű végzet:
Mind *mást* szeret és *mást* akar!

Innét a harc. Pártos kezükben
A visszavonásnak üszke ég.
Vad gyönyörét a rombolásnak
Már végtelenszer érezék.
Mély gyönyörét az alkotásnak
Érezniük örökre kéj;
Alkotni, zúzni készíti őket
Egy halhatatlan szenvedély.

Nem egy az Isten! Fönn az égben
Ha egyé vón az uralom,
A mindenség egyhangu volna,
S a végtelenség unalom.
Nem egy a lét, bár egy a lényeg,
Bár egy az ok, nem egy a cél,
Szapora szellem szüli a létet,
A Természet dús és pazér.

Dúsgazdag, szertelen az Élet,
S a Lelkek száma számtalan.
Előttük ím a Végtelennek
Roppant pályája nyitva van.
Az Istenek, az örök Eszmék
Vívnak rajt emelő csatát,
S a Végtelent magát fokozva
Dúsabb s dicsőbb lesz a világ.

És tör az Élet mind magasbra
Lángelmű szerzők műveként,
Mind szebbé lesz a végtelen szép,
Nem ismer egyuralmi kényt.
Nincs rendiség a szabad égben,
És nincs elsőszülotti jog,
Testvérek ők a hatalomban,
S mind egyenlőek, szabadok.

Titkok mélysége, lét magassa,
Én látlak, ó, csodák hona!
De veled, ó, te végtelen dús,
Betelni nem lehet soha!
Imádjon más egy zsarnok-Istent,
Urat a szolgák s gyermekek,
Csodállak én, de nem remeglek
Titeket, örök Istenek.

Nem egy az Isten! Büszke perc volt,
Mely fölnyitá vakult szemem,
Egy perc! Ó, mily csodás varázslat,
Megnyílt, föltárult ím a menny!
Nem egy az Isten! Fönn az égben
Szabad, nagy Eszmék küzdenek,
Napszemetek világol onnan,
Fönséges, örök Istenek!

MÉGIS EGY

Nem egy az isten! S mégis minden egy!
A lelkek mind egymásba ömlenek,
Köztük nincsen korlát, sem határ,
A tért legyőzik, mint a villamár;
Kilépnek önmagukból a dicsők -
S mert szellemek, legyőzik az időt.
S mit költe szent homálya rejtekén,
Társítja társival az ősegén.

Az egy a minden és az én az össz,
Hol nincsen gát és semmi sem kötöz;
A szűz magány testvéri társaság,
A belső szem egy mindenségbe lát;
A szellemkéz a végtelenbe nyúl,
Teremt mindenhatón s korlátlanul:
A lelki nap az összeségre süt,
Fényét, hevét megérvik mindenütt.

Mindenben ő lehel és ő akar,
Mindent megelékesít, ha ráfuval,
Mindenben ő és minden benne él,
Ő a középpont, ő az ok s a cél.
Itt, hol a makrokozmosz egy atom,
S a csöpp a végtelennel vérrokon,
Sokszor egy porszem is világokat
Lenyom, s méhébe újakat fogad.

Ah, egy világ itt mindenik atom!
Egy pontban az egészet bírhatom.
Mélység s magasság: a parány s az ég:
Egymást nemzé s egymásból születék.
Egy homorú s egy domború világ:
Boldog, ki e csodák szívébe lát!
Kettős a lét, mindennek párja van,
Formába tör minden határtalan.

A végtelen nagy s végtelen kicsi
Egymásba foly, és egy a mást viszi.
Eget a föld, a földet meg az ég,
Mindenha egymást visszatükrözik.
Ott a víztükör, itt a délibáb,
A csillagboly s az ázalékvilág.
És e roppant világok mezsgyején
Törhetlen áll s múlhatlan az egyén.

Nem egy az isten! S mégis minden egy;
A lelkek mind egymásba ömlenek.
A minden egy s az összeség egyén,
A végtelen atom és minden én.
Teremtő és teremtmény, ész s alak
Hatalmas, bűvös, szent egységbe omlanak;
Egy magas és egy mélységes világ:
Boldog, ki e csodák szívébe lát!

A BÖLCSÉSZ ÉS A TEREMTŐ

B. Miért teremtel olyan sok szemet?
T. Hogy mindenikkel téged nézzelek.

B. Mért alkotál töméntelen kezet?
T. Hogy téged sújtsalak s öleljelek.

B. Mért alkotál fölösleg lábakat?
T. Hogy utolérjelek s fussalak.

B. Miért teremtel tenger sok szivet?
T. Hogy leljek egyetlen igazat és hivet.

B. Mért nem adál mindennek szárnyakat?
T. Hogy kiknek nincs, repülni vágyjanak.

B. Mért gyötri elmém milljó gondolat?
T. Hogy belássad hívságos voltodat.
B. Mért van a szívben tenger fájdalom?
T. Üdvöm soha ki nem zokoghatom.
B. Miért korlátozod folyvást magad?
T. Hogy kitörnöm legyen mindég szabad.
B. Mért oly szilárd a világegyetem?
T. Hogy elfuvallja egy leheletem.
B. Miért teremtéd a világokat?
T. Mert egyedül lennünk őskárhozat.
B. Tennenmagadnak nem voltál elég?
T. Ah, semmi sem valék, míg minden nem levék!

POGÁNY VAGYOK

Pogány vagyok. Nincs bennem semmi
Alázatos, tömjénszagú;
Zsolozsma, zsoltár, istenesdi
Nem ejti lelkemet rabul.

Nem verem én bűnbánva mellem,
Nem mondok szánom-bánomot,
Olcsó dicséretét se zengem
Annak, ki - majmot alkotott.

Nem ejt meg engem semmi földi,
Se földöntúli hatalom:
Az eget ostrommal bevenni,
Nem lekoldulni akarom.

Nem járok templomaitokba,
Miket a hízelgés emelt,
Bálványotok előtt a porba
Lelkem sohase térdepelt.

A földön úr szolgái vagytok,
S urat imádtok mennyben is;
A szív, a szolgaságba hajtott,
Csupán a zsarnokokba hisz.

Szeretek én, s ti hízelegtek,
Csúsztok ti, míg repülök én!
Imátok lenn a porba reszket,
Fönnszárnyaló enyém.

Arcotokon a kegy malasztja;
Fő vágyatok a nyugalom:
Én nem születtem hódolatra;
Szívem örök forradalom.

Pogány vagyok. Dac ül szememben,
Gúny és harag rezg ajkimon;
Pusztító tűz feszíti mellem,
A harcok élvét áhitom.

A gyűlöletnek óceánja
Csap olykor át a szívemen;
A viharoknak orgonája
Játszik most benne rémesen.

Mert gyűlölöm sivár világtok,
Amelynek neve: unalom;
Ásító kéje nekem átok,
Rothadt nyugalmat eldobom.

És gyűlölöm a lomha szörnyet,
Gyűlölöm arcod, rút Közöny!
Rég fekszi tetemed a földet,
Gőzébe hal milljó öröm.

S gyűlöllek téged, korcs Alázat,
Törpék álarca, pórerény!
Hiszen te adtál kúszni lábat
A Gyávaságnak, látom én.

És gyűlölöm a Szolgásgot,
A bűnök bűnét mindfölött:
Haragtól reszketek, ha látok
Egy elnyomót vagy görnyedőt. -

Pogány vagyok. Merész szememben
A szép Igazság szomja ég.
Istennő az; ha fátyla lebben,
Gyönyörbe tör a föld, az ég.

A szeretetnek óceánja
Csap akkor át a szívemen;
A teremtésnek orgonája
Szól mostan oly fönségesen.

Megzendül a szférák zenéje;
Az égi gömbök szózata,
Zokogva, zengve hull beléje
Az örök fájdalom maga.

Megnyílik a világ köröttem,
A légi kárpit széthasad,
Lebegni szigorú körökben
Látok csodás, nagy tárgyakat.

Nem tárgyak ők, dicső személyek;
A régi istenek talán:
A lelkük test, a testük lélek,
Tapintom s mégis látomány.

Alattam a föld is kitárul,
A por rajong, a kő beszél,
Jelt ad a némaság magárul,
És fölragyog a titkos éj.

A mélység mély szívét kitárja,
Leveti lepleit az Ég...
Úgy érzem, egy világ királya,
Ugy érzem, egy isten levék.

Természet! Élő templomodban
A tárgyak lelkét szíhatom:
Szent falaid közt égre lobban
Minden leláncolt hatalom.

Határtalan nagy templomodban
Az isten testét érzem;
Szívem szívével összedobban,
Szemébe néz ihlett szemem.

Világok teste lett a testem,
Amit látok, az mind enyém;
Átcsapnak a lángok felettem:
Égek, de el nem égek én!

A lelkek lelke lett e lélek,
A szívek szíve lett e szív,
Az ember bennem istenné lett,
Olimp dicső követje hív!

DU BIST

Du bist des Lebens, nicht des Todes!
Durch allen Weltenräume flog es,
Das hohe, hehre Wort.
Du bist und wirst nimmer zu nichte,
Du gehst entgegen dem Gotteslichte,
Dort ist dein Heim und Hort.

Du bist des Lichtes, nicht des Staubes!
Du bist ein Gott! Nur fühl und glaub es,
Des ewgen Frühlings Kraft.
Du bist des Lebens Born und Quelle,
Die ewig quillt und strömet helle,
Du bist des Lebens Saft.

Erhaben über alle Welten,
Erhoben in die Himmelszelten,
Erkoren für das Heil.
Ein Flammenstrahl aus der Sonne der Sonnen,
Ein Feuerstrom aus dem Urquell geronnen,
Ein vollendet unendlicher Teil.

Erscheine als das göttlich Ganze,
Erhebe die Gedankenlanze,
Erliege nicht dem Hohn.
Entreiß das Licht dem Sonnengotte,
Erring den Kranz der Welt zum Trotze,
Den ewig süßen Lohn!

[1894. január 31.]

A HÓ ALÓL

Hol vagyok, ó, iszonyok atyja?
Mi reszket a mélybe, mi retteg?
Ez a halál fuvalatja!
Tán élve a sírba temettek?
Hótakaró a szemfödelen,
Alszik az élet lelke velem,
Ah, ez az élet tele, halál!
Ah, ide tettek,
Élve temettek
A hó alá!

Hol vagyok, ó, végzet írója?
Mi suttog a mélybe, mi mozdul?
Hol van, aki lelkemet ója
A véstül, az éjtül, a rossztul?
Vérem a hóban szerteomol,
Bennem a léttűz ős heve forr,
S bennem az élő hit szava szól:
Élek, ó, élek!
S föltör az élet
A hó alól.

Élő vagyok, a sírban is érzem,
Siromba a lét napja világol,
E szív sose hal meg egészen,
Mert benne az üdv szelleme lángol,
Hiába borul rám pusztá avar,
És az irigy hant hiába takar,
Nem töri lényem össze halál;
El nem temetnek,
Hiába tesznek
A hó alá.

ICH BIN EIN MENSCH!

Ich bin ein Mensch!
Wer ist es mehr?
Was nicht Mensch, ist
Armseelig und leer.
Nicht täuschen kann
Der schöne Schein;
Mein Wesen ist
Das höchste Sein.

Ich bin ein Mensch!
Ich achte nicht
Des Tods, wovon
Der Feige spricht.
Was Göttlich groß,
Was menschlich fein,
Was denkt und schafft,
Ist alles mein.

Ich bin ein Mensch!
Also ein Geist.
Dring in mein Herz
Nicht roh und dreist!
Verstehst du nicht
Die Wonn, die Pein
Die mich durchglühn,
Lass mich allein.

Ich bin ein Mensch!
Ein Gottessohn.
Mich rühret nicht
Der Sklaven Hohn.
Das Höchste wird
Das Tiefste fein;
Was schön, ist war,
Der Schein ist Sein.

Ich bin ein Mensch!
O Hochgenuss!
Mich zieht hinan
Mein Genius.
Ich walte frei
In hohen Reihn;
Die Welt gehört
Nur mir allein.

Ich bin ein Mensch!
O Götterlust!
Ich atme tief
Die Sonnenluft.
Mein Geist ist frisch
Und hoch und rein:
O lasset mich
Der Gottheit freun!

BUKÁS

Átéltük, ami másnak sejtelem,
Kétes, ködös vágy, reszkető remény;
Átérezők a legmagasb gyönyört,
Hogy két világ egymásba folyt,
Két lélek egy a másba omlott,
Két szív egy dobbanásban egyesült.
Átéltvezők a mennyek üdvét,
A tiszta szívek boldog tavaszát.
Oly boldogok valánk, miként az Isten,
És tiszták, mint az angyalok.
Magasvilági szellemek valánk,
Páros magányban vég nélkül csapongók,
Egymást ölelve szellemtesteinkkel;
Egymás szemébe végképp elmerülve
Egymáson át szemlélve mindent, -
S amit nem látánk, az nem is vala.
Magasvilági lények valánk,
Egymás körött keringő csillagok,
A többiektől gőgös messzeségben,
Önhitt gyönyörben, önzőn-öntelen
Szerettük minmagunkban egymást,
S viszont egymásban minmagunkat...
Oly boldogok valánk!

De boldogságunk megsokallta Isten
És rémes ébredést dobott szivünkbe,
Mely önfeledt álomban úszott
És gőgös, önző üdvösségbe fult.
Egyszerre elborult fölöttünk,
És érezők Azázel bős lehét,
Tűzostorát dúló Molochnak.
Mély sikolyok vegyültek csókjainkba
S ölelésünkbe torz vonaglás.
A ragyogó képek közé rémek tolultak,
S alattunk megnyilott az örvény,
Üdvünket vádló, bús néppel tele.
Az Inség fázó rongyait mutatta,

A szűz Igazság megcsufolt fejét,
Tátongó mély sebét a szeretet.
Kiaszott kezét mifelénk emelte
Dülledt szemét miránk veté az Éhség.
Szép homlokával porba zúzva
Vonaglott iszonyún a Lángész;
Gyilok volt nagy szívébe verve
S haló szemével az Istent kereste.
S kegyetlenül a pellengérre vonva,
Vad vágyak bectelen tüzében,
Vergődve, meggyalázva láttuk
Az örök Szépséget magát.
És ekkor elfutott a szégyen;
És megvevé szívünk a bánat,
És szóltam én megháborult szivemben:
Legyünk mi is hát nyomorultak!
És te zokogtál megtörött szemekkel:
Sirassuk síró nyomorunkat!
És ajkainkon megfagyott a vágyhév,
És megmeredt az üdv szivünkben.
És gúnykacaj hasítá át a léget,
A boldog ég méhében megszakadt,
Összecsapott fejünk fölött az örvény
És minden összedőlt.

[1890 körül]

SZIRÉN

(Romancero)

Lányarca és halteste volt,
A szeme láng, de szíve holt.
S mégis, hol teste vízbe nyúl,
Zsibbasztó kéjek pokla dúl.
Vérajka tűzvággyal lehelt,
S pír fűtta be a hókebelt.
Zöld szeme titkok tengere,
Csáb hangja szívvesztő zene.
S amint az úszó nyoszolyán
Ringott a bűvös hableány,
Lengette titkos bűvölet
Az aransárga fürtöket.
S az aransárga fürtökön
Csodálatos virágzözön,
Melynek szédítő illata
Izzó tudómgig elhata,
És agyvelőmbé felhatol,
Miként a csók, miként a bor,

Beljebb von, rohanni kész,
Megejtve szívet és az ész.
Sikamlós teste átfogott,
Megvetve minden ildomot,
Levedlé csilló pikkelyét,
S vad láz dobálta tetemét.
S köröttem minden összefolyt,
Éreztem mennyet és pokolt,
Éreztem életet s halált,
A tűzgyönyör agyamba szállt.
Elvesztém ekkor önmagam,
A pusztát, a vérfolyam
Hatalma volt, mit érezék,
Eldobva leplét, ékszerét.
Erembe kéjek árja dúlt,
Fejemre átok tornyosult;
Egyszerre féreg és világ,
Vakonszülött, ki égbe lát.
Angyal valék, ki mélybe hull,
Ördög, ki fölmagasztosul,
Állat, ki érzi mély becsét,
Isten, ki elveszté esztét.
Éreztem kint és üdvöt én,
Eszem korlátit áttörém.
A mindenséget szomjazám
S vágyam betölté egy leány.
Mindent éreztem s tudja ég,
Mégis tátongó űr valék.
Nem lenni vágytam, lenni is,
Minden valék, de semmi is.
S ki volt e nő? Milyen talány!
Egyszerre szűz és kéjleány.
Lányarca és halteste volt,
A szeme láng, de szíve holt.

AKASSZÁTOK FÖL A PÁNSZLÁVOKAT!

- Petőfi után -

Hurbán, az ocsmány a földben rohad,
De egyre ordít még a ronda had.
Ó mikor taposol fejükre, nép?
Mikor hal ki ez undok csőcselék?
Mit ér a szó, a börtön sem ér sokat -
Akasszátok föl a pánszlávokat!

Kaszálhatd a fűt világ végeig,
Holnap kinő az, ha ma lenyesik;
Tördelheted le a fa lombjait,
Idő jártával újra kivirít;
Tövestül kell kitépni azokat -
Akasszátok föl a pánszlávokat!

Vagy nem tanultad még meg, ó, magyar,
Gyűlölni azt, ki téged egyre mar?
Ó, hogyha szétönthetném köztetek
Azt a szilaj, veszett gyűlöletet,
Mitől keblem mint a tenger dagad! -
Akasszátok föl a pánszlávokat!

Szivüknek minden porcikája rossz,
Már anyja méhiben is kész orosz;
Vétek, gyalázat teljes élete,
Szemétől a levegő fekete,
S megromlik a föld, melyben elrohad -
Akasszátok föl a pánszlávokat!

Nem dül a harc; csöndes, nyugodt a hon;
Fásult közöny gunnyaszt a magyaron;
Harag csupán a honfiszívben ég,
Pedig dögvésztől viselős a lég,
S posványba fül a tiszta akarat -
Akasszátok föl a pánszlávokat!

Hiába gondol agy, feszül ideg,
Ha a kancsukát el nem töritek.
Hiába harcol ész, erő, zseni,
Míg ránk e vad csoport fogát feni.
Hát mire vártok még? Ó kárhozat!
Akasszátok föl a pánszlávokat!

Mindenkinek barátság, kegyelem,
Csak a pánszlávoknak nem, soha sem!
Mit ér a szó! A tollat eldobom,
A hóhérságot majd én folytatom,
Ha kívülem rá ember nem akad -
Akasszátok föl a pánszlávokat!

[Szenic, 1888. december 11.]

APPONYI ALBERTHEZ

(midőn egy ellenzéki lakomán a hazaszeretetről beszélt)

Hazafiság! milyen kopott e szó!
Használja minden utcakoptató.
Te új varázst, új fényt adtál neki,
Zászlónkat üde szellő lengeti.

Bár nagyra termett, elnyomott e nép.
Nemes szived jogos haragban ég,
Ha látod az ál-népbarátokat,
Kiket ujongva szolgahad fogad.

S beszélsz. Magasra nyúlik termeted,
S magas célra röpíti lelkedet.
Lélekben is kiválsz e nép közül,
Téged rendelt az ég is őrszemül.

Nagy látkör az, amit szemed belát,
Föllebbentéd jövődönk fátyolát;
Ragyogni látsz, közelgni messze célt,
Miért e nemzet színe egykor élt.

Dús örökükbe léptek korcsok, ím,
Szétszedve osztozkodnak rongyain,
Törött vázákon, fényes csontokon,
De elhagyatva sír az árva hon.

Beszélj! Szavadra egy ország figyel:
A kishitű s a meddő irigyel;
Csak törj előre bátran, lelkesen:
S úr léssz, ne félj, minden magyar sziven!

Bár gúny, irigység, káröröm fogad,
Csak rajta, űzd ki a kufárokat!
S e népnek, - ó, mily fényes hivatás! -
Te léssz vezére, senki más.

EGY VIRÁGÁRUSNŐHÖZ

Szépséged gyásza, búd varázsa
Megbabonázta véretem;
Gyászod bűbája, bájod átka
Bús mélaságba ejtenek.

Érzem a rokon köteléket:
Tied vagyok, te az enyém!
Pokol, tebenned üdv az élet!
Vétkezni véled az erény!

MAGÁTÓL

Üvegen át nyalni mézet,
Aki teszi, az bolond;
Lányajakrul csókot csenni
Tréfa, mégis nagy dolog.
Ha tovaszállt az ígézet,
Már hiába kergeted!
Lábáról a lányt levenni,
Az magától mégse megy!

Újoncok a szerelemben
Kik az árnyat kergetik,
Mert a lány, ha szép is, mindig
Legszebb, hogyha - elesik.
Táncra perdül, táncra lebben,
Mint egy rózsaférgeteg;
De levetni róla ingét,
Az magától mégse megy!

Mind balog az és mind félszeg,
Ki az árnyat öleli,
Vak álomba, dőre vágyba
Szíve szomját leheli.
Aki férfi, aki délceg,
Nem pipogya, nem beteg,
Odadől a selymes ágyra:
Ám magától ez se megy!

Oda dől a lány karokba,
Vért kavar a vérehő,
Kéjbe fojtja a szemérmet,
Vágyat olt a vággyal ő.
És az ajk az ajkra forrva,
Szív a szíven vér s piheg;
Önmagában egy se fér meg:
Kétszer egy most már csak egy.

Arcra bíbort a gyönyör fest,
Nincs a szépen már lepel,
És merészen, takaratlan
Duzzad most a szűz kebel.
Csitt! A légben most gyönyörneszt
Fog mohón föl az ideg...
Ne zavarja meg avatlan,
Mi magától végbe megy!

SZENICEN

I.

Itt élek megvetetten,
Mint egy elátkozott;
Már szinte elfeledtem,
Hogy voltam és vagyok.

Köröttem dudvaerdő,
Giz-gazból rengeteg.
Bár jőne holtra lejtő,
Ragadna fergeteg!

Magvát el, messze szóró
Tépné ki gyökerem!
Boróka, tüske, kóró
Közt pálma nem terem.

Átkot hoz minden évszak,
Hervasztó álmokat;
Ó, hogy tenyészne Délszak
Viránya hó alatt?!

II.

Fönségest így az aljas
Halálra fojtogat,
Szorítja szolga-karvas,
S ép teste elrohad.

Egy lelki kalodába
Gyötört szellemkirály:
Gúnyul van palotája,
Mely fönt az ormon áll.

Gúnyolja most a hitvány,
Rugdossa szolganép,
Hatalmát nem gyanítván,
Uralma pusztá kép.

Uralma pusztá jelkép,
Az álomkorona,
Gúny homlokán a fenség,
Mit lelke írt oda.

Gúny homlokán a dicskör,
Melyet nem láthat az,
Kit szomszár nem hevít föl
Annak, mi szép s magas.

Megtört szívébe most kés,
Mi egykor szárnya volt:
A büszke fönnenézés...
De lelke nem hajolt!

Föl-föllobog szemében
A régi, büszke fény;
Nézd, most jártatja éppen
Végig környezetén!

Sújtó tekintetétől
Reszket a szolgahad,
Nézése, mint a kés, öl,
És éget, mint a nap.

Sújt és kilobban aztán,
Hő lelke messze jár,
A haldoklónak arcán
Meglátszik, hogy király.

BABONÁS HATALOM...

Babonás hatalom járma alatt
Nyög a földön érzés, gondolat.
Szakadozva, csonka alakban
Jelenik meg a láthatatlan.
Töredezve, ferde tükörben
Jelenik meg a pipogya rögben
Az Isten.

Rokonát a rokon nem leli föl,
Örökös a magány, nem veri föl
Zeneszóval a vidám, igazi testvér,
Csak az árnyat ölelte, aki eszmél;
Hiába ver a szíve sebesebben:
Töredék marad a földön, esetlen
A Szellem.

Gyönyörű, de fátyolozottan
Jelenik meg a lenge sorokban;
Sanyarú, szomorú, sorsa enyészet;
S ah, vérbe fürösztve ér kora véget,
Az okát hiába keresném,
E siralomvölgybe keresztjén
Az Eszmény.

EGY FŐPAPNAK

Απαγε Σαταπάζ

Hazugság apja volt a Sátán;
Hazugság papja! Most a hátán
Nyargalsz te fene-szilajon.
Hiába sallang és tudós lé,
Jól ismerünk mi már, te kópé,
Kilátszik a lóláb, papom!

Eszményiség! Ez hát a jelszó,
A hímporos szárny, - ámde hernyó
Lebeg a csilló szárnyakon.
Gyönyörű mez! De hát a lényeg
Csak undok, éhes, satnya féreg...
Kilátszik a lóláb, papom!

Az Evolúciót lihegve
Megtámadád, titkon szepegve,
Szemed a zsíros koncokon.
Tanítani mersz? Előbb te menj hát
A belső evolúción át!...
Kilátszik a lóláb, papom!

Ismerjük a szemforgatósdit,
Így védte kasztod mind az ósdit,
Legelve buja maszlagon.
Vesd le előbb a reverendát,
Az ósdi vallás ócska rongyát!...
Kilátszik a lóláb, papom!

Kardot ragadni, dalra kelni,
Eszményekért hevülni, tenni:
Barbár vagy ehhez, paflagon.
Ne affektáld az Eszme gondját,
Magadba járad a bolondját!...
Kilátszik a lóláb, papom!

A Szabadságért harcra kelni,
Népet szeretni, fölemelni,
Hogy éljen méltón, szabadon:
Minderre szűk a reverenda.
Ám dividete dividenda!...
Kilátszik a lóláb, papom!

„Divide et impera!” Régen
Hatott, de az új nemzedéken
Nem fog ki jelmezes barom.
E faj a cifra színen átlát,
Hiába bíbor és a skárlát...
Kilátszik a lóláb, papom!

Fölszabadítani minden embert,
Ragadva zsarnokokra fegyvert:
Dicső dolog vón, mondhatom!
Ez ám az Eszmény! De a gátra
Ember kell, ki ne nézzon hátra!...
Kilátszik a lóláb, papom!

Szabadságot minden paránynak!
Ezt hirdetik a jók, a bátrak,
Hogy ne heverjen parlagon
A Mindenségnek egy atomja...
Utópia! Kinek mi gondja!...
Kilátszik a lóláb, papom!

Sötétség apja volt a Sátán;
Sötétség papja! most a hátán
Nyargalsz te furfang-utakon.
Hiába sallang és tudós lé,
Jól ismerünk mi már, te kópé,
Elárul a lóláb, papom!

VÉREMMEL ÍRTAM...

Véremmel írtam ezt a dalt,
Hogy véred korbácsolja fel!
Küzd végig a nagy viadalt!
Halál reá, ki vesztegel!

És tűzbe mártám tollamat,
Hogy olthatatlan lángra gyúlj!
És érezzed hatalmamat,
Mely szívből jó és szívbe nyúl.

Tűztől fogant a gondolat,
De mi világra szülte: vér.
Ember! Rázd le a láncokat,
Hogy szabad légy, azért levél!

ROMÁNC

Az édes lány nem alhatik,
Selyemhabon virág-ladik,

Mit egy tündér lehellete
Álom-vihar közé vete.

Sóhaja nárcisz illata,
De lázban ég most ajaka,

És lázban égő ajkain
Villan az üdv, villan a kín.
Reá gondol s ölelni vágy, -
Mi szép s mi nagy a szűzi vágy!
A sas szemek, acél izom...
Az ifju, az szép volt bizony!
Gyönyör cikázik rajta át,
Mig álmodik s a mennybe lát.
... Most összedobban szívetek,
Tiéd piheg, zihál, remeg.
Hogy az csak árnyék: nem tudod,
Egész világ veled forog.
Megosztod híven búbáját
Mint feleség, kedves, barát;
Halvány színét elcsókolod,
S úgy ápolod, vigasztalod.

*

Künn zúg az orkán rémesen:
Ott egy foszlány... itt a tetem.
Nap az égen vérszínbe jár:
Gyilkos szelek... gyilkos sugár!

VIRÁGROMÁNC

Zsenge rózsát árokparton leltem,
Gyenge részvét babonázta lelkem!
Árva bimbó, még csak fésző-félbe,
Haldokolt a hőbe, porba, szélbe.
Szél cibálta, záporvíz rongyolta,
Szirma hímét vihar lecsókolta.
Jer! Ohajtom zsenge szíved bírni,
Hadd tanuljak virágszívbe hinni!
S beletettem szépmivű pohárba,
Megfürösztem gyenge harmatárba.
Utca szennyét róla mind lefűjtam,
Ami gyűrött, elsimítja ujjam.
Elhervadni gomblyukamba tűzlek!
De kevés volt ez most ennyi tűznek:
Vérem árját, könnyem vizét itta,
Életét az életemből szította.
S lágyan irtó méregtől kábultan,
Bűnös, édes szerelemre gyúltam.

Szüzi lángon kinyilott a kelyhe,
Púha kéjre hitt csalárdul enyhe,
Illatot szórt az útszéli árva,
Hogy becéztem, az veszett csak kárba:
Ő virágzik idegen bokorban,
S én heverek hajnal mosta porban.

DZSELÁLEDDIN RÚMÍ

Én vagyok a hajnal, a hullámszó tenger,
Én vagyok a fővény, lehe est szelének,
Én vagyok a madár, madarász és háló,
Én vagyok a néző, a tükör s a képek,
Én vagyok a szőlő, a sajt, a must és bor,
Kristály kehely, csaplár és ivó testvérek,
A gyertya és tűzén perzselődő lepke,
A rózsza, fülmile s róluk szóló ének,
Én vagyok a homok, a lapát, mész, mester,
Az alapkő, tető; a közép és szélek,
Én vagyok a gyűrű és a lények lánc,
A teremtes foka, az erény és vétek,
Én vagyok, ami van, s az is, ami nincsen,
Dzseláleddin, tudod, én vagyok a lélek.

ISTEN

E lealázó szó, hogy: teremtmény.
Egy mozzanat az óriási szervezetben,
Egy gondolat a roppant agyvelőben,
Egy dobbanat te végtelen szivedben;
S e mozzanat, e gondolat, ez érzés
Odakiáltja íme néked: Én!

Benned vagyok és mégis vajmi más.
Tőled vagyok s mégis különbözöm,
Érted vagyok és mégis magamért,
Feléd megyek és mégis távozom,
Belőled lettem s mégis mindöröktől,
Beléd hullok, de mindig én leszek.

Érzem, hogy semmi volnék Nélküled,
De azt is, hogy Te semmi nélkülem.
Jaj annak, aki tőled elszakad!
De aki tőled nem különböz,
Aki tebenned végképp elvegyül,
Kit elnyelsz, mint folyót a tenger!
Ó, annak még százszor jaj!

INDULÓ

Föl, föl proletárok, előre hadak!
Ütött az óra, itt az idő.
Az eszme hatalma ma tette ragad.
Fegyverre, ti hősök, előre, te nép,
Ne ülje torunkat a cifra pribék,
Fojtsuk mi ma végleg a sírba a bűnt!

Részünkön a szellem és az erő,
Miénk a földön a hatalom.
Azért, hogy a nap most vérbekelő,
És bárha kezünk ma sok sebet üt,
Kihajt a vérből a rózsza, az üdv,
A béke, az áldás, a szeretet.

Föl, föl nyomorultak, előre rabok!
Itt a szabadság reggele már.
Halál a fejére, ki ránk agyarog!
Pusztítson a tűz és folyjon a vér,
Pusztuljon a gyáva, a léha ledér,
Döfd mélyen a zsarnoki szívbe vasad!

Fejünkön a pálma, kezünkben a jog.
Ez az igazság ünnepe lesz.
Mert győznie kell és győzni fog a jobb,
A gaznak örökre buknia kell,
Dobogjon a büszke, a tiszta kebel
Örökre a szépért és igazért!

Támadjon a porból a porba bukott!
A szabadulásnak ünnepe ez.
Átok a nagyra, ha szíve csukott!
Megtisztul a lángban a vétek, a szenny,
Elpusztul az önző, a szűk kezű menny
A szent, az örök nap fénye alatt!

TÖREDÉKEK, VÁZLATOK

ÓDON

Újságlesők, ti hírre éhes
Divathősök, divatfiak,
Nem fértek ti szívem szívéhez,
Engem olvasni nem divat.

Ti századvégi óriások,
Korgógön hízott főnagyk,
Kiknek foga mindenbe vásott,
Ti akár meg se lássatok.

Te külszerencse kapzsi népe,
Küllét unott lovagjai,
Zug és perc satnya nemzedéke,
Nem néktek jöttem dallani.

[...]

MAGÁN

Légy áldva, Nemtő,
Te csodafejtő,
Te jó vezér!
Légy áldva, Lélek,
Te vagy az élet,
Te vagy az üdv.
Légy áldva, Szellem!
Te vagy a mellben
A tiszta sugár.
Legyetek áldva mind!

[MI FÁJ? A FAJ...]

Mi fáj? A faj.
Ki sír? A sír.

Mi ver? A vér.
Mi ér? Az ér.

Mi az, mi elvész?
A rész.

S FELELT AZ ANGYAL

S felelt az Angyal:
Ujjongni éden a pokolban,
Érezni fönnten lent a porban;
Ölelni sárban is az Eszményt,
Szenvedni boldogan nemesség.

TÉLAPÓ

Télapónak hó szakálla
Feje tarkó, ing a lába,
Lehe jégcsap, képe ráncos,
Járja a haláli táncot.
Zúz a szárnya, bús az árnya,
De a táncot egyre járja.

Térdig ér a hószakállá,
Sírfenekig lóg a lába.

ERDŐBEN

Légy üdvözölve csöndes, csábos éden!
Fogadd öledbe sápadt szeretőd!
A színlelés hazug mezét letépnem
[...]

DE PROFUNDIS

Te büszke fantom, ős, örök kísértet,
Vakító köd, fönséges szörnyeteg,
Nagy Isten, kit a gyáva, törpe ember
A félelemtől elvakítva egykor
És gyöngesége sújtó érzetében
Magának képzeletben alkotott,
Hívén, hogy atyja vagy, a dőre, s hogy
Te hívtad őt e tarka, csábvilágra,
Pedig te vagy e féreg képe-mása:
Szentséges agyrém, roppant fényhomály,
Te képtelen nagy, szertelen szép,
Határtalan, mindent letipró,
Megsemmisítő végtelenség,
Te láthatatlan, titkos ősvilág:
Egy féreg a porból hozzád kiált!

EGY MOZZANAT

Rút, mint Quasimodo, a sír s az éj fivére,
S a rút Janót, a pórt Adélhoz üzi vére.
Dologrul tért meg; veritékét letörölte,
S még asztalán párolgott felesége főzte,
Gyermeke simítá barázdás homlokát még,
Komoly, nyugodt volt, s tudta ő az egész kátét
(Olvasta valaha Jeremiást és Mátét,
Tudott Heródiásról, ki elveszti Jánost,
Ammon fajtalan élete neki világos);
Midőn egy gondolat fogamzott meg agyában:
Adélt, a tündért, az angyalt meglepni ágyban.
Először lángba borítá arcát a szégyen,
De majd erőt vett - mint paskorta vágy a légyen,
Ha édes morzsalékra lel - vad indulatja;
Becézi immár és magát ezzel mulatja;
Szívébe nő, roppant fává megizmosulva,
Rügyet bocsájt, gyümölcsözik perc tűnte múlva.
Magába végre furfangos tervet kovácsol.

APOTEÓZIS

Nemtő:

*(A költő fejét babérrel övedzi. Körül
a nép körben állva, dicsőítő kart képez).*

Amért küzdtél egy hosszú élten át,
Im itt a bér, szent és dicső,
Dicsőbb, szentebb Te vagy magad csupán!
És koszorúdra milliók
- A hálás nép - örömkönyűje hull.
Örülj! Betöltve immár végzeted,
S az óriási pályát megfutád,
Miről hívéd, hogy végtelen, miként
A bolygó zsidónak futása, és
Elvégre mégis célhoz ért s megállt.
Pihenhet is oly küzdelem után,
Melyben nem lankadt, el se zsibbadott!
Ki önszívébe törte volt nyílát
A fájdalomnak, s nem nyögött
Mégsem sulyos keservei között,
Viselte némán, szótlanul
A rászabott, vállára mért tehert,

[...]

ÉLOA

A törpe kis kobold

Ah, undok pöfeteg, - mocsári béka,
A szenny s az éj szülötte, sírok éke,
Szülőhelyed lebuj volt, rút varangy,
A condra és pizsok volt szeretőd.
Eszes vagy? A sütnivalóddal fennen dicsekszel.
Egy iskolamester tán beérheti,
Kegyembe magadat befűrtad, cselszövő,
Beloptad csalfán magadat szivembe;
Úgy tetted, mintha engem értenél,
S velem repülni tudnál, nyomorult.
Repülj versenyt a denevércsapattal,
Ne énvelem. Siess a mélybe,
Fürödj a sárba, elemedbe,
Vakond-tüdőd a levegőt ne szíja,
Amelytől istenek megittasulnak.

Lapos ajkát még szélesebbre vonta,
És megdagadtak duzzadt erei,
Fekete vére bűnösen csapongott,
Mint a vihartól korbácsolt mocsár.

De őt, a Fényhozót
Ha gyötrik is torz szenvedélyek,
Derű van homlokán s világot áraszt,
Amerre megy, mindenhol, szerteszét.
És szellem ül fennséges ajkain.

ÉLOA

Szelíd, ártatlan, tiszta lángok,
Mocsoktalan erényvirágok.
Ott nem gyötörnek vágyak, álmok,
De én a bűvös mélybe vágyok.

[MAGYAR NYELV]

[...] bitangok
E csukló, béna hangok
Szomoruan zúg, mint a szél.
Sziszeg a német, selypít, köp az angol,
Csak a magyar beszél.
Rabszolga-nyelv, te ronda zsargon.

Kárpátoktól le Adriáig
Csak egy az érzés, egy a nyelv.

[...]

Majd meg keményen, mint a jégverése
Szakadt az árulók konok fejére.

ÉLOA, JÖJJ VELEM!

Éloa, jöjj velem!
Kitárta mélyeit az égbolt,
A menny azúr kárpítja széthasadt,
Az arany ajtók ezüst sarkaikból
Kifordultak zengő dőrejjel.
Arany fővennyel hintett utai
Szögellve mérhetetlen messzeségbe
Nekünk boldogokul kitárvák.
Lebegjünk a smaragd mezőkön,
Szívjuk be a topáz s rubin szemű,
Kék levelű, csodás nyelven beszélő
Virágok istenítő illatát.

ANTIKRISZTUS

A tűz, a víz, a föld s a lég enyém.
Ily úton lettem optimista.
Oly bamba, félszeg és ügyetlen,
Hogy elbámul az öreg isten!
Így lett belőlem optimista.
Hozsannát zeng nekem az újkor,
Az eszme vaskos, kézzelfogható.
Hát vesszen az,
Ki elszédül forró lehelletétől.
Az ég üres; ezt így találta Laplace
Legyen a föld is minta-hízlaló,
Az eget átkutattam s mit se lelt,
Csak óriási űrt, a távcső.
Jehova, akit imádnak
A zsidók és vénasszonyok.
A szentírás hazug, veszett könyv,
Minden rossz tőle származik.
Botor, kietlen s béna bölcsesége.
Kopott és gyermekes minden sora.
Az élvezet hirdetem. Határtalan
Legyen az ember üdve, mámora!
Szinültig még az élet színbora,
S bár nem jövők számáron,
Utamra is virágot hintenek.

LORELEY

(Heine)

Nem tudom én, hogy mit jelentsen,
Oly szomorú vagyok;
Régi rege jár eszemben,
A régi dajkadalok.

Esteledik, hűs az idő,
A Rajna hömpölyög,
Fönn csillog a bérci tető,
Bíborba öltözött.

Az ormon, a nap hova csillog,
Ül a Szűz, nézd a csodát!
Ékszere arany, ide villog,
Fésűli arany haját.

Fésűje arany s a tájra
Zeng ajkiról a dal,
Csodás a melódiája,
Danája diadal.

A hajóst lenn a hajóban
Vad bú ragadja meg,
Nem látja a szirtet a folyóban,
Magasba néz s remeg.

ÉLOA SZÜLETÉSE

Jézus könnyéből született. Az Úr
Így szólott: „Éloa!” s ő megjelent.
A tiszta égbolt mélyin, odafent,
Ahol vetekszik bíbor és azúr.

AZ ÁLOM

(Byron)

Kettős a lét: külön világ az Álom,
A mezsgye ő élet s halál között,
Balul nevezve így külön világ,
Szilaj valóság téres birodalma;
Lehelnek, sírnak és kéjcsókban égne
Mélységes rejtekükben álmaink;
Ránehezülnek éber képzetinkre,
Levéve máskor éber óra gondját,
Kétfele osztják életünk; kivenni
A részük minmagunk- s életszakunkból,
[...]

DE TI, ÉLŐSDI, CSALFA NÉP...

De ti, élősd, csalfa nép,
Csak hagyjatok, ha nem szerettek!
Magányos mind, mi nagy, mi szép;
Magába csak a gyáva reszket.
Álmodva, küzdve és csapongva
Magán, de úr vagyok honomba!
Villám lován minek a kantár?
Dicsőbb, ha szabadon rohan:
Minél magányosabbnak, annál
Nagyobbnak érzem önmagam.

[HOVA SZEMED TAPAD...]

Hova szemed tapad,
Mindenütt van apád
[...]

Szememmel tapintok,
A fülem tapasztal,
Az egész természet
Egy terített asztal.

[ÉHES VAGYOK...]

Éhes vagyok, mindenekre éhes.
Nincsen semmi fogható ez éhhez.

[ENNI! MILY MAGASZTOS...]

Enni! Mily magasztos,
Mily fönséges eszme!
Befogadni mindent
Éhező szívembe.

Inni! Mily varázs van
Ebben a szép szóban!
Részt venni az örök
Dicső Dáridóban!

Istenekkel inni
Egy közös asztalnál;
[...]

Nagyétű emberről
Olvastam egy regét
Kii mindent megevett
S megivott szanaszét

Elette a termést
Rémhosszu földeken,
Általette magát
Ezer kásahegyen.

Megitta folyamok
És tengerek vizét,
Érezte mindennek
Zamatát és ízét.

És mikor megevett
És megivott mindent
S mindent megemészte
Kereste az istent.

[NYELV AZ ÖRÖK APA...]

Nyelv az örök apa, fül az örök anya,
És a szájak szülők,
A nézés a nemző, a látás foganó,
S a szülők a szemek.

Ha nézek, már nemzek,
Ha szólok, már szülök.
Szúrjátok ki szemem, még akkor is látok.

Nem kell nekem asszony, és a férfi sem kell,
Egyesítse őket magában az ember.

[Ó, TÜNDÉR ILONA...]

Ó, tündér Ilona,
Világ szép asszonya!

[A SEJTEK SEJTELMEK...]

A sejtek sejtelmek,
S az elemek elmék.
Parányok párzanak,
S tömecsekbe tömvék.

[BOLDOGOK, KIK SÍRNAK...]

Boldogok, kik sírnak, mert sírni is édes.
S örökké fog enni az örökké éhes.
Az örökké szomjas igazságot iszik,
És mindig mosolyog, ki mindig könnyezik.

[ÉBER EMBER...]

Éber ember,
Asszony asszon, nőjön nő!
Fejből fáj,
Fajból a fájdalom.

[ÉN LÁTOM MAGAMAT...]

Én látom magamat, s ti nem láttok engem
S magatokat bennem.
[...]
Darabokra estem.

[MERT SOK AKART LENNI...]

Mert sok akart lenni, a másik meg kevés,
Ó, mert adni minden, az nem lehet kevély.
Hogy csupa szem legyen és csupa fül legyen.

[NŐNI! MINDENT MEGENNI!]

Nőni! Mindent megenni.
Ó, szép anyáim, ti alkotó okok
[...]
Mi a világ?
Atyáim nyelve, fénybeszéd.

[KÖNNYEMBŐL SZÜLETTÉL...]

Könnymből születél
Fönn a tiszta égen,
Véreből fogantál,
Édes feleségem.

Csontomból csont lettél,
Húsból húztalak,
Beszélni, szökelni
Én tanítottalak.

[MÉHETEK BEN VAGYOK...]

Méhetekben vagyok
Még, hatalmas anyák!
Nem ütöttem még az
Égiek közt tanyát.

Ha fájdalomban
Összeborulnátok,
Hogy mily édes sírni
Mindjárt megtudnátok.

[TERMÉSZET! FÖNSÉGES VILÁGRIMA...]

Természet! Fönséges világrima,
Te buja-szűz gyönyör, te bűvös kéjima.
Te tűzgyönyör, világok lángesze
[...]

Megszólal szellemhangokon
Az illatorgona.

[TESTEMBŐL TEMPLOMOT...]

Testemből templomot
Emeltem tenéked,
Imádlak én benne,
Igaz istenséget.

Kívülről nem fogsz meg,
Nem férsz soha hozzám,
Lelketlen szerszámmal
Minek vitatkoznám.

[ÖNMAGAMNAK APJA...]

Önmagamnak apja lettem -
És magamnak gyermeke.

GONDOLATOK A BÉKE-KONGRESSZUS FÖLÖTT

Szüzet megejteni és ellent ledöfni:
E kettőnél van-e nagyobb gyönyör?
Mi lenne a világból vér nekül?

[A VÍZBEN ÉGNEK...]

A vízben égnek az összes tüzek,
az égbe visznek az összes vizek.

A víz ég.

A víz égése tűz.

A víz tűz.

A tűzben égő víz

A tűz alanya víz.

.oOo.